

דברי הכנסת

הישיבה המאה-וחמישים-ושמונה של הכנסת הארבע-עשרה

יום רביעי, י"ח בכסליו התשנ"ח (17 בדצמבר 1997)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:05

תוכן העניינים

שאלות בעל-פה

בחירות בכפרי הבדואים בנגב

בטיחות מטוסים ישנים מחבר המדינות

חפירות ארכיאולוגיות בעיר-דוד

שאלות ותשובות

קריסת מערכת המחשב

תלמידים עולים חדשים מתימן

תקציב לרפורמה במערכת החינוך הערבי ביפו

תמיכה בענפי הספורט האישי לקראת סידני-2000

מידת ההתאמה של הריהוט בבתי-הספר לצורכי הבריאות

השלכות ההחלטה על סגירת האגף לתוכניות לימודים

מורה חייל לבוש מדים בכפר בועינה

תשלום לגני-ילדים בערי פיתוח

תרגום לערבית בתוכניות הערוץ השני

תקרת אסבסט בבית-הספר בסמת-טבעון

חילופי גברי בוועדות הכנסת

הצעת חוק הרשות למלחמה בעוני, התשנ"ח-1997

(הצעת חבר הכנסת ר' אלול)

הצעת חוק הרשות למלחמה בעוני, התשנ"ז-1997

(הצעת חבר הכנסת י' הראל)

הצעת חוק איסור הפליית עיוורים המלווים בכלבי נחייה

(תיקון – הרחבת תחולת החוק), התשנ"ז-1996

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הצעת חוק השירות הממלכתי, התשנ"ז-1997

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הצעת חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (תיקון – מימון בחירות למועמד לראשות מועצה

אזורית), התשנ"ז-1997

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הצעת חוק הבחירות לכנסת ולראש הממשלה (תיקון – הגדרת שפות פתקי הצבעה והודעה לבוחר),

התשנ"ח-1997

(הצעת חבר הכנסת צ' ויינברג)

הצעת חוק העמותות (תיקון – מען רישום), התשנ"ח-1997

(הצעת חברת הכנסת נ' בלומנטל)

הצעת חוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון – מעבר עובדים בין מוסדות), התשנ"ז-1996

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הצעה לסדר

הצעת חוק הסדרת מעמדם ונציגותם של ההורים במערכת החינוך, התשנ"ז-1997

(הצעת חבר הכנסת ע' זיסמן)

הצעת חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון – סכום התגמול), התשנ"ז–1997

(הצעת חבר הכנסת ש' וייס)

הצעת חוק הבנקאות (רישוי) (תיקון – הפרדת קופות הגמל מהבנקים), התשנ"ח–1997

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הצעת חוק שכר בשירות הציבורי (הגבלת שכר ואחריות אישית), התשנ"ז–1997

(הצעת חבר הכנסת ש' בן-עמי)

הצעת חוק נכסי נפקדים (תיקון – הגדרת נפקד), התשנ"ז–1997

(הצעת חבר הכנסת ס' סלים)

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון – אכיפת שיקים חוזרים), התשנ"ז–1997

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הצעת חוק למניעת אלימות במשפחה (תיקון – טיפול בקורבן), התשנ"ז–1996

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הצעת חוק בתי-הדין הדתיים (יחידות סיוע לענייני משפחה), התשנ"ז–1997

(הצעת חברת הכנסת י' דיין)

הצעת חוק למניעת אלימות במשפחה (תיקון – הגדרת בית-משפט), התשנ"ח–1997

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הצעת חוק גיל הנישואין (תיקון – גיל נישואין לגבר), התשנ"ז–1996

(הצעת חבר הכנסת א"ח שאקי)

הצעת חוק גיל הנישואין (תיקון – גיל הנישואין לנער), התשנ"ז–1997

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם

(תיקון – פנקס אינטרסים), התשנ"ז–1996 (הצעת חבר הכנסת א' הירשזון)

הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון – איסור עיקול חיות מחמד), התשנ"ז–1997

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הצעת חוק-יסוד: הצבא (דיווח לוועדת החוץ והביטחון על פעולות צבאיות)

(הצעת חבר הכנסת מ' שחל)

הצעות לסדר-היום

מפות הפריסה מחדש של שר הביטחון ושל שר התשתיות הלאומיות

הצעות לסדר-היום

כינוס הוועידה האסלאמית בטהרן

הצעה לסדר-היום

מחסור ברופאים בצה"ל

הצעה לסדר-היום

העלייה במספר מקרי השימוש בסמים וההטרדות המיניות בצה"ל

הצעה לסדר-היום המשך המשא-ומתן המדיני בין ישראל, סוריה ולבנון

שאלות ותשובות

עקירת מזוזות מבית-הכנסת "שלום על ישראל" ביריחו

קייטנות לאלמנות צה"ל

עריכת ניסויים רפואיים בחיילי צה"ל

מעצר מינהלי של פלסטיני מג'נין

הפעלת השקמיות בשבת

ההצעה ליישב משתפי פעולה באקריית ובירעם

ירי כדור גומי על ילד

שחרור המחבלים מחוף ניצנים במסגרת עסקת משעל

הדלפות מדיוני ועדת-צ'חנובר

מניעת כניסתו לישראל של המשורר מחמוד דרוויש

"יומן חוץ" ברשת ב' של "קול ישראל"

הצעות לסדר-היום

הנצחת זכר עולי ספינת "אגוז" וחגיגות היובל

הצעות לסדר-היום

החברה להגנת הטבע

הצעה לסדר-היום

קריית-חיים וקריית-שמואל

הצעה לסדר-היום העדר תכנון ובניית תשתית חברתית כלכלית ביישובים הבלתי-מוכרים

הצעה לסדר-היום

גילויים חדשים בנושא סרטן הערמונית

הצעה לסדר-היום

התפשטות הכלבת ופטירת אדם שלישי מהמחלה

הצעות לסדר-היום

כניסתו של לואיס פרחאן לישראל

הצעה לסדר-היום

מעמדן וזכויותיהן של האסירות בישראל

הצעות לסדר-היום התנהגותם של מאבטחים כלפי עובדי התברואה השובתים

הצעת חוק שירות הביטחון (תיקון מס' 7 והוראת שעה) (שירות במשטרה ושירות מוכר) (תיקון מס' 2), התשנ"ח-1997

(קריאה ראשונה)

שאלות בעל-פה

היו"ר ד' תיכון:

יום רביעי, י"ח בכסליו התשנ"ח, 17 בדצמבר 1997 – ישיבת הכנסת פתוחה.

יש מי ששייב על השאלות?

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, המשיב ישנו, השואל איננו.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

סליחה, שר התחבורה ביקש לצאת לשתיים-שלוש דקות למטרה שהיא כוח עליון.

היו"ר ד' תיכון:

במשכן הכנסת 83 חברי כנסת, חלק מהם עדיין עסוקים בוועדות. בשל העובדה שבשבוע הבא נתחיל בדיון על חוק התקציב וחוק ההסדרים, אפשרתי לוועדות להמשיך בדיונים.

חבר הכנסת מיכה גולדמן איננו?

אמנון רובינשטיין (מרצ):

הוא נמצא בוועדת הכספים.

היו"ר ד' תיכון:

זה לא עוזר לי.

שר התחבורה י' לוי:

הוציאו אותי משיבת הממשלה.

היו"ר ד' תיכון:

תצלצלו ותודיעו לו שיכבד לפחות את הכנסת.

חבר הכנסת עוזי ברעם שואל בשאלתא בעל-פה את שר הפנים בנושא: בחירות בכפרי הבדואים בנגב. בבקשה.

בחירות בכפרי הבדואים בנגב

עוזי ברעם (העבודה):

בנגב פירקו את המועצה האזורית לחמש מועצות מקומיות. בראש כל מועצה הועמד יהודי במקום ערבי. ראש הממשלה הבטיח שתהיינה בחירות כחוק.

ברצוני לשאול:

1. מדוע לא נותנים לבדואים אוטונומיה ניהולית?

2. מדוע ראשי המועצות הם אנשי ש"ס?

3. האם אכן שר הפנים מתעלם מהבטחת ראש הממשלה? אם כן – מדוע?

4. אם לא – בתוך כמה זמן תתקיימה בחירות?

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ישיב שר הפנים, בבקשה.

שר הפנים א' סויסה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חוק הרשויות המקומיות (בחירות), התשכ"ה-1965, סעיף 3, אומר: "הבחירות הראשונות למועצה לאחר כינונה יערכו תוך שישים ימים מתום ארבע שנים להקמת המועצה, ואולם השר רשאי, בהתייעצות עם ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת, לקבוע לכך מועד יותר מאוחר בשנה החמישית להקמת המועצה, ובמקרים מיוחדים באישור הוועדה האמורה – אף לאחר השנה החמישית להקמת המועצה".

עצם הקמת המועצות היא הליך במתן עצמאות לניהול עצמי. כדי להשלים את התהליך וכדי להביא למצב שיאפשר בחירות, קבע החוק, כפי שאמרתי, הליך בן ארבע שנים שבהן אמורה המועצה הממונה, המנותקת מאינטרסים מקומיים, לבנות תשתית לתוכניות מיתאר ליישוב, תוכניות-אב לתשתיות ביוב, מים, כבישים, חשמל, מבני ציבור, תשתית ניהולית של ועדות, והכול כדי להכין ולהבטיח מציאות שתאפשר כניסה להליך בחירות ולהכנסת אינטרסים פוליטיים מקומיים.

מניסיון אני יכול לומר, שבמקרים מסוימים גם ארבע שנים לא מספיקות.

בהתבטאותו של ראש הממשלה בעניין זה הודגש, שהדבר יעשה על-פי החוק ולפי סמכויותיו של שר הפנים. עם זה אין לי כל בעיה, אינני מתעלם מההבטחה ואינני דוחה אותה.

גם ועדת השרים לענייני הבדואים, שהתייחסה לעניין הזה, החליטה: "מחליטים להמליץ בפני שר הפנים לפעול על-פי סמכותו בחוק להיערך בהקדם לקיום בחירות מוניציפליות למועצות המקומיות ולראשי הרשויות ביישובים הבדואיים בנגב, כדי להביא לסיום כהונתן של המועצות הממונות הפועלות עתה על-פי החוק ביישובים אלה".

לעניין המינויים, האמת היא שהשאלה נראית לי שלא במקומה. היות חלק מהממונים אנשים המזוהים עם ש"ס איננה פוסלת אותם מלמלא תפקידים אלה, כמו שאנשי מפלגת העבודה אינם פסולים רק בגלל השתייכותם הפוליטית.

יושב-ראש המועצה הממונה במזרעה הוא איש בכיר במפלגת העבודה. יושב-ראש המועצה הממונה בזרזיר איננו איש ש"ס; אינני יודע מה השתייכותו הפוליטית. יושב-ראש המועצה הממונה בנוף-הגליל איננו איש ש"ס. יושב-ראש המועצה הממונה כסיפה איננו איש ש"ס. יושב-ראש המועצות הממונות הדרוזיות ברמת-הגולן, חמישה במספר, אינם אנשי ש"ס. על כן אני לא רואה טעם בשאלה הזאת.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת ברעם, נדמה לי שאתה לא תוקף את הנושא הזה מן ההיבט הנכון.

עוזי ברעם (העבודה):

הבעיה היא לא הבעיה של החוק. אני הייתי שר הפנים. ברור לגמרי שיש בקרב הבדואים שאיפה חזקה מאוד לאוטונומיה ניהולית. כמעט כל אנשי הציבור, מכל המפלגות, כאשר דיברו אתם לפני הבחירות, הבטיחו להם שהגיעה שעתם לאוטונומיה ניהולית.

אני שואל אותך לא מדוע החוק עומד לצדך, אלא מדוע אינך חושב – אתה אמרת באיזה מקום, לדברי ראש הממשלה, שהבדואים עצמם לעתים לא כשרים לנהל את עניינם ולכן צריכים שימונו אנשים אחרים. לפעמים הבדואים הרבה יותר רוצים שיהודים ינהלו את עניינם. אני שואל, האם במדינת ישראל, במלאות 50 שנה למדינה, עדיין לא יכול להיות מצב ששר הפנים יקבע שהבדואים הם שינהלו את ענייניהם?

היו"ר ד' תיכון:

לא, לא, אדוני השר.

חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה. תצטרך להמתין כמה דקות. השאלה היא שאלה אחרת, חבר הכנסת ברעם, תרשה לי להעיר לך הערה.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ד' תיכון:

תרשה לי.

שבח וייס (העבודה):

ודאי.

היו"ר ד' תיכון:

כל מי שמתמנה, ההטבות כתוצאה מן המינוי בכל הנוגע לפנסיה הן עצומות. אם תפתור את הבעיה הזאת בתחום הפנסיה, גם הבעיה השנייה תיפתר מאליה, תאמין לי. כמי שעסק בעניין הזה – היתה

הצעת חוק של חברי הכנסת צבן ודן תיכון מן הכנסת השלוש-עשרה, ואילו המשיכו בחקיקה, כל הבעיה לא היתה קיימת עוד.

חבר הכנסת שבח וייס.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

בכנסת הזאת חבר הכנסת חיים אורון הגיש הצעה והיא נפלה בהצבעה.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, תודה רבה, אתה למעשה כבר ענית על חלק מהדברים.

אדוני שר הפנים, אני רוצה לשאול אותך: סביב הרעיון של 50 שנה לייסוד מדינת ישראל אנחנו עושים כל מיני דברים, בחלקם בוודאי גם דברים טובים, יש סמליות בתאריך. האם אין טעם לעשות סריקה גם בחוקים שנוגעים למשרדך, בכלל זה בעניין הקונקרטי הזה, בכיוון של קצת יותר עצמאות לרשויות המקומיות – מותנה, כמובן, בבקרה כספית יסודית – ובעיקר בכיוון של צמצום פרקי הזמן של חונכות? אני אקרא לזה לא פטרונות אלא חונכות.

נכון שהחוק לצדך, ואני במתכוון לא עוסק בשאלה אם אלה אנשי ש"ס או אחרים. אין שום סיבה שבעולם שאנשי ש"ס לא יהיו במינהל הממלכתי; שום סיבה שבעולם. אני חושב שרובם עושים זאת בכשרון רב, ואני חושב שדווקא איש דתי בחברה דתית, אפילו אם זו דת אחרת, לא אחת יש לו יותר רגישות לענייני דת כאיש דתי, ודאי אם מדובר באנשים מש"ס, שאינם לוקים, בדרך כלל, בלאומנות יתר או בפרשנות לאומנית של הדת.

השאלה שלי היא, האם אין טעם, גם על רקע השאלה של חברי חבר הכנסת ברעם, שאתה תיזום שינוי לעתיד בעניין הזה, לקצר את תקופת החונכות והפטרונות?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אמנון רובינשטיין.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, תשובת השר אמרה, שכנגד המינויים של ש"ס יש גם מינויים של מפלגת העבודה. אלה ואלה פסולים משתי סיבות: קודם כול, מכיוון שהגיעה העת – – –

יצחק וקנין (ש"ס):

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אני לא מצדיק לא את זה ולא את זה.

יצחק וקנין (ש"ס):

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אני אומר לך ששני הדברים פסולים בעיני; ששר פנים, יהיה מש"ס, יהיה ממפלגת העבודה, ישתמש בכוחו כדי למנות אנשים ממפלגתו לא רק למשרה הזאת, כפי שאמר היושב-ראש, שמניבה פנסיה כה נדיבה, אלא יתעלם, בשל הפיתוי הזה – ואני לא מדבר על אנשי ש"ס, לא אנשי ש"ס המציאו את השיטה הזאת – מעניין אחד, שבמדינת ישראל, מקץ 50 שנה, ליישובים ולכפרים הערביים יש זכות ניהול עצמי. זאת השאלה.

אני אומר לך, אדוני שר הפנים, אני מכיר חלק מהאנשים הנוגעים בדבר, אני מכיר חלק מהמשכילים הבדואים, הם יכולים לנהל זאת בעצמם על-פי עקרונות השלטון הדמוקרטי.

אני מבקש ממך שתעשה את המאמץ הזה – – –

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

אמנון רובינשטיין (מרצ):

סליחה, אין מועצות ממונות שבהן בן לאום אחד – אני אשתמש בלשון שמוכרת לשר הפנים – מנהל יישוב של לאום אחר, אלא במגזר הערבי והבדואי. זאת הבעיה. אני גם אומר לך מתוך ניסיוני – –

היו"ר ד' תיכון:

תסיים.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

— — כשר בממשלה, שאפשר לעשות זאת. אתה נותן סמכות, יש אולי בעיות פה ושם, אבל בסך הכול זהו תהליך של התבגרות וזה תהליך של דמוקרטיזציה. לכן, שאלתי היא, האם אתה מוכן לשקול, בתוך פרק זמן קצר מאוד, מינוי של בדואים ושל ערבים לרשויות המקומיות והפסקת המינויים האלה, שהם גם מינויים של לאום אחר וגם מינויים פוליטיים? תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ישיב שר הפנים, בבקשה.

שר הפנים א' סויסה:

אדוני היושב-ראש, אני רוצה, ראשית, לתקן. אמרתי שבכסייפה ראש הרשות היום אינו מזוהה עם מפלגת ש"ס, ואני רוצה לתקן: בלקיה הוא אינו מזוהה, ואני, כמובן — —

היו"ר ד' תיכון:

הוא מזוהה עם קופת-חולים לאומית.

שר הפנים א' סויסה:

אני לא יודע עם מי הוא מזוהה, אבל הוא לא איש ש"ס, הוא לא חובש כיפה לראשו והוא לא מגדל זקן.

כמובן, לא הכנסתי את הוועדות הקרואות. לא שאלתי, למשל, למה מפלגת העבודה מינתה את מר עמוס מר-חיים כיושב-ראש ועדה קרואה בבני-ברק.

היו"ר ד' תיכון:

באמת למה?

שר הפנים א' סויסה:

אני באמת לא יודע. אולי צריך לשאול. למה שם לא שאלו למה הוא מקבל פנסיה?

קריאות:

רפאל אלול (העבודה):

--- - להחזיר אותו בתשובה.

שר הפנים א' סויסה:

למה לא שאלו את זה?

היו"ר ד' תיכון:

אתה שואל את חבר הכנסת ברעם.

שר הפנים א' סויסה:

אני מציע שכולנו נפסיק להיתמם, ואם היושב-ראש מציע להוריד את התנאים שנותנים, אז שיציע גם מאין לקחת את יושבי-ראש הוועדות הקרואות והוועדות האחרות, שיבואו לקחת על עצמם את ניהול המקומות האלה. אבל, אני לא רוצה להתייחס, כפי שאמרו. הבעיה היא לא מינוי אנשים ממפלגה כזאת או ממפלגה אחרת.

אני היום במשרד הפנים, מחר מישהו אחר יהיה במשרד הפנים וימנה אנשים משלו, ישתדל למנות אנשים משלו. אני לא חושב שהדבר הזה פסול כשלעצמו. אני מדבר רק על הנימוק הזה כשלעצמו. אני לא מדבר על לקחת עמוד חשמל ולמנות אותו ליושב-ראש ועדה ממונה, לא על זה אני מדבר. אני מדבר על אדם שהוא ראוי לתפקיד. אם אדם הוא בעל ניסיון, הרי רק העובדה שהוא חובש כיפה ומגדל זקן – אני לא חושב שהיא צריכה לפסול אותו, ולא משנה מאין הוא בא.

אני רוצה להתייחס לדברים שנאמרו כאן. מימי לא אמרתי שהבדואים לא כשרים לנהל את ענייניהם. להיפך, אמרתי בצורה ברורה, ואני חוזר על זה כאן קבל עם ועדה, שאצל הבדואים ואצל הערבים יש אנשים מוכשרים לא פחות מאתנו. החוכמה לא נמצאת רק אצלנו. גם אצלם יש חוכמה, ויש בהחלט אנשים שיכולים לנהל את ענייניהם. לא זאת הבעיה. מאחורי קביעת החוק למינוי ועדה ממונה לארבע שנים יש היגיון, וכפי שציינתי, זה היגיון שצריך לבנות תשתית להבטחת קיום בחירות ולהבטחת ניהול שלטון מקומי ללא עירוב של אינטרסים פוליטיים מקומיים.

אשר להצעה לבחון לקראת שנת ה-50 את הרעיון לקצר את תקופת החונכות, אני מוכרח לומר, חבר הכנסת שבח וייס, שאת ההצעה הזאת בדקתי, אנחנו ממשיכים לבדוק אותה. התוצאות שאנחנו מקבלים מהשטח בינתיים, בשלב הזה, לא מצדיקות מהלך כזה, להיפך. בכל רשות מקומית כזאת – קחו את אבו-גוש, למשל, שכבר סיימה חמש שנים. היום התושבים מבקשים להאריך את התקופה ולא לקיים את הבחירות שם. יש מקומות אחרים שבהם לא רוצים לקיים את הבחירות, כי הם חוששים מהבעיות ומהמחלוקות שייווצרו בתוך היישובים.

אני רוצה לומר לכם, בשלושת השבועות האחרונים שבהם עלה הנושא הזה בוועדת השרים לענייני הבדואים ובתקשורת, יש בדרום, אצל הבדואים, התעוררות קשה מאוד של מחלוקות והבערת אש. הייתי מגדיר אותה כהבערת אש, ואני לא חושב שהדבר הזה טוב לנו וטוב לאחרים.

אני מציע שנשמור על מסגרת החוק, נקיים את הוראות החוק. אנו משתדלים לסייע להם כמיטב יכולתנו, בכלים שיש לנו, ואנו עושים את זה הרבה, בכמויות לא קטנות. אני מציע שתאפשרו לנו להמשיך ולבצע את המשימה, כדי להביא אותם – – –

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

– – – שיהיו בחירות.

שר הפנים א' סויסה:

יהיו בחירות כאשר יגיע הזמן, בעוד שנתיים וחצי, על-פי החוק. יהיו בחירות בכל היישובים האלה. אנחנו ניפגש בעוד שנתיים וחצי, ואתה תראה כמה בקשות יהיו לא לקיים את הבחירות.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

למה לא לקיים שם ועדה קרואה?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת סלים, זו שאילתא בעל-פה. תודה לשר הפנים.

חבר הכנסת מיכה גולדמן שואל את שר התחבורה בנושא: בטיחות מטוסים ישנים מחבר המדינות. בבקשה.

בטיחות מטוסים ישנים מחבר המדינות

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני שר התחבורה, ברשות שדות התעופה מזהירים מפני אפשרות של אסון אווירי בנמל התעופה בן-גוריון בלוד, דוגמת התרסקותו של מטוס התובלה הרוסי בשבוע שעבר, וזאת בגלל תחזוקה לקויה של מטוסי נוסעים של חברות התעופה מחבר המדינות.

רצוני לשאול:

מה יעשה משרדך כדי למנוע נחיתת מטוסים במצב תחזוקה גרוע בנמל התעופה בן-גוריון?

היו"ר ד' תיכון:

ישיב שר התחבורה, בבקשה.

שר התחבורה י' לוי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד להשיב על שאילתא בעל-פה מס' 169, של חבר הכנסת מיכה גולדמן. משרד התחבורה ומינהל התעופה האזרחית מודעים לבעייתיות של המצב הטכני והתפעולי של מטוסים מחבר העמים. פעולותינו מתבטאות בדרישות מוקדמות וברישוי מחמיר, בפיקוח ובאכיפה על העמידה בתקנים, אשר נקבעו על-ידי ארגון התעופה האזרחית הבין-לאומי ICAO.

אני רוצה לפרט כמה פעולות שכבר נקטנו: א. פגישת בירור שערכנו עם מינהל התעופה הפדרלי הרוסי על מידת עמידת מטוסייהם בתקנים, בעיקר קיום מסכות חמצן לנוסעים; ב. דרישה ממפעילים מחבר העמים להפעיל בארץ מטוסים חדשים יותר או מתוצרת מערבית; ג. יישום תקנות רעש מחמירות, דרגה 3, אשר מונעות ממילא ממטוסים מיושנים לפעול או לטוס למדינת ישראל; ד. העסקת מפקח מיוחד על הטסת חומרים מסוכנים, עקב כמה תאונות שקרו בעולם, לרבות בארצות-הברית; ה. איסור על הפעלת מטוסים מוכרים ממדינה שלישית לישראל; ו. פיקוח ואכיפה על חברות זרות "בעייתיות" ואיסור טיסות אם הממצאים חמורים; ז. שיפור תהליכי הטיסה סביב נתב"ג ותוספת מכשור, אשר יגבירו את הבטיחות ויקטינו את הרגישות לתיאום ברדיו בזמן אמיתי.

אני רוצה להוסיף, אדוני היושב-ראש, לגבי הנקודה הזו, שהיה לא מזמן טייס רוסי שלא הבין את ההוראות של מגדל הפיקוח, וכמעט נחת באיילון. לכן היינו צריכים להגביר – – –

קריאה:

— — —

שר התחבורה י' לוי:

לא לא בחירייה. זה היה לפני כמה שבועות. אני חוזר לתשובה הכתובה – להערכתי, אנו בין המדינות הנוקטות יותר יוזמה ופועלות לשיפור הבטיחות בהפעלת מטוסים ישנים מחבר העמים.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת מיכה גולדמן, שאלה נוספת. בבקשה. יש גם בעיה דומה עם בולגריה ורומניה, אדוני השר.

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני שר התחבורה, כמי שהשתמש לא אחת בטיסות פנים ובטיסות בין ישראל לחבר המדינות, ומכיר מקרוב את רמת התחזוקה של המטוסים כנוסע, אני יכול לבוא ולומר לך, שאחד הדברים שיש צורך לבצע בהם הוא בדיקה.

חברת הכנסת דליה איציק, הייתי רוצה שהשר יקשיב לי.

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת דליה איציק, הוא ממתין לך.

שר התחבורה י' לוי:

היא יושבת במקומו של מר פרס ומנהלת את המדיניות שלו.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

בסוף נעביר אותך לליכוד.

דליה איציק (העבודה):

אתם עוברים אלינו כל הזמן.

מיכה גולדמן (העבודה):

אני הייתי רוצה לשאול את שר התחבורה. אמרתי: כמי שהשתמש לא אחת בטיסות פנים, ובטיסות בין ישראל לחבר המדינות, וכנסע, ראיתי מקרוב את רמת התחזוקה ואת רמת הבטיחות של המטוסים האלה, ואני יכול לומר, שאני מתייחס לצידוד הבסיסי, המינימלי, שהיה בכל מטוס. כל צידוד ההצלה לא קיים – מה שקיים בכל מטוס נוסעים שמגיע לישראל מכל מקום אחר בעולם. במטוסים מחבר המדינות אפשר לבדוק ולראות שאין בהם צידוד לשעת-חירום. אתה דיברת כאן על צידוד לשעת-חירום, ואני בא ואומר לך: זה לא קיים. כדאי שהבדיקה תיעשה לא רק ברמה הטכנית של המטוסים, אלא צריך לבדוק גם קיום צידוד לשעת-חירום. אם חלילה וחס יצטרך המטוס לנחות נחיתה אונס – הצידוד הזה לא קיים.

דבר שני שהייתי רוצה להעיר: היום שדות התעופה באירופה לא מאפשרים כניסה למטוסים שלא מקבלים תחזוקה ברמה אירופית, ומשלבים בחברות התעופה הרוסיות ומחבר המדינות מטוסים מן המערב. זה כבר קיים באוקראינה ובלא מעט ממדינות חבר העמים. לא מאפשרים לחברות התעופה הרוסיות או מחבר המדינות לנחות באירופה, אלא רק באותם מטוסים שנרכשו או הושכרו על-ידן. לכן אני חושב, שגם ישראל, שיש בה מהלך צפוף יותר של טיסות, צריכה להכניס את המגבלה הזו.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת שבח וייס, שאלה נוספת.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר התחבורה, למעשה, כבר בפעם השנייה היום היושב-ראש שואל את השאלה שאני רוצה לשאול. הוא שאל את השאלה בשקט, אז אני ארים את הקול. בסדר. בלי הידברות זה יוצא לנו ככה.

הסיפור הזה שמביא לנו חברנו, חבר הכנסת גולדמן, נכון לגבי כל המדינות של מה שהיה פעם הגוש הקומוניסטי: רומניה, בולגריה. אני לא רוצה להכליל ולהדביק סטריאוטיפים, לכן אגיד גם: פולניה; שלא יחשבו שאני, כיוצא פולין, מעדיף אותם לטובה. זו בעיה שאנו יודעים את הרקע שלה. הם קפצו

פוליטית דור שלם קדימה; כלכלית וחברתית הם לא קפצו כל כך מהר. עבורנו זה סיפור עגום. תמיד כשקורה אסון, זה מכאיב, ואנו גם מביאים עולים במטוסים כאלה, וכן הלאה.

השאלה שלי היא גם שאלה מדינית מאוד. אנו לא רוצים לעלות בהם. האם אי-אפשר לערוך בדיקות יסודיות בבן-גוריון, ולעשות אותן לא רק לאותן מדינות שאנו חושדים מראש שהן לא בסדר. על-ידי הרחבת הבדיקות נוצרת גם סיטואציה יותר שוויונית ויותר הוגנת. פשוט, כדי שגם מדינית לא ניכנס למצב של איזו יריבות או דעה קדומה מראש. אפילו הסוואה מסוימת של הדעה הקדומה. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת אברהם הירשזון, בבקשה.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, כאדם שהיה לו – כפי שחבר הכנסת שבח וייס יודע – הכבוד לנסוע במטוסים מסוג זה בשנים מסוימות, על קו פולין-ישראל, חשבתי שצריך לתת תפילת דרך מיוחדת לאלה שנוסעים במטוסים האלה, כי תפילת הדרך הרגילה לא מספיקה.

קריאה:

-- --

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

עכשיו, כאשר פולין הפכה להיות מערבית יותר, היא החליפה את כל צי המטוסים שלה, בגלל התאונות הרבות שקרו. אתה, בדברך, נתת סקירה של מערכת רצינית מאוד של פעולות מניעה ובדיקה של דברים. יחד עם זה, כל מטוס כזה, מסוג "טופולוב", שנוחת במדינת ישראל, מדוע אנו לא אוכפים את הדבר ומונעים ממטוסים מסוג זה, שיכולים להיות פצצת הרס, לנחות בנמל התעופה לוד. לא מדובר בלוד, מדובר בתל-אביב; איילון זה תל-אביב, המקום המרכזי במדינת ישראל. האסון מכל סטייה קטנה יכול להיות אדיר. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ישיב שר התחבורה. בבקשה.

שר התחבורה י' לוי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, קודם כול, הבעיה במקרה שסיפרתי עליו היתה בהבנת השפה האנגלית, לא בעיה של בטיחות במטוס. גם זו אחת הבעיות, אגב. הטייסים שבאים מכל מדינות ברית-המועצות לשעבר לא תמיד שולטים מספיק באנגלית, ולא בקודים הבין-לאומיים.

אני רוצה להשיב תשובה כללית. יש כאן שתי אפשרויות, יש אפשרות לנקוט קו מאוד מאוד נחוש, מאוד קשה, ויש אפשרות אחרת – ללכת בשלבים ובהידברות. בחרתי את דרך ההידברות עם החברות האלה, כיוון שאם לא כך, פירוש הדבר שאנחנו מפסיקים את הקשר האווירי עם כמה מדינות באופן מיידי.

אני לא מדבר דווקא על רוסיה. קודם כול, אני לא מקבל את ההנחה של חבר הכנסת הירשזון, שכל מטוס "טופולוב" הוא מסוכן; יש חדישים וטובים וכן הלאה. לכן, מצד שני זה נכון, כפי שאמר חבר הכנסת הירשזון, וכפי שאמר חבר הכנסת גולדמן – לפעמים יש מטוסים שחסרים ציוד הצלה בסיסי. יש מטוסים שכל הנכנס בהם רואה שהם לא מוחזקים כמו שצריך.

לכן נקטנו כמה פעולות. גם בנושא ההצלה יש דברים יותר נחוצים ויש דברים פחות נחוצים; למשל, יש הוראה של מינהל התעופה האזרחית, שלא נוחת מטוס במדינת ישראל אם אין לו מסכות חמצן. לכן הרבה מאוד מטוסים מהסוג שאנחנו מדברים עליו, לא נוחתים עוד בישראל. או למשל, כפי שאמרתי קודם, רמת תחזוקה אירופית; כלומר, מה זמן תחזוקת המטוס. יש תקנים לעניינים האלה.

קריאה:

— — —

שר התחבורה י' לוי:

אני יודע, וכל מה שאמרתי ועניתי הוא לא רק לגבי רוסיה, הוא לגבי כל מדינות חבר העמים ולגבי מדינות מזרח-אירופיות נוספות. אנחנו כוללים כאן בחברות הבעייתיות האלה גם את פולין, את הונגריה, את רומניה, את צ'כיה וכדומה. אנחנו מקווים שהמדינות האלה תרכושנה בקרוב מטוסים חדישים יותר, ואז יהיו לנו פחות חששות.

אני רוצה לומר לחבר הכנסת שבח וייס, שהבדיקות נערכות לפי תקנים ולא לפי מדינות. כלומר, יבואו הפולנים ויקנו – אני רוצה לומר היום "בואינג", כי מה שקונים הוא נושא רגיש – מטוס חדש כלשהו, הוא לא יבדק, או שהוא יבדק בבדיקות קפדניות פחות. מטוס ישן נבדק בבדיקות ברמה אחרת. יש מטוסים שיש להם דרגות רעש מסוימות, והן נבדקות כך וכך, ובדרגת רעש מסוימת הם לא מורשים לנחות כלל.

יש בעניין הזה נהלים, ומינהל התעופה האזרחית אינו עורך את הבדיקות לפי מדינות, אלא לפי סוגי מטוסים, כך שאני חושב ששום מדינה לא יכולה לטעון שיש כאן איזו אפליה לרעה כלפי המדינה הזאת. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

שבח וייס (העבודה):

-- --

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת אמנון רובינשטיין שואל את שר התיירות בנושא: חפירות ארכיאולוגיות בעיר-דוד. חבר הכנסת רובינשטיין, בבקשה.

חפירות ארכיאולוגיות בעיר-דוד

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, נודע כי משרד התיירות מעכב העברת 7.5 מיליוני ש"ח שנועדו לחפירות ארכיאולוגיות בעיר-דוד, משום שהאחריות להחזקת השטח ולתכנונו הועברה לעמותה פרטית בשם – ואני מתקן את מה שכתוב כאן – "אלעד"; זו טעות בשאילתא שלי.

רצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?

2. מי העביר קרקעות מדינה לעמותה פרטית, ובאיזו סמכות הן הועברו?

3. מה יעשה משרד התיירות בנדון?

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת רובינשטיין, מה זו עמותה פרטית?

אמנון רובינשטיין (מרצ):

לא ממשלתית.

שר התיירות מ' קצב:

1. אדוני היושב-ראש, אני מתכבד להשיב על שאלתא בעל-פה של חבר הכנסת אמנון רובינשטיין. 1. הוא תיקן את הנתונים, ובכל אופן, לי לא ידוע על הסדר או מעורבות של חברת "קרתא" בנושא השאלתא.

2. הנושא אינו מצוי בתחום אחריות משרדי. אני מפנה את חבר הכנסת רובינשטיין למשרד האחראי.

3. משרד התיירות ועיריית ירושלים מפתחים במשותף את אתר עיר-דוד במסגרת תוכנית רב-שנתית של "עמק המלך". מסגרת התקציב מיועדת למימון פרויקטים בעיר-דוד, והיא נדונה בתוכנית עבודה המיועדת לשנת 1998, אולם עדיין לא אושרה, כאשר אחד הנושאים לבירור הוא סוגיית הזכויות הקרקעיות באזור. משרד התיירות מתכוון לפעול במשותף עם עיריית ירושלים למימוש תוכנית העבודה שלו לשנת 1998, תוך הידברות עם הגורמים הנוגעים בדבר, לפתרון הבעיות שמעכבות כרגע את הטיפול.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רובינשטיין, שאלתא נוספת.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, לא קיבלתי תשובה על שאלה מס' 1 – על העניין שעוכב הסכום של 7.5 מיליוני ש"ח; וקיבלתי זאת מאנשי משרד התיירות. הטענה היתה, כפי שגם אמרת בתשובה על שאלה מס' 3, שהשליטה והחזקה בקרקע עברו לעמותת "אלעד", ולא לחברה ממשלתית, ומשום כך למשרד התיירות יש קושי להעביר את הסכום לעמותה פרטית. אגב, עמותה פרטית שגם עומדת לדון על בנייה שלא כחוק.

אני מפנה את תשומת לבך, אדוני השר, שידיעה על העברת הסמכויות האלה על-ידי מינהל מקרקעי ישראל – אני לא יודע בתוקף איזה חוק, בתוקף איזו סמכות – נעשתה על-ידי משרד התשתיות הלאומיות. הידיעה של נדב שרגאי הופיעה ב"הארץ" ב-4 בדצמבר, על כך שמועברת כאן שליטה על קרקעות מדינה לעמותה המתיישבת בעיר-דוד, והדבר הזה מעכב אותך, כפי שגם אתה אומר, בשאלת החזקה בקרקע, להחזיר כספים. בכל זאת אתה מייצג את הממשלה, איך קורה דבר כזה, שרקעות מדינה במקום כה חשוב כמו עיר-דוד עוברות לעמותה פרטית של המתנחלים, עמותת "אלעד"?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת עוזי ברעם, בבקשה, שאילתא נוספת.

עוזי ברעם (העבודה):

אדוני השר, אני מאוד מעריך את המשך העבודה שאתה ומשרדך עושים ב"עמק המלך" – פעולה שהתחילה קודם לכן ונמשכת גם עכשיו. אבל, אני רוצה לשאול אותך: האם בנושא כל כך חשוב לא תיכנס לעימות בממשלה ותביא את העניין לדרג הגבוה ביותר על מנת שהאחריות לכל נושא הבינוי והחפירות תהיה של החברה לפיתוח מזרח-ירושלים, חברה שהיא שלך ושל עיריית ירושלים, וחשוב לך מאוד לשמר את כוחה?

היו"ר ד' תיכון:

ישיב שר התיירות; בבקשה. אין עוד שאילתות בעניין הזה.

שר התיירות מ' קצב:

חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, אני חוזר ואומר: תוכנית העבודה תתבצע במלוא היקפה. שאלת הבעלויות והזכויות על הקרקע נמצאת בבדיקה. מובן שנעבוד לפי כל כללי החוק, הנוהל והמינהל התקינים, כך שאין כל חשש מסטייה. אתה שואל שאלות שצריך להפנות אותן למשרד ממשלתי אחר; מזכירות הכנסת ודאי עומדת לרשותך לצורך העניין הזה.

לשאלה הנוספת של חבר הכנסת עוזי ברעם: אכן, יחד עם עיריית ירושלים נבצע את העבודות ללא כל חשש. שיתוף הפעולה בין משרדי הממשלה הוא לא בין גורמים אינטרסנטיים מנוגדים, אלא תוך כדי שיתוף פעולה. שום משרד ממשלתי לא מתיימר להיכנס לתחום שאני מופקד עליו.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. רבותי, אנחנו ממשיכים. יעלה ויבוא סגן שר החינוך, התרבות והספורט, וישיב על שאילתות.

קריאה:

מה פתאום?

היו"ר ד' תיכון:

מה מה פתאום? סליחה, שר המדע ישיב על שאילתא.

רפאל פנחסי (ש"ס):

פואד לא פה.

היו"ר ד' תיכון:

אבל הוא חייב לעלות.

שאלות ותשובות

היו"ר ד' תיכון:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לשאלות ותשובות.

שאלתא מס' 1935, של חבר הכנסת בנימין בן-אליעזר, והוא איננו; התשובה נמסרת לפרוטוקול.

קריסת מערכת המחשב

חבר הכנסת ב' בן-אליעזר שאל את שר המדע ביום כ"ו בחשוון התשנ"ח (26 בנובמבר 1997):

פורסם – רצוף בזה צילום הידיעה – כי בשנת 2000 צפויה קריסה של מרבית מערכות המחשבים, היות שהמחשבים אינם ערוכים לשינוי הספרות מ-99 ל-00. קריסת מערכת המחשבים עלולה לפגוע במרבית התשתיות הבסיסיות של המדינה, ובהן: רמזורים, בנקים, חברת החשמל ועוד.

רצוני לשאול:

1. מה הם הצעדים שנוקט משרדך להכנת תשתית המחשבים?

2. מה עושה משרדך כדי להעביר מידע לציבור לקראת שנת 2000?

תשובת שר המדע והטכנולוגיה מ' איתן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. הנושא אינו נושא מדעי, והוא אינו מצוי בתחום טיפולו המוגדר של משרד המדע. למרות האמור לעיל, פניתי אל הוועדה הלאומית לתשתיות מידע ותקשוב לבחון את הבעיות שהעלית ולהמליץ על פתרונות.

הוועדה מצאה, כי עולם התקשוב הישראלי מודע זה כבר לבעיית שנת 2000. משרדי הממשלה, צה"ל וארגונים מרכזיים אחרים במשק ובשירותים כבר נמצאים בתהליכים של טיפול בפתרון הבעיה.

קיימת בעיה של חברות וארגונים קטנים בעיקר, שאינם מודעים לחומרת הבעיה, אינם משקיעים בטיפול בה ומקווים שברגע האחרון "ימצא לה פתרון קסם".

בעיה חמורה, שאין לגביה מודעות מספקת, קיימת בציוד אלקטרוני הכולל בתוכו אלמנטים של חישוב תלויי זמן. ציוד זה עלול גם הוא ללקות בבעיית שנת 2000. דוגמה בולטת היא ציוד רפואי בבתי-חולים.

קיימות גם בעיות בתיאום המעבר למערכות המתוקנות בין גורמים שונים במשק ובשירותים. דוגמה לכך היא שיטת כתיבת התאריך בקבצים המועברים לארגונים גדולים כמו מס הכנסה, ביטוח לאומי, חברת חשמל וכו'.

הוועדה המליצה לטפל בנושאים הבאים: הגברת המודעות הכללית לחומרת בעיית שנת 2000; יצירת מודעות לקיום הבעיה גם בציוד הכולל בתוכו מעבדים, אף שאין מתייחסים אליו כאל ציוד מחשבי; יצירת אחריות אישית בכל המערכות שבתחום שליטת הממשלה וקבלת התחייבות "מוכנות לשנת – מכל ספקי הממשלה; מיפוי השירותים החיוניים למשק, Year 2000 compliance – לשירותים הציבוריים ולביטחון, ביצוע סקר על היערכותם לפתרון בעיית שנת 2000, ונקיטת יוזמות מתקנות במקרים שהדבר יידרש; ייזום תיאום פורמטים בתקופת המעבר; ייזום הקמת מרכז מידע לציבור, בעיקר בתחום הציוד שאינו "מחשבי". ייתכן שניתן להקים מרכז כזה על-ידי ספקי הציוד.

הוועדה הציעה תוכנית פעולה כדלקמן:

החלטת ממשלה שתכריז על פתרון שנת 2000 כעל משימה לאומית ותטיל אחריות אישית על המנהלים בממשלה, בגופים שבשליטתה ובגופים חיוניים אחרים להיערכות לשנת 2000.

החלטה בדבר הגוף שעליו תוטל האחריות למימוש החלטת הממשלה. הוועדה הלאומית תשתף פעולה עם גוף זה לקידום מהיר של הנושא.

ביצוע מסע פרסום במדיה האלקטרונית והכתובה להגברת המודעות הכללית לחומרת בעיית שנת 2000, וליצירת מודעות לקיום הבעיה גם בציד הכולל בתוכו מעבדים.

מיפוי כל הארגונים הנכללים בהחלטה הנ"ל.

פנייה מכוח ההחלטה הנ"ל למנהלים בדרישה לבחון את הבעיה ולהיערך לפתרונה כך שעד אמצע 1998 יוכלו לחתום ולאשר, שכל המערכות שהם אחראים להן/ משתמשים בהן תהיינה מוכנות לשנת 2000.

ביצוע סקר על ההיערכות לפתרון בעיית שנת 2000, ונקיטת יוזמות מתקנות במקרים שהדבר יידרש.

תיאום בין הגופים המרכזיים הנוגעים בדבר לקביעת פורמטים בתקופת המעבר.

היו"ר ד' תיכון:

תודה רבה לך, אדוני השר.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט ישיב על שאלות.

שר המדע מ' איתן:

אדוני היושב-ראש, אני חושב שכדאי שוועדת הכנסת תדון בנוהל המוזר הזה, שאני מבין שהוא אפילו אינו מוזכר בתקנון, ששר עולה ויורד ואינו פוצה את פיו. אני חושב שברגע שהמגיש איננו, היושב-ראש צריך להכריז על העברה לפרוטוקול.

היו"ר ד' תיכון:

ואם הוא היה מופיע באמצע?

שר המדע מ' איתן:

מה זה באמצע? הוא צריך להופיע בזמן להגיש את השאילתא. הוא לא הגיש את השאילתא – – –

היו"ר ד' תיכון:

תודה, בסדר, קיבלתי, למה להתווכח? מה אתה רוצה שאומר לך? כך נהוג מאז נבחרתי לכנסת.

אדוני סגן שר החינוך, בבקשה.

שר המדע מ' איתן:

משהו כאן מלאכותי.

היו"ר ד' תיכון:

זה בערך חודש ימים.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

הכול כאן מלאכותי.

תלמידים עולים חדשים מתימן

חבר הכנסת ש' בן-צור שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ד' בכסליו התשנ"ח (3 בדצמבר 1997):

נודע לי, כי בבית-הספר הממלכתי-דתי התורני "נועם הצבי" יש קיפוח בעזרה ובסיוע לעולים חדשים מתימן, בהשוואה לעולי אתיופיה. כידוע, מצבם הסוציו-אקונומי של עולי תימן לעתים ירוד ממצבם של עולי אתיופיה.

רצוני לשאול:

1. מדוע קיים קיפוח בין עולים תימנים לאתיופיים?

2. מה יעשה משרדך בנדון?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. העולים מתימן הוגדרו כעולים מארצות רווחה. אי לכך זכאותם לשעות ולתקציב הינה לשנה אחת בלבד.

לעניות דעתי, אוכלוסייה זו מתמודדת עם קשיים כלכליים, חברתיים ולימודיים, ולכן צריך לעשות כל מאמץ כדי לתקן עוול זה, ואני מתכוון לשינוי הגדרת מוצאם.

כנגד זה עלי לציין, כי למרות האמור לעיל, המחוז עושה כל שניתן כדי לסייע לבתי-הספר להתמודד עם בעיות קליטתם, ואכן, כל בתי-הספר ברחובות קיבלו תגבור שעות עולים עבור תלמידים לא זכאים, ובכללם תלמידים עולים מתימן. בית-הספר הממלכתי-דתי "נועם הצבי" ברחובות קיבל שמונה שעות עבור עולים לא זכאים, ובהם התלמידים מתימן.

תקציב לרפורמה במערכת החינוך הערבי ביפו

חבר הכנסת ו' צאדק חאג'-יחיא שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ד' בכסליו התשנ"ח (3 בדצמבר 1997):

נודע לי שמשרדך אינו מעביר כספים שהובטחו לבתי-הספר הערביים ביפו, דבר אשר פוגע קשות במערכת החינוך בעיר. תוכניות פעולה רבות לטווח הארוך לא יתבצעו בשל אי-הזרמת כספים.

רצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים, ואם כן – מדוע מפלה משרדך את מערכת החינוך ביפו?

2. האם כבודו מתכוון לעשות אפליה מתקנת לנוכח המצב הרעוע של מערכת החינוך ביפו?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

כבוד יושב-ראש, חברי הכנסת, לשאילתא של חבר הכנסת וליד צאדק –

1. התוכניות הפדגוגיות למערכת החינוך ביפו הן תוספת מעבר לתקצוב הרגיל שניתן לכל בתי-הספר במדינה, על-פי הקריטריונים הרגילים של ההקצאה, והם כוללים: תוספת של 30 ימי הדרכה, תגבור מערך הפיקוח של בית-הספר, תוספת משרת פסיכולוג חינוכי, הכללת בתי-הספר היסודיים בתוכנית להארכת יום הלימודים – חוק-שטרית – והגדלת תקן השעות בהתאם לכך.

2. תוספת תקציב זו מהווה אפליה מתקנת, לאור מצב החינוך בבתי-ספר אלה.

עיריית תל-אביב-יפו התחייבה אף היא להגדיל את תקציבה לבתי-ספר אלה.

היו"ר ד' תיכון:

שאלה נוספת לחבר הכנסת וליד צאדק חאג'-יחיא.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אני מודה לך מאוד, אדוני סגן השר, על התשובה, אבל אתה מנפנף בדברים שהם מאוד מאוד זניחים ופעוטים. כאשר בדקתי את התוכנית, מצאתי שיש חסימה של תקציבים שהובטחו על-ידי המשרד, אפילו על-ידי השר והמנכ"ל. תקציבים אלה עדיין לא הגיעו ליעדם. הובטח סכום למימון מגמה פדגוגית בבית-הספר התיכון, והוא לא ניתן. לא ניתן מימון לצוות טיפולי בבתי-הספר היסודיים. לא ניתנו שעות לימוד בכיתות הנמוכות, במקצועות יסוד, ולא ניתן מימון להקמת מרכזים טיפוליים.

לאחרונה הוקמה ועדת-פלדי, שהמליצה על תוכנית המקובלת על אנשים במקום ועל אנשים מתחום הפדגוגיה, אבל, אפילו לגבי התקציבים הזניחים האלה עדיין לא הגיעו הוראות ולא הגיעו כספים. אנחנו מדברים על תוכנית טובה ויקרה, שיש צורך בכסף רב כדי לממן אותה. אני שמח מאוד על שפעמיים הזכרת את הביטוי אפליה מתקנת או מימון מתקן. אני חושב שיפו ראוייה לכך, כשם שהחינוך הערבי ראוי לכך באופן כללי.

דבר אחרון: אני רוצה לנצל את הבמה הזו כדי לומר, שלאחרונה הגיעו אלי הרבה מאוד שמועות על אלימות בתוך בתי-הספר הערביים ביפו. אני מבקש ממשרד החינוך יקפיד על כך שלא תהיה אלימות ולא תהיינה הכאות בתוך בתי-הספר, הן מצד התלמידים והן מצד המורים, לצערי. תודה רבה, אדוני.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

בתשובתי דיברתי על אפליה מתקנת, ועסקתי בקריטריונים של המשרד. אינני יודע על הבטחות אישיות. אתה דיברת פה, חבר הכנסת צאדק, על הבטחות אישיות של השר והמנכ"ל. אני לא מכיר אותן, אני מוכן לבדוק אותן, אני לא אומר שהן לא קיימות – אני פשוט לא יודע עליהן. אני מוכן לבדוק ולהחזיר לך תשובה.

וליד צאדק חאג'–יחיא (מרצ):

תודה רבה.

תמיכה בענפי הספורט האישי לקראת סידני-2000

חבר הכנסת מ' גולדמן שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ד' בכסליו התשנ"ח (3 בדצמבר 1997):

בשנים האחרונות עשו ענפי הספורט האישי קפיצת מדרגה רצינית ביותר מבחינת הישגיהם בזירה הבין-לאומית. גם בוועדת-ליון הומלץ להוסיף 15 מיליון ש"ח לספורט ההישגי, החל מ-1998 עד לסידני-2000.

רצוני לשאול:

1. כיצד יישם משרדו את המלצות ועדת-ליון?

2. מה הן פעולות משרדו לקראת סידני-2000?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המשרד פועל, בשיתוף ארגוני הספורט, ליישום כל החלטות ועדת-ליון.

2. מינהלת הספורט ההישגי, הכוללת את נציגי הוועד האולימפי ורשות הספורט, בשיתוף איגודי הספורט, עובדת על-פי תוכנית רב-שנתית, כאשר בימים אלה יושבים על תוכנית 1998-1999.

אני חייב לציין נקודה אחת שהיא חשובה מאוד בעיני. בדיון משותף בין השר לקליטת העלייה, חבר הכנסת יולי אדלשטיין, לביני סוכם, כי 40 ספורטאים ומאמנים עולים, המתכוננים כבר מהיום לאולימפיאדת סידני בשנת 2000, יקבלו – מקבלים זה ארבעה חודשים – תמיכה חודשית ממשרדי החינוך והקליטה עד סיום האולימפיאדה ב-2000.

מידת ההתאמה של הריהוט בבתי-הספר לצורכי הבריאות

חבר הכנסת ע' פרץ שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ד' בכסליו התשנ"ח (3 בדצמבר 1997):

נודע לי, כי מידות הכיסאות והשולחנות בבתי-הספר אינן עומדות בדרישות התקן הישראלי, והם עשויים לגרום לנזקים בריאותיים.

רצוני לשאול:

1. האם תוצאות בדיקות מכון התקנים ידועות למשרד החינוך?

2. האם נבדק הנושא בעבר, ומי הוסמך להתאים את הריהוט לגיל הילדים?

3. כיצד יפעל משרדך לתיקון הליקויים?

חבר הכנסת ד' מגן שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ד' בכסליו התשנ"ח (3 בדצמבר 1997):

סקר שערכו מכון התקנים ומכון "חותם" מגלה, כי הריהוט בחלק ניכר מבתי-הספר בארץ אינו עומד בדרישות התקן הישראלי, והוא עלול לגרום נזקים בריאותיים לתלמידים העושים בו שימוש – "דיעות אחרונות", 14 בנובמבר 1997.

רצוני לשאול:

1. עד כמה משקף הסקר את מצב הריהוט בכלל בתי-הספר?

2. כיצד נערך המשרד להחלפת הצויד שאינו תקני?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לכל השאלות: חלק הארי של ריהוט מוסדות החינוך נרכש עבור הרשויות המקומיות באמצעות החברה למשק וכלכלה של השלטון המקומי. פעילות החברה למשק וכלכלה בנושא זה מתבצעת בתיאום עם משרדנו.

רכישות אלו מתבצעות עבור הרשויות המקומיות במרוכז, על סמך תקני ריהוט מחייבים של מכון התקנים.

ייצור מערכות הריהוט לבתי-הספר נעשה על-פי התקן הישראלי, שאושר על-ידי מכון התקנים הישראלי.

התקן הקיים מבחין בדרגות הכיתה השונות: גני-ילדים לגילאי 3-4, גני-חובה ודרגות הכיתה מכיתה א' ועד כיתה י"ב.

התאמת ריהוט ברמת הפרט מבוצעת, בדרך כלל, על-ידי מנהל בית-הספר וצוות המורים בשיתוף עם מחלקות החינוך ברשויות המקומיות.

עקב מגבלות תקציביות לרכישת מערכות ריהוט חדשות או חידושן, נאלצים הרשויות ומוסדות החינוך להשתמש במלאי הקיים, אשר לעתים אינו תואם את גיל הילדים ומידותיהם.

במשרד החינוך והתרבות פועל צוות משותף עם השלטון המקומי והחברה למשק וכלכלה, המגבש את צורכי הריהוט והציוד בכיתות הלימוד העתידיות.

משרדנו מסייע לרשויות המקומיות בהקצאות תקציבים לרכישת ציוד וריהוט עבור כיתות חדשות, שבנייתן ממומנת מתקציבי המשרד. עקב מגבלות תקציביות, חידוש הריהוט והציוד מבוצע על-ידי הרשויות ממקורות עצמיים.

השלכות ההחלטה על סגירת האגף לתוכניות לימודים

חבר הכנסת ע' פרץ שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ד' בכסליו התשנ"ח (3 בדצמבר 1997):

פורסם, כי משרד החינוך סוגר את האגף לתוכניות לימודים בעקבות קיצוצי משרד האוצר בתקציב החינוך.

רצוני לשאול:

1. מי הוא הגוף שייתן מענה לקביעת עדיפויות ולראיית הצרכים המתחלפים של מערכת החינוך?

2. כיצד תימשך הדאגה למגוון האוכלוסיות בחברה הישראלית, תוך שמירת מסגרות מאחדות?

3. האם נכון שעובדי האגף עודכנו בדבר סגירת מקום עבודתם שלושה חודשים לאחר אישור התוכנית בממשלה? אם כן – מדוע?

חבר הכנסת ד' ראם שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ד' בכסליו התשנ"ח (3 בדצמבר 1997):

נודע כי במשרד החינוך הוחלט להעביר את כתיבת תוכניות הלימודים לידי גופים פרטיים.

רצוני לשאול:

1. כיצד יתבצע הפיקוח על תוכניות הלימוד בבתי-הספר השונים?

2. האם לא יפגע הדבר בבתי-הספר בשכונות ובעיירות הפיתוח, שיצטרכו לרכוש תוכניות לימוד?

3. כיצד ימנע משרד החינוך תוכניות לימוד שיש בהן העדפות פוליטיות?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לכל השאלות: במסגרת הדיונים על תקציב המדינה לשנת 1998, החליטה ממשלת ישראל ב-10 בספטמבר 1997 על שורה של צעדים, בהם החלטה מס' 2260, שבה נאמר: "א. להטיל על שר החינוך, התרבות והספורט להפקיד את הכנת תוכניות הלימודים ועדכון בידי גופים חיצוניים שייבחרו במכרז, וזאת החל ביום 1 בינואר 1998; ב. לסגור את האגף לתוכניות לימודים ולהקים תחתיו יחידת מטה מצומצמת מתוך המינהל הפדגוגי, לצורך בקרה על הגופים שייבחרו במכרז כאמור".

מנכ"ל המשרד מינה ועדה מקצועית בתוך המשרד, אשר תגבש קריטריונים להכנת תוכניות הלימודים וביצוע מערך קניית השירותים. במסגרת זו תבחן הוועדה את הפעילויות, תוך שימת דגש באוכלוסיות ביישובי הרווחה ושיקום השכונות.

עובדי האגף לתוכניות לימודים מעודכנים בפעילויות הנעשות, אשר אין בהן ברגע זה כל צעד הקשור לסגירה של מקום העבודה.

מורה חייל לבוש מדים בכפר בועינה

חבר הכנסת ס' סלים שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ד' בכסליו התשנ"ח (3 בדצמבר 1997):

הורי התלמידים בכפר בועינה קובלים על כי מורה חייל מלמד את ילדיהם כשהוא לבוש מדים.

רצוני לשאול:

1. האם במשרד החינוך ערים לרגישות ההורים?

2. האם יש הכרח שהמורה יופיע לשיעור במדי צבא?

3. מה הקשר בין מדים ללימודים?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. משרד החינוך והתרבות יזם לפני שנים מספר, בשיתוף מטכ"ל/אכ"א, פתיחת מסלול מיוחד להכשרת מורים-בדואים, כדי למלא את החסר במורים בדואים ביישובים אלה וכדי להעלות את רמת ההוראה בהם.

על-פי ההסכם, המועמדים מתגייסים לצה"ל, לומדים על חשבון הצבא שלוש שנים במסלול המיוחד במכללת "אורנים", לאחר מכן הם מחויבים להוראה, בעדיפות עליונה – בכפריהם, במשך שלוש שנים לפחות: בשנה הראשונה כמורים-חיילים במדים על חשבון צה"ל, דהיינו – כתוספת למורים המשובצים בבית-הספר על חשבון משרד החינוך, ועוד שנתיים כאזרחים על חשבון משרד החינוך והתרבות.

אף שהמסלול יועד מלכתחילה לבדואים, הופעלו לחצים רבים על האגף להכשרה והשתלמות וכן על הנהלת מכללת "אורנים" לקבל לתוכו גם מורים ממוצא פלאחי ועירוני. היות שהכפר בועינה-נג'דאת הוא כפר מעורב, בדואי-פלאחי, הצליחו להיכנס למסלול גם כמה מורים מהחלק הפלאחי שבו.

לפני שנתיים לימדו בכפר שני מורים-חיילים במדים, האחד בבית-הספר בועינה ב', והשני בתיכון. ההורים ביקשו אומנם תחילה להוציאם, אולם בסופו של דבר התקבלה פשרה, ולפיה ימשיכו מורים-חיילים אלה ללמד כרגיל, ואילו הפיקוח ישתדל שלא לשבץ עוד מורים-חיילים מהכפר. הלימודים בבתי-ספר אלה נמשכו באופן סדיר עד סוף השנה.

מכאן ברור, שעצם לבישת מדים על-ידי המורה אינה גורעת כהוא זה מטיב הוראתו, והטוענים כנגד לבושו של אדם מניעיהם אינם פדגוגיים כלל ועיקר. יתר על כן, עולה שהסיבה היא שנאה יוקדת לצבא-הגנה לישראל, דבר זה אין אנו מוכנים לקבל בשום פנים. עם זאת ביקשנו ממכללת "אורנים" שלא לקבל יותר תלמידים ממוצא שאינו בדואי למסלול, אולם למרבה הצער אלה שכבר היו בו – לא הוצאו ממסלול הלימודים.

השנה שובץ בבית-הספר בבועינה ב', על-פי ההסדר עם מטכ"ל/אכ"א, מורה-חייל אחר שהוא בן הכפר, משפחתו היא מן הגדולות בכפר, כך שבני משפחתו לומדים בבית-הספר, והוא עצמו בוגר בית-הספר, וכאמור לעיל, אם היה מורה זה מוצא מן המסלול לפני שנתיים – לא היה צורך לשבצו בכפרו. במשך שלושת חודשי ההוראה שחלפו לימד ומלמד מורה זה ללא שום בעיות מיוחדות, ולפיכך אין אנו מבינים כלל מדוע התעוררה השאלה, ובמה מפריעים למתלוננים מדיו של המורה.

תשלום לגני-ילדים בערי פיתוח

חבר הכנסת ד' מגן שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ד' בכסליו התשנ"ח (3 בדצמבר 1997):

בתאריך כ"ה בחשוון התשנ"ח, 25 בנובמבר 1997, פורסמה הודעה מטעמך, ולפיה משרדכם יממן את שכר הלימוד עבור ילדים בגני טרום-חובה בערי הפיתוח שהוצאו ממפת ערי הפיתוח המוכרות.

רצוני לשאול:

1. באילו יישובים מדובר?

2. כמה ילדים ייהנו מהתשלום הנ"ל?

3. מה הוא הסכום שמשרד החינוך, התרבות והספורט מקציב לעניין זה?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. טרם גובשה רשימה.

2. מספר התלמידים שיענו על הקריטריונים שהמשרד פרסם לזכאים בהנחה.

3. העלות מוערכת ב-30 מיליון שקל.

תרגום לערבית בתוכניות הערוץ השני

חבר הכנסת ס' סלים שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"א בכסליו התשנ"ח (10 בדצמבר 1997):

תוכניות הערוץ השני באשר הן אינן מתורגמות לשפה הערבית.

רצוני לשאול:

1. האם במשרדך ערים לעניין?

2. האם תתבעו מזכייני הערוץ השני את השירות החיוני של התרגום לשפה הערבית?

3. האם ייאכף הנושא?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

3-1. חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו קובע בסעיף 5 את תפקידי הרשות וסמכויותיה.

סעיף 5(ב) קובע, כי במילוי תפקידיה תפעל הרשות במגמה "לקיום שידורים בשפה הערבית לצרכיה של האוכלוסייה הדוברת ערבית ולקידום ההבנה והשלום עם המדינות השכנות בהתאם למגמות היסוד של המדינה".

בהתאם לחוק קבעה מועצת הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו בכללי הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (שידורי תוכניות טלוויזיה בידי בעל זיכיון), בסעיף 10(ג): בעל זיכיון ישדר תוכניות מגוונות בסוגיהן ונושאיהן הדוברות בשפה הערבית, או מתורגמות לערבית רהוטה באמצעות כתוביות תרגום או דיבוב בשפה הערבית, בהיקף של לפחות ארבע שעות שבועיות, וכן לשדר תוכנית מהפקה מקומית בת לפחות חצי שעה בשבוע בשפה הערבית.

להלן פירוט התוכניות המשודרות כיום בערוץ-2, שהופקו במקורן בשפה הערבית:

1. "דרוויש מארח" – תוכנית המשודרת ביום א', בשעה 12:30, אורך התוכנית חצי שעה. זו תוכנית אירוח המשלבת הופעות של אמנים וזמרים.

2. "אהלן וסהלן" – תוכנית המשודרת ביום ג', בשעה 12:00, אורך התוכנית חצי שעה. תוכנית ילדים בערבית. המשורר ד"ר נעים עראידה מדבר באולפן עם ילדים ערבים. ילדים מוסלמים, ארמנים, דרוזים ונוצרים משוחחים מדי שבוע על נושאים שונים ומגוונים: רמדאן, הכפר מול העיר, מעשים טובים מול רעים, בנים מול בנות, תאונות דרכים, דו-קיום ועוד. תוכניותיו של ד"ר נעים עראידה מציירות את המציאות הייחודית של נוער ערבי החי בארץ-ישראל ואת הבעיות השונות שעמן הוא מתמודד מדי יום. בכל שבוע משתלבים בתוכנית סיפורי עמים ומעשיות המתקשרים לנושא השבועי.

3. "פסטיבל פקיעין" – תוכנית המשודרת ביום ה', בשעה 11:45, אורך התוכנית שלושת-רבעי שעה. פסטיבל פקיעין היה פסטיבל של דו-קיום, ששילב בתוכו הצגות בעברית ובערבית. מדי שבוע מובאת הצגה אחרת.

4. "ג'ני והקפטן" – תוכנית המשודרת ביום ה', בשעה 12:30, אורך הסדרה חצי שעה. סדרה מקורית בערבית. ילדי השכונה וג'ני הקופה דנים בנושאים החשובים להם בסיפורים ובשירים.

5. "מסאראת" תוכנית המשודרת ביום ו', בשעה 12:00, אורך התוכנית חצי שעה. שעשועון ידע מקורי בערבית. תלמידים מבתי-ספר תיכוניים מתמודדים בנושאי ידע שונים.

6. "השבוע" – תוכנית המשודרת ביום ו', בשעה 14:00, אורך התוכנית חצי שעה. מגזין חדשות בערבית.

7. "שבת סלאם" – תוכנית המשודרת ביום שבת, בשעה 17:05, אורך התוכנית חצי שעה. סדרת תעודה המספרת סיפורים בנושא דו-קיום יהודי-ערבי.

בנוסף, תשוב בקרוב ללוח השידורים התוכנית "נקודת מפגש". זוהי תוכנית בת שעה, המפגישה בני נוער יהודים וערבים הדנים בבעיות המטרידות אותם. התוכנית מוגשת בשתי השפות יחד. כאשר הדיבור הוא בשפה האחת, יש תמיד תרגום לשפה האחרת.

בנוסף יש תוכניות המובאות בתרגום לערבית: "החוזה" – ימים א'-ה', 13:00, דרמה יומית בת חצי שעה, סך הכול 2.5 שעות בשבוע; "קרוב רחוק" – ימים א'-ה', 14:00, דרמה יומית בת חצי שעה, סך הכול 2.5 שעות בשבוע; "היפים והאמיצים" – ימים א'-ו', 16:00, אופרת סבון יומית בת שעה, סך הכול שש שעות בשבוע; "פורט צ'ארלס" – ימים א' וד', 18:00, סדרת דרמה בת שעה, סך הכול שתי שעות בשבוע; "החברים של קלוד" – יום ב', 17:30, סדרה קומית בת חצי שעה; "סודות העיר" – יום ד', 10:00, סדרת דרמה בת שעה; "משימה בלתי אפשרית" – יום ג', 00:30, סדרת מתח; "רצח מאדום לשחור" – יום ד', 23:45, דרמה משטרתית בת שעה; "תאומות" – יום ו', 18:00, סדרה קומית בת חצי שעה; "מרשל" – שבת, 16:00, סדרת מתח בת חצי שעה.

סרטי קולנוע זרים המשודרים במשך השבוע מתורגמים במקרים רבים גם לערבית.

הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו רואה חשיבות רבה בשילובם של הערבים בחיי החברה בישראל, מתוך שיתוף פעולה ולא מתוך יצירת מסגרות נפרדות.

תקרת אסבסט בבית-הספר בסמת-טבעון

חבר הכנסת י' יהב שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"א בכסליו התשנ"ח (10 בדצמבר 1997):

לאחר שהתברר כי האזבסט הינו חומר מסרטן, נקבעו תקנות לשינוי כל מבני האזבסט בבתי-הספר בארץ. ראיתי בסיור בכפר בסמת-טבעון, כי בבית-הספר במקום התקרות עשויות אזבסט, ועדיין לא נעשה דבר בעניין, למרות פניות תושבי המקום לשינוי המצב, מתוך דאגה וחרדה לשלום ילדיהם.

רצוני לשאול:

1. האם יפעל משרדך להורות על החלפת תקרות האזבסט בבית-הספר לתקרות תקניות?

2. האם תיבדק תקינות מבני בתי-הספר בכלל ובמגזר הערבי בפרט?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

1. משרדנו פועל על-פי חוזר מנכ"ל המשרד לאיכות הסביבה, ולפיו נקבע שתקרות אזבסט, או לוחות אזבסט, אינם מסרטנים, אלא אם הם שבורים ומפזרים אפר אזבסט.

2. במבנים, בכלל המגזרים, המשמשים חדרי לימוד ואשר קיימות בהם תקרות אזבסט שבורות או פגומות, על הרשות המקומית לפעול לתיקון ולהחלפתן, בכספים שהיא מקבלת מהמשרד וממפעל הפיס לנושא במסגרת שיפוצים על-פי קריטריונים קבועים של המשרד.

היו"ר ד' תיכון:

שאלה נוספת לחבר הכנסת יהב.

יונה יהב (העבודה):

אדוני סגן השר, אני מאוד מקווה שהתשובה הזו ניתנה באחריות מלאה. אני חוזר השבוע מוועידה בבריסל, ושם למדתי שבית חדש שנבנה בהשקעה של 40 מיליון דולר נעטף כי מצאו בו שבבים של אזבסט. בית בהשקעה של 40 מיליון דולר נעטף לפני הריסה, אף שהבניין חדש לגמרי. אני לא מוכן לשמוע, שאתה תודה מעל במה זו שאתה מוכן לשלוח את הילדים שלך לכיתה בבניין שהגג שלו עשוי מאזבסט חשוף. בבסמת-טבעון כל מבני הלימודים – אם אפשר לקרוא להם בכלל מבני לימודים – הם עם גגות אזבסט מימים ימימה, ואני בהחלט חושב שזה סיכון בלתי רגיל לילדים הלומדים שם.

אני לא מבין את התשובה הזו, ואני לא מבין את הסיפור על תקנים. בשום יישוב יהודי לא פגשתי בתי-ספר שבהם לומדים ילדים קטנים ואחרים, שהגגות שלהם עשויים מאזבסט. לכן אני לא מבין על מה ולמה האפליה הזו.

רפאל פנחסי (ש"ס):

בוא לבתי-הספר שלנו ותראה כיצד לומדים בקרוונים ובמבנים אחרים מאזבסט.

יונה יהב (העבודה):

זה רע מאוד, רע מאוד. אתה צודק, אדון פנחסי.

רפאל פנחסי (ש"ס):

לומדים בקרוונים ובמבנים אחרים.

יונה יהב (העבודה):

קרוונים זה סיפור אחר, גם אני נמצא בקרוון בכנסת, וזה לא נורא כל כך.

היו"ר ד' תיכון:

בכנסת מחליפים את האזבסט זה שנים רבות. מעבר לקרוונים, יש כאן גגות מאזבסט.

יונה יהב (העבודה):

שמחליפים אותם.

היו"ר ד' תיכון:

שמנסים להחליף אותם.

יונה יהב (העבודה):

למה מנסים להחליף אותם? כי ידוע לכול שאזבסט מסרטן, ואסור לקחת סיכון בכיוון זה. בבניין שעליי דיברתי בבריסל, שלושה אנשים נפטרו מסרטן ומייד סגרו את הבניין. בלי חוכמות. מדוע אתה נותן לי תשובה כזו, במיוחד כאשר מדובר במגזר הערבי?

היו"ר ד' תיכון:

תרשה לי להעיר הערה: יש מקרה יותר מפורסם בברלין המזרחית, הפולקסקאמר, הפרלמנט של מזרח-גרמניה לשעבר – בניין שהיה בנוי מאזבסט ונסגר ב-1990, ומאז הוא סגור ומסוגר ברחוב הראשי של מזרח-ברלין, האונטר-דן-לינדן, וזאת אך ורק משום שחלקים ממנו בנויים מאזבסט.

יונה יהב (העבודה):

אדוני סגן השר, אני מכיר את עמדותיך בעניין הזה. קח בחזרה את התשובה, תחזור למומחים, תאמר להם את מה שאמר יושב-ראש הכנסת ואת מה שאני אמרתי, ותחזור לכאן עם תשובה אחרת. זה פשוט לא יכול להיות כך בבסמת-טבעון. תבוא אתי לסיור שם, אני משוכנע שכך זה במקומות נוספים, ותראה במה מדובר.

היו"ר ד' תיכון:

אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

ובכן, צר לי לומר, חבר הכנסת יהב, תקורות אזבסט אין רק בבסמת-טבעון, יש גם במקומות נוספים. אמר לך חבר הכנסת פנחסי: בוא לבתי-הספר שלנו.

לעצם העניין, השאלה הזו היא שאלה מקצועית לחלוטין. משרד החינוך הוא לא בעל מקצוע בקביעת בטון, אזבסט, זפת או כל דבר אחר שקשור לבינוי. אנחנו מקבלים חוות דעת מקצועית, ובתשובה נאמר: המשרד לאיכות הסביבה – והנה נכנס לכאן השר לאיכות הסביבה – קבע שלוחות אזבסט אינם מסוכנים, אלא אם הם שבורים, אם הם מפזרים שבבים.

אני מוכן להחזיר את התשובה אל אותם אנשי מקצוע, אף שאני יודע שהם מכירים גם את הבית בברלין וגם את הבית שאתה ראית בבריסל וגם את התקרה בבסמת-טבעון. אני אחזיר להם את התשובה. אנחנו מקבלים הוראות מקצועיות מאנשי מקצוע – ברפואה מרופאים, בנושאים של איכות הסביבה מאנשי מקצוע של המשרד לאיכות הסביבה. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

חילופי גברי בוועדות הכנסת

היו"ר ד' תיכון:

אדוני יושב-ראש ועדת הכנסת, אנחנו עוברים להצעת ועדת הכנסת להקים ועדה מיוחדת על-פי סעיף 17 לתקנון לדין בנושא בעיית העובדים הזרים. כתוב כאן הצבעה, אבל אנחנו גם רוצים לדעת על מה מדובר. זה שייך לך?

רפאל פנחסי (יו"ר זמני של ועדת הכנסת):

כן.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה להתייעץ עם אדוני איך אני צריך לנהוג במקרה כזה. ב-29 ביולי קיבלה מליאת הכנסת החלטה – – –

היו"ר ד' תיכון:

תזכיר לנו במשפט אחד ואנחנו נעקוב.

רפאל פנחסי (יו"ר זמני של ועדת הכנסת):

כרגע יש ערעור של יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, חבר הכנסת מקסים לוי, שמתנגד להבאת הדבר היום לאישור המליאה ומבקש דיון נוסף. האם אני יכול משפטית לבקש לדחות זאת לשיבה אחרת?

היו"ר ד' תיכון:

כן, אתה יכול. אתה יכול להוריד את הסעיף מסדר-היום ולהחזיר אותו לוועדה שלך.

רפאל פנחסי (יו"ר זמני של ועדת הכנסת):

אם כך, אני מבקש להוריד את ההצעה מסדר-היום ולהעבירה לדיון נוסף בוועדה, על-פי בקשתו של חבר הכנסת מקסים לוי כיושב-ראש ועדת העבודה והרווחה. הוא הוזמן כדין לוועדה, אבל נראה שהוא לא שם לב – – –

היו"ר ד' תיכון:

בסדר. בפעם הבאה צריך לעשות את זה לפני שאני קורא את הסעיף.

רפאל פנחסי (יו"ר זמני של ועדת הכנסת):

זה מה שאמרתי ליושב-ראש ועדת העבודה והרווחה. לכן, כששאלת אם אתה מפריע לנו, על זה היה הוויכוח, כי אמרתי לו שלא ייתכן לעשות זאת חמש דקות לפני שאני מעלה את ההצעה.

היו"ר ד' תיכון:

הבנתי. בסדר – לפני משורת הדין ולא כדי שיווצר תקדים. תודה רבה לך.

רפאל פנחסי (יו"ר זמני של ועדת הכנסת):

ברשותך, אני רוצה לקרוא הודעה.

היו"ר ד' תיכון:

בבקשה.

רפאל פנחסי (יו"ר זמני של ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הריני מתכבד להודיע בזאת על חילופי גברי בוועדת הכנסת מטעם סיעת הליכוד: במקום חבר הכנסת מיכאל איתן, שהתמנה לשר, תיכנס חברת הכנסת נעמי בלומנטל. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אופיר פינס, בבקשה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

בעניין ההודעה של ועדת הכנסת, אני רוצה לשאול. בנושא הזה התקיים דיון במליאה ובוועדת הכנסת. אני לא חושב שצריכה להיות כאן, ברגע שמגיעים להצבעה, נסיגה מהסוג הזה. אם זה על-פי התקנון, בסדר, אפשר להחזיר כל נושא לוועדה. אני חושב שהדיונים בנושא הזה מוצו. דרך אגב, הנושא הזה עבר בהצבעה פה-אחד בוועדת הכנסת, ואני חושב שהיינו צריכים להצביע בעניין הזה היום ולא למשוך את העניין מי יודע עד מתי.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, עניין פעוט, אבל – בכל זאת. חבר הכנסת פנחסי, יושב-ראש ועדת הכנסת הודיע תיכנס חברת הכנסת נעמי בלומנטל, והוא קרא לזה אעל חילופי גברי בוועדה. במקום חבר כנסת חילופי גברי.

בכנסת הקודמת החלטנו דבר פעוט, שאנחנו אומרים חילופי חברים, כדי שהכנסת אשה לוועדה לא תיקרא חילופי גברי.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. זו הערה ששמורה תמיד לחברת הכנסת נעמי חזן.

חבר הכנסת פנחסי, אני מחזיר את ההחלטה של ועדת הכנסת לדיון נוסף בוועדת הכנסת, ומבקש שתחזרו לכאן ביום שני הקרוב. אין הצבעה.

הצעת חוק הרשות למלחמה בעוני, התשנ"ח-1997

(הצעת חבר הכנסת ר' אלול)

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו עוברים הלאה להצעת חוק פ/1721, הצעת חוק הרשות למלחמה בעוני. חבר הכנסת רפאל אלול, בבקשה.

רפאל אלול (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, חג העוני חלף עבר לו. הציבור הישראלי, כמו גם דעת הקהל, אמצעי התקשורת והכנסת הניחו לנושא העוני עד לדוח הבא.

חברי חברי הכנסת, משה, רותי, תרצה, אחמד, מוסא, איגור ובוריס אינם נתון סטטיסטי. יש להם פנים, יש להם שמות, ובעיקר יש להם שגרת חיים, שגרת חיים של עוני.

עוני איננו בהכרח רעב ללחם. עוני הוא לא רק חסרון כיס. עוני, חברים נכבדים, הוא מציאות חיים. עוני, חברים נכבדים, הוא מציאות חיים של מאות אלפי אנשים ולמעלה מ-400,000 ילדים. בחורף הזה יהיו אנשים בישראל שיקפאו מקור, אנשים שלא יהיה להם מעיל חם וכסף כדי להסיק את ביתם.

בחורף הזה ייתוספו עשרות אלפי ילדים, נשים, גברים וזקנים למעגל הנורא של העוני. אנחנו שומעים על אופקים, ולהערכתי ייתוספו עוד לא מעט יישובים שהאבטלה תגדל בהם, והעוני כמובן יגדל בהם.

בישראל החוגגת, לפעמים האטומה, בישראל של ערב האלף השלישי, יש כאלה שחיים בתנאים של העולם השלישי. העוני לא מפריד בין ערבים ליהודים, בין חילונים לחרדים, בין עולים לוותיקים.

חברי חברי הכנסת, מונחת היום על שולחן הבית הזה הצעת חוק להקמת רשות ממלכתית למלחמה בעוני. החוק מבקש ליישם תפיסה, שלפיה הטיפול בעוני יכול להיעשות רק מתוך ראיית עולם מערכתית כוללת. רק על-ידי הקצאת מירב המשאבים בנקודת קצה וחשיבה מסודרת ניתן להתמודד עם ביטויי העוני ועם הגורמים להיווצרותו.

אני מציע להקים יחידת מטה. כמו שהיה קבינט קליטה, שיהיה קבינט למלחמה בעוני במשרד ראש הממשלה. יש לאגם משאבים, ואת הכסף לתת למי שמגיע, ולא לתת אותו בצורה לא מסודרת ומאורגנת.

סמאות השוויון לא יועילו. הזדמנות שווה לא ניתנת לעני. רפואה שוויונית הפכה מזמן ללעג עבור אלה שמחשבים פעמיים אם ללכת לרופא, כן או לא; האם ידם תהיה משגת לקנות את התרופה שירשום הרופא. מערכת החינוך גם היא בזה לעני. היא בזה לו מאחר שגם החינוך הפך מצרך יקר מציאות.

מי שמבקש להקים תשתית לחברה בריאה חייב להעניק תנאי בסיס. רק סיכוי שווה להתקדמות חברתית יכול להוציא את הילדים העניים של היום ממעגל הקסמים של העוני. מי שמנציח את העוני יקים כאן דור נוסף של חוטבי עצים ושואבי מים, ינציח את הפער לדורות הבאים.

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, בחודשים האחרונים הוקם צוות במכון הישראלי לדמוקרטיה, עם חברי התנועה למלחמה בעוני, שחלקם נמצאים כאן ומתנדבים כל השנה. הצוות המשותף הזה יבחן את מרכיבי החוק. אין לי ספק שיבואו כאלה שיאמרו, שזה עולה הרבה מדי, שיש למצוא מקור תקציבי חלופי, שאת בעיית העוני פותרים במודלים כלכליים של שוק פתוח.

רבותי, אלה הם דברי הבל. מי שראה לנגד עיניו רק את האינפלציה התעורר בבוקר וגילה את רבבות המובטלים. מי שמבקש להתחמק מחובותיו החברתיות – סופו שיביא עליו התקוממות חברתית.

אני קורא לכם לעשות אתי את הצעד הראשון. עכשיו, כשתרועת פסטיבל העוני נמוגה – עכשיו אפשר להוכיח שאנחנו באמת מתכוונים למה שאנחנו אומרים. זו ההזדמנות שלנו לעשות מעשה. בואו נמלא את חובתנו לפני פרסום דוח העוני הבא.

ברשותכם, אני מבקש שכאשר נצביע על החוק תחשבו על משה ורותי, תרצה ואחמד, מוסא ואיגור, בוריס ואהרן. לילדים האלה יש הזכות לגדול אחרת. יש להם הזכות ליהנות מאפשרויות שוות. יש פה אתנו אמנים וסופרים שבאו להזדהות, כי הם חשים מה מרגישים אותם ילדים בשכונות בארץ.

אני מבטיח לכם, שאם נעמיד את הטיפול בבעיית העוני במרכז סדר-היום החברתי, נביא צדק חברתי אמיתי למאות אלפי אזרחים בארץ הזאת. זו אולי המתנה היובל של ישראל. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

מה אתה מציע, לאשר את החוק?

רפאל אלול (העבודה):

אני בעד אישור החוק.

היו"ר ד' תיכון:

או שיש לך אי-אלו הסדרים?

רפאל אלול (העבודה):

סגן השר סילבן שלום אמר שהוא ידבר. הוא רוצה לבקש דחייה. כך סיכמנו.

היו"ר ד' תיכון:

טוב שסיכמתם – – –

רפאל אלול (העבודה):

סגן השר אמר שהוא יענה, ואני אענה אחריו.

היו"ר ד' תיכון:

טוב שאתה מודיע לי עכשיו, כדי שגם אני אדע. כתוב לי כאן ששר העבודה והרווחה ישיב.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

– – –

היו"ר ד' תיכון:

טוב שאתה אומר. תודה.

חבר הכנסת סילבן שלום, סגן השר, אתה רוצה לענות על שתי הצעות החוק?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

כן.

הצעת חוק הרשות למלחמה בעוני, התשנ"ז-1997

(הצעת חבר הכנסת י' הראל)

היו"ר ד' תיכון:

אם כן, אנחנו עוברים להצעת חוק הרשות למלחמה בעוני, התשנ"ז-1997; הצעת חוק פ/1619.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מאוד מבקש להקשיב בתשומת לב לדברי ההנמקה של הצעת החוק הזו, שתהיה השנה אחד הנושאים העיקריים ביותר שמפלגתנו תעסוק בהם.

אני רוצה לשחרר את נושא העוני, לדקות מספר, מהדמגוגיה שיש סביבו, מהרגשות שיש סביבו, ולנסות לנתח אותו לעומק ולהציע פתרון. חוסר העבודה, שנמצא כרגע במרכז העניינים, במרכז התקשורת, במרכז הפעילות של חברי הכנסת – –

היו"ר ש' וייס:

רק רגע, אני רוצה להרגיע קצת את האולם, כדי שבאמת יקשיבו לך. אני מבקש מהסדרנים לעזור לי; אנא, תסגרו את הדלת.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

– – מתאפיין בזה שהכול זועקים, ואף אחד, לרבות בכנסת, לא מציע את התשובה.

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה, חבר הכנסת הראל, אני אתן לך את כל הזמן. זה פשוט לא "פייר". חברים, סגן השר והשר המקשר, תעזרו לי קצת. את ההתארגנות תעשו בחוץ, ואז גם תפתיעו את המליאה. אפילו טקטית זה יותר טוב. אני מבקש מהסדרנים לסגור גם את הדלת השנייה.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

מוצעות הצעות רבות, שהמשותף להן הוא, שכולם, לרבות המציעים, יודעים שאין בהן תשובה. לדוגמה, העברת מפעלים – – –

היו"ר ש' וייס:

חברים, לא, זה לא ילך כך. אדוני שר הבריאות ומזכירת הסיעה של הליכוד, פשוט אי-אפשר כך. מה אתכם?

יהודה הראל (הדרך השלישית):

לדוגמה, העברת תעשיות לאזורי פיתוח או הגדלת תקציב מרכז ההשקעות למפעלים באזורי פיתוח.

חברי הכנסת, היה חוסר עבודה גדול באור-עקיבא. הממשלה הקודמת השקיעה הרבה מאוד כסף בהעברת מפעלים חכמים, כאלה שמסוגלים – – –

אני יכול לבקש מכם שקט?

היו"ר ש' וייס:

לא, זה לא ילך כך. חברי הכנסת גפני, יהב, ויינברג, אני יודע שהנושא הוא נוקב, כי אני יודע שאיזו הצעת חוק מחכה. אז אנא, אם אפשר, חברי הטוב יונה יהב – – –

יונה יהב (העבודה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

אם ההתייעצות חשובה, יש לנו שם כורסאות נוחות, אזור ללא-מעשנים והכול.

חבר הכנסת הראל, אני אתן לך מחדש את כל זמנך, אם נחוץ לך.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

באור-עקיבא, ביוזמת הממשלה הקודמת, הוקמה תעשייה גדולה, מתוככמת, התעשייה מהדור החדש של התעשייה, לא זו שגוועת. התוצאה היא, שחוסר העבודה באור-עקיבא נשאר, והעובדים מגיעים ממקומות אחרים. מספר קטן של תושבים מאור-עקיבא קיבלו עבודות ניקיון באותם מפעלים.

אני יכול לספר על האזור שאני חי בו. בחצור-הגלילית מוכת האבטלה יש מפעל אחד של היי-טק שכולו מיועד לייצוא של לומדות לארצות-הברית. מתוך 30 עובדים – עובדת אחת היא מחצור, המנקה במפעל הזה.

ואנחנו ממשיכים לדבר על מפעלי תעשייה מתוככמת לאזורי פיתוח, על מפעלי תעשייה לעכו, שנמצאת במרחק רבע שעה נסיעה מנהריה, מגוש-תפן ומאזור התעשייה הגדול בארץ – אזור התעשייה של המפרץ. אולי זה יכול לתרום משהו לארנונה במקום, כספים שיגיעו אחר כך למפעלים, למרצפות ולעמודי תאורה.

איפה הבעיה? מה שטוב לכלכלת ישראל ומה שטוב למדינה – והתוצאות הטובות שאנו רואים בכלכלה, של ירידת הגירעון, של עצירת האינפלציה, של שינוי מבני בכלכלת ישראל ממוצרים שאנחנו לא יכולים להתחרות בהם למוצרים רווחיים ביותר – מה שטוב מהווה אסון למגזר של למעלה ממיליון תושבים במדינת ישראל שנשארו מאחור, אותם תושבים שלא יכולים ולא יוכלו להשתלב בכלכלה המודרנית שמתפתחת במדינת ישראל.

ההצעות שנשמעות כאן הן לטפל בנושא באמצעות תקציבי ההעברה והרווחה. אני רוצה להזכיר, שתקציבי הרווחה וההעברה של ישראל הם מהגבוהים ביותר בעולם. הם הגיעו לגובה כזה שעתיד למוטט את הכלכלה; הם הגיעו לגובה כזה שרוב תושבי ישראל – כמו במערב-אירופה, גם בארצות שנשלטות על-ידי מפלגות סוציאליסטיות – שנשאים בנטל המיסוי הזה, יגידו: עד כאן, אין בזה פתרון.

המספר הזה של כמיליון איש הולך וגדל גם בריבוי טבעי, אבל גם מהמשך התהליך המזורז מאוד של צמיחת התעשיות החכמות והמודרניות וירידת התעשיות הישנות.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

יש לך הצעה יותר טובה כדי להקטין את מעגל העוני?

יהודה הראל (הדרך השלישית):

בוודאי, על זה אני מדבר.

היו"ר ש' וייס:

החוק נקרא רשות למלחמה בעוני.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

אנחנו, הפוליטיקאים, אנשי המפלגות, נוח לנו לפתור את הבעיה על-ידי חלוקת דגים לנצרכים והעלאת התקציב עוד ועוד, גם מפני שזה יוצר תלות של מקבלי הקצבאות והתמיכות, של חסרי העבודה בתשלומי דמי אבטלה וכו'. אבל, אני רוצה להזהיר, שמספרם של העניים הולך וגדל למרות תשלומי העברה; הוא ימשיך לגדול, מצבם ילך ויורע עד לפיצוץ כלכלי וחברתי, אם לא נעשה בנושא הזה, במקביל לתשלומי ההעברה, טיפול שורש כדי להקטין את מספר התשלומים, ואם לא נתחיל לתת חכות וללמד לדוג במקום לחלק דגים.

אני רוצה לומר, שעקירת אנשים ממעגל העוני והעוני התרבותי, ולא על-ידי התרגיל של קו העוני, שבכמה פרוטות אפשר להעביר אנשים מצד אחד של הקו לצד השני והם נשארים עניים מעל קו העוני – אין השקעה כלכלית טובה ממנה. השבוע התבשרנו, שחברת החשמל לוקחת הלוואה של מיליארד דולר בחוץ-לארץ כדי לממן יצירת חשמל, ואנחנו נחזיר את זה בחשבון החשמל. באותו היגיון, יש הצדקה להשקיע, זאת לא צדקה – זאת השקעה, שלדעת כל כלכלן שתשאלו ואני שאלתי, אין רווחית ממנה, אין החזר גבוה ממנה.

אני מציע להתייחס לנושא הזה באספקט הכלכלי והחברתי נוסף על אספקט הצדק, להתייחס אליו גם מבחינה תקציבית לא פחות מהדרך שבה אנו מתייחסים אם חלילה פורצת מלחמה, או, נכון יותר לומר, כמו שהתייחסנו כשפתאום "נפלו" עלינו 800,000 עולים. לקחנו לצורך זה הלוואה של 10 מיליארדים, לא שקלים, דולרים, שהוכחה כמוצדקת מבחינה כלכלית. היא הוכחה כמוצדקת, שכן היא הוסיפה לתוצר הלאומי הרבה יותר ממה שהיא עולה. יש להתייחס לזה בצורה כזאת, כפרויקט הלאומי של מדינת ישראל לעשור הקרוב; לא להשאיר את התקציב לזה בידי המשרדים, כפי שהוצע קודם, אלא להתייחס לזה כפרויקט לאומי של העם היהודי בשם מדינת ישראל. כבשנו את השממה במשך קרוב ל-100 שנה, לא נשארה שממה עוד; הגיע הזמן לכבוש את השממה האנושית, להתייחס לאותו מיליון ולחצי המיליון הנוסף שיהיה בתוך שלוש-ארבע שנים, כמו שאנחנו מתייחסים לעלייה, ולהשקיע את ההשקעה הזאת.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת הראל, אתה צריך לסכם.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

אני מסיים. עשיתי מאמצים גדולים לשכנע את הנוגעים בדבר בממשלה, ראש הממשלה ושר האוצר. המאמצים האלה רק התחילו לשאת פרי של שכנוע. אנחנו לא נרפה מהעניין. כשאני מדבר על מאמץ לאומי, אני מתכוון שיש לכלול בו את תנועות הנוער, את הצבא, את ארגוני המתנדבים, את יהדות העולם. אנחנו לא נרפה מהנושא, וגם אם יבקש היום סגן השר לדחות את ההצבעה בשבועות מספר, ננצל את השבועות הללו בניסיון אחרון לשכנע את הממשלה ללכת לפרויקט לאומי כזה, נוסף על תשלומי ההעברה – ולא התכוונתי במקומם – שייעשה מאמץ לחלץ את הדור הצעיר – יש לנו הצעה מפורטת איך – מאותו מעגל ולהעביר אותו למעגל של אלה שנושאים בעומס הכלכלה ולא משמשים רק עול ומעמסה על תקציב המדינה ועל החברה בישראל. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת יהודה הראל. אני מזמין את סגן השר סילבן שלום בשם הממשלה. תתייחס לשתי הצעות החוק, ברשותך.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעות החוק שנועדו להוביל להקמת רשות למלחמה בעוני ראויות להידון כהצעות חוק ממשלתיות. נושא המאבק בעוני הוא נושא חשוב מכדי שיובא בהצעות חוק פרטיות. לכן, הממשלה תשקוד, היא עצמה, להגיש הצעות חוק ממשלתיות, כדי שיהיה ניתן לשלב גם את הצעות החוק הפרטיות אם תהיה התאמה בין לבין הצעות החוק הממשלתיות. פועלו של חבר הכנסת רפי אלול בנושא – ידוע. עמותת "הלב" – התנועה למלחמה בעוני בישראל – שהוא הקים והוא עומד בראשה – ידועה, ואני שמח שגם חבר הכנסת יהודה הראל הצטרף.

רפאל אלול (העבודה):

גם אשתך חברת העמותה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

נכון שאשתי חברה בעמותה, אבל זה לא לעצם העניין. יש לברך על כך שגם חבר הכנסת יהודה הראל הצטרף לנושא הזה. אני חושב, שהמאבק בעוני הוא מאבק משותף, לא של קואליציה ולא של אופוזיציה, וצריך לעשות אותו בצורה מסודרת, בצורה ברורה גם כדי שיהיה נכון, אבל גם באילוצים הקיימים; לכן צריך לעשות זאת בצורה שגם משאבי המדינה יוכלו לעמוד בכך. שר האוצר, שקיימתי אתו דיון עד לפני דקות מעטות, שכמובן יצטרך לתת את המשאבים לכך, גם הוא אינו מתנגד במישור העקרוני, אבל הוא אינו רוצה להגיע למצב שהדבר יעלה מאות מיליונים, אם לא מיליארדים.

אני חושב, שגם חבר הכנסת רפי אלול, שפועל ויוזם בראשות הלובי החברתי, וגם חבר הכנסת הראל, שהצטרף ליוזמה הברוכה, יסכימו לדחיית ההצבעה על ההצעה לחודש הבא, לחודש ינואר, וכך נוכל אולי לגבש הצעת חוק ממשלתית. בכל מקרה, גם אם לא תהיה עד אז הצעת חוק ממשלתית, ההצבעה על הצעות החוק שלכם תהיה בחודש הבא. אדוני היושב-ראש, אני מבקש משני המציעים להיענות לבקשה ולקיים את ההצבעה בבוא העת.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לסגן השר סילבן שלום. לפי סעיף 137א זו אפשרות תקנונית כמובן, אלא אם כן אחד מחברי הכנסת מתנגד, ואז נצטרך לעשות הצבעה.

רפאל אלול (העבודה):

משפט אחד.

היו"ר ש' וייס:

אני צריך לשאול אתכם אם אתם מסכימים. אתה תענה באמצעות משפט, שני משפטים.

רפאל אלול (העבודה):

אדוני היושב-ראש, יכולתי לגרום לכך שתהיה הצבעה ואולי לזכות בזה היום.

היו"ר ש' וייס:

אתה יודע, זו שמחת עניים, זו קריאה טרומית, ואנחנו רוצים להשיג הישג לעניים.

רפאל אלול (העבודה):

בדיוק, תרתי משמע. אני רוצה בהישג, ולכן אמרתי שאני מוכן לחכות עוד חודש ימים ולשכנע את הממשלה, כי ההצעה שלי מדברת לא על עלות אלא על ריכוז משאבים. אני מקווה מאוד, שהממשלה תעזור לנו בינואר להעביר זאת לקריאה ראשונה, שנייה ושלישית. אותי מעניין, שבשנה הבאה, בדוח הבא, תהיה כבר הצעת חוק מסודרת. אני מוכן לוותר היום בשביל מחר ולטובת העניים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברים, האם יש מישהו מחברי הכנסת הנוכחים כאן במליאה שמתנגד?

יהודה הראל (הדרך השלישית):

רגע, אני רוצה להגיד משפט.

היו"ר ש' וייס:

אתה רוצה להסכים גם באמצעות משפט; זה מחוץ לפרוצדורה, אבל ניתן לכם זאת. בבקשה.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

אני רוצה לומר, שמאותן סיבות שיש ערך שההצעה תהיה הצעת חוק של הממשלה, של ראש הממשלה, של שר האוצר, אני מסכים לדחייה הזאת לאמצע חודש ינואר, אבל אני רוצה להבהיר, שאנחנו בכל תנאי לא נרפה מהחוק הזה, והוא יגיע להצבעה בחודש ינואר, או על-ידי הממשלה או על-ידינו.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברים, שמענו הצעות חוק, בקשה ממשלתית לדחייה, הסכמה לדחייה, הבטחה מפורשת שאתם תעמדו על זה בכל תנאי, ואלוהים גדול; נראה מי יעמוד במה. אני מאחל לכם שתצליחו. אין צורך בהצבעה, אנחנו ממשיכים בסדר-היום. תודה רבה לכם על ההסכמה.

הצעת חוק איסור הפליית עיוורים המלווים בכלבי נחייה

(תיקון – הרחבת תחולת החוק), התשנ"ז-1996

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ש' וייס:

חברים, הצעת חוק איסור הפליית עיוורים המלווים בכלבי נחייה – – –

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

יש שינוי בסדר-היום.

היו"ר ש' וייס:

לא הודיעו לי על שום שינוי בסדר-היום. אני לא מוסמך לשנות את סדר-היום, ואני לא אשנה את סדר-היום כל זמן שלא אקבל הוראה מיושב-ראש הכנסת, כמובן. בואו תטפלו בזה. אני מקבל הוראה מיושב-ראש הכנסת, אין בעיה.

הצעת חוק איסור הפליית עיוורים המלווים בכלבי נחייה, התשנ"ז-1996, של חברי הכנסת יוסי שריד. ויוסי כץ – הצעת חוק פ/857. יציג את הצעת החוק חבר הכנסת יוסי שריד.

זו הזדמנות, כמובן, לברך בקרבנו את האורחים, שחוק זה נועד כולו למימוש זכויותיהם. ברוכים הבאים. תודה גם ליזמים.

יוסי שריד (מרצ):

תודה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

חברים, כל ההתייעצויות מחוץ לאולם הכנסת. כל הבריתות, כל האחוות, כל הכינוסים היום מחוץ לאולם. חברי הסדרנים, אני מבקש לסגור את הדלתות ולבקש מרפי אלול ומחברים אחרים שלא יפריעו לנו, ודאי לא בחוק הזה, ואני לא צריך להסביר מדוע.

יוסי שריד (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, עד 1993 אפילו עיוורים לא יכלו להיכנס למקומות ציבוריים בלוויית כלבי נחייה, והדבר לא היה מעוגן בחוק. ב-1993 ראתה הכנסת לנכון לחוקק חוק, שהוא חוק איסור הפליית עיוורים המלווים בכלבי נחייה. היום מטרת הצעת החוק, שאני מתכבד להגיש בשם חבר הכנסת יוסי כץ ובשמי, היא להרחיב את החוק לא רק לגבי עיוורים אלא גם לגבי נכים אחרים שזקוקים לעזרתו של כלב נחייה.

יושבים אתנו כאן ביציע, כפי שהיושב-ראש טרח בטובו להדגיש, נכים: גברים, נשים וילדים – נדמה לי שזו גם הפעם הראשונה שנכנסו לכנסת, אדוני היושב-ראש, כלבים, מה שעושה את הכנסת הרבה

יותר אנושית – והנכים האלה אינם יכולים להסתדר בלי כלבי נחייה. חייהם, שקשים בלאו הכי, בלי הכלבים האלה הם קשים פי כמה וכמה.

מדובר בסוגים שונים של נכות, למשל חירשים, שיכולים לקיים את הקומוניקציה שלהם אך ורק באמצעות הכלב. מדובר בנכים אחרים שיושבים על כיסא גלגלים, שהכלב מסייע להם.

צריך להדגיש, שלא מדובר בכל נכה ולא מדובר בכל כלב. לא מדובר בכל נכה, כי לא כל סוג של נכות צריך להסתייע או חייב להסתייע בכלב נחייה. גם לא מדובר בכלבים סתם, אלא אך ורק בכלבים מיומנים.

באותה הזדמנות, אני רוצה גם לומר מלה של הערכה ושל הוקרה לאורי בקמן, שגם הוא יושב אתנו כאן ביציע, שהוא האיש שמלווה את הנכים האלה, גם עיוורים וגם אחרים, והוא שמגדל למענם ומאמן למענם את הכלבים, שהם כלבים נפלאים והם יכולים להתחרות אפילו בכלב של הנשיא קלינטון, שאך זה עתה נכנס לבית הלבן.

משום-מה, עד הבוקר שמעתי שהממשלה כאילו מתנגדת להצעת החוק הזו, שהיא הצעת חוק מתבקשת. לשמחתי, הבוקר שמעתי ידיעה טובה, שהממשלה לא מתנגדת, ולכן אפשר, אני מניח, לקבל את הצעת החוק הזאת פה-אחד.

אני מודה לאדוני היושב-ראש ולכל מי שיצביע בעד הצעת החוק החשובה הזאת.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת שריד ולחבר הכנסת יוסי כץ, שותפו לחוק.

חברים, אין לנו שר כאן. צריך להתייחס לנושא שר העבודה והרווחה. אני מבין שיש ישיבת ממשלה. היום אנחנו נקיים בוודאי ישיבות ארוכות ללא נוכחות שרים.

מי שמתכוון להסיר, על-פי החלטת ועדת הכנסת הוא אכן צריך להתכוון להסיר גם בתוכן דבריו וגם בהתנהגותו, אחרת זו הפרה של החלטת ועדת הכנסת. אם לא, אנחנו עוברים להצבעה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר ש' וייס:

אבל זה פוגע בהחלט בהחלטה של ועדת הכנסת. ועדת הכנסת הודיעה, שאין עוד הסרות סרק.

חמש דקות לחבר הכנסת מאיר שטרית כדי להתנגד. אם הוא לא מתנגד – זה בניגוד לכללי ועדת הכנסת.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אומנם יש החלטה כזו של ועדת הכנסת, אבל הדבר עדין לא אושר בתקנון, ואני מתכוון לתקן את זה בתקנון.

אני מבקש לנצל את זכותי זו כדי לתמוך בהצעתו של יוסי שריד.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

שני יוסי – כץ ושריד.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אני חושב שהעניין שיוסי מעלה ייתן נקודת אור נוספת לאלה הזקוקים לכלבי נחייה. טוב תעשה הכנסת אם תתמוך בהצעת החוק הזו ותעביר אותה, כדי שאכן תהיה עזרה למי שזקוקים לעזרה הזאת.

אני מברך את חבר הכנסת יוסי שריד ואת חבר הכנסת יוסי כץ על כך.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברים, אנחנו עוברים להצבעה. אני מודיע שהיום לא אפשר עוד להתנגד להצעת חוק ולתמוך.

הצבעה על הצעת חוק איסור הפליית עיוורים המלווים בכלבי נחייה (תיקון – הרחבת תחולת החוק), התשנ"ז-1996. ההצבעה החלה, וזה ודאי יהיה פה-אחד.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 34

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק איסור הפליית עיוורים המלווים בכלבי נחייה (תיקון הרחבת תחולת החוק), התשנ"ז-1996, לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

34 תומכים, פלוס סגן השר סילבן שלום. 35 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק אושרה, והיא תועבר לטיפול של ועדת העבודה והרווחה.

דוד צוקר (מרצ):

ועדת החוקה.

היו"ר ש' וייס:

ועדת הכנסת תכריע, ונעשה את זה מהר כדי שהחוק לא יתעכב. תודה רבה.

הצעת חוק השירות הממלכתי, התשנ"ז-1997

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ש' וייס:

חברים, אנחנו ממשיכים. הצעת חוק השירות הממלכתי, התשנ"ז-1997, של חבר הכנסת יוסי ביילין וחבר הכנסת יונה יהב – הצעת חוק פ/1377. כבודו, בבקשה.

יוסף ביילין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אין לי ספק שהנושא שחבר הכנסת יונה יהב ואני נוגעים בו היום הוא אחד הנושאים היותר-בעייתיים, היותר-רגישים, היותר-רוויים באמוציות והיותר-קשורים בבעיות פוליטיות-קואליציוניות בחברה הישראלית. אני יודע שקשה מאוד בתחום הזה לעשות שינוי.

היו הצעות חוק שמחייבות שירות צבאי לכול. פשוט, כל אזרח ישראלי – יהודי, ערבי, חרד, דתי-לאומי, חילוני – ישרת בצבא. היו הצעות חוק שאמרו: כל מי שלא משרת בצבא, ישרת חובה בשירות לאומי. יש הצעת חוק שאומרת: שירות לאומי כאופציה; מי שלא משרת בשירות צבאי, רשאי לשרת בשירות לאומי.

החוק שאנחנו מציעים כאן הוא חוק מאוד שונה, הוא שונה מכל ההצעות הללו גם יחד, ומה הוא אומר? החוק מזמין את כל האזרחים לשרת, אבל גם מאפשר לכולם להשתחרר מהשירות מטעמי דת ומצפון. החוק הזה מתייחס לשלושה סוגי שירות: שירות צבאי, כמו שהוא קיים היום; שירות מעין-צבאי, כלומר שירות שהוא קשור בצבא, שהוא מסייע לצבא אבל זה לא שירות כחייל; ושירות אזרחי, בעיקר בקהילה. אדם יכול לבקש פטור מסוג אחד של שירות ולשרת בסוג אחר של שירות, או להחליט שהוא לא משרת כלל.

אין כאן מצב שבו אדם שלא מרגיש שהוא רוצה לשרת, או בשירות הביטחון או בשירות אזרחי למען המדינה, חייב לשרת למרות רצונו. אם כתוצאה מהחוק הזה ייווצר מצב שבו הרבה מהאנשים, שעד כה שירתו בצבא, יבקשו פטור מטעמי דת ומצפון, יוכל שר הביטחון, כיוון שצו הגיוס נשלח כשנה לפני הגיוס עצמו, אם הוא רואה שמחזור השירות לא מספיק לו – הוא יוכל, באישור ועדת החוץ והביטחון של הכנסת, לבטל חלק מהפטורים, כדי להבטיח את השירות המלא, ואז הוא יפעל בעצם כפי שזה קיים היום.

היו"ר ש' וייס:

למה אתם מפריעים לו, חברים? חבר הכנסת פורז.

יוסף ביילין (העבודה):

מה יעשה החוק? תקום רשות לשירות ממלכתי, עם שר ממונה. החרדים לא יהיו חייבים ללמוד בישיבות כדי לקבל דחיית שירות. הרי מה שקורה היום, וזאת לפי דעתי בעיה – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זיסמן, תעזור לי באזור שלך. תודה.

יוסף ביילין (העבודה):

מה שקורה היום הוא, שיש מעין חוזה בין המדינה לבין המגזר החרדי. בחוזה הזה המדינה אומרת: אין בעיה, אנחנו מוכנים לפטור משירות רק מי שלומד בישיבה. אנחנו עומדים על כך, שאדם חרדי שלא מתגייס לצבא, ילמד בישיבה. אנחנו מקבלים כל שנה אישורים, לפעמים לצערי לא מדויקים, של מספר הלומדים בישיבה, ואנחנו מבטיחים שהאנשים האלה אכן לומדים.

כלומר, מה שקרה בשנות המדינה הוא, שלמעשה המדינה הפכה להיות משגיח על כך שבחורים חרדים לומדים בישיבה. ואני אומר – עם כל הכבוד ועם כל ההערכה שלי לישיבות, אני לא בעד חלילה לצמצם את הישיבות, אני לא בעד לבטל את הקצבאות לאברכים שלומדים בישיבות, אני רק אומר: זה לא התפקיד שלי ולא של מערכת הביטחון להבטיח שילדים ילמדו בישיבה. אם מישהו רוצה ללמוד בישיבה באמת, תעניק לו המדינה את כל מה שהיא מעניקה לו היום. אבל אם הוא רוצה ללמוד בישיבה רק כי הוא רוצה להשתחרר מצה"ל, אני מאפשר לו את היכולת לחתום, שמטעמי דת ומצפון הוא לא רוצה לשרת לא בשירות צבאי, לא בשירות אזרחי; הוא יכול אז לעשות מה שהוא רוצה.

אני מעריך, שחלק ניכר מהאברכים שלא רוצים באמת ללמוד בישיבה, ולומדים שם רק כדי שלא לשרת, או שיעסקו בפרקמטיה או שאולי בכל זאת יתגייסו לשירות אזרחי לפחות, אם לא לשירות צבאי.

משה גפני (יהדות התורה):

— — — זה שקר. מה פירוש? מטעמי דת ומצפון אסור לו — — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גפני, תרצה – תתנגד לחוק. תירשם, יהיו לך חמש דקות. איש עוד לא נרשם.

יוסף ביילין (העבודה):

התוצאה של זה תהיה: ערבים יוכלו לשרת שירות אזרחי אם הם ירצו בכך. איש לא יכריח אותם. אין להם היום אפשרות לשרת שירות אזרחי. ערבי שישירות אזרחי, לפי דעתי ירגיש שהוא חלק מן החברה, מן החובות ומן הזכויות.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת גוז'נסקי וטל.

יוסף ביילין (העבודה):

ועל-ידי זה אפשר יהיה גם למנוע את הניצול של אי-שירות צבאי כדי לקפח ערבים במשרות. התופעה של פרופיל 21 תבוטל, משום שאנשים שלא ירצו לשרת, לא יצטרכו תירוצים – לא על בריאות הנפש ולא על בריאות הגוף. הם פשוט יחתמו שמטעמי דת ומצפון הם לא מוכנים לשרת. לא יהיה מצב שבו לא יהיו לצבא חיילים די הצורך בשום שלב.

אני יכול להבין את ההסתייגויות מהחוק הזה. חברים ערבים אמרו לי: אל תקרא לזה שירות לאומי; שירות לאומי נראה לנו כמו שירות יהודי. תקרא לזה שירות אזרחי, ואז לנו יותר נוח. בחוק הזה מתייחסים לשירות אזרחי. אנשים אמרו לי: אל תחייב אותנו, אל תחייב ערבים או חרדים או מישהו אחר לשרת שירות אזרחי. אם מישהו לא רוצה, לא ישרת. החוק הזה לא מחייב אף אחד לשרת בשום שירות.

היו"ר ש' וייס:

הייתי יכול להציג לך שאלה אולי להבהרת העניין, כי זה באמת חוק כל כך מרכזי וחשוב. נניח שאזרח ישראלי-ערבי, מוסלמי, נוצרי, או בדואי, יבוא ויאמר: אני רוצה להתגייס לצה"ל. העובדה שאתם מגייסים אותי לשירות אזרחי היא עלבון בשבילי, והמוני ערבים ירצו להתגייס לצה"ל. האם צה"ל יהיה רשאי לסרב להם?

יוסף ביילין (העבודה):

כן.

היו"ר ש' וייס:

ואז הם יהיו חייבים בשירות אזרחי כי לא גייסו אותם לצה"ל, והם יחושו בזה השפלה שצה"ל סירב לגייס אותם, ואז יעבירו אותם שירות סוג ב' זאת שאלתי.

יוסף ביילין (העבודה):

החוק הזה לא יכול לחייב את שר הביטחון לגייס מישהו שהוא לא רוצה לגייס. אם שר הביטחון יחליט שהוא לא רוצה לגייס חרדים, אני לא יכול להכריח אותו. אם הוא מחליט שהוא לא מגייס קבוצה מסוימת אחרת באוכלוסייה, זה בלתי אפשרי לחייב אותו. מצד שני, חבר הכנסת יהב ואני בדקנו את הנושא הזה בהרבה מאוד דיונים ושיחות גם עם המגזר הערבי, גם עם המגזר החרדי. במגזר הערבי נעשה סקר –

היו"ר ש' וייס:

חברים יקרים.

יוסף ביילין (העבודה):

— — שמוכיח שרוב הצעירים הערבים מעוניינים לשרת שירות אזרחי.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, אני חושב שהתשובה בוודאי מעניינת גם אותך.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

הוא לא מדבר אלינו, הוא מדבר עלינו.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, חבר הכנסת דראושה, אני שאלתי שאלה שנוגעת בדיוק לנקודה הזאת, מעניינת אותי התשובה.

יוסי שריד (מרצ):

לגבי הסקר, זה פשוט לא נכון.

היו"ר ש' וייס:

חברים, תבטאו את זה בהצבעה.

יוסי שריד (מרצ):

יש סקר של ד"ר רכס. לא שאני חושב שזה צריך להשפיע לכאן או לכאן — —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

קריאות:

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ביילין, נא להמשיך. חבר הכנסת דראושה. חבר הכנסת ביילין, ממשיך.

יוסף ביילין (העבודה):

הרי אני לא הצגתי את זה כחלק מהטיעון שלי. שאל אותי היושב-ראש לגבי הרצון של האנשים עצמם. אני מצטער שאין לי כאן הסקר, כי זה לא חלק מהטיעונים שלי. בסקר שנעשה, נדמה לי על-ידי מכון ון-ליר, על-ידי המסגרת של אלוף הראבן, על-ידי "סיכוי", הסתבר שכ-53% מהצעירים שנשאלו בסקר תמכו באפשרות לשרת שירות אזרחי בהתנדבות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

קריאות:

הי"ר ש' וייס:

חברים יקרים, חברי הכנסת דראושה, סעד, דהאמשה. חברים, תנו לו לסיים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

מה זה, כפייה? זה עבדות לערבים ולחרדים?

היו"ר ש' וייס:

אני מוסיף לחבר הכנסת ביילין עוד שלוש דקות. יש הרבה הערות פה.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

בקשר לסקר, חלק גדול ביותר מבין הערבים הדרוזים שלא רוצים – – –

היו"ר ש' וייס:

אתה לא מסכים עם התוצאות.

יוסף ביילין (העבודה):

חברים יקרים, בלי לדבר כרגע על המספרים, אתם מכירים כמוני אנשים לא מעטים במגזר הערבי שהיו רוצים לשרת שירות אזרחי בקהילה, לו זה היה ניתן להם. היום אין אפשרות לפי החוק הישראלי לשרת שירות אזרחי כלשהו, אלא לנשים דתיות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אולי תציע בהתחלה שוויון בין יהודים לערבים?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, אני לא רוצה בחוק הזה לקרוא לך לסדר.

יוסף ביילין (העבודה):

אתה שאלת אותי משהו; אני מוכן להשיב לך.

היו"ר ש' וייס:

נא להתחיל לסכם.

יוסף ביילין (העבודה):

חבר הכנסת דראושה, שאלת אותי על שוויון. יש מעט אנשים בבית הזה שעשו למען שוויון בין יהודים לערבים כמוני. אני יכול לבוא לכאן ולהגיד, שאם מוצע לערבי ישראלי לשרת שירות אזרחי בקהילה שלו, ואני לא מחייב אותו לזה אלא זו זכותו לומר שמטעמי דת או מצפון ומטעמים אחרים הוא לא רוצה לשרת – האם זו עבדות? האם זו התנשאות? האם זה פטרונז' – –

היו"ר ש' וייס:

עוד דקה.

יוסף ביילין (העבודה):

– – או שאני אומר לערביי ישראל – יש לכם זכות לשרת כמו ליהודים, יש לכם זכות לא לשרת כמו ליהודים? במקום להגיד, זו הצעה שמגבירה שוויון, אתה אומר לי שזו עבדות?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה, חבר הכנסת דראושה. חבר הכנסת ביילין יסיים במשפט.

יוסף ביילין (העבודה):

אני סיימתי.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת ביילין. חבר הכנסת סילבן שלום, בשם הממשלה.

קריאה:

-- --

היו"ר ש' וייס:

טוב, אולי נעשה את זה מהמקום. עכשיו חבר הכנסת סילבן שלום, בשם הממשלה.

חבר הכנסת דראושה, 17 פעמים קראתי בשמך. זה טוב, זה מהדהד טוב, אבל זה באמת קצת מופרז. בבקשה, אדוני, סגן שר הביטחון.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת – – –

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה, אני אאפשר לך. אני מבקש מחברי הסדרנים לסגור את שלוש הדלתות ולפנות לחברי הכנסת שישבו או שיואילו לשוחח בחוץ. חבר הכנסת יצחק כהן יעזור לי בזה וגם מר יעקבזון יעזור לי. אם יש עוד סדרן במליאה, אני מבקש שיעזור.

חבר הכנסת שריד, אנא. חבר הכנסת דראושה, זה לא ילך כך, יכול להיות דווקא שתקבל תמיכה מהצד של סילבן שלום.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אני מקווה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, יכול להיות שההצעה של חבר הכנסת ביילין טובה, רצינית, ואני באופן עקרוני איני פוסל אותה על הסף. אבל, אם ההצעה היתה כל כך טובה, חבר הכנסת ביילין, איפה היית כל השנים?

יונה יהב (העבודה):

מה זה שייר?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

היית שר, היית סגן שר, ולא הגשת את ההצעה.

דוד אזולאי (ש"ס):

הוא לא הספיק אז להתייעץ עם הרבנים.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

לכן, אם היית מגיש אותה אז, הייתי אומר: תשמע, הצעה רצינית, הצעה מכובדת, יש לדון בה. אך מאחר שהיא לא הוגשה אז, זה נראה על פניו, חבר הכנסת ביילין ידידי, שהמטרה היא רק לנגח את הממשלה ואת הקואליציה.

יונה יהב (העבודה):

סגן השר סילבן שלום, המועד לא עושה את המציאות.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יהב, כשותף לחוק אני אאפשר לך לשאול שאלה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

חבר הכנסת יהב, אליך אני לא בא בטענה, כי אתה לא היית בכנסת הקודמת. אך בשיא הרצינות אני שואל, יכול להיות שההצעה נכונה ואפשר לדון בה, אך כאשר אני רואה שהיא לא הוגשה כאשר הייתם בשלטון, כי הייתם צריכים אז את קולות הערבים, אז למה להגיש את זה עכשיו, כדי לתקוע טריז בינינו לבין הקהילה החרדית? כלומר, על פניו אני לא יכול לשקול את הדבר הזה בצורה רצינית אלא כמטרה או רצון לנגח אותנו.

היו"ר ש' וייס:

אדוני סגן השר, אבל יש פה איזון לטריז. כי זה תוקע אולי טריז בינינו לבין הקהילה הערבית. אז תראה כמה שהחוק מאוזן.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אינני יודע, יכול להיות שגם אם אנחנו נהיה באופוזיציה ונגיש הצעות שלא הגשנו אותן כשהיינו בשלטון, אז גם זה לא יהיה כל כך בסדר. יכול להיות גם שנעשה את זה, אך לעשות זאת כאשר היתה לכם אפשרות לעשות זאת כשהייתם בשלטון – זה לא כל כך נראה לי.

צה"ל הוא צבא העם. אם צה"ל לא היה צבא העם, חבר הכנסת ביילין, יכול להיות שגם הגיוס ההמוני לא היה מתבצע. אבל אנחנו תמיד רוצים לגייס את כולם, כי אנחנו רוצים להביא למצב שרוב הציבור ישרת, אבל אנחנו גם רוצים להיות אלה שקובעים את מי כן לגייס ואת מי לא לגייס. כאשר הצעת החוק מתימרת להפקיע את הסמכות של צה"ל למיון המועמדים לשירות לפי הצעת חוק שירות ביטחון, הדבר אינו מתקבל על דעתנו.

יש גם פגם ערכי השולח מסר שלילי לגבי חשיבות השירות בצה"ל. הצעה זו פותחת פתח להשתמטות המונית מצה"ל על-ידי יצירת אלטרנטיבה רחבה, לגיטימית, לשירות הצבאי. חבר הכנסת יונה יהב, ברגע שכל אדם יוכל לבחור את האלטרנטיבה שלו, אתה גורם בעצם לכל חייבי הגיוס שמתגייסים, להגיע לאלטרנטיבה אחרת. האם זה לא יוצר פתח להשתמטות המונית?

יונה יהב (העבודה):

מה קורה היום?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

המצב היום הוא, שאנחנו אלה שקובעים ואנחנו אלה שרוצים. אבל ברגע שאתה מאפשר להם שירות חלופי, אתה גורם לכך שגם אלה שכן מתגייסים יכולים לבחור באלטרנטיבה.

יונה יהב (העבודה):

יש סמכות לשר הביטחון.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יהב, הרי אתה תוכל עוד להשיב. אני רוצה שתביאו בחשבון שהם יוכלו, במסגרת חמש דקות, גם לתת תשובה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

הדבר הזה, כמובן, אינו עולה על הדעת, ואנחנו לא יכולים ליצור מסגרת לגיטימית כל כך רחבה להשתמטות.

קריאה:

-- --

היו"ר ש' וייס:

אם בכלל, אז בעוד דקות אחדות.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

בהצעת החוק נקבע, כי תוקם רשות ממלכתית שתהיה בעלת סמכות הן לגבי המגויסים לשירות הצבאי והן לגבי המגויסים לשירות הלאומי האזרחי. גם בכך יש הפקעה של סמכות חשובה במעלה של צה"ל ומערכת הביטחון בתחום הגיוס הצבאי, ומובן שלא ניתן להסכים למודל מסוג זה.

הצעת החוק כאמור אינה מתנה את הוראותיה בסמכות קודמת של שר הביטחון ושל הפוקדים מטעמו לפטור משירות ביטחון קודם להפניית המועמד לשירות ממלכתי אחר. רק לאחר שמועמדים נבדקו על-ידי פוקדים לפי חוק שירות ביטחון והוחלט על-ידי צה"ל מסיבות שונות שלא ייקראו לשירות ביטחון סדיר, יש מקום לשקול חלופות אחרות.

היו"ר ש' וייס:

אדוני סגן השר, רק שנייה בבקשה. רבותי, על-פי התקנון, לסגן שר או לשר יש אפשרות לענות במשך עשר דקות. לכן גם השר קצב רוצה לומר מלים מספר. על-פי התקנון זה בלתי אפשרי, אבל אם אתה תקצר קצת, אני אאפשר לו לדבר שתיים-שלוש דקות כי זה גם תחום שיש לו בו נגיעה רבה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אמרתי במזכירות שאני מוכן לאפשר לשר קצב לדבר, אך כידוע לך שר יכול לדבר בכל זמן שהוא רוצה.

היו"ר ש' וייס:

לא, לא. על זה יש ויכוח, אבל אני בכל זאת אאפשר לו לדבר.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

נושא השירות הלאומי-הממלכתי נבחן לאחרונה על-ידי צה"ל ומערכת הביטחון, ובכלל זה נבדקו כל ההשלכות הביטחוניות, חברתיות, הערכיות והמשפטיות. בסיום בחינה זו יוגשו המלצות לגבי השירות הלאומי. לכן אני מבקש, אדוני היושב-ראש, שהכנסת לא תאשר את הצעת החוק, ושתוריד אותה מסדר-היום. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. רבותי, אני מאפשר שתיים-שלוש דקות במסגרת אותה הקצבת זמן לשר התיירות לומר את דברו. אבל אנא, קצר, ברשותך, כי זה ליד התקנון. אחר כך יוכל להשיב אחד היוזמים, ולא אף אחד אחר.

שר התיירות מ' קצב:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מציע לחברי הכנסת הערבים – – –

היו"ר ש' וייס:

חברים יקרים, אינני יודע אם תהיה הצבעה, אבל נא לשבת. בבקשה, אדוני.

שר התיירות מ' קצב:

אדוני היושב-ראש, אני מציע לחברי הכנסת הערבים, בכל מה שנוגע לשירות לאומי למגזר הערבי לשקול את העניין בצורה רצינית. העניין לא נוגע רק בהיבטים הביטחוניים ולמילוי חובות כלפי מדינת ישראל. אתם עצמכם ערים לקשיים החברתיים בתחום הסוציאלי, החינוכי והבריאותי שהמגזר הערבי נתון בהם. אם אזרח ישראלי חייב לצאת לשלוש שנות שירות צבאי-ביטחוני, למה לפסול על הסף אפשרות, שאלה במגזר הערבי שחוק גיוס חובה לצה"ל לא חל עליהם, יצאו לתקופת שירות לאומי בתחום החברתי, הסוציאלי, הבריאותי והחינוכי במגזר הערבי? אני לא צריך את זה כדי לסייע ולהקל על המגזר היהודי. אני רוצה להשתמש במנוף הזה של השירות הלאומי דווקא כדי לסייע למגזר הערבי בתחום הסוציאלי והאחר.

בכל אופן, כפי שהבנתם, אין לממשלה בנושא הזה עמדה חד-משמעית. אני מרשה לעצמי להזמין אתכם לדין מעמיק במשמעויות, בהשלכות, ביתרונות ובחסרונות של השירות הלאומי של המגזר הערבי.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לשר. עכשיו חבר הכנסת יונה יהב או חבר הכנסת יוסי ביילין – יש להם זכות חמש דקות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

למה לא עשיתם שוויון לדרוזים ולבדואים שמשרתים בצבא?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה. בשם היוזמים, חברי הכנסת ביילין ויהב, חבר הכנסת יהב, יש לך חמש דקות.

יונה יהב (העבודה):

אדוני היושב-ראש, שרי הממשלה, חברי הכנסת, אני עומד כאן כמי שמעוניין שכל חלקי הבית יהיו שותפים לרעיון העומד בבסיס החוק הזה. אנחנו לא יוצאים נגד המאויים הבסיסיים לשוויון לאזרחים הערבים. אני חושב, שלחבר הכנסת יוסי ביילין, יותר ממני, יש רקורד עשיר במלחמה היומיומית על הכיוון הזה.

גם חברינו מהמגזר החרדי יודעים אל נכון מה מעמדנו ומה רצוננו בבסיס החוק הזה. הבסיס האמיתי של החוק הזה הוא למנוע מלחמת אחים, או למנוע קרע בתוך הבית שלנו, קרע שחייב להימנע על-ידי כך שאנחנו יוצרים בסיס שווה, בסיס של חובה שווה, עם רצון לשמור על אורח החיים של כל מגזר ומגזר.

מאחר שאנחנו רוצים להגיע להידברות עם כל חלקי הבית על הרעיונות האלה, בשם חבר הכנסת יוסי ביילין ובשמי, אנחנו הופכים את הצעת החוק הזו להצעה לסדר-היום, על מנת לדון כאן עם כל חלקי הבית – –

סגן שר הביטחון ס' שלום:

צריך הסכמה שלי.

יונה יהב (העבודה):

– – על המהות ועל כל הדברים שחייבים לבוא לידי תיקון הן בניסוח והן באופי החוק על מנת להגיע למה שאנחנו באמת מבקשים להגיע אליו באמצעות החוק הזה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

רענן כהן (העבודה):

תפנה לממשלה.

יונה יהב (העבודה):

אני מבקש ממך, סגן השר סילבן שלום, לאור רוח הדברים שלך כאן ולאור העובדה שבבסיס אינך מתנגד לרעיון הטמון וגלום בהצעת החוק, שתסכים לבקשה שלנו, שיש בה הרבה יותר מסתם בקשה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת יהב.

חברי הכנסת, אין לנו בתקנון כלל המאפשר להפוך הצעת חוק להצעה לסדר-היום. יש לנו מסורת ארוכת שנים בעניין הזה וננהג על-פיה, כי היא פותרת לעתים בעיות פרלמנטריות, וטקטית היא לפעמים נכונה.

אני שואל עכשיו את סגן השר – שר הביטחון לעניין זה וגם השר המקשר לעניין זה: האם אתה מסכים?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אדוני היושב בראש, אף שההצעה הוגשה ואף שיש לנו רוב מוחץ להפילה, לאור חשיבות העניין אני מסכים לבקשת חבר הכנסת יהב להפוך את הנושא להצעה לסדר-היום.

היו"ר ש' וייס:

לאיזו ועדה אתה מציע?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום, לא לקיים דיון בהצעה. לא צריך להגזים.

היו"ר ש' וייס:

אתה מציע להסיר?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אנחנו הסכמנו שלא תהיה הצעת חוק, אבל לגבי הצעה לסדר-היום, אני מבקש מהם להסתפק בתשובתי בהצעה לסדר-היום, וזה הכול. לא לקיים דיון.

היו"ר ש' וייס:

אתם מסתפקים?

רענן כהן (העבודה):

לא.

היו"ר ש' וייס:

לא. עוברים להצבעה.

רענן כהן (העבודה):

רגע.

היו"ר ש' וייס:

חברים, מה זה "רגע"? תשבו. נא לשבת.

רענן כהן (העבודה):

היה סיכום.

היו"ר ש' וייס:

חברים, אני רוצה שתבינו מה העניין. למי שעוד לא הבין – סגן השר, בשם הממשלה, גם את ההצעה לסדר-היום מבקש להסיר. עכשיו עוברים להצבעה. נא לשבת.

חגי מירום (העבודה):

על מה מצביעים?

היו"ר ש' וייס:

אני מסביר, ואחרי זה תהיה הצבעה. הרי ההסבר: הצעת חוק השירות הממלכתי הפכה עכשיו, על-פי מסורת פרלמנטרית, להצעה לסדר-היום. שאלתי את סגן השר, והוא מבקש להסיר אותה גם כהצעה לסדר-היום.

יעל דיין (העבודה):

אנחנו מציעים להעביר את זה לוועדה.

היו"ר ש' וייס:

סגן השר סילבן שלום שאל אתכם, רק את היזמים: אתם מסתפקים בתשובתו?

יעל דיין (העבודה):

לא מסתפקים.

היו"ר ש' וייס:

לא מסתפקים.

עכשיו, ההצבעה. מכיוון שאין הצעה אחרת, אם יהיה רוב – הדין יהיה במליאה. אם ייפול – אז ייפול. ההצבעה החלה. מייד נראה: או שיהיה דין במליאה או שלא יהיה דין במליאה.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 19

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 51

נמנעים – 1

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

19 תומכים, 51 מתנגדים. לא יהיה גם דין במליאה. הנושא הוסר מסדר-היום. תודה רבה.

הצעת חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (תיקון – מימון בחירות למועמד לראשות מועצה אזורית), התשנ"ז-1997

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים להמשך סדר-היום שלנו. אני נותן לכם אפשרות – למי שמעוניין להישאר אתנו ולבלות את היום הזה. תאפשרו לנו להמשיך בסדר-היום. חברי הסדרנים, אני ממש זקוק לכם היום. אנא תעזרו לי משני צדי הבית. סגרו את שתי הדלתות הקדמיות, ותעזרו לי קצת בעיקר כלפי עובדי הכנסת, כי אינני רשאי לקרוא אותם לסדר.

חבר הכנסת דראושה, תאמין לי שהיה לך הישג היום.

חבר הכנסת שלום שמחון, בהנמקה מן המקום, יעלה את הצעת חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (תיקון – מימון בחירות למועמד לראשות מועצה אזורית), התשנ"ז-1997 – הצעת חוק פ/1595. שר הפנים אתנו. אדוני, בבקשה.

שלום שמחון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, הצעת חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (תיקון – מימון בחירות למועמד לראשות מועצה אזורית) היא יוזמה משותפת של חבר הכנסת חגי מירום ושלי, והיא נהנית מתמיכת הממשלה.

היו"ר ש' וייס:

שני הנציגים המובהקים של ההתיישבות העובדת בבית הזה. בבקשה.

שלום שמחון (העבודה):

בעצם היא באה להציע שוויון בין המועצות האזוריות לבין העיריות והמועצות המקומיות. עד היום לא היה נהוג שראש מועצה אזורית או מועמד לראש מועצה אזורית יוכל לקבל מימון לבחירות למועצה האזורית, דבר שגרם לו לגייס כספים בדרכים בלתי מתקבלות על הדעת, וגם לעשות את מערכת הבחירות שלו ללא פיקוח של המערכת הציבורית. לכן, אנחנו מציעים כאן להשוות את התנאים למה שקורה בעיריות וליצור שוויון בין המועצה האזורית, או בין ראש המועצה האזורית, או בין הנבחר לראש המועצה האזורית – לבין מה שקורה בשאר הארץ.

אנחנו נשמח מאוד על תמיכת הבית בהצעת החוק הזו, על מנת שבבחירות הקרובות יוכלו ראשי המועצות ליהנות מהמימון הזה. הצעת החוק הזו היא חלק ממהלך שהוביל חבר הכנסת חגי מירום – להשוות את ימי הבחירות בכל המועצות האזוריות ברחבי הארץ – שיסתיים בשנת 2007. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת שלום שמחון. הוא גם עמד בלוח הזמנים.

אדוני שר הפנים, מה עמדת הממשלה ועמדתך בנושא?

חבר הכנסת חיים אורון, לא להפריע לי.

שר הפנים א' סויסה:

אני אשתדל להגביר את קולי.

היו"ר ש' וייס:

אתה יכול לעלות לדוכן. יש לך עד עשר דקות. מעירים לי, שלשר יש שתי דקות. הם אומרים שכבר שכחתי.

שר הפנים א' סויסה:

אדוני היושב-ראש, לא אנצל יותר מ-30 שניות. בעיקרון, אנחנו תומכים בהצעת החוק, שבאה ליצור שוויוניות מתבקשת ולתת כלים למתמודדים על תפקיד יושב-ראש מועצה אזורית, כדוגמת אלה שיש לראשי הרשויות האחרים. אומנם להצעת החוק משמעות כספית, אבל היא לא גדולה, והיא מסתכמת בסך הכול ב-12.5 מיליון שקלים לכלל המועצות האזוריות. התועלת מקבלת החוק גדולה לאין ערוך מהנזק התקציבי, ועל כן אני תומך בהצעה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לאדוני. ינסה להסיר זאת חבר הכנסת טלב אלסאנע, ויש לו עד חמש דקות. כאן יש יתרון זמן למי שמבקש להסיר.

גברתי סגנית המזכיר, נא לצלצל.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לציין בפני כבוד השר, שהיו שתי מועצות אזוריות בנגב – המועצה האזורית משוש, שכללה שלושה יישובים: כסייפה, ערוער ושגב-שלום, וכן מועצה אזורית נוספת, שוקת, שכללה שני יישובים: חורה ולקיה – שכיהנו יותר מארבע שנים. במשוש, המועצה האזורית כיהנה יותר משש שנים. לפני יותר משנתיים הוחלט על פירוק המועצות ועל הקמת מועצות מקומיות, אבל כבוד השר החליט שהמועצות ינוהלו תחת מינוי של אנשים ממונים מחוץ ליישובים, אף שאנחנו יודעים ורואים, שלמשל במועצה המקומית זרזיר מונה ראש מועצה מקרב התושבים, והיא מתפקדת בצורה מצוינת.

המועצה האזורית ביר-אל-מכסור – – –

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה. אני מבקש מחברי הכנסת רמון ואורון – אני מבין שאתם מבקשים לתקן את נזקי ההצבעה הקודמת. תעשו זאת בשקט. בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

למשל במועצה האזורית ביר-אל-מכסור – שם היה מינוי למשך תקופה של שנתיים, לא ארבע שנים. היו בחירות; הבחירות התנהלו בצורה מצינית והמועצה מתפקדת. שתי מועצות מקומיות נבחרות, הן העיר רהט והן מועצה מקומית תל-שבע, גם שם הן הבחירות והן הניהול מצינים ואפילו יכולים לשמש דוגמה.

לפני כמה ימים התבשרנו על-ידי ועדת השרים לענייני בדואים, בהשתתפות ראש הממשלה, על עריכת בחירות במועצות המקומיות – – –

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה. חברים, חנן פורת, יגאל ביבי, אל תפריעו לחברנו הטוב, הבוגר שבין יועצי שרי הפנים, יחזקאל לביא, להקשיב לנאום. בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני סבור, כבוד השר, שאם ועדת השרים בראשותו של השר אריאל שרון, בהשתתפות ראש הממשלה, החליטה – אני סבור שזו החלטה נכונה מאוד; הם שקלו את כל השיקולים. המצב הקיים הוא מצב לא בריא, לא תקין ולא דמוקרטי. יש חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו. כבוד האדם הוא גם לבטא את רצונו במהלך הבחירות, והבחירות המוניציפליות מתקיימות בחודש נובמבר 1998. אין שום סיבה בעולם שלא להכריז על בחירות, לאפשר למועצות להתכונן ולקיים בחירות במועד הזה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת טלב אלסאנע. אנחנו עוברים להצבעה, נכון, אדוני השר?

שר הפנים א' סויסה:

אני מתרשם שחבר הכנסת טלב אלסאנע לא הבין את הצעת החוק העומדת על הפרק. הוא דיבר על דבר אחר, ואנחנו – – –

היו"ר ש' וייס:

לא, לא, הוא ניצל את הבמה, וזה בניגוד להחלטות ועדת הכנסת, אבל כיוון שנתתי גם למאיר שטרית, אני אסלח גם לו. התאזנו. גמרנו עם ניצול הבמה. חבר הכנסת טלב אלסאנע, מספיק עם הטרמפים בקטע הזה.

חברים – הצבעה. הצעת חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (תיקון – מימון בחירות למועמד לראשות מועצה אזורית), התשנ"ז-1997. לאן היא תעבור, רבותי, לוועדת הפנים ואיכות הסביבה? ועדת הפנים ואיכות הסביבה – מוסכם על כולם. ההצבעה החלה. אני חושב שתקבלו תמיכה גורפת.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 20

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (תיקון מימון

בחירות למועמד לראשות מועצה אזורית), התשנ"ז-1997,

לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

חברים יקרים, 20 תומכים, אין מתנגדים, נמנע אחד; אני קובע שהצעת החוק של חברי הכנסת שלום שמחון וחגי מירום תעבור להמשך טיפול כפי שקבענו. תודה רבה.

**הצעת חוק הבחירות לכנסת ולראש הממשלה (תיקון – הגדרת שפות פתקי הצבעה
והודעה לבוחר), התשנ"ח-1997**

(הצעת חבר הכנסת צ' ויינברג)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת חברנו צבי ויינברג להביא בפנינו את הצעת חוק פ/1679 – הצעת חוק הבחירות לכנסת ולראש הממשלה (תיקון – הגדרת שפות פתקי הצבעה והודעה לבוחר), התשנ"ח-1997. כבודו, בבקשה.

צבי ויינברג (ישראל בעלייה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק שאני מציע נוגעת בעניין מהותי לכל מדינה דמוקרטית, והוא, שכל אזרחיה, ללא הבדל מוצא או רמת ידיעתם את השפה העברית, יוכלו לממש את זכותם הבסיסית לבחור את נציגם שלהם, את נציגם לכנסת ולראשות הממשלה.

בשנים האחרונות זכינו לעלייה גדולה ומבורכת של יהודי מדינות חבר העמים ואתיופיה, במספרים שלא היו כמותם. כ-800,000 עולים מברית-המועצות לשעבר וכ-70,000 עולים מאתיופיה, בהם אנשים מבוגרים, שקליטת השפה החדשה – – –

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה. חברים, אני מבקש לא להפריע, גם אם ההפרעה היא בכל השפות שחבר הכנסת ויינברג ממליץ עליהן.

צבי ויינברג (ישראל בעלייה):

על-פי חוק השבות, כל עולה – – –

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה, חבר הכנסת ויינברג, אני אאפשר לך לדבר בנחת. אני מבקש לסגור את הדלת הזאת, המועדת לרעש, בגלל עובדי הסיעות. בבקשה, אדוני.

צבי ויינברג (ישראל בעלייה):

על-פי חוק השבות, כל עולה בהגיעו לארץ הופך מייד לאזרח שווה זכויות וחובות במדינה החדשה. עניין החובות מתברר לעולים החדשים מייד, והם תורמים את תרומתם החשובה בכל תחומי החיים בארץ. אבל, לצערנו, הם אינם יכולים לממש את זכויותיהם, לרבות הזכות לבחור את נציגם לכנסת ולהשפיע על תהליך קבלת ההכרעות המדיניות החשובות.

במהלך הבחירות הקודמות – – –

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה. חגי, חגי. בבקשה, אדוני.

צבי ויינברג (ישראל בעלייה):

במהלך הבחירות הקודמות נתקלנו בתופעה מצערת, שעולים רבים לא ניצלו את זכותם לבחור, כיוון שלא הבינו את משמעות ההודעה לבחור שקיבלו בדואר. פעמים רבות – – –

היו"ר ש' וייס:

חברים. חבר הכנסת פורז. תתייעצו בחוץ, חברים. אם זה כרוך בשיחה – מוטב שזה ייעשה בחוץ. אני מבקש מהמזכירה היעילה מאוד של סיעת הליכוד לעשות זאת בשקט. בבקשה.

צבי ויינברג (ישראל בעלייה):

פעמים רבות הושלכו לפח הודעות אלה לגבי אזור הבחירות שהם משתייכים אליו וכתובת הקלפי שהם צריכים להגיע אליה ביום הבחירות. במקרים שבהם טרחו העולים לבקש משכנים, ממכרים, לתרגם להם את תוכן ההודעה לבחור והגיעו לקלפי, הם עמדו חסרי אונים מול פתקי הצבעה לא מובנים להם.

יש לציין, שאלפי עולים שהגיעו ארצה בעלייה הגדולה הם בעלי מודעות פוליטית גבוהה, והם רוצים להיות שותפים שווים בקביעת המדיניות בארץ, וגם אלה מהם שאינם מודעים לזכויותיהם האזרחיות, מן הראוי שתינתן להם אפשרות לנצל את זכותם לבחור.

מדינת ישראל הינה מדינה מיוחדת במינה, אשר משלבת את האופי היהודי והדמוקרטי שלה; קיבוץ גלויות עומד בראש סדרי העדיפויות שלה, ועקרון השוויון חשוב לה במיוחד, כפי שנאמר בפסיקה של השופט אהרן ברק, נשיא בית-המשפט העליון: "אין לך גורם הרסני יותר לחברה מאשר תחושת בניה ובנותיה כי נוהגים בהם איפה ואיפה. תחושת חוסר השוויון היא מהקשה שבתחושות. היא פוגעת בכוחות המאחדים את החברה והיא פוגעת בזהות העצמית של האדם".

לכן, המדינה מחויבת להתאים את חוקיה לאופיה המיוחד כמדינה שקולטת עלייה ולדאוג לכך שהליך הבחירות יהיה מובן לאזרחיה החדשים באותה מידה שהוא מובן לתושבים הוותיקים.

עניין זה חשוב במיוחד כאשר שיטת הבחירות הינה כמעט – – –

היו"ר ש' וייס:

אני כמעט קורא אותך לסדר. בבקשה.

צבי ויינברג (ישראל בעלייה):

— — — וראש הממשלה מקבל את המנדט ישירות מאזרחי המדינה.

לשם כך באה הצעת החוק הזאת ומציעה לתרגם את פתקי ההודעה לבוחר ואת פתקי ההצבעה לשפות רוסית ואמהרית, ולתלות מודעות עם צילומי פתקי ההצבעה במרכזי הקליטה לעולים.

עכשיו הזמן המתאים לחוקק את החוק, כשעדיין נותר זמן – מי יודע כמה – עד לבחירות הבאות, ובידי ועדת הבחירות תהיה השהות להיערך כראוי ובעוד מועד. אני מודה לך.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לך מאוד, חבר הכנסת צבי ויינברג. אין כאן עמדת ממשלה. אשר על כן, אני מאפשר לחבר הכנסת ריבלין להסיר. הוא פשוט נרשם.

בשם מגיני השפה העברית, דבר עברית והבראת.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חבר הכנסת ויינברג הנכבד, אני מתכוון לבקש שלא יתמכו בהצעת חוק זו מכמה טעמים.

הטעם הראשון: כאשר הורי הורי זכו להגיע מרוסיה, מווילנה, בשנת 1809, הם הצטרפו ללוחמי השפה העברית בארץ-ישראל, על מנת שהשפה העברית תאחד את כולנו כאן, על מנת שהיא תיתן לנו את היכולת הקולקטיבית להגיע לאותו רעיון ציוני, ואחר כך הציונות הפוליטית הלכה צעד אחר צעד עד הקמתה של מדינת ישראל, ראשית צמיחת גאולתו של העם היהודי, לתפארת כל תושבי מדינת ישראל.

השפה העברית, שהיתה והפכה לשפה חיה, היא היום שפה עשירה, שיש בה ספרות, שיש בה קומוניקציה, שפה שאפילו באמריקנית המודרנית יש שלקחו ממנה ואימצו ממנה.

אין ספק שאין זו כוונת החוק לבוא ולפגוע באותה שפה. עם זאת, אני, כחבר ועדת הבחירות המרכזית, מוכרח לומר, שאין אח ורע בכל העולם למצב שבו גם במדינה הקולטת עלייה נכתבים פתקי ההצבעה שלא בשפה הרשמית.

אני רוצה כמובן לומר את המובן מאליו, שגם הוא חשוב שייאמר, שהשפה הרשמית בישראל היא גם העברית וגם הערבית; זאת אומרת, השפה הערבית היא שפה רשמית, שבה מתפרסמות כל אותן הודעות בחירה במקומות שצריך.

היו"ר ש' וייס:

אני יכול לשאול אותך שאלה? חבר הכנסת ריבלין, ברשותך, אני רוצה לשאול אותך שאלה למען – –

צבי ויינברג (ישראל בעלייה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

מדובר פה בחבלי קליטה, ותמיד ידענו בארץ גם לקדש את העברית, ללמד את העולים עברית, אבל בזמני מעבר הקלנו עליהם – עלינו, שכן אני עולה – בנמל, לפעמים אפילו ברומנית ובהונגרית, לא כ"היריון" אלא כ"היריון לתקופת מעבר", שבמסגרת הציונות החבר'ה האלה ילמדו עברית. תן להם צ'אנס.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

צדק היושב-ראש, שהוא גם מורה וגם רב לי, אבל זוכר הוא שכל אותה הסברה נעשתה על-ידי המפלגות עצמן, במסגרת תעמולת הבחירות. אתה יכול להתערב, אדוני השר – – –

היו"ר ש' וייס:

אני כבר מודיע, שלפנים משורת הדין, במסגרת 100 שנות ציונות, אף שעל-פי התקנון זה בלתי אפשרי, אפשר לשר שרנסקי בשתי דקות לומר מלה מהמקום, זה צ'ופר ציוני.

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

אפשר?

היו"ר ש' וייס:

לא עכשיו, אחרי שהוא יסיים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

התשובה על שאלתו של כבוד היושב-ראש היא כמובן בכך שתעמולת הבחירות של המפלגות כולן נותנת את האפשרות בידי כל מפלגה להסביר לכל הבוחרים בכל שפה שירצו. אני מוכרח לומר, שנראה לי שהבוחרים דוברי הרוסית הבינו מצוין את הבחירות, והראיה היא, שהשר שרנסקי יושב ליד שולחן הממשלה ושבעה חברים אתו יחד משמשים כאן חברי כנסת.

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

אבל אלה שרצו להצביע ליכוד לא מבינים עברית.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

20 שנה בארץ אבא ואמא שלי – – –

היו"ר ש' וייס:

עמנואל זיסמן עשה לנו "דוקטריניזציה" מוקדמת.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אין ספק, אני גם לא רוצה שחוק זה יגרום עוול רטרואקטיבי לחברי עמנואל זיסמן, שלא קיבל את ההסברים בבולגרית בשנת 1949, כשהוא הגיע.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אני רק מסביר לך.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני לא רוצה לעשות עוול לחברי מאיר שטרית, שהוריו הגיעו ב-1956, על שלא נתנו להם הסברים במרוקנית, לא לחברי העירקים שהגיעו בשנת 1951, ולא לחברי התימנים שהגיעו בשנת 1952.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

— — —

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

בהחלט השפה העברית צריכה להיות נר לרגלינו, זו השפה העברית, ולא ראוי שנעשה אותם דברים — — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זיסמן, תן לו לדבר. החוק ממילא יגיע אליך לוועדה; בעצם אני לא בטוח.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני לא שומע מה שאתה אומר. אין לכך אח ורע, ואני מציע שנשקול את זה שיקול רציני ממלכתי, אם אנחנו צריכים לעשות זאת במסגרת ועדת הבחירות המרכזית, ולא להסתפק באותה תעמולת בחירות שנעשית על-ידי המפלגות.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת ריבלין.

השר שרנסקי, בבקשה. כן, זה מאוד על-יד התקנון. אחר כך יושב-ראש הכנסת דן תיכון תמיד זוכר את הסטיות שלי, ויש לי צרות ממנו, על-פי רוב בצדק.

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

תודה רבה שלכבוד שנת ה-50, ו-100 שנות ציונות, נתנו לי לדבר בנושא כל כך חשוב. עכשיו שמענו מחבר הכנסת ריבלין, שכולנו עם אחד ומדברים שפה אחת. הפעם האחרונה ששמעתי נימוק זה היתה כאשר אמרו: לא ניתן לכם להביא את תיאטרון "גשר" לישראל, כאשר קבוצת שחקנים ממוסקבה רצתה לבוא ולהקים כאן תיאטרון, ואמרו שאנחנו עדיין לא מדברים עברית. שאלו אם מותר לנו לשחק ברוסית, ואמרו: בשום פנים ואופן. הם אמרו: לא נתנו אישור לתיאטרון בשפה הרומנית, לא נתנו אישור לתיאטרון בשפה הבולגרית, לא נתנו אישור לתיאטרון ביידיש, כי אסור לנו לפגוע בשפה העברית.

ברוך השם שלא קיבלנו את התשובה כתשובה סופית. גייסנו כסף באווירה ציונית, הבאנו את השחקנים האלה, והיום זה תיאטרון לתפארת מדינת ישראל. זהו תיאטרון שמשחקים בו גם בשפה הרוסית וגם בשפה העברית, והוא מקבל יותר פרסים מאשר כל התיאטראות ביחד.

אנחנו מדינה ששייכת לוותיקים ולעולים באותה מידה. כל מי שהחליט לבוא, יש לו זכות לבוא, וחשוב שגם הוא ישתתף בבחירות. אם גם היום באים 60,000 עולים מרוסיה בשנה, חשוב שהם יבינו את כל תהליך הבחירות ויבינו לאן הם צריכים לבוא ואיך להצביע. אם מחר יגיעו 5,000 עולים מהודו, אני בעד שגם השפה ההודית תהיה בפתק. תודה רבה.

הי"ר ש' וייס:

רבותי, אנחנו עוברים להצבעה. אני רוצה לומר לכם, חברים יקרים, שאם החוק הזה יעבור בקריאה מוקדמת, נדמה לי שהמקום לכך הוא ועדת החוקה, חוק ומשפט, כי אלה חוקי בחירות.

קריאה:

-- --

הי"ר ש' וייס:

אבל אלה חוקי בחירות, מה לעשות?

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

פתקי הצבעה.

הי"ר ש' וייס:

פתקי הצבעה, השפה העברית, תרבות, ועדת הכנסת תחליט. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 19

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 3

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הבחירות לכנסת ולראש הממשלה (תיקון הגדרת שפות פתקי הצבעה והודעה לבוחר), התשנ"ח-1997, לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, הצעת חוק הבחירות לכנסת ולראש הממשלה (תיקון – הגדרת שפות פתקי הצבעה והודעה לבוחר), התשנ"ח-1997, של חבר הכנסת צבי ויינברג – 19 תומכים, שלושה מתנגדים ואין נמנעים. אני קובע, שהחוק יעבור להכרעה של ועדת הכנסת, שתחליט לאיזו ועדה הוא יבוא להכנה לקריאה ראשונה וכן הלאה וכן הלאה. תודה.

הצעת חוק העמותות (תיקון – מען רישום), התשנ"ח-1997

(הצעת חברת הכנסת נ' בלומנטל)

היו"ר ש' וייס:

אנחנו ממשיכים: הצעת חוק העמותות (תיקון – מען רישום), התשנ"ח-1997, של חברת הכנסת נעמי בלומנטל – הצעת חוק פ/1786. חברים, אני מבקש מחברת הכנסת נעמי בלומנטל, זו אומנם הנמקה מהמקום, ואחר כך שר הפנים יתייחס לזה.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני בהחלט חושבת שזכותו של כל אחד כאזרח מדינת ישראל לרשום את עצמו לפי מה שהוא מוצא לנכון ולפי הרישומים שמופיעים בכל התעודות הראויות, ולכן נראה לי שזו הצעת חוק שמן הראוי שנעביר אותה כאן בכנסת.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני שר הפנים.

שר הפנים א' סויסה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מיותר לדבר על התועלת שיש בהצעת החוק הזאת, ולכן אנחנו תומכים בה ומבקשים לקדם אותה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברים, עכשיו אני רוצה לפנות לחבר הכנסת בני אלון, ואני מרשה לעצמי לעשות את זה כי אנחנו המליאה ברוב המקרים. יש הצעה שלו להסיר, והצעה של חגי מירום להסיר. אמרו לי שהוא קדם לחבר הכנסת חגי מירום.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

הוא קדם.

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה. כל הכבוד. יש החלטה של ועדת הכנסת, שאנחנו מאפשרים להסיר רק למי שנאם נגד החוק ומתנהג בהתאם. היום הפירו את זה שני חברים, ואני פונה אל מצפונך. אם אתה מתכוון ממש להסיר, תקבל חמש דקות. אם אתה לא מתכוון, אפשר לי להפעיל את החלטת ועדת הכנסת לתת לבא אחריו.

בנימין אלון (מולדת):

אני אענה.

היו"ר ש' וייס:

זאת אומרת, שאתה מתכוון להסיר, אתה תענה ואז נחליט. בבקשה. אתה יכול לענות לי רק כן או לא, כי זה לא "פייר".

בנימין אלון (מולדת):

לא, אענה קודם כול במשפט אחד ברמה התקנונית.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה.

בנימין אלון (מולדת):

אומנם זו החלטת ועדת הכנסת, היא עדיין לא עוגנה בתקנון הכנסת, אז קודם כול אבקש מהיושב-ראש לנהוג – – –

היו"ר ש' וייס:

אם כך, אתה עולה ראשון.

אני מצטער, כי חשבנו להכניס את זה כהרגל. אני מבקש מחגי מירום ומאחרים שהם חברי ועדת הכנסת שיגרמו לכך שזה יובא למליאה לאישור. כבודו, יש לך חמש דקות.

צלצלו? לפני כמה זמן?

בנימין אלון (מולדת):

זה יוצא חמש דקות?

היו"ר ש' וייס:

חברים, מבחינת הצלצול – בעוד דקה מותר לנו להצביע. אני רוצה להיות "פייר".

בנימין אלון (מולדת):

אני אדבר במשך הדקה הזו שבין כך ובין כך צריך להמתין. אני, מאחר שהתקנון מרשה לי, אצביע בעד, כי היוזמה של חברת הכנסת בלומנטל היא יוזמה טובה. אבל אני באמת חושב, שעצם העיקרון שכל חוק אנחנו צריכים להחיל בנפרד והממשלה הלאומית הזאת איננה מוכנה להחיל את החוק הישראלי באופן עקרוני על כל יהודה ושומרון, זה עיקרון חמור מאוד.

קריאה:

— — —

היו"ר ש' וייס:

אל תפריע, אני אאריך לו את הזמן.

בנימין אלון (מולדת):

אני אסיים כאן, ואקווה שבקרוב יועבר פה חוק שיחיל את החוקים האלה ויתקן את העוול של אפליית אזרחי יהודה ושומרון. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת אלון.

חברים, הצבעה. חבר הכנסת דראושה, אתה לא רוצה להצביע בחוק הזה?

חגי מירום (העבודה):

אני רוצה להסב את תשומת לבך למהירות שבה נומקה ההתנגדות הזאת, עד כמה הוא מתנגד.

היו"ר ש' וייס:

היו דברים מעולם.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

חגי מירום, הצדיק הכי — — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בויס, תן לנו להצביע. רבותי. על איזו ועדה את ממליצה, חברת הכנסת נעמי בלומנטל?

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חוקה, חוק ומשפט.

חגי מירום (העבודה):

לא, אני רוצה לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ש' וייס:

לא, לא. זה לא. מילא היית אומר — — —

הצעת חוק העמותות (תיקון – מען רישום), התשנ"ח-1997. ההצבעה החלה. לגבי הוועדה, ועדת הכנסת תכריע.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 31

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 22

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק העמותות (תיקון מען רישום), התשנ"ח-1997,

לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

קריאה:

רענן.

רענן כהן (העבודה):

החלפתי, אלי בן-מנחם.

היו"ר ש' וייס:

31 תומכים, 22 מתנגדים, אין נמנעים. הצעת החוק אושרה כהצעת חוק טרומית. ועדת הכנסת תחליט לאיזו ועדה תעבור הצעת החוק, אף-על-פי שטבעי שההצעה תעבור לוועדת חוקה. אולי ועדת הפנים.

הצעת חוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון – מעבר עובדים בין מוסדות), התשנ"ז-1996

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ש' וייס:

הצעת חוק פ/846 – הצעת חוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון – מעבר עובדים בין מוסדות), התשנ"ז-1996. חבר הכנסת אברהם פורז.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מנמק מן המקום.

היו"ר ש' וייס:

רגע, תן לי שנייה. רבותי הסדרנים, אתם ממש חייבים לעבוד אתי בתיאום היום, בגלל נסיבות המתח כאן.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני מנמק מהמקום. הגעתי להבנה עם חבר הכנסת מאיר שטרית, יושב-ראש הקואליציה, שהצעת החוק תעבור בקריאה מוקדמת, ולאחר מכן היא תובא לקריאה ראשונה רק בתיאום אתו.

היו"ר ש' וייס:

בסדר.

אברהם פורז (מרצ):

הצעת החוק היא פשוטה. המצב היום הוא, שאדם המלמד במוסד להשכלה גבוהה ועובר למוסד מוכר אחר להשכלה גבוהה, שאיננו אוניברסיטה, למעשה מאבד את כל זכויותיו. הוא איננו זכאי לפיצויי פיטורין, הוא איננו זכאי לשום דבר. הדבר הזה הופך את חלק מהסגל האקדמי מהמוסדות להשכלה גבוהה לצמיתים, לאנשים שאינם יכולים לעבור למוסדות אחרים.

מאחר שהקמנו מכללות כחוק, לדעתי צריך למצוא פתרון שלפיו אדם שעובר מאוניברסיטה למכללה יעביר גם את זכויותיו הפנסיוניות, בדומה להסדרים שיש בין האוניברסיטאות ובדומה להסדרים שיש בין רשות מקומית לבין המדינה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

אברהם פורז (מרצ):

מדובר בהצעת חוק שלי, יחד עם חברת הכנסת דליה איציק ועם חבר הכנסת סילבן שלום, שהוא גם סגן שר הביטחון. אני מבקש להעביר את הצעת החוק לוועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

לא. פה חתום חבר הכנסת שלום שמחון.

אברהם פורז (מרצ):

לא, זו טעות אצל אדוני. בהדפסה נפלה טעות. המציע הוא חבר הכנסת סילבן שלום.

חגי מירום (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

חברים, רק שנייה, חגי. מייד נפתור את זה, חבר הכנסת מירום. רגע. חברים יקרים, האם סגן שר החינוך והתרבות עומד להשיב? אין. האם יש מתנגדים? אתה מסכים, אדוני סגן השר? אתה מסכים פה להצעתו של חבר הכנסת פורז?

קריאה:

היו"ר ש' וייס:

בהסכמה, הכול עוברים להצבעה. צלצלנו בזמן.

קריאה:

היו"ר ש' וייס:

הצעת חוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון – מעבר עובדים בין מוסדות), התשנ"ז-1996. סגן שר החינוך אומר שיש כאן הסכמה ולכן אין צורך להשיב. בבקשה. ההצבעה החלה.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 26

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון מעבר עובדים בין מוסדות),
התשנ"ז–1996, לדיון מוקדם

בוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

26 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הצעת החוק אושרה, חברים יקרים, ועברה לוועדת החינוך והתרבות להמשך טיפול. ועדת החינוך תהיה מאוד עמוסה בשבועות הקרובים.

הצעה לסדר

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת חגי מירום, לסדר הדיון, אבל קצר מאוד.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני לא יודע אם זה יהיה קצר, מפני שאני חושב שנקלענו פה לבעיה.

היו"ר ש' וייס:

תשתדל שיהיה קצר.

חגי מירום (העבודה):

בטרם עלתה הצעת החוק של חברת הכנסת נעמי בלומנטל לדיון ולהצבעה פה, הזכרתי לסגנית מזכיר הכנסת, היושבת עמך כאן, שלדעתי, לפני שלושה שבועות היתה הצבעה על הצעת החוק של חברת הכנסת נעמי בלומנטל, וההצעה הזו נפלה. אני מדבר על התאריך 5 בנובמבר. אם אכן כך קרה, על-פי התקנון, הכנסת לא יכולה היתה להעלות את ההצעה לדיון או להצבעה מחדש.

היו"ר ש' וייס:

נכון.

חגי מירום (העבודה):

לפי דעתי, ההצבעה שהיתה פה היתה כלא היתה, וחברת הכנסת נעמי בלומנטל, כחברת כנסת שיוזמת הצעת חוק פרטית, מנועה מלהעלות הצעה כזאת. אני בדקתי, וחבר הכנסת אפי אושעיה, שהיה פה באותה עת, אפילו מספר לי שהוא עלה לדבר בדיון הזה, התנגד להצעת החוק, והצעת החוק הזאת הוצבעה. יתירה מזאת, חברת הכנסת בלומנטל ביקשה ממנו הפעם שלא להתנגד לעניין הזה, אם אני מבין נכון.

זאת אומרת שיש לנו פה דבר שאני לא מבין אותו כלל. כיצד המזכירות בדקה ומצאה שההצעה לא עלתה, כאשר היא עלתה.

אני מאוד מבקש ממך, אדוני יושב-ראש הכנסת, לא להעביר את הדבר לוועדת הפירושים. זה לא נושא לוועדת הפירושים. זו שאלה עובדתית פשוטה לחלוטין, אם אכן הצעת החוק עלתה לדיון כאן והוצבעה. אני אומנם לא יכול להישבע שכך היה, אבל כל העובדות שמספרים לי כאן מעידות שכך היה.

אם כן, אני מבקש ממך להודיע על בטלות ההצבעה הקודמת, וחברת הכנסת בלומנטל תצטרך להמתין חצי שנה, כמו כל אחד מאתנו שהצעת חוק פרטית שלו נדחת במליאה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני מאוד מודה לחבר הכנסת חגי מירום. לדאבוני, לא אוכל להיעתר להצעתו, ואסביר מדוע. הטענה שמשמיע חבר הכנסת חגי מירום היא טענה כבדת משקל. אם אכן העובדות הן כפי זיכרונו – אני אומר זאת לזכותו, שהוא אמר שזה למיטב זיכרונו; לכן, אם אלה הן העובדות, צריך כמובן לברר כיצד קורה כדבר הזה.

סליחה, חבר הכנסת פנחס'י, אנא. השיחה האינטימית שלכם נשמעת עכשיו ברחבי כל הארץ, דרך ערוץ-33.

אם זה אכן המקרה, יש לנו בעיה. כאשר הייתי יושב-ראש הכנסת, מאוד מאוד נזהרתי מלבטל הצבעות. אשר על כן, החלטתי שאם אלה הן העובדות, אני מעביר את העניין לשיפוטו של יושב-ראש הכנסת. אין כאן נושא לדיון. אתה צודק, זה עניין כבד מאוד, רציני, בעייתי. אני סומך על מצפוני של יושב-ראש הכנסת, שיקבל הכרעה נכונה. תודה רבה. ממשיכים.

חגי מירום (העבודה):

מה זאת אומרת? זו היתה טעות.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

היתה טעות בהצבעה בהצעה הקודמת.

ענת מאור (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

הרי אמר את זה חגי מירום, למה אני צריך לתת לחזור על זה, גברתי? חברים, אני מכיר את השיטה. סליחה. זכות ההערה והמונופול עליה והיתרון הציבורי שיש למישהו על זה שהוא העיר את זה שייכים לחגי מירום. אין טרמפיסטים. תודה רבה. נכס הערתי של חגי מירום, לא צריך תוספות. אני מכיר את העניין. אם הוא צודק, יושב-ראש הכנסת יכריע. גמרנו, זה ייבדק, חבר הכנסת אפי אושעיה.

אפי אושעיה (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, אתה העד הראשי. אני לא בטוח שצריך את זה פה. יושב-ראש הכנסת יבדוק את זה.

אפי אושעיה (העבודה):

אפילו פחות מדקה.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר לך, שהעובדות שתיאר חבר הכנסת חגי מירום הן בדיוק כאלה.

היו"ר ש' וייס:

אבל יושב-ראש הכנסת יבדוק את זה. הוא בוודאי יזמין אותך.

אפי אושעיה (העבודה):

אני מקבל את הכרעתך כיושב-ראש. אני רק מחזק את הדברים. אני עליתי לנמק בזמני ובחרתי שלא לעלות היום פעם נוספת ולנמק. אלה העובדות. העניינים הטכניים ייבדקו, כפי שאמרת. תודה.

ענת מאור (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

רבותי, הנושא לא סגור, אלא הוא נתון להכרעתו של יושב-ראש הכנסת. לא מי שינהל את הישיבה אחראי, אלא יושב-ראש הכנסת, כי זו הכרעה מאוד בסיסית.

הצעת חוק הסדרת מעמדם ונציגותם של ההורים במערכת החינוך, התשנ"ז-1997

(הצעת חבר הכנסת ע' זיסמן)

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים להצעת חוק הסדרת מעמדם ונציגותם של ההורים במערכת החינוך, התשנ"ז-1997, של חבר הכנסת עמנואל זיסמן – הצעת חוק פ/1501 – תשובה והצבעה. בבקשה.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

מכאן, מהצד?

היו"ר ש' וייס:

מכל צד שתרצה. במקרה זה – זה מטען צד חינוכי.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

כל צד הופך למרכז ברגע שאני מדבר.

היו"ר ש' וייס:

אתה עונה בשם השר?

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

השר פה, אבל אני אגיד מה הוא חושב. אני יודע מה הוא חושב.

היו"ר ש' וייס:

סגן שר החינוך והתרבות נמצא כאן. אני שואל אם זה מוסכם עליך, אדוני סגן השר, כי לפי התקנון אתה צריך להשיב.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

כן.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, חבר הכנסת זיסמן.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אני הצגתי את הנושא בשבוע שעבר, ונתבקשתי לדחות את ההצבעה. בינתיים היו פניות, ואני רוצה לומר כך: במשך 50 שנה לא היה חוק שמסדיר את מעמדם ואת סמכויותיהם של ועד ההורים הארצי וועדי הורים אזוריים, מקומיים ואחרים, אבל אין כל סיבה לחשוש. אנחנו לא ננציח מונופול בנושא הזה. יש חוקים בישראל, יש תפיסת עולם בישראל, וזה יאפשר לבדוק את העניין בין הקריאה הטרוםית לבין הקריאה הראשונה, גם מבחינת הנושא הערבי, הדרוזי והצ'רקסי וגם מבחינת הנושא של ארגון יציג ושל ארגונים אחרים, כפי שזה קיים גם בנושאים אחרים.

היו"ר ש' וייס:

ואדוני סומך על הוועדה שהיא תטפל בנושא? הכול יהיה בסדר?

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אין לי צל של ספק שהוועדה הזו היא הוועדה הדמוקרטית ביותר שקיימת.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ש' וייס:

אין יותר. עכשיו יש הצבעה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

הוא כבר דיבר פעם שנייה?

היו"ר ש' וייס:

כתוב כאן: תשובה והצבעה.

רבותי, אני רוצה להודיע לחבר הכנסת חגי מירום, שהדבר נבדק, הצעת החוק נדונה ב-5 בנובמבר. עכשיו יושב-ראש הכנסת יחליט אם לבטל את ההצבעה. יש פה בעיה כבדה מאוד שחבר הכנסת חגי מירום העלה. אני לא רוצה להיכנס כאן לפרטים, כי צריך לבדוק את זה.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

אני יכולה להגיב על זה.

היו"ר ש' וייס:

לא, אין צורך. יושב-ראש הכנסת יחליט.

חגי מירום (העבודה):

מה יש לך להגיב? היתה הצבעה – – –

היו"ר ש' וייס:

יושב-ראש הכנסת יחליט – נקודה.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

יש סעיף בתקנון האומר שאפשר לערער – – –

היו"ר ש' וייס:

נטיית הלב שלי במקרה כזה היא לבטל את ההצבעה, אבל אני כיושב-ראש מזהרתי כל כך, ולכן כל מה שיחליט היושב-ראש יהיה מקובל עלינו, כי הוא צריך גם להגן על הצבעות של הכנסת.

חגי מירום (העבודה):

איזו זכות ערעור, חברת הכנסת בלומנטל? על מה אתם מדברים פה? על כל הצעת חוק יתחילו לערער?

היו"ר ש' וייס:

זה לא ערעור. צריך לפסוק.

חגי מירום (העבודה):

לא, אדוני היושב-ראש, חברת הכנסת בלומנטל אומרת שאפשר לערער.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ש' וייס:

עכשיו אנחנו הולכים להצביע על הצעת חוק הסדרת מעמדם ונציגותם של ההורים במערכת החינוך, התשנ"ז-1997, של חבר הכנסת זיסמן. הצעת החוק תעבור להמשך טיפול בוועדת החינוך והתרבות, אם היא תאושר.

אם חבר הכנסת מאיר שטרית יואיל בטובו להחליף אותי – כי יש הצעת חוק שלי עכשיו, אני ממש אודה לו.

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 15

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הסדרת מעמדם ונציגותם של ההורים במערכת החינוך,

התשנ"ז-1997, לדיון מוקדם בוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

15 בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק עברה לטיפול של ועדת החינוך והתרבות.

הצעת חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון – סכום התגמול), התשנ"ז-1997

(הצעת חבר הכנסת ש' וייס)

היו"ר מ' שטרית:

חברי הכנסת, על-פי סדר-היום היתה בפנינו הצעה של חבר הכנסת אברהם הירשזון. הצעה זו ירדה מסדר-היום. אני רואה שחבר הכנסת חיים דיין איננו כאן, אלא אם הוא יגיע אחר כך.

אם כן, אני מזמין את חבר הכנסת שבח וייס להעלות את הצעת החוק שלו – הצעת חוק פ/1236 – כדי שהוא יוכל להמשיך להיות יושב-ראש הישיבה.

ענת מאור (מרצ):

היו"ר מ' שטרית:

כן.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, תודה לך על החברות הטובה.

אדוני שר האוצר, חברי הכנסת, אני מביא בפניכם הצעת חוק שנוגעת לזכויות של אחיותינו ושל אחינו שרידי השואה וניצולי השואה, ונוגעת למידה ולהיקף של התגמולים שהם יקבלו כאן כנכים.

אדוני שר האוצר, זה סיפור ארוך ומתמשך של תלאות, של עלבון צורב, של זלזול, של אטימות לב, של קמצנות, ואני אומר את זה על ממשלות שונות, עם הרכבים פוליטיים שונים. מדובר בקורבנות שואה שנשארו בין החיים, שנשארו נכים ובזמן מן הזמנים – או בלית ברירה, ואני רוצה להיות הוגן, או מתוך הכרעה שלהם לפני הרבה שנים – החליטו שמדינת ישראל תהיה זו שתיתן להם את התגמול החודשי בגין נכותם הקשה. והיה הסדר בעניין זה עם ממשלת גרמניה, בתקופת השילומים והפיצויים. חלק מן האנשים – וזאת, בגלל האפשרויות שהחוק וההסדר העניקו להם אז – נקבעו כמי שיקבלו את התמלוגים ישירות ממשלת גרמניה.

במסגרת הסדר השילומים קיבלה מדינת ישראל סכום כסף מסוים, על מנת לממש את החוק הזה. אני במתכוון לא רוצה להיכנס כלל לשאלה, אם הסכום הזה כבר נוצל על-ידי ממשלת ישראל. גם אם

נוצל – לגבי זה לא נימוק כלל ועיקר, ואומר מדוע. למדינת ישראל יש חוב כלפי האנשים האלה, חוב מוסרי, ציבורי, יהודי. יתר על כן, מדינת ישראל, כיורשת של העם היהודי שנרצח, קיבלה סכומי כסף גדולים במסגרת הסדרי השילומים. סכומים אלה הם אפס קצה קצהו של הרכוש היהודי שנגזל – אולי 1% או 2%. לעולם לא יוכלו לפצות אותנו על הקורבנות, על הזדון ועל האכזריות ועל המוות ועל האפליה ועל ההשפלה; אבל, בכל זאת, מדינת ישראל קיבלה, והיא השקיעה בתשתיות ובבניית המדינה למען כולנו, גם למען העולים וגם למען הוותיקים, ומעולה לעולה כוח הוותיקים עולה. זה ניתן להוכחה. ולכן, כל סוג כזה של התחשבות לא מקובל עלי.

כך קרה, שעם השנים, הקורבנות של אותם מחנות ריכוז, של אותם מרתפים, של אותם קפלי הקיר, של אותן תעלות ושל אותם יערות, אלה שהתחבאו במנזרים, וכל האנשים שהיו בדיוק באותה סיטואציה – מי שנפל למסוף הגרמני מקבל היום בסביבות 1,500-1,600 מארק, שהם 3,200 ש"ח, או קצת פחות – ואני מדבר על דרגת נכות מסוימת; ומי שמקבל ממשד האוצר הישראלי, אחרי ששר האוצר הקודם, בייגה שוחט, העלה את הסכום ב-20% בקירוב – עדיין התמלוג שלו, המקביל לאחוז הנכות, הוא בערך 1,000 ש"ח, 1,100 ש"ח, עם כל התוספות שהוספו ומשרד האוצר הוסיף, עם כל שווי הערך; היינו – שלישי. יש פה פער.

אבל יש עניין נוסף. הייתי אומר שאנחנו מעלים את זה כאן בטרדנות ובטרחנות. ידידי דב שילנסקי, יושב-ראש הכנסת לשעבר, העלה את זה, וכן חברי אברהם הירשזון, חברת הכנסת לשעבר עדנה סולודר וחברים אחרים. זה חוזר ונשנה, חוזר ונשנה מכנסת לכנסת. לפעמים מצליחים להניע את העניין עד לידי קריאה טרומית או קריאה ראשונה, וזה נעצר.

גם כאשר הייתי יושב-ראש הכנסת, הפעלתי את השפעתי הלא-הוגנת לשם לחץ לא פיזי אבל לא מתון על חברי הכנסת, כדי שיצביעו בעד. היו לי שיחות בעניין זה עם אהובנו יצחק רבין, ראש הממשלה שנרצח. הוא פתח את לבו לעניין הזה כראש ממשלה, הוא שוחח עם שר האוצר בייגה שוחט, והיה שינוי. שר האוצר שוחט זז בעניין הזה, ואני מבקש ממך, חברי השר נאמן, לזוז עוד קצת.

תראו מה שקורה: משנה לשנה מספר הנכים שאני מבקש לתקן את מצבם הולך וקטן. הם נפטרים, חלקם בגיל לא כל-כך מבוגר, בגלל התלאות שהם עברו, המחלות, הנכות והמכות, והם הולכים לעולמם ברגש של עלבון צורב. ואומר עוד משהו: חלקם מסודרים ויש להם ממה לחיות; חלקם חיים בתנאים של מצוקה, או כדי להיות הוגן אומר בתנאים של צמצום רב מאוד. אבל הם הולכים בתחושה וברגש של עלבון, של כאב נוסף, עד כדי כך שהתפתחה איזו אווירה צינית – אני מקווה שהיא רק צינית והיא לא נכונה – שהממשלות עושות זאת לאט, בהנחה שבכל שנה הן "חוסכות", כי יש פחות קליינטים לחוק הזה.

בכנסת הזו, בכנסת הקודמת ובזו שקדמה לקודמת, כאשר דב שילנסקי היה היושב-ראש, הוא טיפל בעניינים האלה וקידם אותם. גם אני ניסיתי לקדם אותם, וגם היושב-ראש דן תיכון, לבו פתוח לעניין הזה. אני מבקש ממך שלא תמנע את העברתה של הצעה זו לוועדה המתאימה, ועם חברי אברהם הירשזון וחברים אחרים הפעילים בתחום זה, ננסה לקדם את הצעת החוק, לא בהתגרות אלא מתוך הבנה ופתיחת הלב לאותם אלפים בודדים של אחינו ואחיותינו.

לא די בטקסי יום השואה ב"יד-ושם", ולא די בתביעות כלפי כל העולם להחזיר את הרכוש היהודי. זו תביעה נחרצת מעצמנו לעשות מעשה בלי חשבון. אני יודע שהקופה דלה, אני מודע לכך שהיא מוגבלת, אבל עלינו לעשות זאת כמעשה של צדק כלפי אחינו ואחיותינו ניצולי השואה ושרידיה. תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת שבח וייס. אדוני השר.

שר האוצר י' נאמן:

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, על אף דבריו המרגשים של חבר הכנסת שבח וייס והדאגה הכנה והאמיתית שלו לנכי רדיפות הנאצים, הממשלה הטילה עלי להתנגד להצעת החוק, ואסביר מדוע.

בהצעת החוק כפי שהביא אותה חבר הכנסת שבח וייס נטען, כי התגמולים שמקבלים נכי רדיפות הנאצים מממשלת ישראל – בהמשך להסכם בין ממשלת ישראל לבין גרמניה המערבית מיום 10 בספטמבר 1952 – נמוכים במידה ניכרת מהתגמולים שהיו מקבלים מממשלת גרמניה. זה הבסיס להצעת התיקון.

הצעה זו, אני רוצה להדגיש, כבר הוגשה על-ידי חבר הכנסת שבח וייס עוד בשנת 1989, אולם מאז ועד היום נעשו תיקונים משמעותיים בחוק.

חוק נכי רדיפות הנאצים אפשר לכ-14,000 מתוך כ-24,000 נכי רדיפות הנאצים המטופלים כיום בלשכה לשיקום נכים להגיש תביעה לאחר – אני מדגיש, לאחר – המועד האחרון שבו יכלו לפנות למוסדות הגרמניים, שהיה שנת 1969, ולקבל את התגמולים.

יתר על כן, בעקבות בג"ץ שידוע בשם בג"ץ-הירשזון, עודכנו שיעורי התגמולים בשיעור של כ-24%, החל מיום 1 במרס 1996. עדכון זה נעשה בתיאום עם נציגי ארגוני נכי רדיפות הנאצים. כמו-כן, הושוותה מערכת ההטבות הניתנת לנכי רדיפות הנאצים לאלו של נכי המלחמה בנאצים – הטבות שאינן ניתנות על-ידי השלטונות בגרמניה. בעקבות תיקונים אלה, אנו סבורים כי חלה השוואה בגובה התגמול.

אני גם רוצה לציין, חברי הכנסת הנכבדים, כי קבוצה ניכרת מבין נכי רדיפות הנאצים מקבלת בישראל קצבה גבוהה יותר מזו שהיתה משתלמת על-פי החוק הגרמני, אילו היו ממשיכים להיות זכאים שם. חלקם אף לא היה זכאי כלל לקבל פיצויים מגרמניה, על-פי הקריטריונים הקבועים בחוק בגרמניה.

לכן, חברי הכנסת הנכבדים, אני מבקש מהכנסת להסיר את הצעת החוק מסדר-היום. תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת וייס, זכות תגובה.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בתשובתנו של שר האוצר מעוגנות גם חלק מהסיבות מדוע צריך לתמוך בחוק. מה אומר שר האוצר? הוא אומר שהתנאים הושוו. אני מודיע לכם כאן: אם תואילו בטובכם לתמוך בהצעה הזו, כאשר נבוא לוועדת הכספים, אם תהיה הוכחה שהם הושוו – אני אבקש שלא להמשיך את הטיפול.

הם לא הושוו, זה שקר לא של השר. חבורה צינית יושבת שם, וכל השנים היא מנעה את התיקון הזה. המדינה הזאת קיבלה מיליארדים במסגרת הסכם השילומים. כולנו התבססנו בזכות הכסף הזה. מדובר ב-10,000 נכים, ומתווכחים אתם על פרוטות. אין להם שרירים ואין להם כוח, והם לא יכולים להפוך שולחן. הם לא קבוצת לחץ, הם לא מפלגה.

אני אומר לכם: אני מתחייב כאן, שאם הם הושוו, על דיברתי, אבקש להפסיק את התהליך. איפה הושוו? כל הזכויות יחד, במימוש כספי, מתקרבות לסכום של 1,200 שקל, מול 3,400 שקל. בזמן שאני נואם בפניכם, אולי ברגע זה, אולי נפטרו כמה אנשים, שלא יקבלו את זה עוד.

עוד לא נעשה החשבון הנוקב בין שארית הפליטה לבין האחרים בכל הנושאים האלה. זו מדינה של כולנו, גם שלהם, אבל יש קמיצת יד ואטימות לב כלפי המסכנים והנכים האלה. מדבר אליכם אדם שתמיד פתח את לבו לתחושת הזעם והכעס של קבוצות אחרות באוכלוסייה הישראלית, וצריך לפתוח את הלב גם כלפי הקבוצה הקטנה הזו של דוברי יידיש, הונגרית או פולנית. מה העניין הזה? אני משמיע כאן טענה רטרואקטיבית כלפי כל הממשלות. בתקופת הממשלה הקודמת ביקשתי כיושב-ראש הכנסת ממבקרת המדינה להכין חוות-דעת, והיא הכינה לנו חוות-דעת ששימשה בסיס למאבק של חבר הכנסת הירשזון בממשלה הקודמת, והוא ניצח בבג"ץ.

אפשר היה לתת את זה בלי כל הפרוצדורה הזאת. מה העניין הזה? אני פונה אליכם ומבקש מכם להעניק לי תמיכה בעניין הזה. אני מתחייב, שאם היתה השוואה, אם זה דומה, זהה, אני אפסיק את תהליך החקיקה. תודה רבה לכם.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת שבח וייס.

אנחנו עוברים להצבעה. בבקשה להצביע – מי בעד ומי נגד הצעת החוק כפי שהציע חבר הכנסת שבח וייס.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 15

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 7

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון סכום התגמול),

התשנ"ז-1997, לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר מ' שטרית:

ברוב של 15 קולות בעד, שבעה נגד, ההצעה מועברת בזאת לוועדת הכספים, להכנתה לקריאה ראשונה. תודה לחבר הכנסת שבח וייס.

הצעת חוק הבנקאות (רישוי) (תיקון – הפרדת קופות הגמל מהבנקים), התשנ"ח-1997

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר מ' שטרית:

הצעת חוק הבנקאות (רישוי) (תיקון – הפרדת קופות הגמל מהבנקים), התשנ"ח-1997; הצעת חוק פ/1669. ההצעה היא של חברי הכנסת חיים דיין, אבנר חי שאקי ויורי שטרן. ינמק את ההצעה מהמקום חבר הכנסת חיים דיין. בבקשה.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר האוצר, הצעת החוק המונחת לפניכם מדברת על הפרדת קופות הגמל מהבנקים, כאשר אנחנו עדים היום לכך שקופות הגמל מוחזקות על-ידי הבנקים. לפני 11 שנה, בפרשת ויסות המניות, שגרמה להתמוטטות הבורסה, מאות ואלפי אנשים איבדו את כספם מפני שהבנקים שיחקו במניות ללא רשותם של בעלי קופות הגמל, כאשר 20% מהכספים שהם חוסכים, הם משקיעים במניות ללא ידיעתם וללא רצונם. בסיכומי של דבר הם אף אינם נהנים מעליות השערים כפי שהבנקים נהנים מהן.

בגלל התמוטטות הבורסה הקימה הממשלה ועדת חקירה ממלכתית, שבראשה עמד השופט בייסקי. הוא הסיק מסקנות, ועד היום הן לא יושמו.

מה שקורה היום, אדוני היושב-ראש, אומנם ועדת הכספים כבר החלה לדון בנושא ההפרטה, וידוע שיש היום גופים ציבוריים או פרטיים שמוכנים לקחת עליהם את כל נושא קופות הגמל; ומכיוון שוועדת הכספים כבר החלה את דיוניה בנושא הזה, אף שהצעתי הוגשה עוד בטרם החלו הדיונים, אני מבקש לצרף את ההצעה הזאת להצעת החוק שמונחת על-ידי ועדת הכספים, לאחד אותן על מנת לקדם את הרעיון למען טובת הציבור. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת דיין.

אדוני שר האוצר, מה דעתך על העניין?

שר האוצר י' נאמן:

מכיוון שהצעת החוק והנושא נמצאים כרגע בדיון בוועדת הכספים, אני לא רואה סיבה לצורך בהצעת חוק נוספת.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר ש' וייס:

עכשיו שר האוצר עונה.

שר האוצר י' נאמן:

אני לא רואה סיבה, למה צריכים להביא עוד הצעת חוק כשהנושא הזה נמצא ממילא בדיון. אין לי התנגדות עקרונית שידונו גם בהצעה של חבר הכנסת דיין, אף שאני מוכרח לומר שההצעה בנוסחה הנוכחי יש בה הרבה קשיים, ולדעתי גם אי-אפשר ליישם אותה. היא מהווה פגיעה ברכוש קיים ובנושאים מסוימים.

אני מוכן שההצעה תידון עם הנושא שכבר קיים כיום בוועדת הכספים, וההצעה תועבר לוועדת הכספים.

היו"ר ש' וייס:

זאת אומרת, התשובה שלך היא כן. אתה מסכים.

שר האוצר י' נאמן:

כן.

היו"ר ש' וייס:

אתה מסכים. לכן אני אאפשר לחבר הכנסת אושעיה לבקש להסיר. אלה הכללים. תודה רבה.

חבר הכנסת אושעיה, יש לך חמש דקות.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שר האוצר אולי ביטא יותר מכול את הסיבות למה לא צריך להסכים להצעת חוק מהסוג הזה. כמעט נאנס שר האוצר לאחר שסיפר למה צריך להתנגד להצעת החוק, ולבסוף אמר: אינני מתנגד.

אני אומר שהצעת החוק להפרדת קופות הגמל מהבנקים, חבר הכנסת דיין – אני לא מתווכח על העיקרון, אולי זה מה שצריך; אני רק אומר שזה נושא כבד-משקל, עם משמעויות נכסיות כלכליות אדירות, שמן הראוי שיידון בוועדת הכספים, על כל המכלול, על כל ההיבטים של העניין, ולא בחקיקה חפזה בקריאה טרומית בכנסת.

אני חושב שדווקא הצעות חוק מהסוג הזה צריכות לבוא מטעם הממשלה באופן מסודר לוועדת הכספים, ויש לדון בהן ברצינות. אנחנו מדברים על הפרטת הבנקים. כבר הפרטנו חלק מהבנקים בצורה רצינית ומעוררת כבוד. צריך לחשוב מה המשמעויות לגבי הרוכשים, האם לא מפירים את ההסכמים אתם.

לכן, אדוני היושב-ראש, אני מציע לחברי הבית – – –

דוד צוקר (מרצ):

מישהו יכול להסביר לי מה עניין היציבות של קופות הגמל?

אפי אושעיה (העבודה):

חבר הכנסת צוקר, לא רציתי להרחיב את הדיבור. הרי הנושא הזה הוא עולם ומלואו. רבבות עמלים במדינת ישראל חרדים לגורל כספם בקופות הגמל.

אנחנו עדים למשיכת יתר מקופות הגמל. הכסף הזה בורח לצריכה ביום-יום. הצעה מהסוג הזה יכולה להבהיל עוד אלפי אנשים. אין מקום לדון ולאשר הצעה מהסוג הזה במליאת הכנסת. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת יורי שטרן, אני לא יכול לאפשר לך, כי הכלל בהנמקה מהמקום הוא, שזה דקה, מצד היזמים. נכון שהמתנגדים מקבלים יותר זמן, כי ההנחה היא שהיזמים תיאמו עם הממשלה. מאוד הייתי רוצה לאפשר לך לדבר, אבל אני לא רוצה להפר את הכללים.

אני מודיע על הצבעה על הצעת חוק הבנקאות (רישוי) (תיקון – הפרדת קופות הגמל מהבנקים), התשנ"ח-1997, של קבוצת חברי כנסת, כפי שנומקה על-ידי חבר הכנסת חיים דיין. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 19

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 3

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הבנקאות (רישוי) (תיקון הפרדת קופות הגמל

מהבנקים), התשנ"ח-1997, לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

19 תומכים, שלושה מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהצעת חוק הבנקאות (רישוי) (תיקון – הפרדת קופות הגמל מהבנקים), התשנ"ח-1997, אושרה בקריאה טרומית, והיא תעבור לטיפול של ועדת הכספים. תודה רבה.

הצעת חוק שכר בשירות הציבורי (הגבלת שכר ואחריות אישית), התשנ"ז-1997

(הצעת חבר הכנסת ש' בן-עמי)

היו"ר ש' וייס:

הצעת חוק שכר בשירות הציבורי (הגבלת שכר ואחריות אישית), התשנ"ז-1997, של חבר הכנסת שלמה בן-עמי; הצעת חוק פ/1585. בבקשה, אדוני.

שלמה בן-עמי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, דווקא בשעה כזאת, שעה של משבר אבטלה חמור, שהוא גם משבר ערכי, באשר הוא חושף את הצורך ביתר סולידריות בין מי שיש לו למי מי שאין לו, בין החזק לחלש, בין העובד למובטל שעולמו חרב; דווקא בשעה כזאת, שבה מערכות ציבוריות קורסות בגלל ניהול לקוי, שבירת נורמות והעדר מימון, ועיריית אופקים למשל, שהיא המפרנס העיקרי בעיר המוכה, כורעת מרוב גירעונות – זה לא בדוק, אבל מן הסתם, אולי חלקם קשורים בחריגות שכר – דווקא בשעה זו יש בעיני משמעות-משנה להעברת חוק שיקבע נורמות ועקרונות אכיפה באשר לתקרת השכר לבכירים בגופים ציבוריים.

אני חייב לומר לזכותה של הממשלה, שבחוק ההסדרים הנוכחי היא מחפשת דרכים לאכיפה ולפיקוח. היא מציעה שתי דרכים אפשריות: א. לאפשר למשרד האוצר בדוחות המפורסמים לחשוף יותר פרטים על הבכירים בגופים הציבוריים, זאת כאמצעי אכיפה והרתעה. מוצע כי מעכשיו לא יפורסמו שמות הבכירים, אבל יפורסמו התפקידים שלהם, מה שלא היה אפשרי עד היום.

סעיף שני בחוק מאפשר לממונה על השכר לבטל סעיפים חורגים בהסכמי העבודה. הבעיה עם ביטול הסכם או סעיף בהסכם עבודה היא, שמבחינה משפטית הוא מתנגש עם חוק החוזים, לכן מוצע תיקון בחוק ההסדרים על-ידי הממשלה, אבל גם הוא מסורבל מאוד מבחינה משפטית. יש הצעה שאיננה כלולה בחוק ההסדרים, והיא הצעה של הממונה על השכר, שלא נכנסת לחוק האמור, והיא מדברת על נקיטת הליכים פליליים נגד החורגים. בלחץ ראשי הרשויות המקומיות הוחלט שלא לכלול המלצה זו בחוק.

מהות החוק המוצע כאן היא זאת: אם רוצים פיקוח ויכולת אכיפה אמיתית – אין להתחמק מסעיף האחריות האישית. הממשלה הנוכחית שקלה בשנה שעברה את הגישה הזאת; היא דיברה על אפשרות של הטלת אחריות אישית, אבל היא נסוגה בהצעת התקציב של השנה שעברה. הניסיונות של האוצר לפתרונות במסגרת חוק ההסדרים הסתברו עד עכשיו כבלתי יעילים.

לכן אני סבור, שהכנסת צריכה להחליט על חוק שמסדיר את השכר בשירות הציבורי – הגבלת שכר של עובד בגוף ציבורי לפי-חמישה מהשכר הממוצע במשק, הטלת אחריות אישית, בדומה לאחריות של דירקטורים בדירקטוריונים על מנהל כללי, או מקביל לו בגוף ציבורי, בגין חריגות בשכר שיתבצעו תחת סמכותו, ברוח רצונו של הממונה על השכר וברוח הצעותיה של הממשלה עצמה בשנה שעברה, שהיא נסוגה מהן. שכר ממוצע עם תקרה של כ-27,000 שקל, שאינו כולל כמובן כל מיני דברים

שבאים אחר כך – תוספות נלוות – נדמה לי שהוא שכר גבוה משכרו של שר הביטחון, או שווה לשכרו של שר הביטחון, שנטל ביטחונה של ישראל מונח על כתפיו.

הי"ר ש' וייס:

המשמעות של ההצעה שלך, אם היא תתקבל, היא, שנצטרך, ויכול להיות שבצדק, להוריד משכרם של שופטי בית-המשפט העליון, נשיא בית-המשפט העליון, נשיא המדינה וכיוצא באלה, אולי גם הרמטכ"ל. אתה מביא את זה בחשבון? אגב, זה לא אסון.

שלמה בן-עמי (העבודה):

א. זה לא אסון; ב. היות שהדבר הזה מועבר לוועדה, אני לא פוסל אפשרות שיוחלט על פרופורציה אחרת.

לכן אני סבור, אם כן, שהדבר הזה הוא חיוני, ואפשר להתווכח על הפרופורציה אם אנחנו לא רוצים. אבל העניין הוא, שכולנו מדברים הרבה על שכר מינימום; אנחנו מעמידים או מפילים את המשק על עלייה בכמה שקלים בשכר, אבל לגבי הגדרת עקרונות תקרה – אין לנו שום עקרונות בתחום הזה.

לכן אני חושב לקבוע פרופורציה כדבר ראשון, ודבר שני – לקבוע מכשיר אכיפה. אלה הם שני העקרונות הבסיסיים של החוק, ואני מבקש דווקא בימים האלה להתאחד כדי לאפשר את העברתו. תודה רבה.

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה, חבר הכנסת שלמה בן-עמי. אדוני שר האוצר, מה דעתך על האור הגנוז בחוק הזה, והחושך עבור אלה שמקבלים 200,000 בחודש. כבודו, בבקשה.

שר האוצר י' נאמן:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, על-פי המוצע בסעיף 2 להצעת החוק, שכרו של כל עובד ב"גוף ציבורי", דהיינו, עובד בגוף מבוקר כהגדרתו בסעיף 9 לחוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958 [נוסח משולב], ועובד בגוף הממומן על-ידי אוצר המדינה, לא יעלה על סכום של פי-חמישה מהשכר הממוצע במשק.

אני רוצה להדגיש, שאומנם, על-פי נוסח ההצעה המונחת בפני חברי הכנסת, החוק יחול גם על גופים נוספים, מלבד הגופים הנתמכים והמתוקצבים הנזכרים בסעיף 29 לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985. עם זאת, יש בהצעה, כפי שהגדיר יושב-ראש הישיבה, קביעת תקרת שכר הגבוהה משכרם

של עובדי המדינה, המהווה בסיס אשר מעליו כל גוף מתוקצב וגוף נתמך מחויבים באישור שר האוצר.

זאת ועוד, אני רואה גם בעיה בקביעת התקרה בשיעור של פי-חמישה מהשכר הממוצע במשק. תקרה זו עלולה לגרום במשך הזמן דווקא להעלאת שכרם של העובדים במשק לרמות הקרובות לתקרת השכר בשיעור של פי-חמישה, באופן שייווצר ריכוז גבוה של עובדים ברמות שכר הקרובות לתקרה. כמו כן, עצם הקביעה בחוק עלולה בסופו של דבר ליצור לחץ להגבהת רף תקרת השכר המקסימלי.

יתר על כן, אני רוצה לציין, כי כבר כיום שכרם של עובדים בדירוגים מסוימים גבוה מהתקרה המוצעת, וזאת בעקבות הסכמים קיבוציים שנחתמו בעבר, וגם על-פי החלטות של הכנסת עצמה. לפיכך, ההצעה ישימה כנראה רק לגבי עובדים חדשים, אף שזה לא מצוין מפורשות בהצעת החוק. זו נקודה הטעונה בירור וליבון יסודי, בהתערבות הכנסת, בהסכמי שכר קיימים וגם בהחלטות של הכנסת עצמה, שקבעה שכר הגבוה מהתקרה המוצעת כאן.

סעיף 4 להצעה קובע, כי שכרם של עובדי צוות אוויר, ים ועובדים בגוף ציבורי שמקום עבודתם הזמני או הקבוע הוא בחוץ-לארץ, ייקבע בהתאם ליוקר המחיה במדינה שבה הם עובדים. יצוין, כי כיום שכר העובדים בחוץ-לארץ נקבע על-ידי ועדה בראשות הממונה על השכר, השוקלת בין שיקוליה את יוקר המחיה בחוץ-לארץ, ואיננו רואים כל מקום לשינוי המתכונת הנוכחית.

למרות הקשיים שהצעת החוק הזאת מעוררת, אני חושב שבגלל המצב הכלכלי במשק בנושא האבטלה מחד גיסא, ועליות השכר הגבוהות שהיו בשנים האחרונות מאידך גיסא, ראוי לדון בנושא בוועדת הכספים של הכנסת. למרות הערותי, אני חושב שהנושא הזה ראוי לדיון, ואני מסכים להעברת הצעת החוק לדיון בוועדת הכספים של הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. נדמה לי שאפשר לעבור להצבעה, אני מאוד מודה לשר האוצר.

חברים יקרים, ההצבעה היא על הצעת החוק של חברנו חבר הכנסת שלמה בן-עמי – הצעת חוק שכר בשירות הציבורי (הגבלת שכר ואחריות אישית), התשנ"ז–1997; הצעת החוק תעבור לוועדת הכספים אם תאושר. ההצבעה החלה.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 17

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק שכר בשירות הציבורי (הגבלת שכר ואחריות

אישית), התשנ"ז–1997, לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

התוצאות – מה קרה, חבר הכנסת שטרן, לא הספקתם? אתם רוצים שאוסיף אתכם. 16 תומכים, פלוס חברת הכנסת תמר גוז'נסקי – 17; חבר הכנסת יורי שטרן לא אמר לי שהוא רוצה; אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע, שההצעה אושרה אישור טרומי, והנושא יעבור לטיפול של ועדת הכספים. תודה רבה. אנחנו רק נתחלף ונמשיך בסדר-היום.

הצעת חוק נכסי נפקדים (תיקון – הגדרת נפקד), התשנ"ז–1997

(הצעת חבר הכנסת ס' סלים)

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, הנושא הבא לסדר-היום: הצעת חוק פ/1533 – הצעת חוק נכסי נפקדים (תיקון – הגדרת נפקד), התשנ"ז–1997. יעלה את הצעת החוק חבר הכנסת סאלח סלים, בבקשה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, חברי הכנסת הנוכחים, אנשים בבית, אני מדבר יותר אליכם, בבית, כי פה שומעים ולא שומעים, רואים ולא רואים. יש לנו בעיה.

אני הולך לדבר על חוק שנקרא, נפקדים. נפקד זה אדם שאיננו, לא קיים. חלק גדול ממנו נוגע לאוכלוסייה הערבית.

היו"ר נ' מסאלחה:

תסביר לחבר הכנסת גדעון עזרא, כי הוא יודע ערבית. בערבית אומרים – חאדר ע'איב.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

בערבית אומרים – חאדר ע'איב. אתה נמצא אבל לא נמצא.

בהתחלת דברי אני רוצה לשלוח ברכה לנפקדים מאופקים. הם נפקדים כי הם ישנם ואינם. תושבי העיירה אופקים קיימים, אבל בפועל, מבחינת הממשלה, הם לא קיימים. ראינו אותם בטלוויזיה. למרות חלק מהסמאות שהם נשאו – כסף לאופקים ולא לערפאת – אני מבין אותם. אלה אנשים טובים, אנשים פשוטים, אנשים שבאמת נלחמים על הלחם שלהם. אבל, אני בעד כסף לאופקים וגם כסף לערפאת, כי ערפאת מקבל את הכסף הזה לא כנדבה, כדאי שכולם ידעו, לא כתרומה מממשלת ישראל; זה כסף שהפלסטינים משלמים, כמס ערך מוסף וכמסים אחרים ליבוא שלהם, וממשלת ישראל מחזירה להם אותו. היא לא עושה להם טובה. חלק מהציבור חושב שממשלת ישראל נותנת כסף לערפאת. זה לא נכון. זה כסף שהפועלים הפלסטינים משלמים כשהם עובדים פה, והממשלה מחזירה להם.

היו"ר נ' מסאלחה:

תתרכז בחוק. לא שזה לא מותר לך, מותר לך הכול.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

זה חלק מהכול.

אדוני השר, היתה מלחמה ב-1948. חלק מהאזרחים הערבים גורשו וחלק ברחו, ואני אחראי לכל מלה שאני אומר. גם אלה שברחו, הם עשו זאת כי בכפר לידם, 2 או 3 קילומטרים משם, נעשה טבח, והם פחדו שגם אצלם יהרגו ויטבחו. לכן הם ברחו.

אני רוצה לציין פה, שאני לא מדבר על הפליטים הפלסטינים שנמצאים בלבנון, בירדן, במצרים ובארצות ערביות נוספות. הבעיה של הפליטים הפלסטינים שנמצאים שם תידון, כפי שסוכם בהסכמי אוסלו, בהסדרי הקבע. לכן אני לא מתייחס כרגע לבעיית הפליטים שנמצאים מחוץ לגבולות מדינת ישראל; אני מתייחס לערבים בתוך המדינה.

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת אפי אושעיה ואלי בן-מנחם, אתם מעוררים מהומה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

זה נושא מאוד חשוב. 50 שנה לקום המדינה, ראוי לפחות לשמוע את העובדות האלה ולא להגיד: לא ידענו.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אני מתייחס לאזרחים, לתושבים. למה אני אומר גם אזרחים וגם תושבים? כי ישראלים ערבים גרים פה מלפני קום המדינה. חלק מהם ברחו בשנות המלחמה, בשנת 1948, או הוברחו או גורשו. יש כאלה שברחו כי הם פחדו, וחלק גדול גורשו. חלק מהם חזרו. לגבי אלה שחזרו לארץ, ואני מכיר אותם אישית, חוקק חוק במדינת ישראל הדמוקרטית, הנאורה – אתה שומע, חברי מהעלייה החדשה מרוסיה? אומרים שמדינת ישראל היא המדינה הדמוקרטית היחידה במזרח התיכון – שנקרא, חוק נכסי נפקדים. זאת אומרת, אנשים נמצאים אבל הם נעדרים. הם חיים, אני יכול להפגיש אותך אתם היום. החוק הזה גזל מכל אלה את אדמותיהם, בתיהם, את כל רכושם. זה קיים במדינת ישראל.

היו"ר נ' מסאלחה:

הם משלמים מסים?

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

הם משלמים מסים גם לעירייה, גם למועצה, גם למדינה, גם ביטוח לאומי. אני אתן דוגמה. הכפר תמרה, למשל. לידו – – –

היו"ר נ' מסאלחה:

העיר תמרה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

העיר תמרה. לידה מצוי הכפר דמון. כל אנשי דמון גורשו. חלק מהם נמצאים בלבנון, בסוריה ובירדן, וחלק מהם גרים בתמרה ובעאבלין, מרחק של 3 קילומטרים. הם הולכים ורואים את האדמות שלהם, הם רואים את הבתים שלהם. החוק הזה גזל מהם את כל האדמות, את כל הבתים, את כל הרכוש. החוק נקרא – נפקדים.

כשהאנשים האלה חזרו אחרי המלחמה – יש אנשים שחזרו אחרי שבועיים, אחרי חודש, אחרי שלושה חודשים, אחרי שבעה חודשים – חלק מהם קיבלו אזרחות וחלק לא קיבלו אזרחות עד היום.

דיבר פה חבר הכנסת ויינברג, והוא הזכיר בנאומו את חוק השבות, שכל יהודי מכל מקום בעולם, כשהוא מגיע לנמל התעופה בן-גוריון הוא אזרח ישראלי.

בנימין אלון (מולדת):

נכון.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

נכון, זה מה שיש. אבל אזרחים ערבים ותושבים ערבים שנולדו פה, וגם אבא וסבא שלהם נולדו פה בשפרעם, בתמרה, בטירה, בטייבה, בהרבה כפרים וערים, הם לא אזרחים. איפה הדמוקרטיה? איפה השוויון? על מה מדברים פה?

מפה מעבירים, לצערי הרב, שקרים בסיטונות לעם בישראל. הרבה מהעם בישראל, היהודים, לא יודעים את האמת. הרבה ערבים שגרים בכפר ולידם הכפר שלהם, אסור להם להיכנס אליו, לבית שלהם, לאדמה שלהם, שיש להם טאבו עוד מזמן הטורקים, לפני האנגלים. זה דבר שקיים במדינת ישראל, לא בסומליה, לא בסעודיה ולא אצל סדאם חוסיין, אלא במדינה הנאורה, הדמוקרטית היחידה במזרח התיכון.

אתמול, כשדיברתי כאן ביום הסובלנות, פניתי לממשלות בישראל ואמרתי, שיש צורך לשנות כמה חוקים במדינה הזאת, שהם לא דמוקרטיים, לא אנושיים, הם גזעניים, הם מנשלים את האנשים. זה מתאים לא רק לסובלנות, ל-50 שנה למדינת ישראל ולהתפתחויות האחרונות במזרח התיכון, עניין השלום. אז תראו לנו, החלק שנשאר פה באדמתו ובאדמת אבא וסבא שלו, משהו טוב שאתם עושים, תראו רצון טוב כלפי האוכלוסייה הזאת.

בנימין אלון (מולדת):

אבל, למה לא אכפת לך מאלה שנמצאים בירדן ורוצים לחזור הביתה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אכפת לי לא פחות. אמרתי, שבעניין הפליטים בירדן, בסוריה, בלבנון ובמצרים, שגורשו ב-1948, סוכם לפי הסכמי אוסלו, שזה יידון בשיחות על הסדר הקבע. לכן, אני עכשיו מתרכז בערבים שגרים במדינת ישראל, שחלקם אזרחים וחלקם – לא מכירים באזרחות שלהם.

בנימין אלון (מולדת):

עובדה, שגם הם – – –

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

זה פה, במדינה הזו הדמוקרטית. אנשים חיים וקיימים, עובדים, מקבלים משכורת, משלמים ביטוח לאומי ומשלמים מס הכנסה. אבל, אדוני השר, לפי החוק שקיים במדינה שלנו, האנשים האלה לא קיימים. איפה שומעים על דבר כזה? באיזו מדינה דמוקרטית בעולם שומעים שהיחס לאנשים הוא: אתה נמצא, אתה קיים, אבל אתה איננו. זה בפירוש כך. אלה כל הזכויות שיש להם.

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת סלים, דקה ממש.

בנימין אלון (מולדת):

אם היתה במלחמת השחרור תוצאה אחרת, מה היה קורה?

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

למה לך – – –

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אני לא אעשה עכשיו ספקולציות של אם לא – – – אם מדינת ישראל היום מסתכלת לכיוון שלום, להשתלבות במזרח התיכון החדש, במזרח התיכון, עם העמים הערביים, מרצונה היא צריכה גם להראות לפחות דבר קטן – ואני מעלה פה דבר קטן – כלפי אזרחי מדינת ישראל, שבאמת ירגישו שהם אזרחי מדינת ישראל ולא – – –

היו"ר נ' מסאלחה:

אתה צריך לסיים.

בנימין אלון (מולדת):

נלחמתם במלחמת השחרור והפסדתם.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אני מסיים. אדוני השר, לכל אלה יש מה שנקרא: אפוטרופוס, שהוא אחראי לכל נכסי הנפקדים. אני יודע היטב – אני שלחתי מכתבים, והרבה יותר ממני שלחה חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. היא שלחה עשרות מכתבים למשרד האוצר, כי הוא הממונה על העניין הזה, כדי לדעת פרטים: מה זה "נפקדים"? כמה נפקדים יש? עד כמה משרד האוצר אחראי לזה? מי ששלחה את זה היתה חברת הכנסת גוז'נסקי, ולא אדם פשוט מן השורה. עד היום, שנים, לא מצליחים לקבל תשובה. זה סוד ביטחוני? זה סוד גרעיני? מה זה? אני לא מבין.

היו"ר נ' מסאלחה:

אתה צריך לסיים.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

עד היום לא הצלחנו לקבל תשובה ברורה – מה זה "נכסי נפקדים"; מה גובה ההכנסות שלהם ומה הפירוט שלהן. עד היום, אף שעברו שנים – – –

היו"ר נ' מסאלחה:

אתה צריך לסיים.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

טוב. אני באמת מסיים.

היו"ר נ' מסאלחה:

אתה רוצה שיתמכו אנשים, חברי הכנסת, בחוק – כן? את זה לא אמרת.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

בטח. אני פונה לאדוני השר. אני מקווה, שהשר לא יעמוד פה ויבקש להסיר. למה? אני מוכן לבוא לדיונים, לכל ועדה שהשר ירצה, ונדון על זה עם כל הגורמים והממשלה, כדי שתראו לנו שבאמת יש שינוי, אפילו אם הוא מזערי, ושאתם באמת רוצים לחיות אתנו ורוצים להיות שותפים אתנו – גם אנחנו אתכם, אבל אנחנו פה הראשונים. אנחנו רוצים לראות את זה, כדי שנמשיך להיות יחד ונשמור אלה על אלה. תודה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. אדוני שר האוצר, בבקשה.

שר האוצר י' נאמן:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, הממשלה מתנגדת להצעת החוק, ואני אתייחס בדברי אך ורק להצעת החוק ולא לדברים האחרים שנשמעו כאן.

ההצעה המונחת בפני חברי הכנסת הנכבדים משנה באופן מהותי וגורף את החוק הקיים, שכן סעיף 1 של החוק הוא למעשה המסד של החוק כולו. התיקון המוצע בא להוציא מהגדרת "נפקד" נפקדים רבים ונכסים רבים שהוקנו כחוק מייד לאחר קום המדינה. נכסים אלה נמכרו בתום-לב וכחוק לצד ב', שהוא רשות הפיתוח –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

איזה תום-לב?

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

שר האוצר, אתה גם – – –

שר האוצר י' נאמן:

— — וזו כבר העבירה בעלות או זכויות ברוב הנכסים לצד ג' והלאה. לא יעלה על הדעת החזרת הגלגל, כפי שמופיע בסיפא של דברי ההסבר להצעה זו.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

זה תיקון עוול.

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת אלסאנע, לא. השר ינאם. חבר הכנסת סאלח סלים דיבר 15 דקות במקום עשר דקות, ואף אחד לא קרא לו קריאת ביניים. אני מבקש לתת לשר למסור את תשובתו. אדוני השר, בבקשה.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

כך אתם נוהגים?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אחרי 50 שנה, להודות — — —

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, החגיגה נגמרה.

שר האוצר י' נאמן:

לא תעלה על הדעת החזרת הגלגל, כפי שמופיע בסיפא של דברי ההסבר להצעה זו.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

תאמין לי, שזה — — —

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת צאדק, תן לשר להמשיך.

שר האוצר י' נאמן:

אם כוונת התיקון לאפשר מתן סעד לאזרחי ישראל שנתפסו קודם לכן בהגדרת החוק כנפקדים, הרי, חברי הכנסת, שהחוק הקיים מאפשר לאזרח לבקש את שחרור נכס הנפקד על-פי הפרוצדורה שנקבעה בסעיפים 27 או 28 לחוק הקיים.

גם כאשר קרה שאדם נתפס בטעות כנפקד, יש בחוק אפשרות לקבל סעד מבית-המשפט על-פי סעיף 18(א) או בשכנוע האפוטרופוס שאכן היתה טעות, ואז משחרר האפוטרופוס את הנכס על-פי סעיף 18(ב) לחוק.

חברי הכנסת הנכבדים, מאז חקיקת החוק הקיים פנו אלפי אזרחים בבקשות שחרור על-פי הפרוצדורות שתוארו לעיל וזכו לשחרור נכסיהם, אם בעין ואם בתמורה. אם כוונת התיקון באה לאפשר זאת לאזרחי ישראל, הרי שדרך זו פתוחה בפני כל אזרח שיש לו זכויות בנכסים המוגדרים של נפקדים על-פי החוק. אך אם הכוונה, כאמור בדברי ההסבר להצעה, להחזיר את הגלגל, אזי מדובר בהצעה בעלמא, חברי הכנסת, לא מעשית, שעלולה לשבש מערכות בהיקף גדול.

לאור האמור לעיל, אבקש מן הכנסת להסיר את הצעת החוק מסדר-יומה. תודה רבה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה, אדוני שר האוצר.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד הצעת חוק נכסי נפקדים, שהגיש חבר הכנסת סאלח סלים?

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 12

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 18

נמנעים – 1

ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת חוק נכסי נפקדים (תיקון הגדרת נפקד),

התשנ"ז–1997, נתקבלה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

נגד.

היו"ר נ' מסאלחה:

למה נגד? אדוני ראש עיריית ירושלים שואל, ואתם אומרים לו: "נגד". תגידו לו מה. זהו חוק נכסי נפקדים, אדוני חבר הכנסת.

12 בעד ו-18 נגד.

עוזי לנדאו (הליכוד-גשר-צומת):

אני נגד. זו טעות.

היו"ר נ' מסאלחה:

דווקא אני לא רוצה לתקן לחבר הכנסת עוזי לנדאו. אני שמח שהוא הצביע כך.

12 בעד, 18 נגד ואחד נמנע. הצעת החוק לא אושרה.

אנחנו עוברים לנושא הבא.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

הצבעה טובה – – –

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, הודעה לסגנית מזכיר הכנסת, בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, מטעם ועדת החוץ והביטחון: הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 9), התשנ"ח-1997. תודה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה.

הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון – אכיפת שיקים חוזרים), התשנ"ז-1997

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, הנושא הבא בסדר-היום: הצעת חוק פ/1583 – הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון – אכיפת שיקים חוזרים), התשנ"ז-1997. ינמק חבר הכנסת אלי בן-מנחם. זוהי הצעת חוק של חברי הכנסת אלי בן-מנחם ויוסי כץ. בבקשה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, פסק-דין "פרח" פגע קשה ביכולת הגבייה במסגרת ההוצאה לפועל; הוא נועד להגן על זכויות הפרט ולא לאסור אנשים בגין חוב אזרחי. לדעתי, אדוני היושב-ראש, פסק-הדין בא להגן על האזרח הקטן שנפגע, ולא התכוון להגן על הנוכלים והרמאים שמשתמשים בשיקים שניתנים ללא כיסוי כחלק מתרגיל עסקי כדי לרמות אנשים.

תקופת מאסר קצרה של עד שבעה ימים למי שמושך שיקים ללא כיסוי במהלך עסקיו, יש בה כדי להרתיע את בעלי העסקים – ואני מדגיש: בעלי עסקים שיש להם כסף – מלפגוע באנשים תמימים, כגון יצרנים וספקים, שעובדים בזיעת אפם כדי לייצר מוצרים ולמכור אותם.

על-פי הסטטיסטיקה, שיעור המקרים שבהם מורה בית-המשפט על מאסר הוא בין 2% ל-5%. בכל שאר המקרים, או שאנשים משלמים את הכסף בעת קבלת פקודת המאסר, כי זה מרתיע אותם, או שבית-המשפט מוצא שאין להם כסף ומשחררם ממאסר.

אדוני השר, אדוני היושב-ראש, אני מבקש להדגיש, כי החוק אינו בא לפגוע באזרח החלש, אלא להרתיע את בעלי העסקים, שמנצלים לרעה פרצה בחוק.

ראיתי אתמול בתוכנית "שידור חוקר" את שני הנוכלים שפיזרו שיקים – – –

היו"ר נ' מסאלחה:

אדוני שר המשפטים, מדברים אליך. חבר הכנסת רובי ריבלין.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

– – – על חוק האינתיפאדה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, ראינו אתמול בתוכנית "שידור חוקר" את הנוכלים הרמאים שפיזרו שיקים בסכומי עתק, והחוק הקיים היום, שבא להגן על החלשים, פוגע דווקא באנשים החלשים. הפרצה הזו בחוק היא פרצה רעה מאוד, וגם אני וגם חבר הכנסת יוסי כץ, שנחשב אדם רגיש מאוד למצב השכבות החלשות, ודאי שלא היינו מציעים תיקון שעלול לפגוע באיש החלש; פה אנחנו באים דווקא להגן על היצרן החלש. אני מבקש לתמוך בהצעת החוק. תודה.

דוד צוקר (מרצ):

– – –

היו"ר נ' מסאלחה:

לפני שאני קורא לשר, אני מבקש מהקצרנית לרשום בפרוטוקול – חבר הכנסת עוזי לנדאו פשוט טעה בהצבעה על החוק הקודם. אני מבקש לגרוע אחד מאלה שהצביעו בעד ולהוסיף אחד על אלה שהצביעו נגד. הוא ישב כאן. זה לא משנה את התוצאה, כי אז לא הייתי עושה את זה.

בבקשה, אדוני שר המשפטים. שר המשפטים מבקש מיושב-ראש הישיבה להגיד שהממשלה מתנגדת.

אנחנו עוברים להצבעה. חברי הכנסת, מי בעד הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון – אכיפת שיקים חוזרים), התשנ"ז–1997, שהביא לפנינו חבר הכנסת אלי בן-מנחם? מי נגד?

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 16

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 2

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון אכיפת שיקים חוזרים),

התשנ"ז–1997, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר נ' מסאלחה:

16 בעד, שניים נגד, אין נמנעים. אני אומר 16 – למחוק את הצבעתה של חברת הכנסת נעמי בלומנטל, שאיננה.

הצעת החוק מועברת לאיזו ועדה?

קריאה:

לוועדת חוקה, חוק ומשפט.

היו"ר נ' מסאלחה:

הצעת החוק מועברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הצעת חוק למניעת אלימות במשפחה (תיקון – טיפול בקורבן), התשנ"ז-1996

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק פ/947 – הצעת חוק למניעת אלימות במשפחה (תיקון – טיפול בקורבן), התשנ"ז-1996, של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי וקבוצת חברי הכנסת. בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

לא. זו רק תשובת השר והצבעה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תשובה והצבעה, את צודקת. בבקשה, אדוני השר, אנחנו רוצים לראות אותך בגובה מלא.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אני מודה ליושב-ראש. אנחנו מודיעים על התנגדות הממשלה לחוק.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה. אנחנו עוברים להצבעה. חברי הכנסת, מי בעד הצעת חוק למניעת אלימות במשפחה (תיקון – טיפול בקורבן), התשנ"ז-1996, של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי וקבוצת חברי הכנסת?

חברת הכנסת גוז'נסקי, לאיזו ועדה אנחנו מעבירים?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

קריאה:

לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר נ' מסאלחה:

יש כאן הצעות להעביר לוועדת החוקה, חוק ומשפט ולוועדת העבודה והרווחה. ההצעה תועבר לוועדת הכנסת להחלטה.

דוד צוקר (מרצ):

לא, זה חוק העונשין.

היו"ר נ' מסאלחה:

אתה מכיר את תקנון הכנסת, חבר הכנסת דדי צוקר. אני בסך הכול יושב-ראש ששומע כאן הצעה לוועדת העבודה והרווחה. אם הוא מוותר, בסדר.

הצבעה מס' 13

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 17

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת החוק למניעת אלימות במשפחה (תיקון טיפול בקורבן),

התשנ"ז–1996, לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר נ' מסאלחה:

17 בעד, אחד נגד, אין נמנעים. הצעת החוק אושרה, והיא מועברת לוועדת הכנסת להכרעה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אני מבקש לומר, שאנחנו תמכנו בהצעת החוק של חברת הכנסת גוז'נסקי, ואני מברך אותה על כך, אבל היא לא אמרה בדיון, כי לא היה דיון כמעט, שהיא הסכימה שלקראת הקריאה הראשונה החוק יעבור שינויים, כמובן.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

חוק עובר שינויים תמיד.

היו"ר נ' מסאלחה:

מקבלים את ההודעה שלך.

הצעת חוק בתי-הדין הדתיים (יחידות סיוע לענייני משפחה), התשנ"ז-1997

(הצעת חברת הכנסת י' דיין)

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, הנושא הבא: הצעת חוק פ/1517 – הצעת חוק בתי-הדין הדתיים (יחידות סיוע לענייני משפחה), התשנ"ז-1997, של חברת הכנסת יעל דיין. בבקשה.

אורי אור (העבודה):

תוסיף אותי להצבעה. אני הייתי פה.

היו"ר נ' מסאלחה:

אני מבקש מהקצרינות להוסיף את הקול של חבר הכנסת אורי אור להצבעה הקודמת. היום, היות שזה לא משנה הרבה, אני קצת ליברלי.

בבקשה, חברת הכנסת יעל דיין.

יעל דיין (העבודה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, כבודו שר המשפטים – – –

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת רפי אדרי, אתה מדבר על סובלנות. סובלנות ליעל דיין.

יעל דיין (העבודה):

יש לי עניין מיוחד ששר המשפטים, שצריך לענות, ישמע אותי. יש לי כאן שתי הצעות חוק. השנייה כן אושרה.

היו"ר נ' מסאלחה:

חברת הכנסת סופה לנדבר. חבר הכנסת אורי אור. חבר הכנסת אלי בן-מנחם, אתה נאמת בשקט, העברנו את הצעת החוק שלך. תשמע אחרים.

יעל דיין (העבודה):

יש כאן שני חוקים, מבחינתי הם כרוכים זה בזה, ושני החוקים האלה באים לעסוק בנושא האלימות במשפחה, כאשר הוא מטופל בבתי-הדין הדתיים; בבתי-הדין ולא בבתי-המשפט.

לטעמי, ועל-פי הסכמה עם כבוד הרב הראשי, הרב בקשי-דורון, ועם מנהל בתי-הדין הרבניים, הרב אלי בן-דהאן, ועם טוענות בבית-הדין, שתי ההצעות האלה זהות, והן עושות דבר שאומנם הפיל את חבר הכנסת גפני מהכיסא – הוא לא יכול היה להאמין. הוא אומר לי: יש לך הצעה שמרחיבה את הסמכות של בתי-הדין, בטח יש כאן טריק.

אני עניתי לו, ואני רוצה להביא בזה את החוק הזה. אין כאן שום טריק. יש קהל של נשים שנזקקות לבתי-הדין הרבניים. הן לא תלכנה לא לבתי-המשפט למשפחה, לא לבתי-משפט השלום ולא לערכאות אחרות. הכתובת היחידה עבורן היא בתי-הדין, ואנחנו חייבים לאפשר להן בבתי-הדין שהן הולכות אליהם אותה הגנה ואותו סעד שמתאפשרים להן בבתי-הדין החילוניים, משום שהן לא תלכנה לבית-משפט השלום, גם אם הוא יציע להן סעד יוצא מן הכלל.

לפיכך בהצעה הספציפית שבשבילה עליתי לדוכן – – –

היו"ר נ' מסאלחה:

את רוצה לדבר על שתיהן? הרי ההצבעות נפרדות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

יעל דיין (העבודה):

ההצבעות נפרדות, ההצעה השנייה היא דקה מהמקום. אז אני אכלול את שתיהן.

אני מציעה להרחיב את סמכות בית-הדין בשתי דרכים: בהצעת חוק אחת אני מציעה לאפשר לבית-דין רבני להוציא צו הרחקה או צו עיכוב נגד בעל אלים, כפי שיש זכות כזאת לבתי-משפט לענייני משפחה ולבתי-משפט אחרים. כפי שאמרתי, ההצעה הזו היא הרחבה של סמכות בתי-הדין, אבל אני עושה את זה בכוונה לאפשר לנשים שסובלות מאלימות ובאות לבתי-הדין ולא לבתי-המשפט, לקבל אותו סעד ואותה הגנה. כפי שאמרתי, לחוק הזה אין התנגדות ממשלתית ויש לו תמיכה של בתי-הדין.

הדרך השנייה היא להקים יחידות סיוע ליד בתי-הדין הרבניים הדתיים, כפי שקיימות בבתי-המשפט לענייני משפחה. יש יחידות סיוע של משרד העבודה והרווחה, שמכינות תסקיר לגבי המתדיינים, לפי בקשת השופטים. שוב, יש בקשה לקיום יחידות סיוע כאלה ליד בתי-הדין, כפי שקיימים ליד בתי-המשפט לענייני משפחה וליד בתי-משפט השלום.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה. אדוני שר המשפטים, בבקשה. אם אתה רוצה להתייחס לשני החוקים, או לכל חוק בנפרד – כפי שתבחר. הצעת החוק הראשונה היא הצעת חוק בתי-הדין הדתיים (יחידות סיוע לענייני משפחה).

שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, גבירתי חברות הכנסת, ביניהן מציעת הצעת החוק, הצעת חוק בתי-הדין הדתיים (יחידות סיוע לענייני משפחה), נועדה להקים יחידות סיוע לבתי-הדין הדתיים, כפי שהוקמו בבתי-משפט לענייני משפחה, לפי סעיף 5 לחוק בתי-משפט לענייני משפחה, התשנ"ה – 1995. לפי הגדרת חוק זה, יחידות הסיוע מיועדות לתת שירותי אבחון, ייעוץ וטיפול בענייני משפחה.

לדעתנו, הצעת החוק מקדימה את זמנה. עד כה, כפי שחברת הכנסת דיין בוודאי יודעת, הוקמו יחידות סיוע בחלק מבתי-המשפט לענייני משפחה, למעשה, רק לפני חודשים ספורים בלבד. היחידות שהוקמו עדיין פועלות באופן ניסיוני, ואפשר לומר שתפקודן טרם נבחן וטרם הוגדר מתוך פרספקטיבה של זמן ושל ניסיון.

יעל דיין (העבודה):

קיבלנו על כך דיווח, אדוני השר, דיווח יוצא מן הכלל. גם ביקרנו בבתי-משפט לענייני משפחה וראינו אותם בפעולה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

שר העבודה והרווחה באמת עשה עבודה יפה והקים את המחלקה במשרדו – יופי של יחידות סמך וסעד, כמעט כמו בבית-משפט השלום.

שר המשפטים צ' הנגבי:

ראשית, נכון שרעיון הקמת בית-משפט לענייני משפחה הוא פנינה בכתר מערכת בתי-המשפט. יחידות הסיוע הן לא רק כלי עזר, הן למעשה בסיס להצלחתו של בית-המשפט לענייני משפחה. המלאכה שקשורה להקמת יחידות סיוע, לא רק שלא הושלמה – היא נמצאת ממש בחיתוליה. לאחר שיצטבר ניסיון בהפעלת יחידות הסיוע, יהיה מקום להגדיר מחדש מה התפקידים שלהן, מה הסמכויות שלהן; אולי אפילו לשנות את מבנה היחידות, אולי אפילו לקבוע קריטריונים חדשים לגבי איושן.

אנחנו לא חושבים שניתן כרגע, על דרך קל וחומר, להרחיב מוסד כזה, שהוא מוסד ניסיוני, לבתי-הדין הדתיים. לאחר שהמודל יפעל בהצלחה לצד בתי-המשפט לענייני משפחה, ניתן יהיה לבחון אותו ולהתאים אותו הן לפעולתם של בתי-הדין הדתיים והן לציבור המתדיינים בבתי-המשפט הללו. בשלב הזה אנחנו סבורים, שנושא יחידות הסיוע הוא בבחינת בוסר. מבחינה אמפירית אין כרגע יכולת מוכחת לדעת את כל מה שיש לדעת לפני שמרחיבים את המהלך הזה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

-- --

שר המשפטים צ' הנגבי:

אתה בעד? מצוין. אפילו שר העבודה והרווחה אומר שהוא בעד.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

שר המשפטים צ' הנגבי:

אם שר העבודה והרווחה בעד – – –

שר העבודה והרווחה א' ישי:

יעל דיין (העבודה):

שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני שר העבודה והרווחה, אתה הגשת ערעור לוועדת שרים לענייני חקיקה על החלטת הוועדה?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

יעל דיין (העבודה):

קיבלתי הודעה – – –

שר העבודה והרווחה א' ישי:

שר המשפטים צ' הנגבי:

אם היא מוכנה, אין בעיה. יש הצעה אחת שאנחנו תומכים בה; בהצעה הזו אנחנו לא תומכים.

נסים זיילי (העבודה):

אתה מתנגד לשני החוקים?

שר המשפטים צ' הנגבי:

לזה אנחנו מתנגדים. אני בהחלט מוכן, אם שר העבודה והרווחה יתמוך בזה, נצטרך לכנס מחדש את ועדת השרים לענייני חקיקה, ואז לא נצטרך אפילו לתת תשובה, כי נגדיר את התשובה כהנמקה מהמקום, ואז תהיה רק הצבעה בשבוע הבא.

אני רוצה לדווח לכנסת, שבמהלך הדיון הזה חלה התפתחות דרמטית, שר העבודה והרווחה – – –

היו"ר נ' מסאלחה:

אדוני שר העבודה והרווחה וחבר הכנסת חגי מירום, נא לא להפריע.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני השר, אתה מוכן שנקיים דיון דחוף בוועדת שרים לענייני חקיקה?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

— — —

שר המשפטים צ' הנגבי:

בסדר גמור.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני שר המשפטים, שר העבודה והרווחה עיכב את זה שנה וחצי – – –

שר העבודה והרווחה א' ישי:

– – –

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת דדי צוקר, שר המשפטים מדבר. יש לך הצעה?

קריאות:

– – –

היו"ר נ' מסאלחה:

אבל מייד אחרי זה יש חוק.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני חבר הכנסת צוקר, אני רוצה להעיד ששר העבודה והרווחה היה שותף מאוד פעיל במהלך השנה האחרונה בכל נושא הקמת יחידות הסיוע.

דוד צוקר (מרצ):

– – –

שר המשפטים צ' הנגבי:

העיקובים שהיו, ואני רוצה שלא ייגרם עוול, לא היו בעטיו של שר העבודה והרווחה. לא רק זאת, אני יכול לומר שבזכותו של שר העבודה והרווחה הגענו למצב שהתקנות הרלוונטיות עברו והנושא הזה

מתקדם. אני מציע שבפעם הבאה לא תהיה תשובה אלא רק הצבעה. ועדת השרים לחקיקה תתכנס ותחליט.

היו"ר נ' מסאלחה:

יש לנו שבועיים של דיוני תקציב, ואני מקווה שזה יהיה אחרי כן.

חברת הכנסת יעל דיין, בבקשה. נשמע מה המציעה אומרת.

יעל דיין (העבודה):

כבוד היושב-ראש, יש בזה משהו – משום שאנחנו נכנסים לדיוני תקציב עכשיו, יש בזה משהו קצת פיקטיבי. אנחנו מדברים על חוק שעל דעת שר העבודה והרווחה ועל דעת רוב הנוכחים כאן הוא חוק ראוי. אפילו שר המשפטים, כל מה שהוא אמר זה שהוא "טרם זמנו". אני רואה בזה מחמאה – שהחוק הוא טוב מאוד, אלא שהוא קצת מקדים את זמנו. עד שנגיע לסיום החקיקה כבר יהיה זמנו.

היו"ר נ' מסאלחה:

מה את מציעה?

יעל דיין (העבודה):

אני מתייעצת אם להחזיר את זה. סליחה, השר ישי, אני פונה אליך – –

היו"ר נ' מסאלחה:

השר ישי.

יעל דיין (העבודה):

– – ולחבר הכנסת ריבלין. האם נראה לכם תקין שנחזיר את ההצעה לוועדת שרים בהבטחה, למעשה, שהיא תעביר אותה, ואז נחזיר אותה להצבעה בלי דיון? האם יש טעם או אין טעם להעביר את ההצעה ישר לוועדת החוקה, חוק ומשפט?

היו"ר נ' מסאלחה:

רק רגע. בבקשה שר המשפטים. רק רגע, תישארי במקומך. בבקשה, אדוני.

שר המשפטים צ' הנגבי:

ההתפתחות שהיתה פה – כפי שבועדאי שמת לב, הממשלה התנגדה. שר העבודה והרווחה כנראה לא היה מודע לעניין ובתום לב הוא אמר שהוא תומך. אני חושב שלא נעשה פלסטר את החלטת ועדת השרים לענייני חקיקה לאור הנחיית היועץ המשפטי לממשלה בעקבות חוק הגולן, שהודיע לנו בכתב שהנוהל שבו שינינו את העמדה בגלל סיטואציה של רוב כזה או אחר לא היה תקין. המתנה של שבוע, בהקשר זה, כששר העבודה והרווחה מודיע שהוא יתמוך, היא אולי המתנה, אבל ממילא נכנסים פה למהלך פרלמנטרי שבו תוכלי להעביר את הצעת החוק לוועדה, ובתמיכת הממשלה זה עדיף מאשר סתם להתנגש.

יעל דיין (העבודה):

אין ספק – – –

היו"ר נ' מסאלחה:

אני מציע לך שתקבלי את ההצעה.

יעל דיין (העבודה):

אני אחזיר את ההצעה לוועדת שרים לענייני חקיקה, כאשר ברור לי שיש כוונה טובה להעביר את הצעת החוק, אבל אני מבקשת שלא יהיה טיעון של תקציב שידחה זאת בתקופה ארוכה מאוד.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה.

יעל דיין (העבודה):

לחוק השני יש הסכמה של הממשלה.

היו"ר נ' מסאלחה:

לנושא החוק שלך, הצעת חוק בתי-הדין הדתיים (יחידות סיוע לענייני משפחה), התשנ"ז-1997 – היות ששר המשפטים, בשם הממשלה, ביקש לדחות את ההצבעה, והמציע הסכים, לפי סעיף 137א לתקנון הכנסת, אני מכריז שההצבעה תתקיים במועד אחר, שיתואם.

הצעת חוק למניעת אלימות במשפחה (תיקון – הגדרת בית-משפט) התשנ"ח-1997

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר נ' מסאלחה:

הצעת החוק השנייה – הצעת חוק פ/1673, אדוני שר המשפטים; חברת הכנסת דיין נימקה את שתיהן. הצעת חוק למניעת אלימות במשפחה (תיקון – הגדרת בית-משפט), התשנ"ח-1997. אדוני שר המשפטים, אם אתה רוצה.

היא צריכה לדבר עוד הפעם? על-פי התקנון חברת הכנסת יעל דיין צריכה לדבר מהמקום – כמה מלים, אף שדיברת קודם.

יעל דיין (העבודה):

הזכרתי את החוק הזה קודם. כוונת החוק היא לאפשר לבתי-דין להוציא צו עיכוב או צו הרחקה לגבי מתדיין אלים; זו סמכות שיש היום לבתי-משפט השלום, לבתי-משפט לענייני משפחה. אני מציעה להעביר את הסמכות הזאת גם לבתי-הדין. לא יכול להיות שנשים, בדרך כלל נשים, לפעמים גברים, שסובלות מאלימות, לא תוכלנה להתדיין בבתי-הדין משום שאין להם סמכות להוציא צו הרחקה.

אני רוצה לומר, שזה מתייחס לאותו ציבור רחב מאוד שלא מגיע לבתי-המשפט הנאורים שלנו. הכתובת שלו היא בתי-הדין, ולפיכך צריך לתת להן סעד והגנה באותם בתי-הדין שהן פונות אליהם.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. אדוני שר המשפטים – בבקשה, אדוני.

חברי הכנסת. אני רואה שהעוזרים קצת מפריעים.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני היושב-ראש, הממשלה תומכת בהצעה ומברכת את – – –

היו"ר נ' מסאלחה:

חברת הכנסת יעל דיין, הוא מדבר אלייך. בבקשה, אדוני.

שר המשפטים צ' הנגבי:

הממשלה תומכת בהצעה, מברכת את מציעת ההצעה ומעוניינת בקידומה. אני מציע להעביר את ההצעה לוועדה שהמציעה הציעה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה, אדוני שר המשפטים.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד אישור הצעת חוק למניעת אלימות במשפחה (תיקון – הגדרת בית-משפט), התשנ"ח-1997, של חברת הכנסת יעל דיין, והעברתה לוועדת החוקה, חוק ומשפט, להמשך הליכי החקיקה?

הצבעה מס' 14

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדין מוקדם בוועדה – 17

נגד – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק למניעת אלימות במשפחה (תיקון הגדרת בית-משפט), התשנ"ח-1997, לדין מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר נ' מסאלחה:

17 בעד, אין נגד, נמנע אחד. הצעת החוק אושרה והיא מועברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט, להמשך הליכי החקיקה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום – הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון – איסור עיקול חיות מחמד), התשנ"ז–1997. חבר הכנסת פורז – איננו; חבל. אם הוא דואג לחיות, מוטב לעקל משכורת ולא חיות מחמד. רציתי לשמוע אותו.

חברי הכנסת, הנושא הבא – חברי הכנסת סאלח טריף, רענן כהן, אתם מפריעים. הצעת חוק חסינות חברי הכנסת זכויותיהם וחובותיהם (תיקון – פנקס אינטרסים), התשנ"ז–1996, של חבר הכנסת הירשזון. חבר הכנסת הירשזון איננו? גם הוא איננו.

הצעת חוק גיל הנישואין (תיקון – גיל נישואין לגבר), התשנ"ז–1996

(הצעת חבר הכנסת א"ח שאקי)

היו"ר נ' מסאלחה:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק פ/549 – הצעת חוק גיל הנישואין (תיקון – גיל נישואין לגבר), התשנ"ז–1996, של חבר הכנסת אבנר חי שאקי – תשובה והצבעה. הוא איננו, אבל תשובה?

אדוני שר המשפטים, מה קורה? להצביע על החוק הזה?

שר המשפטים צ' הנגבי:

היו"ר נ' מסאלחה:

אין עמדה? נצביע.

חברי הכנסת, מי בעד הצעת חוק גיל הנישואין (תיקון – גיל נישואין לגבר), התשנ"ז–1996, של חבר הכנסת אבנר חי שאקי? נעביר לו את זה. הוא איננו.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 10

נגד – 2

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק גיל הנישואין (תיקון גיל נישואין לגבר), התשנ"ז–1996, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר נ' מסאלחה:

13 בעד, שניים נגד – אני מוסיף על העשרה את חברי הכנסת דליה איציק, אלי גולדשמידט, ורענן כהן.

קריאות:

היו"ר נ' מסאלחה:

גם את חבר הכנסת בן-צור. 14 בעד, שניים נגד, אין נמנעים. הצעת החוק אושרה. ולכן מעבירים אותה? לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר נ' מסאלחה:

הנושא הבא – חבר הכנסת הירשזון, אתה רוצה להעלות את הנושא שלך?

ענת מאור (מרצ):

לא, אדוני היושב-ראש, ההצעה הבאה היא באותו נושא.

היו"ר נ' מסאלחה:

אותו נושא, בסדר.

הצעת חוק גיל הנישואין (תיקון – גיל הנישואין לנער), התשנ"ז-1997

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר נ' מסאלחה:

אבקש לשבת. חבר הכנסת אלי גולדשמידט, עוד הפעם, חבר הכנסת רענן כהן, אני לא אוסיף את הקולות שלכם לאותו נושא. זה על אותו נושא.

עוד הפעם – הצעת חוק גיל הנישואין (תיקון – גיל הנישואין לנער), התשנ"ז-1997, הצעת חוק פ/1059, של חברת הכנסת ענת מאור וקבוצת חברי הכנסת. זה אותו דבר. תשובת השר. אדוני השר.

קריאה:

אותו דבר.

היו"ר נ' מסאלחה:

אדוני השר, ההצעה שאחריה – תשובה והצבעה על הצעת חוק של חברת הכנסת ענת מאור. זה אותו דבר.

מי בעד אישור הצעת החוק והעברתה לוועדת החוקה, חוק ומשפט?

הצבעה מס' 16

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 12

נגד – 2

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק גיל הנישואין (תיקון גיל הנישואין לנער), התשנ"ז-1997 לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר נ' מסאלחה:

12 בעד, שניים נגד, אין נמנעים; ההצעה אושרה והיא מועברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

אדוני סגן השר, מה השאלה שלך?

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

הנושא הבא הוא הצעת החוק האחרונה בסדר-היום, הצעת חוק של שחל. שחל איננו. אם אתה מחזיר – – – זה רק אחרי שאתה קורא את ההצעה של שחל; הוא איננו, ואז – – –

היו"ר נ' מסאלחה:

לא, לא. עם כל הכבוד – – –

קריאות:

– – –

היו"ר נ' מסאלחה:

תשמע טוב. יכולתי, היות שהירשזון לא היה, להוריד אותו. אני הייתי ליברלי אתו – – –

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

– – –

היו"ר נ' מסאלחה:

שים לב, הייתי ליברלי אתו. לא הסתכלתי על שחל. זה בסוף הפעילות. תסמוך עלי.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר נ' מסאלחה:

לא, ראיתי אותו; הייתי ליברלי. אני לא רוצה לקרוא לשחל — — —

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

לא, אתה לא מבין — — —

היו"ר נ' מסאלחה:

אני מחזיר אותו.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

אתה לא מבין אותי. מאחר שזה אחרון החוקים, אחרי הכול, זה אחרון החוקים — — —

הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם

(תיקון – פנקס אינטרסים), התשנ"ז-1996 (הצעת חבר הכנסת א' הירשזון)

היו"ר נ' מסאלחה:

בבקשה, חבר הכנסת הירשזון, אחרי — חבר הכנסת שחל. חבר הכנסת הירשזון, אני חוזר — הצעת חוק פ/713, הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם — — —

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

פ/713 או פ/1438?

היו"ר נ' מסאלחה:

רק רגע. הצעת חוק ההוצאה לפועל, תיקון – זה של פורז. עכשיו הירשזון – הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם. זאת הצעת החוק שלך – – –

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

יש שתי הצעות חוק, אדוני: אחת – פ/713, שהיא שלי בלבד, ואחת – פ/1438, של חבר הכנסת פורז ושלי. חבר הכנסת פורז נמצא פה והוא ינמק.

היו"ר נ' מסאלחה:

בסדר. אז הצעת חוק ההוצאה לפועל קודם כול.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הנושא הוא: הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון – פנקס אינטרסים), התשנ"ז-1996.

אחרי סעיף 13 ה'בוא 13: "להבטחת טוהר פעילות חבר הכנסת, תנהל ועדת האתיקה פנקס בו יצהיר חבר הכנסת בתחילת כל מושב על ניגוד עניינים שיש לו, לכאורה, בנושאים שעל סדר-היום ובנושאים שהיו על סדר-היום במושב האחרון של הכנסת".

מאחר שההצעה נומקה מהמקום, לא אפרט.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה לך. אדוני שר המשפטים, בבקשה. אנחנו מדברים על הצעת חוק ההוצאה לפועל.

אפי אושעיה (העבודה):

לא.

היו"ר נ' מסאלחה:

סליחה, אני מתנצל – הצעת חוק חסינות חברי הכנסת.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

אבל – – – חסינות חברי הכנסת.

היו"ר נ' מסאלחה:

אמרתי ואני חוזר בי ומתנצל.

שר המשפטים צ' הנגבי:

הממשלה לא מתערבת.

היו"ר נ' מסאלחה:

הממשלה לא מתערבת. אני מכבד אותה מאוד.

חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה על הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון – פנקס אינטרסים).

אפי אושעיה (העבודה):

לא.

היו"ר נ' מסאלחה:

אני מבקש תיקון. מי בעד?

חבר כנסת אפי אושעיה, בהזדמנות אחרת. גם החזרתי אותו פעמיים. הייתי ליברל, ועכשיו אתה גם רוצה לנצל את ההזדמנות.

הצבעה מס' 17

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 14

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון פנקס אינטרסים),
התשנ"ז-1996, לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת
הכנסת נתקבלה.

אפי אושעיה (העבודה):

רגע, תוסיף אותי.

היו"ר נ' מסאלחה:

15 בעד, עם חבר הכנסת אפי אושעיה, אין מתנגדים, אין נמנעים. הצעת החוק אושרה, והיא מועברת
לוועדת הכנסת.

הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון – איסור עיקול חיות מחמד), התשנ"ז-1997

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, אנחנו חוזרים להצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון – איסור עיקול חיות מחמד),
התשנ"ז-1997 – הצעת חוק פ/1438.

חבר הכנסת פורז, החזרתי אותך לשני דברים – גם משום שאני ליברל, ואני לא עושה לך טובה –
אבל, אני באמת מעוניין לשאול אותך כחבר כנסת: מותר לעקל משכורת, אבל אסור לעקל חיית
מחמד? זאת אומרת, אתה כל כך ליברל.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חיית מחמד נושמת וחושבת – – –

נעמי חזן (מרצ):

היו"ר נ' מסאלחה:

אדוני שר המשפטים, אדוני סגן השר, חבר הכנסת הירשזון, שב במקומך, הרי הוא מנמק.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, קודם כול, אני רוצה לומר שאני ליברל, ואדוני סוציאליסט.

הדבר השני – המטרה היא פשוטה; כאשר מעקלים, ואפשר לפעמים לעקל ביתו של אדם, לא מעקלים חיית מחמד, לא כלב, לא חתול, לא ציפור ולא כיוצא באלה, והסיבה היא פשוטה.

היו"ר נ' מסאלחה:

וכבש מותר?

אברהם פורז (מרצ):

זו לא חיית מחמד.

היו"ר נ' מסאלחה:

אני יודע, אבל מותר?

אברהם פורז (מרצ):

גם סוס שעולה 100,000 דולר, כי הוא סוס מירוצים משובח, הוא לא חיית מחמד. כמו שלא מעקלים את הילד של בני המשפחה, גם אם יש חוב, לא מעקלים את חיית המחמד, כי חיית המחמד היא כמו בן משפחה. אין לה בדרך כלל ערך כספי יוצא דופן, אלא הערך היחיד הוא ערך של יכולת סחיטה. זאת אומרת, לוקחים מישהו, מעקלים לו את הכלב, ואומרים לו שעכשיו ישלם.

אני בעד זה שישלמו חובות, שיעקלו רהיטים וגם שיפרעו, אבל חיית מחמד לא מעקלים, בין היתר, כי חיית מחמד שמעקלים אותה ומעבירים אותה להסגר בתנאים לא תנאים, נגרם לה סבל עצום, והרי אנחנו מצווים למנוע צער וסבל מבעלי חיים.

יעל דיין (העבודה):

יש מקרים כאלה?

אברהם פורז (מרצ):

היה. הדבר עלה על רקע מקרה עם משפחה – לפי מיטב זיכרוני מנהרייה – שפקידי ההוצאה לפועל עיקלו להם את הכלב, והיתה טרגדיה גדולה. בסוף הכלב שוחרר – – –

היו"ר נ' מסאלחה:

אבל הטרגדיה נשארה.

אברהם פורז (מרצ):

לא, הטרגדיה תוקנה, אבל אנחנו לא רוצים שזה יחזור על עצמו.

חגי מירום (העבודה):

חבר הכנסת פורז – – –

אברהם פורז (מרצ):

אני מבקש להעביר את ההצעה לוועדת החוקה, חוק ומשפט כי זה חוק ההוצאה לפועל.

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת פורז, אני מצביע עבורך, אבל אמרת שאין להם ערך. תוכי עולה לפעמים אלפי דולרים, אז יש להם ערך.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר נ' מסאלחה:

זו ציפור.

אברהם פורז (מרצ):

אפי אושעיה (העבודה):

דוד צוקר (מרצ):

האם מותר לעקל איגואנה?

נעמי חזן (מרצ):

לא, השאלה היא ---

היו"ר נ' מסאלחה:

אתם משועשעים מחיות מחמד, תנו לשר המשפטים לדבר בבקשה. בבקשה, אדוני.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני היושב-ראש, ראשית, אני רוצה להביע את תמיכת הממשלה, ובוודאי את תמיכת הבית כולו, בעקביות ובנחישות של חבר הכנסת פורז, שבמהלך כל השנים שאני כאן – וזה עוד מעט עשר שנים, בוודאי עוד לפני – עוסק בהתמדה במתן סיוע צמוד, אישי ולוחץ – –

חגי מירום (העבודה):

הוא נכנס לכנסת אתך.

שר המשפטים צ' הנגבי:

נכון, מ-1988.

– – לחיות באשר הן, ומי שחשב בהתחלה שמדובר בגימיק – – –

אברהם פורז (מרצ):

חבר הכנסת הירשזון הוא אבי ההצעה.

משה גפני (יהדות התורה):

מה עניין – – –

שר המשפטים צ' הנגבי:

תפסת פרטנר קלסי. מי שחשב שזה גימיק, רואה שמדובר באמת בהשקפת עולם, ועל כך – יבורך.

דוד צוקר (מרצ):

פורז הוא ידידו האמיתי של הכלב.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

נכון.

שר המשפטים צ' הנגבי:

הממשלה תומכת עקרונית בהצעת החוק. עם זאת, סבורה הממשלה – והדברים הובאו גם לידיעת חבר הכנסת המציע – כי הנוסח שמציע חבר הכנסת הוא גורף מדי לטעמנו, ואנחנו חוששים שיש בנוסח הזה כדי להכביד על הליכי ההוצאה לפועל, שממילא, כפי שידוע בבית, מצויים בבעיות קשות.

ההצעה קובעת שאין לעקל חיות מחמד בלי שלאיסור זה מצטרפת מגבלה כלשהי. לעומת זאת, על-פי מטרתה ההצעה מיועדת לאסור את העיקול בנסיבות שמתקיימת בהן זיקה רגשית בין החיה לבעליה, ומתייחסת על-פי דברי ההסבר שלה לחיות שאין להן ערך כלכלי כלשהו.

לדעתנו, הנוסח מרחיב את תחולת ההצעה מעבר למטרה האמורה, והוא עלול גם להביא להחלתה, למשל, על מלאי מסחרי של חיות מחמד שנמצאות בחנות, או אף על חיות המשמשות את בעליהן, להשקעה, שלהן יש ערך כספי רב.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — — זה לא

שר המשפטים צ' הנגבי:

קשיים אלה מחייבים את הניסוח הנוסף, ולכן, על-פי ההסכמה שהיינו רוצים שחבר הכנסת ייתן לה ביטוי בדברי תשובתו, אנחנו תומכים בהצעה ומבקשים שבועדת הכנסת שתדון בכך – הוועדה לענייני חיות – יבוצעו השינויים הדרושים כדי להתאים אותה למטרתה.

משה שחל (העבודה):

יש ועדה לענייני חיות?

שר המשפטים צ' הנגבי:

בהצעה שלו יש גם הצעה להקים — — — לא עקבת אחרי ההצעה?

חגי מירום (העבודה):

מה עם אקווריום?

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. חבר הכנסת רובי ריבלין מתנגד, ולפי התקנון מגיעות לך חמש דקות. בבקשה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני מתנגד להצעת החוק כפי שהיא נוסחה, משום שאני חושב שצריך הצעת חוק שתאמר כך: כל מי שמבקש לעקל חיית מחמד בגין חוב או בגין איזו התחייבות, ייכנס למאסר מינהלי מיידי, יוצא מהחברה. אין הרבה אנשים שאני מוכן לישון אתם, אבל עם הכלב שלי, סטפן, אני ישן כל יום.

נעמי חזן (מרצ):

היו"ר נ' מסאלחה:

אפילו הכנסת את סטפן לפרוטוקול הכנסת, ל"דברי הכנסת".

שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני, כשאמרת שאין הרבה אנשים, האם התכוונת לשני המינים?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

ודאי.

שר המשפטים צ' הנגבי:

האם זה כולל נשים?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני שר המשפטים וודאי בקיא בכתיבת הפרשנות, אם לא, יפנה לחבר הכנסת שחל כדי שיבהיר לו גם את העניינים האלה.

דוד צוקר (מרצ):

הוא נוחר?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

תשמע, לא תמיד אני יכול לשמוע אותו, כי אני מפריע לו בשנתו בגלל נחירותי. אל יאמר אדם שכלב לא שווה כסף – הוא שווה זהב, משום שיש כאלה שאומרים שהוא שווה כסף.

היו"ר נ' מסאלחה:

למה אתה מתנגד להצעה?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

היה אדם בישראל – גם ל"דברי הכנסת" ראוי לומר זאת – שאמר שיש לו כלב ששווה מיליון דולר. שאלו אותו: כך זה עלה לך? כך קנית אותו? הוא אמר: לא, נתתי שני חתולים שכל אחד מהם שווה חצי מיליון דולר.

אני מוכרח לומר לכם, רבותי חברי הכנסת, יפה עושים חברי הכנסת אברהם הירשזון וחבר הכנסת פורז שדואגים לכלב, אבל בהצעת חוק זו הם מביאים לזילות הכלבים והחתולים וחיות המחמד, שהם החברים האמיתיים של האדם. לבוא ולהציע רעיון כזה לאנשים – רעיון שלא יעלה על הדעת, ואסור שיבוא כאן בפני בית-המחוקקים.

דוד צוקר (מרצ):

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

החוק הזה מעלה על הדעת אפשרות שמישהו יעקל כלב. האם היה מישהו יכול לחשוב שאפשר לעקל אדם?

נעמי חזן (מרצ):

עשו את זה פעם.

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר נ' מסאלחה:

רק רגע, חבר הכנסת דדי צוקר, אני שמח שההצעה הזאת, שנאמרה בלהט, רובי ריבלין, באה אחרי התיקונים של חברת הכנסת יעל דיין, שדאגה קצת, ושל ענת מאור.

חברי הכנסת, הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון – איסור עיקול חיות מחמד), התשנ"ז–1997 – מי בעד אישור ההצעה והעברתה לוועדת חוקה, חוק ומשפט?

הצבעה 18

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 20

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון איסור עיקול חיות מחמד),

התשנ"ז–1997, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר נ' מסאלחה:

הכול בגלל הנאום של רובי ריבלין. 20 בעד, אין נגד, אין נמנעים – הצעת החוק אושרה, והיא מועברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט, להכנה להמשך החקיקה.

הצעת חוק-יסוד: הצבא (דיווח לוועדת החוץ והביטחון על פעולות צבאיות)

(הצעת חבר הכנסת מ' שחל)

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, הנושא הבא הוא הצעת חוק-יסוד: הצבא (דיווח לוועדת החוץ והביטחון על פעולות צבאיות) – הצעת חוק פ/1397, של חבר הכנסת משה שחל.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

חבר הכנסת שחל, אתה רוצה לקיים הצבעה?

היו"ר נ' מסאלחה:

אדוני סגן השר, בפעם הקודמת גייסת מצביעים נגדו, תעשה הפעם ג'סטה.

משה שחל (העבודה):

אני מציע לסגן השר שלא יגייס. זוהי הצעת חוק טובה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

בצהריים אמרת שאתה רוצה שלא אענה.

משה שחל (העבודה):

אמרתי, אם תוריד אותי, אני מעדיף – – –

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אמרתי לך שאני מוכן שלא תהיה הצבעה.

משה שחל (העבודה):

לא אמרת לי את זה. תדייקו לפחות.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מאוד מעריך את ההצעה הקודמת, שמתייחסת ודואגת לחיות מחמד, ואני מתכוון לכל מלה. אבל בחיינו הפרלמנטריים יש שאלות הנוגעות לכל חברי הכנסת, וכולם, חברי הקואליציה וחברי האופוזיציה, היו צריכים לדאוג למעמדה של הכנסת כגורם מפקח על פעולות הממשלה. הצעת החוק שאני מציע היא תוצאה של שתי ועדות חקירה שבאו להפיק לקח מחובת דיווח של ראש ממשלה, שר ביטחון ורמטכ"ל, כאשר הם עושים פעולה צבאית.

אלה מכם שמכירים את החקיקה האמריקנית יודעים, שבמשך השנים תבע הקונגרס האמריקני לעצמו, ברצף מסוים, סמכויות לפקח על מעשיו של נשיא ארצות-הברית בקשר להוצאת כוחות צבא לפעולה צבאית. גם מלחמת וייטנאם, שהתחילה מתקרית מפוברקת במפרץ טונקין, הביאה לחקיקה נוספת.

ההצעה שלי באה לאחר שבמשך תקופת מלחמת לבנון סירבו ראש הממשלה, שר הביטחון והרמטכ"ל להופיע ולדווח – בסך הכול לדווח – בפני ועדת החוץ והביטחון של הכנסת. אני מציע כאן, שפעולה צבאית, לא פעולת מודיעין, מסדר גודל מסוים, שמשמעותה הפעלה מזוינת של עוצבה יבשתית – בהיקף גדול מאוד – במקרה כזה כל מה שאני מציע הוא, שוועדת החוץ והביטחון תהיה רשאית לדרוש, וראש הממשלה, שר הביטחון או הרמטכ"ל, אחד מהם, יהיו חייבים להופיע בתוך 96 שעות אחרי הפעולה, לא לפניה ולא בעיצומה.

יושב פה יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון, חבר הכנסת עוזי לנדאו. לא היה קל לי להציע את ההצעה הזו בזמנו, עם שלושה רמטכ"לים לשעבר שהיו בסיעת העבודה: יצחק רבין, חיים בר-לב ומוטה גור, זיכרונם לברכה. נוסח הצעת החוק שאני מגיש הוא תוצאה של הסכמה שלהם כאנשי צבא, על כל המשתמע מכך.

שמעתי שסגן השר מנסה להוריד את הצעת החוק. תאמינו לי, אינני יודע מדוע. אין להצעה הזו שום גוון פוליטי. היא באה לתת לכנסת כלי הדרוש לה, על מנת שחברי הכנסת יקבלו את הדיווח, אם יש פעולה צבאית. מדוע להתנגד – לא ברור לי. שום פרלמנט מתקדם בעולם המערבי לא היה מרשה לעצמו, ולא היה מוכן לרגע, שיבואו וימחקו אותו; שיתעלמו ממנו בהליכים מן הסוג הזה.

הצעת החוק מאוזנת מאוד, וכדי להוסיף לכם עוד משהו, אדוני יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון: בחקיקה שקיבלנו עכשיו בוועדת החוץ והביטחון בנוגע להכרזה על מצב חירום בעורף, הכנסנו למעשה את האלמנטים האלה. אני משבח את הוועדה שקיבלה את העיקרון שיש כאן. מדוע באים ומתנגדים לכך – אינני יודע.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מהי הגדרה של פעולה צבאית? האם זו ההגדרה הכלולה כאן?

משה שחל (העבודה):

לא, היא לא כלולה. ניסחתי אותה עם שלושה רמטכ"לים. נאמר כאן: "ראש הממשלה או שר הביטחון ידווחו אישית לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת על פעולה מזוינת, למעט פעולות מודיעיניות הנערכות מעבר לגבולות המדינה, של עוצבה יבשתית – – –". עוצבה זו דיוויזיה. פחות מדיוויזיה לא מעניין אותי.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

ומטוסים וכלי שיט. כל מטוס שימריא ללבנון.

משה שחל (העבודה):

תסלח לי.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

זה מה שכתוב כאן.

משה שחל (העבודה):

תסלח לי: "של עוצבה יבשתית, מטוסים או כלי שיט, וזאת בתוך 72 שעות – – –".

אני רוצה להגיד לך, אדוני סגן שר הביטחון, אולי אתה לא יודע – אני מודיע לך, שמדי שבוע בשבוע הוועדה מקבלת דיווח על פעולות של מטוסים מחוץ לשטח מדינת ישראל. היא מקבלת את הדיווח, אין כל בעיה. אני תמה, אני בא ושואל את עצמי, מדוע הכנסת הולכת באופן עיוור, בלי שחברי הכנסת יקבלו דיווח. המצב של ישיבה בממשלה הוא מצב זמני, הכיסאות מתחלפים, וכאן יש חקיקה הדואגת לכנסת בכל הימים, בין שאתה בקואליציה ובין שאתה באופוזיציה. אני פשוט לא מבין את ההיגיון שבהתנגדות.

אני מציע להעביר את ההצעה לוועדת החוץ והביטחון, אשר תדון אם להביא אותה לקריאה ראשונה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. אדוני סגן שר הביטחון, בבקשה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת שחל, צר לי שבצהריים הבנתי ממך משהו אחר, אבל אתה מעלה את זה להצבעה, ואני אוריד את זה מהצבעה. אני חושב שיכולת להעלות את הצעת החוק הזאת בכל שנות כהונתך כשר, ולא הצעת אותה מעולם. מה לעשות, פתאום אתה מציע שזה מה שיהיה.

משה שחל (העבודה):

אם תרשה לי: ראשית, העליתי את ההצעה. היו שתי ממשלות ליכוד, וגם אז העליתי את ההצעה. העליתי אותה גם בתור שר, אבל למרות ההסכמה, מסתבר שכאשר יושבים ליד שולחן הממשלה, משנים את הטעם.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

יכול להיות, אין שום בעיה, אבל דיווח לוועדת החוץ והביטחון ניתן באופן קבוע ובאופן שוטף. הרצון שלך הוא, שכל פעולה מבצעית – ויש כמה כאלה ביום; כל כניסה של חיילים כאלה ואחרים – ויש כאלה כמה ביום; אתה רוצה שכל יום יהיו הדברים האלה בוועדת החוץ והביטחון ולאחר מכן בעיתונים.

משה שחל (העבודה):

אני מדבר על דיוויזיה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

גם מטוס שמתרומם. אתה מדבר על מטוסים וכלי שיט.

משה שחל (העבודה):

אני מוכן למחוק מטוסים וכלי שיט.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

סליחה, בוא אסביר לך דבר אחד, כדי שדברייך יקבלו תשובה: באפריל 1992 חוקק חוק-יסוד: הממשלה החדש, והוא קבע בצורה מפורשת, שברגע שיש פתיחה במלחמה, צריך להודיע על כך מייד לוועדת החוץ והביטחון, בהקדם האפשרי. גם בחוק שאני הבאתי, שנוגע למצב מיוחד בעורף, הסכמתי לכך. אבל לא יכול להיות שהדרישה שלך תיענה ויהיה דיווח על כל פעולה. מה עם פעולה סודית? מה עם פעולה לא סודית? יש בשביל זה קבינט שיאשר. הדיווחים ליושב-ראש ועדת החוץ והביטחון ניתנים באופן שוטף וקבוע.

אני מבקש להוריד את ההצעה הזו מסדר-היום. תודה רבה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה: מי בעד הצעת חוק-יסוד: הצבא (דיווח לוועדת החוץ והביטחון על פעולות צבאיות), של חבר הכנסת שחל, והעברתה לוועדת החוץ והביטחון?

הצבעה 19

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 11

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 15

נמנעים – אין

ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת חוק-יסוד: הצבא (דיווח לוועדת החוץ והביטחון

על פעולות צבאיות) נתקבלה.

היו"ר נ' מסאלחה:

11 בעד, 15 נגד, הצעת החוק לא אושרה.

הצעות לסדר-היום

מפות הפריסה מחדש של שר הביטחון ושל שר התשתיות הלאומיות

נואף מסאלחה (העבודה):

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא שעל סדר-היום: הצעות לסדר-היום מס' 3548, 3555, 3563, 3565 ו-3577, בנושא: מפות הפריסה מחדש של שר הביטחון ושל שר התשתיות הלטומיות. יתחיל חבר הכנסת יהודה הראל; בבקשה. אחריו – חבר הכנסת ניסן סלומינסקי.

חגי מירום (העבודה):

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת חגי מירום, אתה הסכמת להתחלף. אתה הסכמת וביקשת.

חגי מירום (העבודה):

היו"ר נ' מסאלחה:

בסדר. שלוש דקות.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת – –

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת רענן כהן, תירגע; תרגיע את הסיעה. חבר הכנסת מירום, תנו לו, הוא לא אמר מלה. בבקשה.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

– – שלוש דקות לא מספיקות לפענח את הערפל מסביב למפות השונות – –

היו"ר נ' מסאלחה:

קודם תתחיל לדבר, ואחר כך נדבר.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

– – שאולי תפקידן לפזר ערפל; אני מקווה. אני מקווה שלא כל העניין מעורפל גם אצל מקבלי ההחלטות. אבל שלוש דקות בהחלט מספיקות לי בשביל להביע את עמדתנו כפי שהיא. אנחנו, מפלגת הדרך השלישית, בעד ביצוע הנסיגה – מה שקרוי "פעימה" – במסגרת רצוננו לבצע הפרדה בינינו לבין הפלסטינים ולהפסיק את הכיבוש של תושבים פלסטינים.

עם זאת, אנחנו לא נקבל, ובשום אופן לא נקבל, נסיגה מאזורי הביטחון וההתיישבות שאינם מאוכלסים בפלסטינים, גם אם היא תיעשה כדי להימנע מנסיגה מאזורים המאוכלסים. אני לא מוצא דרך יותר טובה להעלות את מפת הדרך השלישית מאשר לקרוא באוזניכם קטע שמתייחס לזה מתוך נאומי האחרון של יצחק רבין בכנסת, ב-5 באוקטובר 1995 – על הסכם אוסלו ב'.

וכך אמר יצחק רבין, זיכרוננו לברכה: "גבולות מדינת ישראל לעת פתרון הקבע יהיו מעבר לקווים שהיו קיימים לפני מלחמת ששת הימים. לא נחזור לקווי 4 ביוני 1967. ואלה הם עיקרי השינויים – לא כולם –" – כלומר, יש עוד – "כפי שאנו רואים אותם ורוצים אותם בפתרון הקבע: בראש ובראשונה ירושלים המאוחדת, שתכלול גם את מעלה-אדומים וגם את גבעת-זאב, כבירת ישראל, בריבונות ישראל. – – שינויים שיכללו את צירוף גוש-עציון, אפרת, ביתר ויישובים אחרים שרובם נמצאים באזור מזרחית למה שהיה 'הקו הירוק' לפני מלחמת ששת הימים. להקים גושי יישובים, והלוואי שהיו כמותם, כמו גוש-קטיף, גם ביהודה ושומרון. – – גבול הביטחון להגנת מדינת ישראל יוצב בבקעת-הירדן, בפירוש הנרחב ביותר של המושג הזה".

אני מדגיש: מדובר כאן על בקעת-הירדן במונח הרחב ביותר, והוא כ-20 קילומטר, והוא מעבר לכביש-אלון. מדובר על השטחים ממזרח שאינם מאוכלסים – זה מדבר יהודה. מדובר על גושי ההתיישבות היהודיים העיקריים, ומדובר על נסיגה מהאזורים הפלסטיניים המאוכלסים בצפיפות.

אלו קווי היסוד של מפת הדרך השלישית, שצוירו גם במפה. אני חושב שבנושא הזה – לא בכל הנושאים – של מפת הסדרי הקבע ומפות הסדרי הביניים, המפה על סמך מפת הסדרי הקבע כפי שהוצגה מהדוכן הזה על-ידי יצחק רבין כחודש לפני הירצחו, זוהי עמדת הדרך השלישית, ואני רוצה לקוות שגם עמדת ראש הממשלה, שאמר "תוכנית אלון פלוס" וגם עמדת מפלגת העבודה, שחייבת להמשיך בתוואי שקבע יצחק רבין. תודה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה. הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת ניסן סלומינסקי. אתה רואה איך אני מבטא את זה נכון, ניסן? בבקשה.

ניסן סלומינסקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אני מתנגד בכל נימי נפשי ועניות שכלי להסכם אוסלו. זה הסכם נורא, ששום בר-דעת שיש בו הבנת עם ישראל, טבעו ומהותו ושחפץ בשלום אמת לא היה חותם עליו, הן מצד תוכנו והן מצד צורתו. אני מדבר כרגע לאלו שכן קיבלו על עצמם, לצערי, את הסכמי אוסלו, אלה שקיבלו אותם מתוך אהבה ואלה שקיבלו אותם מתוך כורח.

אדוני ראש הממשלה, אדוני שר הביטחון, לאן אתם רצים? הציבור הוריד את ממשלת המערך-מרצ בגלל הסכם אומלל זה ובחר בכם כי הוא מקווה לשינוי. ומה אתם עושים? ממלאים בדבקות נוראה את ההסכם. האם לשם כך בחרו בכם? האם לשם כך אתם נקראים ממשלה לאומית? ואתם עוד מגדילים עשות – בלחץ האמריקני, ואולי בלחץ של בעיות פנים-מפלגתיות, התחלתם לפעול באופן חמור ורחוק יותר מאותו הסכם נורא.

חתמתם על הסכם חברון, קרעתם קריעה נוראה מלבנו והסגרתם את חברון לידי הרשות. הצדקתם את המעשה הנורא הזה בכך שקיבלתם הסכם שיציל את יתרת יש"ע – מסמך שבו אתם לא מחויבים לבצע שום דבר עד אשר יבצע ערפאת עשר התחייבויות, ובתוכן ביטול האמנה הפלסטינית, הרס תשתיות הטרור, הסגרת מרצחים וכו'. ועוד התגאיתם בכך שהפעם זה רציני; אי-אפשר לסמוך על ערפאת, אז הפעם יש לנו ערב – ארצות-הברית, שר החוץ האמריקני ערב לקיום הסכם זה.

אז מה קרה פתאום, אדוני ראש הממשלה? האם ערפאת קיים את ההתחייבויות?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כן.

ניסן סלומינסקי (מפד"ל):

האם קיים התחייבות אחת לפחות? אתם עצמכם, ראש הממשלה ושר הביטחון, אומרים שלא. אם כן, אדוני ראש הממשלה, מדוע בבהלה ובטירוף אתה מתעקש לקיים דיון, ישיבה אחרי ישיבה, ולהחליט על מפות הקבע, על גודל הנסיגה השנייה? מדוע אתה רץ בשפיפות כזו לפגוש את שרת החוץ האמריקנית פעמיים בתוך שבועיים? האם אתה רץ להראות לה את ההתחייבות של ערפאת? האם אתה הולך להגיד לה: הנה זו הערבות שלך, תקיימי את הערבות? מדוע את לוחצת עלינו ולא לוחצת עליו? לצערי, לא. לא לשם כך אתה רץ אליה, אתה רץ אולי כדי להסביר לה ואולי לוותר עוד ועוד.

מה קרה לאותם טיעונים שלך, טיעונים צודקים, על הדדיות והסדר הקבע? האם ערפאת קיים את התחייבויותיו ובא ואומר: חברה, בואו נשב לשולחן הדיונים, נדון בהסכם הקבע, ולצורך זה אתה

מכנס ישיבה, הולך לדון במפות שיקרעו קרע עצום בתוכנו, ואולי אז יצטרכו לעשות את זה? האם ערפאת בכלל רוצה? מה קרה? מדוע אתה רץ בכלל לקבוע מפות ולעשות את זה?

היום כל טירון צוחק. הרי כשאתה אומר: המפות, זה יהיה הקו האדום שלנו – כולם צוחקים ממך. כולם יודעים, שאם תסרטט מפה, זה יהיה קו ההתחלה. המפות עצמן כל כך ברורות, אז לאן תגיע בכלל? שר הביטחון סרטט שתי מפות – מפת הביטחון, שבה אסור לוותר, ומפת האינטרסים, שבה יש אינטרסים, אבל מצד שני יש אינטרסים אחרים של שלום ודברים אחרים, ובה אפשר לוותר. כל כך הרבה יישובים נמצאים באותה מפת אינטרסים. זאת אומרת, שאתה פותח פתח למשא-ומתן על פינוי יישובים, פותח פתח למשא-ומתן על החזרת שטחים כל כך נרחבים – דברים שאפילו המערך לא העז לעשות. הוא לא העז לדבר על פינוי יישובים, ואתם במפה הזאת הולכים לעשות את זה. וכל זה בשביל כלום. מה קרה? ערפאת פתאום בא?

אדוני ראש הממשלה, אדוני שר הביטחון, פעלנו רבות כדי שאתם תהיו בשלטון, גם כיוון שאנחנו רוצים אתכם וגם כיוון שאין לנו אלטרנטיבה אחרת. אם תשבו ותחליטו על גודל הנסיגה, אם תשבו ותחליטו על מפת שר הביטחון להסדר הקבע כשערפאת לא עשה שום דבר, לצערנו, אתם מאלצים אותנו שלא לתמוך בכם, ובשלב מסוים כנראה גם להפיל אתכם.

ברגע האחרון אנחנו פונים אליך, אדוני ראש הממשלה, אליך, שר הביטחון – אנא, תעצרו עכשיו. קיימתם דיונים, עשיתם את שלכם; עכשיו תנו לערפאת לקיים את כל ההתחייבויות שלו, ועד אז אל תמשיכו בדיונים, תעצרו פה. תודה רבה לך, אדוני.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת בנימין אלון, ואחריו – לחבר הכנסת חגי מירום.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת סלומינסקי, זאת הבעיה המרכזית, ולכן, לדעתי, טעיתם, ואני פונה למצפונך ברגע האחרון, חבר הכנסת סלומינסקי. אם אתה רוצה להציל את הממשלה, תהיו נחושים ונחרצים, ואל תשאירו את זה בצורה כזאת: נראה איך זה יהיה, איך יהיה הביצוע. ההחלטה היתה, ובהחלטה לא היה צריך להימנע. בהחלטה הוחלט למנות ארבעה ולצייר ציורים ומפות. מה חשבתם שהם יעשו?

ועכשיו אני מתייחס למה שאמרת, חבר הכנסת סלומינסקי, וזו הנקודה המרכזית.

ניסן סלומינסקי (מפד"ל):

-- --

בנימין אלון (מולדת):

אתה אמרת: אין אלטרנטיבה. ואני באמת רוצה לשאול אותך ואת כל מי שקשוב לנו כאן: מה פירוש "אין אלטרנטיבה"? מה עדיף לנו, עדיף לנו ראש ממשלה של הימין, שייסוג מ-50% מארץ-ישראל – אם אתה רואה את המפה הזאת – פלוס הסדר הקבע שקרב ובא? והרי שנינו, חבר הכנסת סלומינסקי, יודעים שזה יתפוצץ בפרצוף, כל המלחמה שנקראת "הסכם השלום" – השלום של אוסלו. אנחנו יודעים שזה יתפוצץ בפרצוף של הימין, ויגידו לנו חברי הכנסת רן כהן, חגי מירום וטלב אלסאנע: אתם חיבלתם בשלום, אילו זה לא היה נתניהו, זה לא היה קורה. וכל המוטיבציה ברחוב תהיה להפיל את ממשלת הימין, ואז אנה אנו באים?

אם אנחנו מאמינים באמת ובתמים, שיש פה מרשם לאסון, שזה יתפוצץ בפרצוף של העבודה ושל הליכוד גם יחד; אם הקווים האדומים של אהוד ברק לא רחוקים מהקווים האדומים של נתניהו – ואני לא רואה אותם רחוקים כשאני מדבר על הסדר הקבע. זה נכון מכל הבחינות. מבחינת האחריות הלאומית, אדוני סגן השר, אם קורה משהו, חלילה וחס, וקוראים לנו למלחמה, אני לא רוצה שיקרה מה שקרה בלבנון, וחצי מהעם לא יבוא למלחמה. באו אז כולם, אבל היתה אווירה נוראה. אני לא רוצה להוציא שם רע, חלילה, על אזרחי ישראל.

אם המציאות הזאת של נסיגה קורית תחת ממשלה לאומית וממשלת ימין, למה זה אנוכי? בגלל ספק-הישג שתשיגו בהבדל הסופי בין 50% לבין 55%, שווה לי? אני אהיה באופוזיציה. גם עכשיו אני באופוזיציה, כי הייתי בטוח שאתם תעצרו את הסכם הדמים הזה, בחוכמה, בתבונה. נכון שהתחייבתם לכבד הסכם של ממשלה קודמת, אבל אמרתם: הדדיות. ודניס רוס אמר: הדדיות. אז הסגרתם את חברון בידי זרים, תמורת הדדיות. עכשיו אותה הדדיות מעתיקים מלה במלה לנסיגה השנייה, שקוראים לה "פעילה שנייה", ועל אותה הדדיות ימשוך ערפאת גם לנסיגה השלישית וגם להסדר הקבע.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

בנימין אלון (מולדת):

לכן אני פונה בזה פנייה אל ההיגיון. אדוני סגן השר, אני פונה פנייה אל ההיגיון. אם לא הצלחתי, ואנשי הימין בכנסת הזאת לא הצליחו לשכנע את הבית הזה לעשות "סוויץ" מהסכמי אוסלו – למה אתם מתעקשים להישאר בממשלת ימין מצומצמת, שמנהלת מדיניות כזאת לא לאומית? תרחיבו את השורות, לכו לממשלת אחדות. לפחות נספוג את זה יחד. אני חושב שזו הדרישה של המצפון ושל האחריות, פן תהיה מלחמה, חס ושלום, ונהיה לא מאוחדים.

ואומר גם עוד דבר, ובזה אסיים, אדוני היושב-ראש. בהכירי את הדינמיקה ואיך היא עובדת, ובהכירי את הלחץ האמריקני, אני חושש מאוד, אדוני סגן השר, שאם, חלילה וחס, יצטרך ראש הממשלה להתחרות בממשלת העבודה – מי הוא זה שהביא את השלום, הרי שהקווים האדומים יהיו גרועים

יותר בממשלת הליכוד מאשר בממשלת אחדות. תהיה ממשלת אחדות, בלי מולדת, בלי מרצ, בלי מד"ע-רע"ם, עם ליכוד ועבודה יחד ועם אלה שיסתפחו אליהם, ועם ישראל יקבל לפחות ממשלת אחדות, ולא ממשלת ימין מצומצמת, שעושה מעשים שכאלה – ממשיכה את הסכמי הדמים של אוסלו, שיתפוצצו בפרצוף של הימין, ועוד יאשימו אותנו שזה בגללנו. תודה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. חבר הכנסת חגי מירום, ואחריו – חבר הכנסת רן כהן.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אדוני סגן שר הביטחון, מפת ראש הממשלה היא המפה המעניינת אותנו, יותר ממפות שרי הביטחון והתשתיות הלאומיות, כי המפה של אריק שרון היא מפת סיכול הסכמי אוסלו. מי שמדבר על 20 קילומטר מזרחה לירדן ועל 10 קילומטרים מקו התפר לתוך השטח, מבין שאריק שרון – — —

היו"ר נ' מסאלחה:

התכוונת להגיד: 20 קילומטר מערבה לירדן. אמרת: מזרחה.

חגי מירום (העבודה):

כן, מערבה לירדן, מקו הירדן מערבה, 20 קילומטר, ומקו התפר – — —

בנימין אלון (מולדת):

— — —

היו"ר נ' מסאלחה:

אני רציתי שיבהיר, חבר הכנסת בנימין אלון, לא התערבתי.

חגי מירום (העבודה):

ומקו התפר מזרחה 10 קילומטרים – משאיר נקניק צר, רצועה לא רצינית, לא אחראית, שאינה מתיישבת עם רוח הסכמי אוסלו, ולכן נקרא למפה של שרון: מפת סיכול ההסכמים.

המפה של שר הביטחון מרדכי היא מפת מניעת סיכול אוסלו. הוא יודע, שעם ממשלת ימין כזו אי-אפשר לתת את מה שצריך לתת, אבל הוא בכל זאת מחפש איזו מפה שתמנע את סיכול תהליך אוסלו, והוא מציע מפה מצומצמת יותר. הוא הולך מערבה מהירדן 10 קילומטרים, והוא הולך מזרחה מקו התפר 7 קילומטרים, ועדיין מותיר נקניק צר, שמתחייב, על-פי דעתו, מתפיסת הביטחון של מדינת ישראל. ואת המפה של השר מרדכי ושל השר לוי הייתי מכנה פה: מפת מניעת סיכול הסכמי אוסלו. ולא שהיא מבטאת, לפי דעתי, את דעותיהם האמיתיות של שני השרים האלה, אבל הם אומרים: זה מה שאנחנו יכולים להוציא מממשלה שכזו.

קיימת מפה שלישית, שאיש לא מכיר אותה ולא יודע אותה, ואני אומר לכם שהיא קיימת, וזו מפת מערכת הביטחון. מפת מערכת הביטחון האמיתית לא הוצגה לממשלה, לא מוצגת לציבור, ואין לה ביטוי אמיתי. מערכת הביטחון נדרשה להשיב, כבר בעבר, בטרם קמה הממשלה הזו, מה הן היכולות המקסימליות של מדינת ישראל – מבחינת האינטרסים הלאומיים והביטחוניים – להותיר את השטח המצומצם ביותר; ומערכת הביטחון עדיין מחזיקה במפות שנראות כמותירות לפלסטינים שטח שהוא הרבה יותר גדול גם מהמפה שקראתי לה קודם "מפת מרדכי-לוי". אבל מי מציג את מפת מערכת הביטחון, אם המפה היא מפה כזאת שאי-אפשר להעביר אותה?

אבל, אדוני היושב-ראש, המעניינת ביותר היא מפת ראש הממשלה. זו מפה גמישה, שלובשת צורה ומשנה צורה, והשאלה היא רק עם מי דנים ולמי צריך להציג את המפה. למשל, יש מפת ראש הממשלה לצורך דיון עם המפד"ל והקיצונים של הימין. המפה הזו, נקרא לה להלן – מפת "כוח 17"; והמפה הזו היא לא מפה, כי לפי המפה הזו אין מפה, לא צריך מפה, לא תהיה מפה, והמוטו והמהות של המפה הזו הם, כפי שאומר ראש הממשלה בשקט: תנו לי להוביל, תתאזרו בסבלנות ותשפטו אותי בסוף. ממילא לא נלך אל הפעימה הזו, ולכן אל תיבהלו. זו המפה לימין.

יש מפה אחרת של ראש הממשלה, והיא מפה לצורך הדיון עם דוד לוי, שגורס שתהליך אוסלו חייב להימשך. המפה הזו דומה למפה של שר הביטחון. הייתי אומר שכלפי חוץ, כלפי דוד לוי, כלפי המערכת, ראש הממשלה תומך במפת שר הביטחון. לכן נופף לו אתמול השר אריק שרון באצבע, וראש הממשלה אמר לו: אל תרים עלי אצבע. כי זה מראה שראש הממשלה, לצורך חיצוני, מצדד במפת מרדכי-לוי, והיא מפה שראש הממשלה מופיע אתה כלפי חוץ. אבל כל הזמן הוא אומר להם: תדעו לכם, יש בעיה עם הצד הפוליטי, אם אני אצליח להעביר את המפה הזאת פוליטית.

המפה האחרונה היא מפת ראש הממשלה לענייני אולברייט. מה זו מפת ראש הממשלה לענייני אולברייט? הרי צריך להעמיד פנים כלפי העולם כשעושים תהליך של שלום. במפה הזאת ראש הממשלה מוסר 10.5% לערך מן השטח, והוא אומר שבכוונתו להגשים את זה; הוא נחוש והכול, אבל הוא מסביר כמובן שיש לו קושי להעביר את זה.

אני רוצה להגיד לך, חבר הכנסת בני אלון, גם לחבר הכנסת סלומינסקי – אל תחששו. לא תהיה פעימה. הרי הכול מותנה בכך שהפלסטינים יקיימו את חלקם בהסכם. וכשרוצים שאנחנו לא נקיים את חלקנו בהסכם, תובעים מהפלסטינים לקיים את חלקם בהסכם. אני אומר את זה במרכאות, כי הרי אף פעם אתה לא יכול לטעון שהצד השני מקיים את העניין באופן מושלם, כי הם לא. והרי גם אנחנו לא יכולים אף פעם לטעון שאנחנו מקיימים את העניין באופן מושלם, כי עם ממשלה כזו – אנחנו לא.

לכן אין לחשוש. הרבה מפות, אבל אפס נסיגה תהיה בסופו של התהליך הזה. תודה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. אני חושב שתהיה נסיגה. אתה מרגיע את חבר הכנסת בנימין אלון.

רשות הדיבור לחבר הכנסת רן כהן באותו נושא. ואחריו – חבר הכנסת גדעון עזרא.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברות וחברי הכנסת, נדמה לי שבנושא הזה כמעט אין טעם להכביר מלים. רק עיוור וחירש ואדם שאיבד את זיכרונו ואת תבונתו יכול להאמין, שמהמצב הזה בכלל יעשה שלום, או שמזה ימשך תהליך שלום.

אני רוצה רק להזכיר, לא מדובר פה על יישום הסכם של הממשלה הקודמת. אני מחזיק בידי את התרשומת לתיק שחתומים עליה ראש הממשלה ויאסר ערפאת בהסכם חברון; זה הסכם נתניהו. ובהסכם נתניהו כתוב: שני המנהיגים חזרו על מחויבותם ליישם את הסכם הביניים על בסיס הדדיות, ובהקשר זה העבירו אחד לשני את ההתחייבויות המפורטות להלן, וכו'.

שני המנהיגים מחויבים – גם נתניהו. על זה הוא חתום, על הסכם הביניים על בסיס של הדדיות. הצד הישראלי חוזר על מחויבותיו לצעדים ולעקרונות הבאים, נושאים ליישום של הצד הישראלי: 1. שלבי ההיערכויות מחדש הנוספות – השלב הראשון של ההיערכויות מחדש הנוספות יבוצע במהלך השבוע הראשון של מרס. זה היה לפני תשעה חודשים. מה התבצע מאז? – קדחת. הציעו 2% ולא התקיים כלום.

לאחר מכן יש מחויבות שישראל תנהל משא-ומתן ותגיע להסכמים על המעבר הבטוח; שדה התעופה בעזה, הנמל בעזה, המעברים, נושאים כלכליים, כספיים, אנשים מול אנשים, וכו' וכו'. שום דבר מזה לא מקיים, והמשא-ומתן להסדר הקבע, נאמר בסעיף 4, יחודש בתוך חודשיים לאחר יישום פרוטוקול חברון – שוב, לפני תשעה חודשים. בולשיט. כלום.

היום יש ברדיו תעמולה כזאת של גבי גזית, נדמה לי, שאומרת: "גורנישט", מלים כאלה ביידיש. פשוט כלום. לא רק כלום, אלא לאחר מכן אנחנו אומרים: הם לא מיישמים. דרך אגב, נכון – גם הם לא

מיישמים. אבל גם אנחנו לא מיישמים את ההסכם שעליו חתום, לא יצחק רבין, זכרו לברכה – ביבי נתניהו חתום, והוא לא מבצע. זה דבר אחד.

בנימין אלון (מולדת):

רק המלה הזאת – – –

רן כהן (מרצ):

מה אכפת לך? בגמר שלוש הדקות שלי.

בנימין אלון (מולדת):

– – – בולשיט.

רן כהן (מרצ):

לא עכשיו. אני לא אתן עכשיו.

מה שאני רוצה לומר, רבותי חברי הכנסת, זה מוכיח שאין רצינות; אין כוונות רציניות ואין מאמץ רציני.

היום באות חבילות הקש של אריק שרון ושל איציק מרדכי. אתם ראייתם איך נראות התמונות האלה? איך מין גדה מערבית כזאת, חתוכה לאורך ולרוחב כמו חבילת קש שנקשרה ברצועות מכל הכיוונים ומכל החתכים אחרי הקציר, קרועה מכל הכיוונים. מישוהו מכם מאמין שהוא היה חי בתוך חבילת קש כזאת? בתוך הקרעים האלה? בתוך החתכים האלה, המרובעים והמלבנים האלה? זה מה שאפשר להציע לעם שכן ולהגיד להם ברצינות: אנחנו רוצים לחיות על ידך בשלום, ואנחנו רוצים שאתה תתנגש עם הטרור ותקרע לגזרים את הטרור ותילחם באויבים? זה מה שאנחנו אומרים להם? זה דבר אחד.

דבר שני. אני רוצה להגיד לכם, רבותי חברי הכנסת, במחילה, אני יודע שאני מתמודד עם שני אלופים נכבדים מאוד – גם שרון וגם איציק מרדכי. עם כל הכבוד, זאת מפת ביטחון? תסלחו לי, הלאו אין קשקוש יותר גדול מזה. הרי מזה לא יהיה שלום. שניהם יודעים, שמזה לא יהיה שלום. ואנחנו יודעים, שביטחון יהיה אם יהיה שלום, ובלי שלום לא יהיה ביטחון. זה – א.

ב. אני לא יודע – עם כל הרצועות האלה שיוצרות חיכוך עם חצי מיליון פלסטינים, מה יקרה אם תהיה התנגשות בפינה השמאלית ברצועה השלישית מלמעלה עם איזה כוח? מזה יהיה ביטחון, או שזו שטות, הבל ורעות רוח?

דבר אחרון, הרי זה גם מוביל להתנגשות עם האמריקנים, שאותם אנחנו צריכים כדי לייצב את ביטחוננו.

רבותי, זה לא רציני. אם רוצים שלום עם הפלסטינים, צריך להיפרד היפרדות אמיתית לשתי מדינות, זו על יד זו, תוך יצירת מינימום של חיכוך רק לאורך הגבול. זה מה שצריך לעשות.

לו היה לי זמן, האמן לי, אדוני היושב-ראש, הייתי עושה חוכא ואיטלולא מהמודעה שפורסמה היום על-ידי אורי אריאל, פנחס ולרשטיין וזאב חפר. אני רק לא מבין דבר אחד – זה מייצג את ארץ-ישראל השלמה? זאת אומרת, הם בעד ארץ-ישראל השלמה רק לפני שהפלסטינים מקיימים התחייבויותיהם; אחרי שהפלסטינים יקיימו את התחייבויותיהם, הם מוותרים על ארץ-ישראל השלמה. טוב, אז אם זה מה שהם אומרים, אפשר לנוח בשלום ולהבין שתוכנית ההפרדות כדי להגיע לשלום הגיעה לתודעה של אחרוני החולמנים בארץ הזאת. תודה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת גדעון עזרא.

אני רוצה להגיד לסגן השר סילבן שלום – אני בעד התקנון, אבל שלוש דקות – אי-אפשר. אני יודע שאתה צריך לענות היום על הרבה דברים. גם אני נח קצת וחוזר עוד הפעם לנהל את השיבה. אני יודע שזה קשה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

יש תקנון.

היו"ר נ' מסאלחה:

מבחינת התקנון אתה צודק.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אין לי בעיה לשבת כאן ארבע שעות. אני מוכן לשבת ארבע שעות, אבל כאשר ארבע שעות הופכות לשש שעות – – –

היו"ר נ' מסאלחה:

לא, זה לא שמונה דקות, זה חמש דקות במקום שלוש.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת סילבן שלום, אני חושב שזו הדרך היחידה של חברי הכנסת מהאופוזיציה להשמיע את קולם, וצריך לתת להם את ההזדמנות הזאת.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

חבר הכנסת עזרא, יש תקנון.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

זה שאתה אומר: אני לא באתי לשבת פה כל היום – זה חלק מהתפקיד שלך, אני חושב.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אני אמרתי את זה? מה אתה מכניס מלים לפי? גיבור.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

תסלח לי, בסדר?

היו"ר נ' מסאלחה:

אל תתעצבן כל כך.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אני רוצה להתחיל ולומר, שהממשלה הזאת נבחרה משום שהתוכנית של חברי הכנסת רן כהן וחגי מירום וחבריהם לא היתה מקובלת על העם. ואיננו מחויבים להמשיך בתהליך של הסכם עמום, הסכם

אוסלו עמום, שלא נתן פתרון לדברים הקלים ולא נתן פתרון לדברים הקשים. הסכם אוסלו הראשוני דרש מהפלסטינים לעשות שורה של דברים, ואתמול שרים לשעבר במפלגת העבודה, בוועדת החוץ והביטחון – אני לא אגיד את שמותיהם – אמרו בפה מלא: אנחנו ידענו שהפלסטינים לא יקיימו את ההסכם.

אני רוצה להעיר עוד הערה לפני תחילת דברי. דעו לכם, אנחנו מדברים פה על מפה זו או מפה אחרת. בינתיים בירושלים הפלסטינים בונים, ובונים באורח בלתי חוקי, ואנחנו יושבים מן הצד. ואני אומר, גם השר לביטחון פנים, וגם ראש עיריית ירושלים, וכל מי שירושלים נוגעת לו, מוטב שנשנס מותניים בעניין הזה.

הדבר השלישי, יש שני פנים להסכם הזה שעכשיו מדברים בו. האחד, ואני מדבר על-פי סדר כרונולוגי, שהפלסטינים מתחייבים. למה אני חושב שהם חייבים להתחייב? חייבים להפסיק להחדיר כלי נשק דרך הגבולות. ומי שחושב שהם ימשיכו להחדיר נשק דרך הגבולות באורח בלתי חוקי ואנחנו ניתן להם נמל מים עמוק בעזה – טועה. ומי שחושב שניתן להם להחדיר נשק בצורה בלתי חוקית וניתן להם נמל תעופה – טועה. ומי שחושב שאם הם לא עוצרים אנשי "חמאס" ומשחררים אנשי "חמאס", אנחנו נסכים לכך – טועה. ומי שמסכים שהם יעזרו לכל מפירי החוק אצלם לעשות בתוך ישראל ככל העולה על רוחם – טועה. ומי שחושב שהם, שהתחייבו לשנות את האמנה הפלסטינית, לא יעשו זאת – טועה. וכל הדברים הללו, כרונולוגית, הם במקום הראשון.

שנית, לגבי המפות – אין הבדל עקרוני בין המפה של מרדכי לבין המפה של שרון, אלא בעיבוי של השטחים. אין הבדל בה, לפי דעתי, לפי העקרונות, ואני חושב שהמפה הזאת, זו פעם ראשונה שממשלה בישראל מתמודדת עם הסדרי הקבע, דבר שהממשלה הקודמת נמנעה מלעשות משום שאנחנו רוצים שלום ונביא שלום, ואני מאוד מקווה שכל הבית הזה נמצא מאחורי ראש הממשלה בנסיעתו עכשיו לשרה אולברייט. אני מאוד מקווה שמערכת ההסברה הישראלית תדע להבהיר מה שעלינו ומה שעליהם, ואני מאוד מקווה שבדרך שאנחנו הולכים נביא ביטחון לעם ישראל. תודה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. ישיב סגן שר הביטחון, בבקשה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, רק הערה לסדר. לי באמת אין בעיה שידברו, בסך הכול זה כלי הביטוי, אין לי בעיה. רק בוא נעשה שינוי של התקנון, ואז נדע מתי כל אחד צריך להיות, כמה צריך להיות – – –

היו"ר נ' מסאלחה:

אדוני סגן השר, אני מציע לך, אל תטיף מוסר ליושב-ראש. אני מקבל את זה ברוח טובה. אני מבקש מכם, הרי היו ארבעה דוברים של הקואליציה ושניים של האופוזיציה. לא עשיתי כאן איפה ואיפה.

אתה רואה בעצמך שהוא לא יכול לבטא את רוב דבריו בשלוש דקות. מבחינה תקנונית אתה צודק, אני יכול לאפשר לכל אחד לדבר שלוש דקות ולהפסיק אותו.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

מבחינתי – שיחזירו את זה לשבע דקות; זה גם נראה לי יותר נכון. אני זוכר בתור חבר כנסת, שכשהעבירו את זה לשלוש דקות זה היה בלתי אפשרי. שבע דקות – זה היה נורמלי.

היו"ר נ' מסאלחה:

זה יכול להיות חמש דקות.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ראינו כאן עכשיו התקפות מימין ומשמאל על מדיניות הממשלה, על הצעות הממשלה, על המפות. אני שואל, חבר הכנסת חגי מירום: האם אנחנו לא מציעים דבר, או שמא אנחנו ותרנים מדי? מה בדיוק האמת? מצד אחד עולים חברי הכנסת בני אלון וניסן סלומינסקי ואומרים שאנחנו מוותרים על הכול, אנחנו נותנים את הכול – אתה היית כאן – וחבר הכנסת רן כהן אומר שאנחנו לא נותנים דבר. איך אפשר באמת לגשר על הפער העצום הזה?

גם בוועדת החוץ והביטחון, למשל, סיפר שר הביטחון בישיבת הממשלה, שגם חבר הכנסת שריד וגם חבר הכנסת לנדאו ביקשו בו-זמנית שלא להגיש מפות. הייתי במשדר "פופוליטיקה" עם חבר הכנסת ביילין והשר איתן, וגם שניהם ביקשו שלא להגיש מפות. אתה אומר, איזו אחדות נדירה בין כולם, ימין ושמאל, הכול חושבים אותו דבר?

התשובה ברורה. כאשר אומרים דוברים מהשמאל שלא להביא מפות, החשש הוא, שהמפה הזאת של הסדרי הקבע תהיה מפה שאנחנו נעמוד עליה, זו תהיה מפה שתחייב את כולם ולא ניתן יהיה לשייף ממנה כדי להגיע לאותה מדינה פלסטינית שהשמאל חושב שצריכה להיות. לעומת זאת, אלה שנמצאים בצד השני של המתרס חושבים, שעצם הגשת המפה היא כשלעצמה מהווה איזה ויתור מסוים, ולכן הם לא רוצים להגיש את המפה. זו הסיבה היחידה שגם משמאל וגם מימין מתנגדים לעניין.

אני יכול לומר לכם, שהממשלה קיימה דיונים רציניים ביותר. ישבנו גם ביום ראשון, גם אתמול וגם היום, והדיונים היו רציניים, ולא אני מעיד על כך. שר החוץ דוד לוי, ממלא מקום ראש הממשלה, שהיה שר כבר לפני 20 שנה, טען שאלה היו דיונים רציניים ביותר, אולי מהדיונים הרציניים ביותר שהוא ישב בהם, ויש חילוקי דעות גם בין שרי הממשלה. וחילוקי הדעות מפרים, חילוקי הדעות מאפשרים לכל אחד לראות מה השני חושב, ואולי גם ללמוד מכך.

כשדובר על מפות, היו והוצגו שלוש מפות. מפה אחת נקראת מפת האינטרסים הביטחוניים, וזו מפה שהוכנה על-ידי אג"ת – אגף התכנון במטכ"ל, על-ידי אנשי הצבא, כמובן עברה את האישור של הרמטכ"ל; ולאחר מכן הוגשה מפה נוספת על-ידי שר הביטחון יצחק מרדכי, שנקראת מפת האינטרסים הלאומיים. במפה הזאת הוא כלל את השקפתו ואת דעתו לגבי עתיד ההתיישבות, לגבי הצורך בהתיישבות. והיתה מפה נוספת של השר שרון, שקוראת לעצמה מפת אזורי הביטחון וצירי הרוחב. זה משהו הרבה יותר כללי.

אבל, כאשר אנחנו מדברים על הפעימה, מוטב שכאן ידעו, ואני מאמין שאתם יודעים, אבל אם אתם לא יודעים, כדאי שתדעו והציבור ידע, גם לפי הסכמי אוסלו, כאשר אנחנו רוצים להיות צמודים לכל אות ותג בהסכם, מי שקובע את היקף הפעילות הוא רק גורם אחד – מדינת ישראל. לשום גורם אחר אין סמכות לקבוע את היקף הפעימה, רק לנו יש האפשרות לקבוע זאת. וזה נכתב על-ידי הממשלה שאתם הייתם בה. אז היא עשתה הרבה דברים רעים בהסכמי אוסלו, אבל לפחות לגבי הדבר הזה, ההתחייבות שלה היתה, שהיא קובעת את היקף הפעימה. כמובן, הפלסטינים חושבים שלאחר שלוש הפעילות צריכים להגיע להחזרת 90% מהשטח, כדי שלאחר מכן מה שישאר לדון בו זה רק נושא ירושלים וזכות השיבה.

אני חושב שבדברים האלה, גם כאן, לפחות אצלכם, אין הסכמה בין השמאל הישראלי לרשות הפלסטינית. לפחות לגבי ירושלים קיבלה גם מרצ דעה בניגוד לעמדתו של חבר הכנסת דדי צוקר.

נעמי חזן (מרצ):

ונעמי חזן.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

ונעמי חזן. סליחה שלא ידעתי, חשבתי שזו דווקא זהבה גלאון, זה מה שזכרתי, אבל גם נעמי חזן.

, מה זה אומר? military locations כאשר מדובר בהסכמי אוסלו, שבסוף נישאר עם אזורי ביטחון – האם זה אומר מחנות צה"ל? האם זה אומר השטח שמסביב למחנות צה"ל? האם זה אומר לרבות ההתיישבות? האם זה אומר הצירים שמגיעים להתיישבות ולמחנות? הרי אין כוונה שמתיישב ייסע בהליקופטר מנקודה לנקודה. מה הם אזורי הביטחון? – גם הם דבר שנתון להגדרה, או לפחות יש פתח של ויכוח בהגדרה מה הם אזורי הביטחון.

וכאשר אנו מדברים על אזורי ביטחון, מבחינתנו שתי הרצועות שעליהן דיברת, חבר הכנסת חגי מירום, הן שתי רצועות ברורות גם מימין וגם משמאל. הרי רצועת הביטחון באזור בקעת-הירדן, באזור המזרחי, נועדה למנוע פלישה מהכיוון המזרחי, התקפה ממזרח.

רן כהן (מרצ):

ממי, מהמלך חוסיין?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

סליחה, אני לא יודע אם שמת לב, אבל יש לאחרונה התקרבות גדולה מאוד בין אירן לבין עירק, ואני חושש שאולי לא שמת לב לכך, אבל האפשרות של חדירה דרך ירדן אולי כדי להגיע אלינו היא לא אפשרות קשה מדי, שאני לא רוצה שתקרה, חלילה וחס, ואני מאמין שאנחנו לא ניתן לה שתקרה, אבל כדי להיות ערוכים למצב שמחר אולי לא רק עירק ואירן, אולי גם יהיו כוחות אחרים שיאפשרו כניסה גם לשטח הפלסטיני ומהשטח הפלסטיני פנימה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

מפת הביטחון תעזור? אתם באמת משלים את עצמכם שזה יביא לביטחון?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

סגן שר הביטחון ס' שלום:

לגבי הצד המערבי – אזור הביטחון בצד המערבי במרחב התפר הוא כדי למנוע מצב שבו לאחר שיהיה הסכם שלום עם הפלסטינים יקום פתאום מנהיג פלסטיני שיהיה לו איזה רעיון לחזור למה שנקרא פלסטין הגדולה, ולנסות להגיע למדינת ישראל עצמה. לכן האזורים האלה הם אזורים נחוצים.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אבל, אני פונה אליך, חבר הכנסת בני אלון. כאשר אתה וחבר הכנסת סלומינסקי אומרים – להפיל את הממשלה, וראיתי היום את מודעות הענק בעיתונים – אנחנו נפיל את הממשלה, מה האלטרנטיבה שלכם? האם הפלת הממשלה תביא למצב של הקמת ממשלה לאומית חדשה?

בנימין אלון (מולדת):

אמרתי את זה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אמרת ממשלת אחדות. גם לא תהיה ממשלת אחדות.

בנימין אלון (מולדת):

למה?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

כי מה שיקרה הוא שיהיו בחירות, וברק ינצח לפי שיטתך והשקפתך, כי אתם לא תתמכו בנתניהו.

בנימין אלון (מולדת):

נאסוף 80 חברי כנסת. אולי אולמרט ינצח, אולי ברק ינצח.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אתה צריך להבין שגם ב-80 חברי כנסת יש בחירות. אולי אתה לא יודע את החוק.

בנימין אלון (מולדת):

לראש ממשלה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

נכון.

בנימין אלון (מולדת):

אז מה?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

היום מכהן נתניהו כראש ממשלה. לאחר שתפיל אותו, הרי אתה גם לא תתמוך בו עוד, אז תביא לעליית ברק, ואז איזה יישוב ישאר על כנו, תסביר לי. מה ההיגיון הזה? אני באמת רוצה להבין את ההיגיון שלך ושל חבריך. מה ההיגיון שלכם בכל הפעולה הזאת? אם הייתם באמת חושבים שניתן להקים ממשלה לאומית חדשה, הייתי אומר שזה בסדר. אבל כאשר ההיגיון שלכם הוא להפיל את הממשלה כי היא לא מוצאת חן בעיניכם – – –

חגי מירום (העבודה):

הם לא יפילו, הם קיר הביטחון שלכם.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

דווקא כשיש היגיון בדברים שלהם, אתה אומר שאין היגיון.

בנימין אלון (מולדת):

אולי ייבחר איש ימין אחר?

היו"ר נ' מסאלחה:

סגן השר הצליח לעורר את כולכם.

בנימין אלון (מולדת):

במה ברק רע?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אנחנו צריכים לדעת דבר אחד. מבחינתנו אנחנו עושים את מה שלפי דעתנו צריך לעשות: קודם להשיג את הביטחון, לאחר מכן הסדר; וזה בניגוד למה שהיה באוסלו, שקודם עשו הסדר ולאחר מכן חיפשו את הביטחון.

הרי גם כאשר אנחנו מקיימים את הדיונים האלה – והיתה כאן צעקה נוראית של חבר הכנסת סלומינסקי: מדוע עשו ישיבה גם ביום ראשון, גם ביום שלישי וגם ביום רביעי, בשביל מה צריך לרוץ, מה ההאצה הזאת – אנחנו עושים את זה כי אנחנו מקיימים דיון מפורט. אנחנו רוצים לקיים דיון גם בממשלה, גם בכנסת, גם עם הקואליציה וגם עם האופוזיציה. זה בניגוד גמור למה שהיה לגבי הסכמי אוסלו, כשאף אחד לא ידע מהם. לא רק ממשלת ישראל לא ידעה, בתחילת הדרך גם ראש ממשלת ישראל לא ידע. גם כאשר חתמו, איש משירותי הביטחון לא העיר את הערותיו, איש מצה"ל לא נתן את הערותיו, כי אף אחד לא ידע שום דבר. אנחנו, מבחינתנו, רוצים לשתף את כל הגורמים האפשריים כדי להגיע להסכם הטוב ביותר.

רן כהן (מרצ):

הלוא איש מאתנו לא תמים. ברור לך וגם לנו, שראש הממשלה לא מתכוון להתאבד. הוא יודע שאין לו שום דרך אחרת להשאיר את שלטונו על כנו, אלא אם גם האגף הימני הקיצוני יתמוך בו וגם החלק היותר מתון. אתה לא חושד שבעצם כל הפטנט הוא להציע כל כך מעט שזה לא יתקבל על דעת הפלסטינים, הפלסטינים יואשמו בביטול העניין ובטרפוד התהליך, ואז הוא רוחץ בניקיון כפיים? אומנם אין שלום, אין ביטחון אבל דבר אחד נשאר – ביבי נשאר בשלטון. אתה לא חושד בזה?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

ממש לא, כי אם היתה מחשבה כזו, בשביל מה לקיים שלוש ישיבות בשבוע.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

רן כהן (מרצ):

סגן שר הביטחון ס' שלום:

חבר הכנסת כהן, הזיכרון שלכם הוא כל כך קצר. היית כאן לפני שבועיים, או אתה או יוסי שריד, אני לא זוכר, כאשר התקבלה אותה החלטת ממשלה מפורסמת – 16 בעד, שני נמנעים – שוועדת הארבעה תביא את ההצעה שלה בפני הממשלה. עמדת כאן, אתה, שריד וחבריהם ואמרתם: האם

מישהו מאמין שבשנה הקרובה תסיים ועדת הארבעה את תפקידה ותביא את הצעותיה בפני הממשלה? בסך הכול עברו שבועיים. לא כדאי להיות כל הזמן כל כך חשדן. הרי לו רצה ראש הממשלה, הוא לא היה מקיים דיונים בשבועיים האלה, הוא לא היה מקיים בשבוע הזה שלושה דיונים. יש מטרה ללכת ולהמשיך.

אני מבין שההחלטה היא לא בדיוק כמו שאתה חושב. בשביל זה היו בחירות. הממשלה הזאת נבחרה, והיא מחליטה ללכת בדרך שונה, עדיין תוך כדי הליכה לקראת. אם הייתי מביא עכשיו מהפרוטוקול דברים שאמרתם רק לפני שבועיים, כאשר עניתי כאן על אותה הצעת אי-אמון בעקבות אותה החלטת הממשלה, כל הדוברים, בזה אחר זה, אמרתם: שנה לא יהיה דיון בממשלה, כי ועדת הארבעה תמסמס את זה, ועשיתם מזה חוכא ואיטלולא.

לכן, אני רוצה לומר לך, בסך הכול עברו שבועיים, והנה התקיימו שלוש ישיבות, הנה שלוש מפות. יכול להיות שזה טוב ויכול להיות שזה לא טוב. חבר הכנסת בני אלון חושב שזה לא טוב. אבל מראש להטיל דופי ולומר שאין שום כוונה, אני חושב שזה לא נכון.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אם יש ממשלה אחת, ראש ממשלה אחד, למה שלוש מפות? למה לבלבל את העולם עם מפות?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אנחנו צריכים להחליט, לכן אנחנו מקבלים את כל המגוון הזה.

חבר הכנסת רן כהן, אנחנו, מבחינתנו, רוצים ללכת להסכם, אני מאמין בזה. אבל מבחינתנו עומדים דברים מספר, הייתי אומר, שהם ייהרג ובל יעבור, קווים אדומים. אנחנו הולכים עד קצה גבול האפשר. גם עכשיו, כאשר נקבעה מפת האינטרסים הביטחוניים, היא נקבעה תחת שתי הגדרות ברורות. האחת, אי-פגיעה בביטחון הכולל. השנייה, אי-פגיעה בהתיישבות ובביטחון המתיישבים. תחת שתי ההגדרות האלה, ההצעה היא גבול המקסימום האפשרי. מעבר לכך כבר תהיה פגיעה.

לכן, כאשר יש מפה של אינטרסים לאומיים, היא כמובן מקטינה את העניין. המפה של השר שרון מדברת על דבר אחר, גם מביאה איזו הצעה לגבי התיישבות, גם לגבי נושא המים, שגם הוא נושא מרכזי. בנושא המים – מי שזוכר את המלחמה הראשונה, אני לא מדבר על הרצח הראשון שהיה, של הבל על-ידי קין, אלא על הריב הראשון בין רועי לוט לרועי אברהם, ועל אברהם שאמר: "ואם הימין ואשמאילה". נושא המים היה נושא מרכזי מאז ימי קדם, כי זה הנושא המהותי. האם זה לא נושא חשוב? האם לא צריך להתייחס אליו, כאשר מקור המים העיקרי של מדינת ישראל נמצא באקוויפר ההר? לכן, שתי ההנחיות האלה היו ברורות.

אני רוצה להגיד לך, חבר הכנסת רן כהן, כאשר דיברנו על קיום ההתחייבויות ההדדיות, אתה אמרת כאן או חגי, אני כבר לא זוכר, מה, יקיימו את כל ההתחייבויות? זה מתכון למצב שבו לא רוצים להגיע לקיום ההסכם.

רן כהן (מרצ):

שווה בנפשך שהפלסטינים היו אומרים: מפני שישאל לא מקיימת את חלקה בהסכם – – –

היו"ר ב' חזן:

חבר הכנסת כהן, כל הדיון הזה הוא מאוד מעניין, ואולי הוא מצדיק דיון הרבה יותר מלא במליאה.

רן כהן (מרצ):

דבריו בהחלט מעניינים.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אני מודה לך.

היו"ר ב' חזן:

עוד מעט אצטרך להפסיק את סגן השר – – –

נואף מסאלחה (העבודה):

בכוונה לא אמרתי את זה כשהייתי יושב-ראש.

היו"ר ב' חזן:

בגלל זה החלפתי אותך, נכון?

נואף מסאלחה (העבודה):

הוא צריך לדבר עשר דקות, אבל הוא מדבר יותר מרבע שעה. רק כדי להראות לסגן השר שלענות לאנשים, אפילו עשר דקות לפי התקנון – – –

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אני מצטער שקיבלת את זה באופן אישי כל כך. זה לא היה עניין אישי נגדך.

נואף מסאלחה (העבודה):

אני עכשיו דיברתי אישית? זה לא אישי.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אתה חוזר על זה פעם שלישית. אני מצטער שאמרתי את זה. אם פגעת בך, אני מצטער.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת נואף מסאלחה, הבנתי גם שהרמז מופנה כלפי. אני מתארת לעצמי שסגן השר – – –

נואף מסאלחה (העבודה):

לא אישית, חס וחלילה. הוא לא פגע בי. אנחנו חברים גם כן.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

זה נכון.

חגי מירום (העבודה):

סגן השר סילבן שלום הוא מהשמינייה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אל תשרוף אותי, חביבי.

הי"ר נ' חזן:

אתה סומך גם על הליברליזם שלי?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

גם בהצעות לסדר-היום אין בעצם הגבלה. אני מוכן לסיים אם את רוצה שארד. יש לי כאן שורה ארוכה של הצעות, אבל – שני משפטי סיום.

הי"ר נ' חזן:

אולי תביא עוד שני טיעונים ותמליץ על דיון במליאה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

חבר הכנסת רן כהן, כאשר אמרנו שאנחנו עומדים על קיום ההתחייבויות ההדדיות היום – 90% משיבת הממשלה נסובה על אותן התחייבויות שהתחייבו עליהן הפלסטינים ולא קיימו. קשה להאמין בכלל שאנחנו רוצים ללכת לצעד אחד נוסף, כאשר שם לא קיימו דבר. הרי זה לא יכול להיות שיש בהסכם חברון חתימה של ערפאת על שורה ארוכה של דברים, ועל זה כמסמך, כמכתב לוואי, חתומים גם כריסטופר וגם דניס רוס, ואנחנו אומרים: "זה לא משנה", כאילו להם מותר לחתום ולא לקיים, ואנחנו צריכים להמשיך בתהליך. אני חושב שכן צריך להמשיך, אבל אי-אפשר – – –

רן כהן (מרצ):

צריך הדדיות.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

יפה, אבל זה חד-צדדי, כי אנחנו את חברון עצבנו. הם לא עשו שום דבר.

רן כהן (מרצ):

אסור שיהיה חד-צדדי.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

לכן, שתי ההתניות ברורות: האחת היא קיום ההתחייבויות באופן הדדי, והפעם נעמוד על כך – זה דבר ראשון. דבר שני הוא, שאנחנו נגיע להבנה ולהסכמה שהפעימה השנייה הזו, שבעצם היא מחוץ לפעימה הראשונה, תוביל מייד לאחריה דיון על הסדר הקבע, כדי שנוכל להגיע לאותו הסדר קבע עוד לפני מאי 1999.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אינשאללה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

גברתי היושבת-ראש, אני מציע להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת. תודה.

חגי מירום (העבודה):

יש לך התנגדות – – –

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לסגן השר.

חבר הכנסת אחמד סעד מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת בנימין אלון. זה נעשה לפי סדר המבקשים.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, כבוד סגן השר, את מפת השלום מסרטטים על שולחן המשא-ומתן עם הרשות הפלסטינית, ולא במשא-ומתן בין ביבי נתניהו לשרון, או בין הממשלה לקבוצת ה-17. מי שחושב שעל-ידי המפות שמחלקות את הגדה המערבית לכמה חלקים הוא יגיע לשלום – הוא רק חולם.

הי"ר נ' חזן:

תודה. על כן, אתה מבקש, כמובן, להסיר את ההצעה.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

מותר לחלום – לא?

הי"ר נ' חזן:

חבר הכנסת טלב אלסאנע מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת ניסן סלומינסקי. חבר הכנסת סלומינסקי נמצא באזכרה, ולכן הצעתו תידון. זה על-פי החלטה, משום שהוא יצא לאזכרה של בן משפחה שנרצח.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש וחברי הכנסת, אני רק רוצה לתקן את חברי, חבר הכנסת אחמד סעד. הוא דיבר על מפת השלום. מה ששמענו – אלה הן מפות של מלחמה, ולא של שלום.

הערה שנייה – סגן השר דיבר על כך, שיש הסכם שלום ויש ביטחון. לדעתי, בשום פנים ואופן לא ניתן להפריד בין השלום לביטחון. השלום הוא הביטחון. אין ביטחון בלי שלום.

דבר שלישי שאני רוצה לומר, לגבי כל ההצהרות וההודעות לעיתונות של המפד"ל ושל המתנחלים, שכל זה מתואם, מוזמן, על-ידי ראש הממשלה. לדעתי, זו יוזמה על מנת להציג כלפי העולם שהוא נתון תחת לחץ, כאילו הוא כל כך נדיב ויש כאלה שמאיימים על השלטון שלו, ולכן צריך שהעולם יתחשב בו ויבין את ההצעה שהוא הולך להציע. לדעתי, כל זה הוא מזימה אחת של הימין. אין שם חילוקי דעות. הם רוצים למכור לוקשים הן לפלסטינים והן לארצות-הברית.

הפתרון האחד והיחיד – לקיים את הסכמי אוסלו כלשונם וכרוחם.

הי"ר נ' חזן:

תודה רבה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

— — —

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת חגי מירום.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

הוא פגע ואמר דברים.

היו"ר נ' חזן:

על כן, תגיש לי בקשה, ואני אשר הודעה בסיום הישיבה. אדוני, תודה.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אפשר להגיד עכשיו.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

זה אחרי.

היו"ר נ' חזן:

זה אחרי. תיכף אזכיר לך את מספר הסעיף.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

סעיף 80(א).

הי"ר נ' חזן:

זה על נושא פעולתו של חבר הכנסת, וזהו סעיף 88(ז). אני מבקשת שתסתכל ותגיש בכתב, ואני אשקול.

בנימין אלון (מולדת):

על מה?

נעמי חזן (מרצ):

חבר הכנסת דהאמשה, בבקשה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני לא יודע אם באמת הממשלה ודוברי הממשלה מאמינים במה שהם אומרים. ראשית, אני לא יודע אם יש היום איש צבא ראוי לשמו, שאיננו יודע שלא צריך להיות בירדן, לא בגבעות ולא בהרים, כדי להגן על מדינת ישראל. שנית, כאשר יהיה שלום, איזה צורך יש להגן ונגד מי ובפני מי. בפני ירדן להגן? אנחנו חזרנו עכשיו למלחמה של חילות רגלים ושל טנקים? אנחנו לא בעידן הטכנולוגיה וכל מלחמת החלל שראינו לפני חמש שנים בערך בכל העולם? איזה שקר זה?

ביטחון – זו אמתלה. זה בא רק כדי לאחז את עיני העם ואולי את עיני העם בחוץ-לארץ, גם את עיני המדינות האחרות, כדי שבסוף יגידו: "אנחנו רצינו לסגת ורצינו לעשות, אבל הנה הפלסטינים לא מקבלים".

השקר הגדול יותר הוא, שכאשר רוצים לא לעשות דבר ולא להמשיך בתהליך אומרים: "הפלסטינים לא מבצעים". מה הפלסטינים לא מבצעים? מה הם התחייבו ולא ביצעו? אתם צריכים לבצע. אנחנו צריכים לבצע. הפלסטינים יושבים באדמה כבושה. מי שכוּבש יכול לסגת.

הי"ר נ' חזן:

ועל כן – – –

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

בסך הכול, מדובר על 22% מהשטח. 78% האחרים – אף אחד לא מדבר עליהם. מאיפה הם ייסוגו?
מה הם צריכים לעשות?

היו"ר נ' חזן:

תודה רבה לך, חבר הכנסת דהאמשה.

חבר הכנסת חגי מירום, אתה מסכים להעברה לוועדה?

חגי מירום (העבודה):

כן.

היו"ר נ' חזן:

אנחנו קצת בבעיה פה.

חבר הכנסת בנימין אלון?

בנימין אלון (מולדת):

אני רוצה דיון במליאה.

היו"ר נ' חזן:

במליאה. אם כך, אני אפילו לא ממשיכה. חברי הכנסת, מי בעד דיון במליאה ומי נגד? ההצבעה
החלה.

הצבעה מס' 20

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 11
בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין
נמנעים – אין
ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

קריאות:

— — —

היו"ר נ' חזן:

ברוב של 11 בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים, אני קובעת שייערך דיון בנושא מפות הפריסה מחדש של שר הביטחון ושר התשתיות במליאת הכנסת במועד קרוב – כך אני מתארת לעצמי.

חיים אורון (מרצ):

כשיפרסו את המפות.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

יש לי עוד הערה.

היו"ר נ' חזן:

כן. בבקשה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

כאשר חבר הכנסת אינו נוכח, הדיון בהצעה שלו הוא רק כאשר יש הצבעה.

היו"ר נ' חזן:

אמת.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אבל, ההסרה אינה תלויה בדבר. עצם העובדה שדנים בהצעה שלו ועד שבאים להצביע – אז את אומרת. אבל, זה כבר נגמר.

היו"ר נ' חזן:

אדוני סגן שר הביטחון, אני מודה לך על ההערה הפרוצדורלית. תאמין לי, שהיו שלושה מסירים וחמישה מציעים קיימים, ועל כן אין סיבה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אין לי בעיה, ולכן לא אמרתי זאת אז. אין לי בעיה שיסירו.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת בן-צור, אתה רצית – – –

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אגיד את זה בדברים שלי.

היו"ר נ' חזן:

בבקשה.

הצעות לסדר-היום

כינוס הוועידה האסלאמית בטהרן

היו"ר נ' חזן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-יומנו: הצעות לסדר-היום בנושא כינוס הוועידה האסלאמית בטהרן; הצעות מס' 3465, 3485, 3492 ו-3510. ראשון המציעים הוא חבר הכנסת שמריהו בן-צור. אחריו – חבר הכנסת עזמי בשארה, שאני חושבת שהוא נמצא במקום טוב על-יד טהרן, אחריו – חבר הכנסת חיים רמון, ואחריו – אנוכי.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

לא. אני רוצה שאת תהיי. אחרי זה יש לי ישיבה.

הי"ר נ' חזן:

בסדר.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

תודה.

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אנחנו שמענו דברים של חבר הכנסת טלב אלסאנע. אני מוחה על זה שאתה אומר דברים שאין להם שום בסיס.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

יש להם.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

תרשה לי. אל תוסיף חטא על פשע. אני אומר לך: תקשיב, משום שאתה מוסיף חטא על פשע, על עוון.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מה "תקשיב"? תפסיק לצעוק.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

— אני בא ואומר, שיש חברי כנסת במפד"ל —

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אל תצעק. תתייחס בנימוס.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

— — שהם באמת ובאמונה, בשיא האמונה — ההסכם בין ישראל לבין הפלסטינים, לפי דעתם, אינו נכון והוא לא הולך בכיוון הנכון ביותר. לא ייתכן, בשום פנים ואופן, שהפלסטינים ימשיכו לקבל ולקבל, ולא יישמו הסכם שהם חתומים עליו.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מה אתה נותן להם?

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

זה הדבר החשוב ביותר.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כל השטחים הם שלהם. אתה עושה להם טובות — — —

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

לכן, הדברים והתגובות שלהם הם — — —

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

— — —

הי"ר נ' חזן:

חברי הכנסת, אני מנכה את כל הזמן הזה כזמן פציעות.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אתה משלה את עצמך. אתה משלה את עצמך. אתה חושב שאתה – – –

הי"ר נ' חזן:

תירשמו להצעות אחרות.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני רק רוצה שיהיה קצת היגיון בדברים.

הי"ר נ' חזן:

תאמין לי, שאם היה צריך לתקן היגיון של חברי הכנסת, המלאכה היתה מרובה.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אני רוצה לומר לך בהיגיון שלך: אני לא ממעיט במיליגרם מהזכות שלנו, ואני אומר זאת כדי שהדברים יהיו מובנים.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

חוסר היגיון. באיזו זכות?

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אני לא הלכתי היום לפגישה עם ראש הממשלה כדי להתריע בפניו.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אתה מתנחל שם. אתה כובש שם. אין לך זכות שם.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אין שום זכויות – – –

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אתה צריך להבין, שלנו יש הזכות המלאה והמוחלטת על היישובים שאנחנו מצויים בהם. נקודה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אין שום זכות. מי שכובש – – –

אברהם פורז (מרצ):

– – –

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אתה תגיד מאה פעמים כובשים, זה לא יזיז מהעמדה.

היו"ר נ' חזן:

יש פה – – – מאוד מעניין על סדר-היום. חברים.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

ברשותך, היושבת-ראש, מיקום הוועידה של המדינות הפלסטיניות בטהרן, לאחר שנים מספר – – –

סגן שר הביטחון ס' שלום:

האסלאמיות.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

האסלאמיות. אני מודה לך על התיקון.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

העדר השלום הופך הכול להיינו הר.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אתה יכול לתת לי לדבר, בבקשה? תודה רבה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אני עוזר לך.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אל תעזור לי.

היו"ר נ' חזן:

העזרה ההדדית ממש שובה לב במקרה זה.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

תודה.

אני חוזר ואומר, מיקום הוועידה של המדינות האסלאמיות בטהרן – זו תופעה שלא היינו עדים לה שנים רבות. זה צריך להדליק אצלנו נורה אדומה, משום שזה מעיד, שהנה כי כן אתה רואה מדינות אסלאמיות שמתאחדות. אפילו הן היו מוכנות להשיב אל חיקן מדינות שלחמו נגדן. כך לדוגמה מצרים, ערב הסעודית, שלחמו נגד מדינה בשם עירק; הנה כי כן הם מקבלים אותה ומאמצים אותה אל לבם.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

נתניהו עוזר להם.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אפילו סוריה. זה מעיד – – –

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

– – –

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אולי תרשה לי. אי-אפשר, היושבת-ראש.

הי"ר נ' חזן:

חבר הכנסת דהאמשה, באמת אי-אפשר.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אתה מנצל את טוב לבי. תן לי לגמור לדבר.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אני עוזר לך.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אתה לא נותן לדבר באופן קבוע.

היו"ר נ' חזן:

אחרי כל משפט הערה אחת – זה מוגזם.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אני חושב שזו תעודת עניות, לפי דעתי, לארצות-הברית ולמדינות שאנחנו חתומים אתן בהסכם שלום. אני מתכוון למצרים, ששלחה לשם את שר החוץ, ויש מדינות אחרות שאנחנו בקשרים אתן והן נתנו יד לתופעה הזאת של קואליציה מקיר לקיר, תוך כדי כל מיני גינויים למדינת ישראל, ולכן אנחנו צריכים להיערך.

אני חושב שמצרים צריכה לחשוב, האם היא נוהגת נכונה, משום שהתופעה הזאת של אירן וכל מה שקורה עם אירן והנשק הביולוגי והכימי וכיוצא בזה – חמור ביותר שהם נתנו לזה לגיטימציה. ההשתתפות שלי בכך שביקשתי להעלות את הנושא לסדר-היום – אני חושב שאנחנו במשרד החוץ צריכים לקחת את העניינים בידיים –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

החלטות שהתקבלו – – –

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת אלסאנע, אני אקרא אותך לסדר.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

– – ולדאוג לכך שייפקחו עיניהן של מדינות נאורות, שאנחנו בקשרים אתן. תודה רבה.

הי"ר נ' חזן:

תודה רבה לך, אדוני. חבר הכנסת רמון, אם תיאזר בסבלנות מעטה, אני אמורה לנאום.

חיים רמון (העבודה):

אני מוכן להחליף אותך.

הי"ר נ' חזן:

— — — חייב להחליף אותי כדי לאפשר לי לנאום.

הי"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת דהאמשה, אני מבקש שלא תפריע.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני קצת במבוכה, משום ששמעתי את דבריו של עמיתי חבר הכנסת שמריהו בן-צור, ואני פשוט לא הבנתי לאיזו ועידה אסלאמית הוא התכוון בניתוחו ובנאומו.

הוועידה האסלאמית שהתכנסה בטהרן, ואנחנו דרשנו – המציעים – להעלות את עניינה על סדר-היום כבר בשבוע שעבר, היא שונה בשתי בחינות מרכזיות מוועידות אסלאמיות קודמות שאנחנו מכירים.

אדוני סגן השר, משום שאתה תצטרך להשיב על דברי, ייתכן מאוד שגם תרצה להתייחס אליהם.

היו שני שינויים חשובים בוועידה האסלאמית הזאת, בהשוואה לוועידות קודמות, וזה מעבר לעובדה שהוועידה האסלאמית הזו התכנסה בטהרן. השינוי הראשון, והוא שינוי חשוב, קשור להרכב ההיערכויות בקרב מדינות ערב, וגם במידה הרבה של אחדות ערבית שהתגלתה בוועידה. כעת, בפעם הראשונה מאז תחילת הסכמי אוסלו ותהליך השלום באזורנו, ראינו מערך חדש של מדינות ערב, שאנחנו לא רגילים אליו כבר ארבע שנים לפחות, אם לא יותר.

ברית מתפתחת בין מצרים לבין סוריה לבין הפלסטינים, וייתכן מאוד שהיא כוללת גם את ערב הסעודית. זו התקשרות, או ברית חדשה שאנחנו לא הורגלנו אליה בעבר, לא הכרנו אותה בעבר, ואין ספק שיש לה השלכות כבדות משקל על מעמדה של ישראל באזורנו.

הייתי רוצה לשאול אותך, אדוני סגן השר, כיצד ממשלת ישראל מבינה את השינויים הללו, כיצד היא נערכת במערך החדש האזורי במזרח התיכון, מה יש לה לומר לגבי הרכב הבריתות בעקבות הוועידה האסלאמית בטהרן. זה השינוי הראשון.

ההבדל השני חשוב הרבה יותר. זה הבדל בנימה, בטונים ובאמירות – גם של הוועידה וגם של מארחי הוועידה, של ממשלת אירן. הנשיא חאתמי נאם נאום מתון בהשוואה למה שהורגלנו אליו ופנה פנייה ישירה לארצות-הברית. רק אתמול, הנשיא קלינטון מצא את עצמו במצב שהוא חייב היה לחשוב בקול רם על הושטת היד של אירן לארצות-הברית, והוא הציב שלוש התניות – תמיכה אירנית בתהליך השלום, הפסקה אירנית של ייצור נשק לא קונבנציונלי והפסקה של התמיכה האירנית בטרור.

עכשיו, האם יש שינוי, אדוני?

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

כן, אבל לגבי ישראל אין שינוי בהצהרות שלו.

נעמי חזן (מרצ):

האם יש שינוי בעמדותיה של אירן? מה ההשלכות של השינוי הזה על מדיניות ממשלת ישראל, והאם לא הגיע הזמן לזרז את קידום מימוש תהליך השלום עם הפלסטינים כדי להיערך למציאות החדשה באזורנו? אלה שאלות שאני מתארת לעצמי, בעקבות הפרסומים שהיו בסוף השבוע גם על פעילות ישראלית באירן, שנותנים עליהן את הדעת. אבל היינו רוצים לשמוע גם על הנושאים האלה במליאה, ואני מתארת לעצמי שגם בוועדה. תודה רבה לך, אדוני, ונתחלף.

היו"ר ש' בן-צור:

עכשיו חבר הכנסת חיים רמון – בבקשה.

חיים רמון (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, שני אירועים קרו בחודש האחרון במזרח התיכון, במרחב שבו אנחנו חיים. שניהם מצביעים על מגמה מאוד מאוד מדאיגה.

הראשון – כישלון הוועידה הכלכלית בדוחא. אף שארצות-הברית עמלה עליה בכל כוחה, בכל עוצמתה, היא לא הצליחה להביא את מדינות ערב, ובראשן מצרים, לשם, ואפילו ישראל נאלצה

להודות בעובדה, ושר החוץ לא נסע. האירוע המדאיג השני היה הוועידה בטהרן, שהיא סיפור הצלחה.

מצד אחד, מה שסימל את תהליך השלום, מה שסימל את שילובה של ישראל במזרח התיכון – נכשל. מה שמסמל את בידודה של ישראל, מה שמסמל את אימוץ העמדות הקיצוניות – הצליח.

מובן שיש לכך סיבות רבות, אבל אנחנו צריכים לשאול את עצמנו, אם המדיניות של ממשלת ישראל תורמת או תרמה לשתי התופעות המאוד-מדאיגות הללו, או אם מדיניות ממשלת ישראל למעשה היתה חלק מהתוצאות הללו; לא חלק מכריע, לא חלק מרכזי, אבל חלק. זו השאלה שהממשלה צריכה לשאול.

כאשר הולכים ומדברים על מפת האינטרסים הביטחוניים והלאומיים, עם כל הכבוד להתנחלות על-יד סאג'ור, עם שש משפחות בלב אזור ערבי, יכולתה של ארצות-הברית לבלום את חימושן בנשק לא-קונבנציונלי של עירק ושל אירן היא הרבה יותר מרכזית בעינינו כאן, כי זה איום קיומי עלינו. לצערי, מדיניות ממשלת ישראל, שבקוצר ראותה מקריבה אינטרסים קיומיים, כמו המלחמה הנחרצת באפשרות ההצטיידות של עירק ואירן בנשק לא-קונבנציונלי, היא שמדאיגה יותר מכול.

אני רוצה להגיד לך, אדוני סגן השר, ארצות-הברית אומרת, שהעובדה היא שתהליך השלום תקוע, ואף מזכירת המדינה אמרה, באמצעות פקיד בכיר, שאנחנו עושים מהלכי סרק. ואני אומר: "פול גז בניוטרל". אבל זה אפילו לא "פול גז בניוטרל", זה קצת גז בניוטרל. אנחנו חושבים שאנחנו יכולים לעבוד על כולם. נראה שהיום ייסע ראש הממשלה לפריס, ואיני יודע אם הוא נוסע עם שר החוץ או לא, אך אם שר החוץ לא ייסע, אני אבין אותו, כי הוא מעדיף שראש הממשלה ישקר או לא יאמר אמת למזכירת המדינה לבדו, בלי שהוא יהיה שותף לכך. ובצדק, הוא לא רוצה להיות שותף לשקר.

אני אומר לכם, שהתיאום עם ארצות-הברית והתקדמות תהליך השלום הם הדרך היחידה לא רק לשלום בינינו לבין הפלסטינים. זו התרומה הכי חשובה ליכולתה של ארצות-הברית, והיא אומרת את זה בריש גלי, להילחם נגד ההצטיידות בנשק גרעיני ולא-קונבנציונלי של עירק. אך אנחנו עומדים שוב בפני משבר, ואין לארצות-הברית קואליציה נגד עירק. ולמה אין לה קואליציה, בין היתר כי אין תהליך שלום. יכולתה של ישראל, עם ארצות-הברית, לבלום את אירן גם היא נובעת כל כולה מהיכולת שלה להגיד לקואליציה ולמדינות ערב שצריכים להילחם נגד מדינה אסלאמית ולהיות בקואליציה אתנו. יש קואליציה רק אם היא יכולה לבוא ולהגיד: יש תהליך שלום במזרח התיכון, הולכים יחד. המדיניות שלנו תורמת את הדבר הנורא ביותר, שבתוך זמן לא רב גם עירק וגם אירן יוכלו להצטייד בנשק לא-קונבנציונלי, שהוא ורק הוא, ולא כל הדיבורים הטפלים על מפות ביטחון וכדומה, יכול להשמיד את מדינת ישראל. יד הממשלה הזאת תהיה במעל הזה.

היו"ר נ' חזן:

תודה רבה. אני מזמינה את סגן שר הביטחון להשיב על הצעות לסדר-היום בנושא: כינוס הוועידה האסלאמית בטהרן.

משום שנראה שסדר-היום של הכנסת יימשך עד אמצע הלילה, אני אקפיד קצת על לוח הזמנים.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

הכול תלוי בממשלה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, בשבוע שעבר ננעלה הוועידה האסלאמית השמינית שנערכה בטהרן. ארגון הוועידה האסלאמית מאגד 55 חברות ומקיים כינוסים עתיים, אחת לשלוש שנים, בדרג מנהיגים.

לעצם עריכת הוועידה בטהרן נודעת משמעות רבה: זהו נדבך נוסף במאמציה של אירן להשתלב ככוח מוביל ולגיטימי באזור ולרכוש מעמד של גורם מרכזי מקובל מול העולם הערבי. לאחר ועידת דוחא, שפילגה את העולם הערבי, שחלק ממנו ניסה להציגה ככישלון, התאמצו האירנים להוכיח, כי יש בידיהם להוביל אירוע מוסלמי רב-חשיבות ולנהלו בהצלחה.

על מנת לגשר על היריבויות הפנימיות בין החברות בוועידה האסלאמית נוטות הקיצוניות שבין החברות, כגון אירן וסוריה, למשוך את ההחלטות לכיוון של התקפה על ישראל, בלא קשר למצב המדיני. זהו ריטואל קבוע, שכבר היינו בו, כמובן חסר תועלת, שכל מטרתו היא הפגנת אחדות מזויפת, כביכול כלפי חוץ. זהו הקונסנסוס הנמוך ביותר שיכול לאחד את כל המדינות החברות בוועידה האסלאמית; המכנה המשותף הבסיסי, שסביבו הן יכולות להתאחד, לצערנו. זהו המכנה המשותף היחיד.

במדינת ישראל שוררת הערכה רבה לאסלאם ולנכסיו הדתיים והרוחניים. הערכה זו מבוססת, בין היתר, על שיתוף פעולה פורה במהלך ההיסטוריה, בתחומי החומר והרוח, בין שתי הדתות. ישראל מצטערת, לפיכך, על שארגון דתי המאגד בתוכו עשרות מדינות מנוצל על-ידי גורמים שונים לניגוח מדיני-פוליטי לקידום מטרות שונות ומשונות.

זה שנים מותקפת ישראל על-ידי אירן בארסיות. לפני חודשים אחדים, לאחר הבחירות לנשיאות, דימינו לראות ניצנים של שינוי. בנאום מעל במה זו הדגיש שר החוץ את ציפיותיה של ישראל לקבל מאירן סימן כלשהו העשוי לרמז על שינוי אפשרי ביחס כלפינו. לצערי, עדיין לא נתקלנו בכך.

שמעתי את דברי נשיא אירן חאתמי, על כך שאין לו דבר נגד העם האמריקני ואף על זכות היהודים לחיות בשלום. אני רוצה להודיע מכאן חד-משמעית: גם לנו אין דבר נגד העם האירני. גם אנו רוצים לראותו חי בשלום. אך הדבר אינו תלוי בנו, אלא בממשלת אירן. ישראל לא איימה על אירן ומעולם לא ביצעה נגדה צעדים תוקפניים. אדרבה, תמיד הדגשנו את נכונותנו לדיאלוג. אנו מוכנים לדבר עם כל אחד המוכן לדבר אתנו.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כמו הדיאלוג עם הפלסטינים.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

עקבנו בעניין רב אחר דיוני הוועידה וההתבטאויות במהלכה, במטרה למצוא רמזים לנכונות לפיוס, לפשרה, לדיאלוג. ישראל, מצדה, איננה רוצה לקיים יחסי עוינות עם שום מדינה. כאמור, אנו מוכנים לדיאלוג עם כל גורם שיהיה מוכן לכך, ובאותה רוח קיוונו למצוא נכונות זו בקרב גורמים שונים שהשתתפו בוועידה.

לצערנו הרב, כרגיל, ללא שום הפסקה, וזה תמיד חוזר על עצמו, שמענו שוב אותם דברים ברוח המוכרת, המתקיפה את ישראל על כל צעד ושעל, בלא קשר ענייני למהלכים המדיניים ולמאמצים שנעשים כעת במשנה תוקף, לקדם את תהליך השלום על בסיס הדדי, הוגן וצודק.

חלק מהדוברים בוועידה אף הרחיקו לכת, ויכולנו לשמוע אף ביטויים חמורים של אי-הכרה בזכות קיומה של מדינת ישראל והתנגדות לתהליך השלום המדיני, שהוא הבסיס לעתידו ולשגשוגו של המזרח התיכון כאזור של שלום וביטחון, ולא כאזור שטוף רוחות מלחמה, שבו חיים עמים על חרבם, בלא תקווה למנוחה.

הצטערנו לשמוע את דברי המנהיג הרוחני חמנאי, שאמר כי אירן מתנגדת לתהליך השלום, כי העיקרון של שטחים תמורת שלום משמעו שהציונים יחזירו את השטחים של כל המדינות השכנות, ובתנאי שנקבל את העיקרון שפלסטיין שייכת להם. הרי דברים אלה מערערים את עצם זכותנו לחיות כאן בארץ.

חשבנו שדווקא מנשיא אירן חאתמי, שיש המגדירים אותו מתון יותר, נשמע נימה שונה בהקשרם של דברים אלה, אולם דבריו, כשל קודמיו בענייננו, היו נוקשים. טענותיו הן, כי "טבעו של המשטר הציוני הופך כל שלום עמו לבלתי אפשרי; אין אנו נגד שלום, אבל אנו מאמינים, שעם נוכחותה של ישראל, לא יהיה שלום בר-קיימא באזור". דברים אלה חמורים באותה מידה, שכן גם בבסיסם מצוי חוסר ההכרה היסודי בזכותה של ישראל להתקיים.

בהחלטות הוועידה הנוכחית, המכונה "הצהרת טהרן", יש כ-150 החלטות שהתקבלו וטרם פורסמו רשמית. החלק הנוגע לסכסוך הישראלי-הערבי מתאפיין בפירוט יתר של הנושאים העומדים על הפרק ותוקף את ישראל לאורך כל השורה, ללא כל הבדל בין נושא לנושא.

הגינני, כרגיל, אוטומטי, ואין בו חידושים יוצאים דופן ביחס להחלטות מהעבר, לא רק של כינוסי הוועידה האסלאמית, אלא גם של כינוסים אחרים דוגמת ועידת קהיר של יוני 1996.

אין לוועידה האסלאמית כל מנגנון היכול לחייב את חבריה בביצוע ההחלטות. עם זאת, להערכתנו הממשל האירני בשלוש שנות נשיאותו עלול לנסות ולהקצין את עמדות הארגון כלפי ישראל. את ההשפעה האירנית ניתן למדוד בכך שלא נמצאה בהצהרה כל התייחסות לתהליך השלום במזרח התיכון, שהאירנים שמתנגדים לו בתוקף ודאי שלא היו נכונים לתת יד להצהרה שתתמוך בו.

לאחר תום הוועידה, גברתי היושבת-ראש, על כל הדברים המצעים ששמענו במהלכה, נשמע נשיא אירן, חאתמי, מתבטא בזכות קיום דיאלוג עם העם האמריקני. זו התבטאות מעניינת, חסרת תקדים, שיש ללמוד אותה היטב בטרם נפזר הצהרות על משמעויותיה. אירן, יש לזכור, אינה חאתמי לבדו. לצד הצהרה מתונה כזו או אחרת אנו שומעים הצהרות חמורות, שונות בתכלית, מפי המנהיג הרוחני חמנאי.

כעת אנו נדרשים לשאלה, לאיזו אירן עלינו להאמין יותר, לזו כפי שמבטא אותה חאתמי, או לזו כפי שמבטא אותה חמנאי? לזו המציגה נכונות כלשהי, ולו הבסיסית, להקשבה ולדו-שיח, או לזו הבוחרת בהמשך הסתגרות ומדיניות שלילית כלפי כל דבר שרוח מערבית דמוקרטית נודפת ממנו?

גם לגבי חאתמי אנו עדים לשני פנים שונים בדבריו; מצד אחד – שלילת קיומה של מדינת ישראל והתנגדות לתהליך השלום, ומצד שני – התבטאויות מתונות יחסית, שמהן עשויה להשתמע נכונות לדיאלוג עתידי עם ארצות-הברית ועם המערב.

התשובה על שאלות אלה, גברתי היושבת-ראש, תינתן בעתיד על-ידי בחינת מעשיה של אירן, ולא הצהרותיה. אז נוכל לדעת, האם מדובר כאן במסר חדשני בעל משמעות, או שמא בטקטיקה שנועדה להקל מעט את הלחץ הבין-לאומי ותו לא.

אני רוצה להדגיש, כי עוד לא שמענו משום בכיר אירני, לרבות הנשיא חאתמי, כל רמז לנכונות להכרה במדינת ישראל או לתמיכה בתהליך השלום. בנושא ישראל מאוחדים כל המנהיגים האירנים ללא יוצא מן הכלל, בשלילה מוחלטת של עצם קיומנו באזור כמדינה. לכן אני מבקש לומר לכל אותם גורמים מערביים שנדרשו ונדרשים להצהרתו האחרונה של נשיא אירן: אין מה להיחפז, אין להגיב על הדברים בטרם יילמדו לעומקם ויבחנו מאספקט חשוב ומרכזי אחד: המעשים שיבואו, אם יבואו, בעקבות ההצהרות. אין די באומר; על אירן להוכיח את רצינות כוונותיה אם אכן יש לה כאלה – במעשים.

אנו בוחנים אם אכן מתחולל שינוי באירן בכמה נושאים מרכזיים: אם, אכן, מתכוונת אירן לפתוח דף חדש במדיניות החוץ שלה, עלינו להיווכח בכך על-ידי שינוי מהותי ביחסה לתהליך השלום. שנית, נבחן גם את התייחסותה העתידית לטרור. מדינה המעוניינת לפתח דיאלוג, חייבת לזנוח את דרך הטרור ואת האלימות. שלישית, עד כה לא הבחנו בכל שינוי במדיניות ההתחמשות האירנית. המירוץ המטורף אחר נשק בלתי-קונבנציונלי נמשך, וכשהוא בא במקביל להצהרות השוללות את קיומה של ישראל הרי יש בכך כדי להדאיג כל בר-דעת. אנו מצפים לשינוי אמיתי, מהותי, גם בתחום זה, בטרם נחוה את דעתנו על השינוי שכביכול חל באירן. כוונותיה של אירן טעונות הוכחה מעשית בשטח, וחובת ההוכחה מוטלת על השלטון האירני.

אנו מצויים, אכן, גברתי היושבת-ראש, בדילמה מסוימת, ועלינו לבחון היטב את מדיניותנו בנושא. מצד אחד אנו שמחים ומברכים על פתיחתו של כל דיאלוג שמטרתו הגברת ההבנה וקידום הסדרים

של שלום בין מדינות. מצד שני, יש לזכור שאירן עדיין מדברת בשני קולות סותרים, עדיין לא גיבתה את ההצהרות המתונות במעשים ועדיין לא שינתה כהוא-זה את יחסה כלפי ישראל.

נראה שבין שני מנהיגי אירן קיימים ניגודי עמדות ברוב הסוגיות של מדיניות החוץ האירנית. מחד גיסא – המנהיג חמנאי השמרני, הדבק פומבית בעמדות הקיצוניות בכל הסוגיות שעל הפרק, ומנגד – חאתמי, המנסה לשלב עקרונות מערביים וגישה פתוחה יותר בעקרונות האסלאם. לכך יש השלכות על גישותיהם השונות, למשל על היחס לארצות-הברית. בסוגיה אחת – היחס לישראל ולתהליך השלום, אין למצוא שינוי מהותי בין עמדותיהם אלא רק שינוי סמנטי אם בכלל.

לאור זאת, גברתי היושבת-ראש, בטרם ניחפז, אני רוצה להזכיר למדינות המערב, שהיחס לתהליך השלום, היחס לטרור ולהתחמשות בנשק לא-קונבנציונלי הם הפרמטרים הנכונים לבחינת הכוונות האירניות. ישראל תהיה הראשונה לברך על שינוי של ממש ופתיחת דיאלוג בונה אם ורק אם ייווצרו התנאים הנכונים לכך.

גברתי היושבת-ראש, יש, אכן, הצהרות מתונות מצד הנשיא חאתמי כלפי ארצות-הברית. הנשיא האמריקני, קלינטון, הגיב אתמול בהודעה משלו, בהודעה שאומרת שלעם האירני יש זכויות גדולות בהיסטוריה האנושית, והוא אכן פונה לפתיחה של דיאלוג. הוא לא רצה לפנות מעל ראשיהם של מנהיגי אירן אל העם האירני, אלא הוא פנה דרך המנהיגים, ולא כפי שעשה זאת חאתמי. אבל אין הדבר אומר, שגם הצהרה מתונה זו כלפי ארצות-הברית, גם אם היא תביא בסופו של דבר לדיאלוג בין ארצות-הברית לבין אירן, תשנה, לצערנו הרב, את התייחסותו של חאתמי כלפי ישראל, שגם הוא, עדיין, איננו מכיר בזכות קיומה הבסיסית של ישראל.

אני מבקש, גברתי היושבת-ראש, להעביר את ההצעות לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

היו"ר נ' חזן:

תודה רבה לך, אדוני.

חבר הכנסת דהאמשה מבקש להסיר את הצעתי.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני חושב שהדיון הזה, כמו הדיון הקודם, כולו סובב סביב נקודה מהותית אחת – האם פניה של מדינת ישראל לשלום; ואיך מתפלא סגן השר על זה שמדינות לא מכירות בקיומה של מדינת ישראל כל עוד היא לא מכירה בקיומה של המדינה האחות השכנה, שאתה צריך לעשות שלום.

לאירן אין זכות לשאול למה אתם לא מכירים במדינה הפלסטינית? היא גם שואלת. מדינות ערב שואלות.

כל התהליך ניזון מעצמו. או שהולכים בדרך השלום באמת ובתמים, בלי לאחז את עיני העם והעולם ולהגיד: הם לא מבצעים, הם לא עושים, בלי להחזיק בגדה ולהחזיק בשטח הפלסטיני ולהגיד: זה דרוש לנו לביטחון; על זה איננו מוותרים; את זה אנחנו לא עושים, כאילו עושים טובה למישהו. הרי השלום הוא לטובת שני הצדדים; לטובת שני העמים. זה מושג יסודי, שצריך להבין אותו פעם אחת ולתמיד, ואם הולכים בזה הרי זה יפתור את כל הבעיות, לרבות בעיות הביטחון ובעיות הוועידות של המדינות מסביב. תודה.

הי"ר נ' חזן:

תודה. חבר הכנסת אלסאנע מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רמון.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושבת-ראש, כבוד סגן השר, חברי הכנסת, סגן השר התייחס לפרמטרים וציין את הטרור כגורם שעל-פיו תתבסס מערכת היחסים בין מדינת ישראל לאירן. גם עניין ההתייחסות לתהליך השלום – ואני רוצה לומר לו: א. הטרור הגרוע ביותר הוא שליטה בעם אחר; ב. תהליך השלום, עד היום, תקוע במזרח התיכון עקב המדיניות של ממשלת ישראל.

כשאנחנו עוברים על החלטות של כנס הפסגה של מדינות האסלאם בטהרן, שכלל 142 החלטות, שלא כולן מדיניות – יש חלק חברתי, יש חלק כלכלי – אבל באותן החלטות שנוגעות למזרח התיכון, אני רוצה לומר שהם אומרים שיש צורך שמדינת ישראל תקיים את החלטות מועצת הביטחון. האם זה פסול שמדינת ישראל תכבד את החלטות מועצת הביטחון?

דבר נוסף. הם מגנים את ההתנחלויות – – –

הי"ר נ' חזן:

אדוני, אתה פשוט לא נואם בנושא כמסיר – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כן, רק משפט אחד. הם מגנים הקמת התנחלויות, ודבר נוסף – הם אומרים שיש צורך בנסיגה מכל השטחים הכבושים ובהכרה בזכות העם הפלסטיני למדינה.

אני לא רואה בזה שום פסול, שום דבר שצריך לגנות אותו. להיפך, אני חושב שמדיניות ממשלת ישראל תרמה רבות להצלחת כנס הפסגה בטהרן.

הי"ר נ' חזן:

תודה לך.

חבר הכנסת רמון, אתה מסכים להעברה לוועדה?

חיים רמון (העבודה):

כן.

הי"ר נ' חזן:

גם אני.

אם כן, אנחנו עוברים להצבעה על העברת ההצעות לסדר-היום בנושא כינוס הוועדה האסלאמית בטהרן לדיון בוועדת החוץ והביטחון; ההצעות של חבר הכנסת רמון ושלי.

הצבעה מס' 21

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 8

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלו חברי הכנסת נ' חזן וח' רמון לוועדת החוץ

והביטחון נתקבלה.

הי"ר נ' חזן:

רוב של שמונה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים – הנושא יידון בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

הצעה לסדר-היום

מחסור ברופאים בצה"ל

היו"ר נ' חזן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-יומנו – הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת איתן כבל, מס' 3571, בנושא: מחסור ברופאים בצה"ל. חבר הכנסת כבל, אני חייבת להזכירך שמדובר בהצעה דחופה לסדר-היום. הנושא חשוב מאוד, אבל תנסה לעמוד בלוח הזמנים.

איתן כבל (העבודה):

אני אשתדל.

היו"ר נ' חזן:

תודה.

איתן כבל (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, סגן השר, בעקבות כתבה שהתפרסמה ב"קול ישראל", של כרמלה מנשה, בעניין מחסור ברופאים בצה"ל, מצאתי לנכון להעלות את הנושא על סדר-יומה של הכנסת.

מהכתבה עולה, כי מחד גיסא יש מחסור ברופאים בצה"ל; מאידך גיסא, יש עלייה בצריכת שירותי הרפואה אצל החיילים. יתירה מכך, נאמר כי במערכת הביטחון בוחנים אפשרות לשלב פראמדיקים בלבנון במקום רופאים, גם במילואים וגם בסדיר.

לפחות מנקודת ראותי, הדעת אינה סובלת שחיילים הנשלחים לשרת בקו האש, במקרה הזה בלבנון, ידעו כי, אם יזדקקו לשירותים רפואיים, חס וחלילה, לא תעמוד לרשותם המערכת הרפואית הטובה והמשוכללת ביותר.

יתירה מכך, כשבצה"ל מדברים על מחסור ברופאים, אנחנו יודעים שיש מאות רופאים שעלו מחבר העמים, והם מובטלים. במקרה הטוב, הם עובדים לא במקצוע שלהם, ובמקרה הגרוע, הם מובטלים ולא עוסקים בשום תעסוקה. אני מבין איך אפשר לדבר מחד גיסא על מחסור ברופאים בצה"ל כשמאידך גיסא יש מאות רופאים מובטלים.

אני מעריך, שאם נקבל את תגובת משרד הביטחון, הצבא יאמר: יש מחסור בתקנים. אבל יותר ויותר – בעיקר בשבועות האחרונים – אני שם לב שסביב הנושא הזה של מערכת הבריאות והרפואה וכל מה שקשור להצלת חיי אדם ומניעה, ההתייחסות הפכה להיות עניין של מה בכך. אם לגבי התרופות לחולי הסרטן ולחולי האיידיס, ואם כאן במקרה הנדון – והלוואי שאף אחד לא יזדקק לזה, ושאף אחד לא יצטרך להזדקק לרופא – מדברים על כך שבלבנון, במקום שיהיו רופאים מקצועיים, מביאים חובשים, שאומנם עוברים קורסי החייאה וכו', אבל חייל יודע שאין לו רופא. זו תחושה רעה ביותר למי שנמצא שם, שידע שהוא עלול שלא לקבל את הטיפול הטוב ביותר.

לפחות מהכתבה ששמעתי, יש רשימה ארוכה של סיבות לכך שנקלענו למצב הזה. התקשורת הקדישה לזה כמה ימים לדיונים, ואני חושב שהנושא הזה צריך להיות מובא לוועדת החוץ והביטחון. הצבא יבוא ויפרוס איך הוא רואה את הגישה החדשה שלו לגבי כל המערך הרפואי בצה"ל, כי לפי הנתונים שהם מציגים, מצד אחד יש עלייה מאוד גדולה בבקשות ובביקורים אצל רופאים, ומצד שני, במקביל, יש ירידה במספר הרופאים בצה"ל.

כולנו יודעים שעד שיקרה המקרה הראשון שלא יהיה רופא, ובמקומו יהיה חובש – נתחיל בכל ההצגה על סדר-היום ונעלה לשר האוצר. לכן אני מאוד מבקש שהנושא יובא לדיון מעמיק בוועדת החוץ והביטחון.

רחבעם זאבי (מולדת):

אתה יכול להציע רק במליאה.

שבח וייס (העבודה):

אנחנו נציע.

היו"ר נ' חזן:

אנחנו כבר נציע שזה יהיה בוועדת החוץ והביטחון.

איתן כבל (העבודה):

אז אתם תציעו. אני מקבל את מה שאדוני אומר, אבל אני חושב שבכל זאת, הנושא חייב לקבל התייחסות הרבה יותר עמוקה מזו שהיתה עד היום בתקשורת.

היו"ר נ' חזן:

אני מאוד מודה לך.

אדוני סגן שר הביטחון, בבקשה, תשובה על הצעה לסדר-היום בנושא: מחסור ברופאים בצה"ל.

אני מבינה שעיקר הבעיה הוא העדר רופאים בעתודה האקדמית.

איתן כבל (העבודה):

כן, יש ירידה מאוד דרסטית.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

גברתי היושבת-ראש, גם את ביקשת בישיבת הנשיאות להכיר בהצעה הזאת כהצעה דחופה. הסכמנו להכיר בהצעה הזאת כהצעה דחופה, ויש לזכור – בדרך כלל בהצעות דחופות – שאם על ההצעה הזאת לא חתומים עשרה חברי כנסת, הסיכוי שלה להתקבל הוא כמעט אפסי.

היו"ר נ' חזן:

נכון.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

דווקא להצעה הזאת, אף שהיה מגיש בודד, חבר הכנסת איתן כבל, חבר הכנסת וייס, שנוכח כאן, וגם חברת הכנסת חזן, הצביעו כמובן, אבל כמובן הסכמתי שהנושא הזה יאושר, ולכן אנו מקיימים כאן את הדין היום.

רחבעם זאבי (מולדת):

זה לא הובן, הנשיאות מחליטה – – – לממשלה, אם הממשלה תומכת או לא?

היו"ר נ' חזן:

לא על חשבון הזמן, הנשיאות מחליטה, לממשלה יש עמדה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

יש הצבעה. בכל מקרה, גברתי היושבת-ראש.

אני רוצה לקבוע בצורה ברורה ומפורשת, שאין בעיה דחופה של מחסור ברופאים בגדודים וביחידות השדה בצה"ל, וזה, חבר הכנסת כבל, צריך להיות ברור.

עם זאת, יש גם מידה מסוימת של צדק בדבריי, כי בעיה כזאת אכן עלולה להתפתח בתוך שנים מספר. לצערנו, יש ירידה בהרשמה לעתודה האקדמית. רוב הנרשמים לעתודה האקדמית מעדיפים מחשבים ותחומים אחרים, ולא בדיוק רוצים ללכת ללמוד רפואה. גם מקרב אלה שרוצים ללמוד רפואה, יש כאלה שמעדיפים לעשות שירות רגיל, רוצים להתנדב, או להיות ביחידות כאלה ואחרות, וללמוד רפואה רק לאחר מכן. אכן, יש ירידה, והירידה הזאת ברורה ומורגשת. נכון להיום אין כל בעיה, אין מחסור, אבל בטווח הארוך יכול להיות שהבעיה אכן תיווצר.

איתן כבל (העבודה):

האם תרשה לי לשאול אותך שאלה?

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

בסוף, כשאגמור.

גם כיום צריך לדעת שאין מקום – אף שנאמר ופורסם כך – שיוצבו חובשים במקום רופאים בצה"ל. היתה איזו דעה, ידיעה או מחשבה, כאילו במקום רופאים מוציאים חובשים. צריך לדעת שגם הדבר הזה אינו נכון, ואין מצב שבו במקום רופא מוצב חובש, וגם לא צפוי מצב שבו במקום רופאים יהיו חובשים בשנים הבאות. זה לא דבר שנראה על הפרק.

במקביל, וזה בדיוק לב העניין, אכן, חיל הרפואה בוחן את האפשרות להכשיר פראמדיקים, שהם טכנאי החייאה מיומנים. טוענים, שמבחינת החייאה, לא רק שהם מיומנים לא פחות מהרופאים, אלא הם אף עולים עליהם, כי זהו תחום ההתמחות שלהם. בזה הם מקצועיים, ובזה הם מתמחים וזו עבודתם, כי הם טכנאי החייאה. בדרך כלל הרופא לומד הרבה מאוד לימודים כלליים וגם עוסק בתחומים אחרים, והתחום הזה הוא תחום של התמחות ספציפית. לכן חיל הרפואה בוחן את האפשרות הזאת, על מנת לשפר את הטיפול בנפגעים בצה"ל. מובן שלא באופן נפרד, לא רק הם; הם יעשו זאת כאשר הם יוכשרו וכאשר צה"ל ילך לקראת הצבתם לצד הרופאים המשרתים ביחידות, ולא במקומם. תהיה תוספת של אותם טכנאי החייאה, פראמדיקים, שיעשו את העבודה, אבל הם לא יבואו במקום הרופאים, הם יהיו לצדם.

ביחידות העורפיות – לא כל היחידות הן יחידות שדה, יש גם יחידות עורפיות – בוחן חיל הרפואה אפשרויות שונות – לא להיבהל מהמלה – להפרטה או לאזרוח של השירותים, שיחליפו מרפאות

גדולות, חדרי חולים ומתקני אשפוז. צריך לדעת, שגם בנושא הזה, כאשר יש יחידות עורפיות וכאשר יש צורך לקבל שירות רפואי כזה או אחר, אפשר לקבל את זה מגורם, נאמר מקופות-החולים. להכשיר לצורך העניין הזה אנשים שיהיו בתוך המערכת הצבאית, או להביא אותם למילואים כדי לעשות את הדבר הזה – – –

שבח וייס (העבודה):

זו לא כל כך הפרטה, זו – – –

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אמרתי, הפרטה – אזרוח. בוא נאמר אזרוח.

היו"ר נ' חזן:

כבר עושים את זה במטבחים.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

הפרטה באמת נשמעת מלה קשה מבחינת צה"ל, אבל המטרה היא באמת להעביר את עבודות החוץ בתחומים שבאמת אפשר לעשות זאת. כמובן, לא מדובר ביחידות צבאיות שישלחו אליהן מישהו מחברה פרטית שיעשה זאת בתוך הגדודים. זו לא המטרה. שם יהיו רופאים של חיל הרפואה, רופאים צבאיים, זה ברור.

באותן יחידות עורפיות שיהיה ניתן לעשות זאת בהן, לפי דעתי יש לזה מקום ויש לכך אפשרות, ואין לפסול את הדבר על הסף.

לכן, גם כאשר מדובר בנושא הזה, צריכים להעלות אותו על סדר-היום, בגלל הבעייתיות שתהיה בו בעוד שנים אחדות. לכן טוב עשה חבר הכנסת איתן כבל שהעלה את הנושא, כי אנחנו לא צריכים לראות רק מעבר לקצה האף, מה יהיה בעוד חודש, בעוד חצי שנה או בעוד שנה, אלא גם מה יקרה עם אלה שלא נרשמו לקראת השנה החדשה או לא נרשמו עכשיו, ובעוד שש-שבע שנים, כאשר יגמרו ללמוד, יהיו פחות אנשים שיסיימו את הלימודים במסגרת העתודה. כמובן, בטווח הארוך הדבר יוכל להשפיע לרעה.

כמובן, אני מקבל את ההצעה של חבר הכנסת איתן כבל; רציתי להציע אותה מיוזמתי. הוא לא יכול להציע אותה על-פי התקנון, הוא יכול להציע רק דיון במליאה, אבל אני מציע להעביר את ההצעה לוועדת החוץ והביטחון, ומכיוון שהוא מקבל את ההצעה – והוא כבר אמר מראש שהוא אכן מקבל את ההצעה – נעבור להצבעה, אלא אם יש – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

אפשר להעיר הערה?

היו"ר נ' חזן:

אם תרצה להסיר, או שאתה רק רוצה – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

הערה קצרה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אלי?

היו"ר נ' חזן:

בבקשה, אדוני.

רחבעם זאבי (מולדת):

למעשה, סגן השר הכחיש את הידיעה שעלתה, כי יש מחסור ברופאים ביחידות קרביות. חבל שבמשך כמה ימים התקשורת חגגה על זה, והרבה מאוד אמהות בישראל שבניהן בלבנון – – –

אני מציע שבמקרים כאלה תגובת מערכת הביטחון תהיה מהירה, כי גורל האמהות חשוב לא פחות.

היו"ר נ' חזן:

והאבות.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אני מקבל את דבריו של חבר הכנסת זאבי. התגובה אכן ניתנה, אבל, לצערנו הרב, עם כל הרעש הגדול שהיה סביב העניין, היא קצת נבלעה. קצין רפואה ראשי עלה לשידור, הסביר את הדברים כבר באותו בוקר ודיבר ארוכות באחת מתוכניות הבוקר, אצל אחת הבנות ב"קול ישראל", או אצל הגברת יאירי או אצל הגברת יחימוביץ', ואכן הסביר את הדברים בפרוטרוט.

היו"ר נ' חזן:

גם הגברת דליה יאירי וגם הגברת שלי יחימוביץ', עד כמה שאני מכירה אותן, מעדיפות שיאמרו עליהן "נשים". הן בוודאי לא מתחת לגיל 18.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

שתיהן חברות שלי, כך שאין לי בעיה עם העניין.

נסים זוילי (העבודה):

לא הבנתי את ההערה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

בנות זה עד גיל 18.

היו"ר נ' חזן:

בנים, תמשיכו בדיון.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אני אגיד פעם נוספת, אם לא שמעו, ועובדה היא שאתה לא שמעת, אז בוודאי יש רבים אחרים כמוך וכמו הצופים שלנו עכשיו שלא שמעו את ההכחשה הזאת, והנה הם שומעים אותה עכשיו.

היו"ר ב' חזן:

תודה רבה לך, אדוני סגן השר.

חבר הכנסת כבל, אני מבינה שאתה מעדיף שהנושא יידון בוועדת החוץ והביטחון.

אם כן, אנחנו עוברים להצבעה על העברת הנושא לדיון בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

הצבעה מס' 22

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 8

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ב' חזן:

רוב של שמונה בעד, לרבות סגן השר – אני קובעת שהנושא של מחסור ברופאים בצה"ל, מחסור פוטנציאלי של רופאים בצה"ל, יידון בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת; ללא מתנגדים וללא נמנעים.

ברכות על העלאת הנושא לסדר-היום, אדוני.

הצעה לסדר-היום

העלייה במספר מקרי השימוש בסמים וההטרדות המיניות בצה"ל

היו"ר ב' חזן:

אנחנו עוברים לנושא הבא, הצעה לסדר-היום, מס' 3517, של חבר הכנסת נסים זוילי, בנושא: העלייה במספר מקרי השימוש בסמים וההטרדות המיניות בצה"ל.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

האם זה הולך יחד, כל מי שלוקח סם?

היו"ר נ' חזן:

בדיוק שאלתי את עצמי מה הקשר, אבל אני מתארת לעצמי שאלה שני נושאים שונים.

נסים זילי (העבודה):

אלה שני נושאים שונים ומטרידים.

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, ההצעה הזאת לסדר-היום מקורה בידיעה שפרסם רון לויין בעיתון "מעריב", שהתבססה על דוח של הפרקליט הצבאי הראשי, שהוגש כנראה לרמטכ"ל ולדרג הביטחוני. בדוח הזה יש נתונים שמראים, שבשלוש השנים האחרונות יש עלייה תלולה, אני מצטט, בצריכת סמים בצה"ל, גם במסגרת הצבאית וגם במסגרת חופשות, ויש גם עלייה מדאיגה בעבירות מין, הווי אומר, בעיקר הטרדות מיניות. אבל, כשאני אתייחס לזה יתברר שזה יותר מכך.

אני מוכרח לומר, שהידיעה הזאת לא הוכחשה. אם הידיעה הזאת נכונה והיא מתבססת על דוח של הפרקליט הצבאי הראשי, אני משתומם מדוע מצאו לנכון להשאיר את הדוח הזה סמוי מעיני הציבור; הוא לא ידוע. אני חושב שזה לא נכון, לא חכם, וכי זו התחמקות מבעיה שאסור להתחמק ממנה. אם הנתונים נכונים, אז השאלה הראשונה שישאלו את עצמם כל אם ואב שישלחו את הבת או את הבן שלהם לצבא, היא, האם יש באמת סכנה שיחזרו אליהם בן או בת אחרי שירות צבאי כשהם משתמשים בסמים. זו שאלה קשה מאוד, שצריכה להטריד כל אחד מאתנו.

האם באמת מתפתח או מתפתחת בצבא תופעה, שבמהלך השירות הצבאי בנים ובנות שלנו מתחילים לצרוך סמים? או שאלה הפוכה, האם מגיעים לצבא בוגרי תיכון עם הרגלי צריכה של סמים, שמתרחבים בצבא לחברים שלהם בסביבה? זו שאלה שגם אתה צריך להתמודד איתה. שאלה נוספת היא, האם בצבא יש גישה יותר קלה לסמים.

אני רוצה לומר בסוגריים, שההחרפה היא לא רק במספר המשתמשים, אדוני סגן שר הביטחון, אלא גם בשימוש בסמים הקשים, הווי אומר שיש מעבר מצריכת מריחואנה, שנחשב סם קל, או סמים ולצריכה של "אקסטזי", שהם סמים הרבה יותר קשים. LSD אחרים, לצריכה של

זאת אומרת, שהמכה הזאת היא בכל הכיוונים, גם התרחבות במספר המשתמשים, גם שימוש בסמים יותר קשים.

חבר הכנסת ראובן ריבלין יודע, שבועדה למלחמה בנגע הסמים תחקרנו קצינים בכירים בצה"ל בניסיון להגיע לשורש האמת. אנחנו רוצים לדעת את האמת. היו צידוקים, אמרו לנו שאחרי שתופסים חייל שמשתמש רק פעם אחת, לא מסיקים כלפיו מסקנות, וזאת מתוך כוונה שלא להביא לדחייה מיידית של אולי מאות אלפי חיילים שזה להם שימוש מקרי בסמים.

כשניסינו להבין יותר מה קורה אחרי פעם שנייה או שלישית, התברר שיש קשר של שתיקה בתוך הצבא, קשר של שתיקה בין חיילים לבין עצמם, קשר של שתיקה ברמה של מ"כ וחיילים, קשר של שיתוף פעולה בין מפקדים זוטרים לחיילים, שימוש משותף באורגיות של סמים בצבא.

אתה חייב לשאול את עצמך ממה זה נובע. קודם כול, האם זה קיים ביחידות קרביות, או ביחידות מטה, או גם פה וגם שם. דבר שני, האם באמת יש שעמום כזה בצבא שדוחף חיילים למלא את החלל שנוצר בחיים הריקים שלהם, במידה מסוימת, בצריכת סמים.

זה דבר מדאיג מאוד – האם הממדים של העלייה בצריכת סמים הם מפחידים כמו שמתפרסם בדיעה, ולא בדקתי את זה עם הפרקליט הראשי, אני לא יודע את האמת או את הממדים האמיתיים.

למשל, במקביל כמעט התפרסמה ידיעה, שבסקר מאוד רציני שנעשה בקרב הסטודנטים באוניברסיטת תל-אביב התברר, של-33% מהסטודנטים היה מגע כלשהו עם סמים, וזה מספר מדהים. היום אני לומד בבר-אילן, והתחילו לעשות סקר כזה בבר-אילן. אבל, בתל-אביב ל-33% מהסטודנטים היה מגע כלשהו עם סמים. זה נתון שהם באים אתו מהצבא, מפתחים אותו בחיים האזרחיים ומעבירים את זה ממסגרת אחת לאחרת.

אדוני סגן שר הביטחון, אלה נתונים שאסור להתעלם מהם, ואסור לטאטא אותם אל מתחת לשטיח. הציבור צריך לדעת אותם, משום שאנחנו חייבים להיות חלק מההתמודדות עם התופעה הזאת.

השאלה האמיתית והבסיסית שכל אחד מאתנו כאב וכאם ששולחים את הבת או את הבן לצבא צריכים לדעת, היא, האם יש סכנה שיחזור משם צעיר מסומם, או צעיר שמתמכר לסמים. הצבא לא יכול להרשות לעצמו תופעה כזאת, הצבא לא יכול להרשות לעצמו לעבור בשתיקה על תופעה כזאת. הוא חייב להילחם בה עם כל הכלים, לרבות מאבק ציבורי, על מנת שיתברר מה העמדה של הציבור כלפי זה.

הנתון השני הוא גם מדאיג וגם כואב. כשאנחנו מדברים על גידול או על עלייה בעבירות המין בצבא, אני רוצה לציין רק שניים-שלושה מקרים שלדעתי הם הדבר הכי מביש שיכול לקרות לנו בחברה. למשל, שלושה מקרים שבהם קצינים וחיילים נשפטו על אונס בצבא. אי-אפשר לקלוט ידיעה כזאת, זה מהמם, ששלושה קצינים וחיילים נשפטו על אונס בצבא.

אפי אושעיה (העבודה):

אבל הצבא הוא אספקלריה של החברה הישראלית.

נסים זיילי (העבודה):

לא, לא, אני לא מסכים לקלות שבה אנחנו מקבלים את התופעות האלה.

הי"ר נ' חזן:

ואם כן, זה מותר, אדוני?

נסים זיילי (העבודה):

אני לא מסכים שנקבל את זה.

בנושא הטרדות מיניות על-ידי קצינים בכירים ופחות בכירים, אומרים לנו: רבותי, אל תהיו מודאגים, זה היה כל הזמן בצבא, רק שעד עכשיו לא היתה מודעות, והחיילות לא העזו להתלונן. אסור לנו להתנחם באמירה כזו. אם יש תופעה כזו – ואני זוכר את נעמי חזן מעלה את הנושא בוועדת החוץ והביטחון פעם אחר פעם בקדנציה הקודמת, ושואלת איך מתמודדים עם התופעה הזו – היתה לנו תחושה שיש התמודדות אתה, אבל להערכתי ההתמודדות שקיימת היום אינה מספקת.

אני רוצה לומר, שלגבי שתי התופעות משרד הביטחון וצה"ל חייבים, אם הם מגיעים למסקנה שהתופעות האלה אינן שוליות בצבא והן קיימות ומטרידות כל חייל וכל חיילת וכל הורה – הנושא חייב לעלות בסדר העדיפויות של מערכת הביטחון, ויש להתמודד אתו חזיתית, כדי שנוכל להביט בעיניהם של ההורים ובעיניהם של הבנים והבנות שלנו ולדעת שעשינו את כל מה שניתן כדי להילחם בתופעות האלה. תודה רבה.

הי"ר נ' חזן:

אני מודה לך מאוד ומזמינה את סגן שר הביטחון להשיב על ההצעה לסדר-היום.

אדוני סגן השר, לפני חמש שנים העליתי בפעם הראשונה את הנושא בוועדת החוץ והביטחון. מאז חלו, לדעתי, שינויים משמעותיים, אבל עדיין לא מספיק. לכן, אני סקרנית מאוד לשמוע את תשובתך, בייחוד בנושא של הטרדות מיניות בצה"ל, אבל כמובן גם בנושא המדאיג מאוד של התפשטות תופעות הסמים.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אין ספק שהצענו לסדר-היום של חבר הכנסת נסים זיילי היא הצעה חשובה, הצעה שהוא מחשיב במכסתו, כפי שראיתי, ולכן המשקל שהוא נותן לנושא הזה הוא

משקל ראוי, אם הוא היה מוכן להוריד אחת מחמש האפשרויות שיש לו במשך מושב שלם כדי לתת לה ביטוי.

מאחר שסקרנותך היתה בנושא ההטרדה המינית, אף שחבר הכנסת נסים זוילי התחיל בסמים ועבר להטרדה מינית – אתחיל בהטרדה המינית.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לך.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

בנוגע להטרדות המיניות בצה"ל – פעולות לצמצום תופעות ההטרדה המינית מבוצעות בצה"ל בכמה מישורים. אסקור את עיקריהם, כדי לתת ביטוי לצעדים שנעשים בצבא בנושא הזה.

הדבר הראשון הוא פעולות הסברה. מטרת ההסברה כפולה – ראשית, להבהיר מה היא הטרדה מינית ומה הן אפשרויות הפעולה העומדות בפני המוטרדים מינית, אם היו קורבן להטרדה מינית מעין זו. לא כולן יודעות מה בדיוק נקרא הטרדה מינית ומה לא. אם אכן מדובר בהטרדה מינית, מה באמת עומד בפניהן ומה האפשרויות שיש להן להגיש תלונה או לעשות כל פעולה שהן רוצות בעניין זה. הפעילות הזו של ההסברה יש לה כמובן גורם מרתיע, והיא מיועדת למנוע מראש או לפחות לצמצם את ממדי התופעה.

הדבר השני הוא הטיפול בתלונות על הטרדה: חייל או חיילת אשר הוטרו ממינית יכולים לפנות למערך הח"ן, אשר מיומן בטיפול בתלונות מעין אלו. לעניין זה, גברתי היושבת-ראש, מאחר שאת העלית את הנושא לפני שנים רבות, אני רוצה שתדעי שהוקם קו חם.

היו"ר נ' חזן:

אני יודעת. יש לי יד ורגל בכך.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

קו חם, המאויש 24 שעות ביממה, ואליז ניתן לפנות בענייני הטרדה מינית וקבלת ייעוץ.

הדבר השלישי שאנחנו עושים בעניין זה הוא בנושא החקירה: כאשר מוגשת תלונה למשטרה הצבאית החוקרת – למצ"ח – נפתחת מייד, גברתי היושבת-ראש, חקירה פלילית, וממצאי החקירה

מועברים לפרקליטות הצבאית אשר בוחנת את חומר הראיות, והיא זו שמחליטה אם יש מקום להגשת כתב אישום אם לאו.

יצוין, כי הפרקליטות הצבאית נוקטת אמת מידה מחמירה במיוחד בנושא של הטרדות מיניות, וזאת מתוך מגמה למגר כליל את התופעה. לגישה מחמירה זו אין אח ורע במערכות אחרות. אני לא רוצה לתת דוגמאות, מה קרה עם כאלה שאכן הואשמו בנושאים האלה. כל איש קבע המורשע בבית-דין או בדין משמעתי בעבירה בעלת גוון מיני, מובא בפני הוועדה להתרת התחייבות, וזאת על מנת לבחון את המשך שירותו בצה"ל. תראי לי מקום אחר שבו כאשר יש דבר כזה מייד מביאים אותו בפני ועדה שמוציאה אותו ממקום עבודתו. יש מי שטוענים כי זה מחמיר מדי. זאת היתה החלטה חד-משמעית של צה"ל. אני חייב לציין, כי הרמטכ"ל נוקט בעניין זה גישה שיש שיאמרו כי היא מחמירה, אבל אני חושב שזו גישה נכונה ועניינית.

לעניין העלייה במספר החיילים והקצינים שהועמדו השנה לדין: ללא מחקר סוציולוגי מעמיק, חבר הכנסת נסים זוילי, לא ניתן להתייחס לעלייה במספר הדיווחים. עם זאת, מודגש שכפי הנראה פעולות ההסברה שנעשות במחנות צה"ל והפרסום כתוצאה מכך, גם הפרסום בתקשורת וגם הפרסום בתוך הצבא, הגבירו את המודעות לחשיבות הדיווח. מכאן נובע הגידול לכאורה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

כמה דיווחו?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אין לי כאן המספר. פעולות ההסברה הרבות, ההגדרה של הטרדה מינית והאפשרות להתלונן באופן הרבה יותר קל, באמצעות קו חם המופעל 24 שעות ביממה – הביאו למצב שבו יש נגישות הרבה יותר קלה ומודעות הרבה יותר גדולה, ואין ספק שכל זה באופן טבעי מביא להגדלת מספר הפונות. לפני כן היו כאלה שחשבו, איך הן יכולות להתלונן, למי הן צריכות לפנות – הרי יש להן רק מפקד ישיר, וכיצד הן יכולות לפנות למישהו אחר. היום הן יודעות בדיוק מה צריך לעשות. אין ספק שכל זה תרם לגידול במספר הפניות.

לסיכום, הנושא חשוב מאוד, נושא מרכזי. הטרדה מינית גם בצבא וגם במקום העבודה היא תופעה שיש למגרה. קראתי מאמר מעניין על נושא ההטרדה המינית בארצות-הברית – ב"טיים" או ב"ניוזוויק", אני לא זוכר איפה – ונאמר בו שקיימת היום ירידה חדה בפוריות המינית, או כפי שהם אמרו זאת: יש פחות יצירה של קשר וקרבה בין המינים מתוך החשש שפניית הגבר לאשה תפורש מייד כמין הטרדה מינית. לכן אנשים פוחדים להשמיע היום כל הערה או כל מלה.

נסים זוילי (העבודה):

הם קוראים לכך אנטי-פלירט.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אני לא זוכר את המונח, יכול להיות. זה היה מאמר מעניין, שאפשר להסכים לו ואפשר לא להסכים לו. יכול להיות שגם שם זה הגיע לממדים קיצוניים ביותר. הערה מסוג: את נראית טוב היום, יכולה להביא להאשמה בהטרדה מינית.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

הערה חד-פעמית, "את נראית טוב", היא לא הטרדה. אם מישהו מנדנד לה, זו הטרדה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אני לא בא להצדיק את העניין. אני רק אומר, שבארצות-הברית התופעה הגיעה לממדים אולי קיצוניים מדי. אני לא רוצה להיכנס לכך, אני לא מחווה דעה על העניין, רק רציתי לתת איזו המחשה.

אני חושב, שהדברים צריכים להיעשות, הדברים נעשים והם נכונים.

בנוגע לקטע השני בדבריו, לנגע הסמים: צריך לדעת שהמאבק שצה"ל מנהל כנגד נגע הסמים הוא מאבק קשה מאוד. אני זוכר שבתקופת שירותי, כאשר מישהו נתפס בפעם הראשונה בעבירת סמים, הוא ישב זמן ארוך, ולאחר שהתגלגל בתוך המערכת וביצע את העבירה פעם נוספת וישב שנה וחצי או שנתיים בבית-סוהר על הדברים האלה, שחררו אותו מהצבא. אפשר היה להגיד שזה עונש חמור מדי, אבל לפי דעתי אין זה כך.

צריך לדעת, שיש בצה"ל מאבק קשה מאוד נגד נגע הסמים, ומושקעים בו המון משאבים. זה לא דבר קל. במסגרת המאבק בסמים נערכות פעולות הסברה שונות בקרב חיילי צה"ל, ונוסף על כך נערכות גם פעולות מנע על-ידי מצ"ח, הכוללות נטילת דגימת שתן מחיילים ביחידות שונות על מנת לאתר שימוש בסמים מסוכנים.

המשטרה הצבאית החוקרת פותחת בחקירה כל אימת שיש חשד שחייל עשה שימוש בסם מסוכן, גם אם מדובר בשימוש חד-פעמי, בנסיבות אזרחיות, של סמים הנחשבים קלים. כלומר, גם אם אותו חייל היה באיזה אירוע אזרחי של שימוש בסמים שנחשבים סמים קלים, גם אז, אם מדובר בשימוש חד-פעמי, המשטרה הצבאית פותחת בחקירה. זאת בניגוד למדיניות משטרת ישראל, אשר אינה חוקרת כלל חשדות לשימוש עצמי בסם. שם המדיניות קצת שונה.

כתבי האישום מוגשים על-ידי הפרקליטות הצבאית כנגד כל חייל אשר על-פי חומר הראיות שנאסף בחקירה עשה שימוש בסם מסוכן. מדיניות הענישה בבתי-הדין הצבאיים בעבירות על פקודת הסמים המסוכנים אף היא מחמירה. ככלל, הרשעה בעבירה כזו גוררת עונשי מאסר לריצוי בפועל ופגיעה בדרגה, ונוסף על כך רישום פלילי. זו מערכת ענישה קשה מאוד לגבי אדם שנמצא בצבא, וצריך להבין ששורת העונשים האלה מכבידה – היא גם נכונה, לפי דעתי.

בצה"ל מיוצגים כל שכבות העם והמאפיינים שלו. לכן, בשנים האחרונות חלה עלייה בהיקף השימוש בסמים בקרב החיילים. למשפט הזה אני רוצה להתייחס, וגם האלוף זאבי, שהיה הרבה שנים בצבא, נמצא כאן. אני אגיד משפט שהוא קשה, אולי, אבל הוא משפט נכון.

סאלח טריף (העבודה):

לא ידעתי מי זה האלוף זאבי.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

האלוף זאבי. אתה לא מכיר אותו?

סאלח טריף (העבודה):

אני התבלבלתי, כי אנחנו קוראים לו פה גנדי.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

את התואר הזה אי-אפשר להוריד ממנו, חביבי.

סאלח טריף (העבודה):

אני לא רוצה להוריד. כבודו במקומו מונח. פשוט התבלבלתי.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

זה תואר שקיים.

אני רוצה לומר לך: נקודת המוצא הבסיסית שלנו היא, שצה"ל הוא צבא העם, ולכן צריכים לגייס את כולם. אם היו חושבים אולי להביא למצב שצה"ל לא יגייס את הגורמים שיכולים להיות בעייתיים, יכול להיות שהצבא לא היה מגייס חלק מהאנשים, וזאת מתוך רצון, מתוך בחירה. הדבר הזה לא נעשה רק בשל הרצון למנוע מצב שבו קבוצה שלמה באוכלוסייה לא תהיה מגויסת, לעומת קבוצה אחרת, שכן מגויסת.

נסים זילי (העבודה):

אני יכול לשאול שאלה?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

בבקשה.

היו"ר ש' וייס:

נא להתחיל לסכם, בבקשה.

נסים זילי (העבודה):

אני יכול לשאול?

היו"ר ש' וייס:

כן, אבל נתחיל לרכז את העניינים. בבקשה.

נסים זילי (העבודה):

האם מתוך הסקר, שאתה בוודאי למדת אותו או מי שצריך ללמוד אותו למד, מתברר שיש חיילים שרוכשים הרגלי צריכת סמים בצבא – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

צריך להזמין אותו לשיבת הוועדה למלחמה בנגע הסמים, ואז הוא יבין את העובדות.

נסים זילי (העבודה):

אני שואל, האם יש גידול במספר החיילות והחיילים שרוכשים הרגלי רכישת סמים בשירות הצבאי שלהם.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

תראה, יש גם עניין של גיל, וצריך להבין שמה שלא עושים בגיל 16 עושים בגיל 19, וזה אמור לגבי הרבה דברים, בלי לפרט. לכן האפשרות שיעשו בגיל 19 ובגיל 20 מה שלא עשו בגיל 16 היא אפשרות סבירה יותר.

היו"ר ש' וייס:

כלומר, גם אם הם לא היו בצבא, עניין הגיל היה משפיע. זה מה שמתכוון לומר סגן השר.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

זה חלק מהעניין. צריך להבין, שאם מישהו מתחיל לעשן סיגריות בגיל 16, הרי אם הוא יגיע לסמים, זה יהיה בגיל 19.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

יש השפעה סביבתית.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

יש גם השפעה סביבתית, זה ברור, אבל גם העניין של הגיל הוא עניין קובע. הגיוס לצה"ל הוא בגיל 18, ולכן האפשרות שזה יקרה תוך כדי שירות – אפשרות זו אכן קיימת.

אבל, אני רוצה לחזור לנקודה שעליה דיברתי, לגבי גיוס של כל השכבות, ואנחנו באמת עומדים על כך. יש הרבה דיונים באכ"א, ואנחנו תמיד עומדים על כך שצריך לגייס את כולם. זאת אומרת, היו כמה ישיבות, דווקא בזמן האחרון, שבהן דנו אם לעשות אולי חיים קלים ולהגיד: את אלה ואת אלה אנחנו לא מגייסים, ממקומות מסוימים, מאזורים מסוימים, מחתכים מסוימים. ורוב האנשים, אם לא כולם, גורסים חד-משמעית, שאין לעשות זאת. זה יכול לגרום לפירוד גדול בעם, ולכן הדבר לא נעשה.

היו"ר ש' וייס:

אדוני, נא לסיים.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

בזאת אני מסיים: בצה"ל מיוצגות כל שכבות העם והמאפיינים שלו. לכן, בשנים האחרונות חלה עלייה בהיקף השימוש בסמים בקרב החיילים. כמו כן, קיימת עלייה במספר החשודים ובמספר כתבי האישום. העלייה מוסברת, בין השאר, בהשתקפות תופעת השימוש בסמים בחברה הישראלית ובקרב הנוער.

צה"ל מעלה דרישה להחמרת מדיניות הטיפול במשתמשים בסמים בקרב בני הנוער על-ידי הסברה, הרתעה, חקיקה, אכיפה וענישה. כמו כן, יש להשוות את המדיניות הציבורית לטיפול בשימוש טרם גיוס לצה"ל למדיניות הטיפול שלאחר הגיוס. על-פי מחקר שנערך בקרב חיילי צה"ל, בשנים האחרונות חלה ירידה בגיל תחילת השימוש בסמים לגיל תיכון. כמובן, יש שהתחילו בכך לפני הגיוס. אומנם תפסו אותם רק בזמן השירות הצבאי, אבל הם התחילו בכך לפני כן.

מדיניות צה"ל היא המשך מדיניות אכיפה וענישה מחמירה, משולבת בהסברה מקיפה וממוקדת על הסכנות והמשמעות הכבדות הכרוכות בשימוש בסמים.

אני מציע להעביר את הנושא לוועדה.

היו"ר ש' וייס:

איזו ועדה? הוועדה למלחמה בנגע הסמים או ועדת החוץ והביטחון?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

ועדת החוץ והביטחון, כי זה נושא של צה"ל, אבל אם המציע רוצה שזה יידון בוועדה למלחמה בנגע הסמים, אני גם מוכן להסכים לכך שהנושא יידון בוועדה למלחמה בנגע הסמים.

נסים זילי (העבודה):

השאלה אם לא ראוי לקיים דיון במליאה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אני מוכן גם לקיים על כך דיון במליאה. אני אציע לקיים דיון בוועדה, ואם אכן ירצו דיון במליאה, נעשה זאת אחר כך.

היו"ר ש' וייס:

די שחבר הכנסת זוילי יאמר שהוא מעדיף דיון במליאה כדי שנקיים הצבעה גם על זה וגם על זה.

אני רק רוצה להזכיר לכם, חברים, שיש לנו רשימה ארוכה מאוד של נושאים שעומדים בתור לדיון במליאה – לדעתי, כ-100 נושאים.

נסים זוילי (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

יושב-ראש הכנסת לא מחויב לשמור על התור, הוא יכול להפעיל שיקול דעת, ואכן הוא מפעיל, וטוב שכך. אתה עדיין מעדיף שהנושא יידון במליאה?

נסים זוילי (העבודה):

כן.

היו"ר ש' וייס:

חברים, מכיוון שסגן השר לא גילה התנגדות מיוחדת לרעיון שהנושא יידון במליאה, אם נאשר – הנושא יידון במליאה כאשר יושב-ראש הכנסת ישלב אותו בסדר-יומנו.

אנחנו עוברים להצבעה בנושא: העלייה במספר מקרי השימוש בסמים וההטרדות המיניות בצה"ל, הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת זוילי. ההצבעה החלה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לוועדה?

היו"ר ש' וייס:

למליאה.

הצבעה מס' 23

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 13

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

13 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהנושא יידון במליאה כאשר הדבר ייקבע. תודה רבה לחבר הכנסת זיילי.

הצעה לסדר-היום המשך המשא-ומתן המדיני בין ישראל, סוריה ולבנון

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעה לסדר-היום מס' 3520, בנושא: המשך המשא-ומתן המדיני בין ישראל, סוריה ולבנון – של חבר הכנסת נואף מסאלחה. בבקשה, כבודו. גם על הצעה זו ישיב סגן שר הביטחון.

אפי אושעיה (העבודה):

מתי התשובות על שאילתות, אדוני היושב-ראש?

היו"ר ש' וייס:

השאלות יהיו ממש לאחר מכן.

נואף מסאלחה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אדוני סגן השר, חברי הכנסת, קודם כול אני מודה לך, אדוני, על שהחלפת אותי כדי לאפשר לי לנאום.

היו"ר ש' וייס:

סולידריות של סגנים.

נואף מסאלחה (העבודה):

אנחנו מדברים היום, והמשלה מדברת, על הפעימה השנייה. אני מאמין – לא כמו האחרים שהם סקפטיים – שהיא תבצע אותה. אני מדבר על הנושא הפלסטיני. אומנם אני רוצה להתרכז עכשיו בסוריה, אבל לא בלי הערה על מה שקורה. באחד הנאומים שלי במסגרת האי-אמון לפני כמה חודשים אני אפילו אמרתי – דעתי לא השתנתה, ואני מקווה שאם יהיה טוב יותר היא תשתנה – שעם ממשלה שהמצע שלה הוא כזה ועם קואליציה ימנית ולאומנית כזאת אני לא מצפה שיקימו מדינה פלסטינית, אבל תהיה עוד פעימה ועוד פעימה, בהידברות עם הפלסטינים, עם האמריקנים, לא תהיה אלימות, ואני גם בעד כיבוד הסכמים על-ידי שני העמים – הפלסטינים יכבדו מה שחתמו, וישראל תכבד מה שחתמה.

אבל הסורים – אף אחד לא מדבר עליהם. אדוני סגן השר, מי שהתחילה במשא-ומתן עם סוריה היתה ממשלת הליכוד, במדריד; זה היה יצחק שמיר. היינו אז באופוזיציה. נכון הוא שמר שמיר, גם כשהוא הופיע בשבוע שעבר מול שמעון פרס ב"שיחת ועידה" בטלוויזיה הוא אמר, שהוא לא התכוון לשטחים – בגדה המערבית ועזה הוא לא התכוון לוותר אף לא על שעל אדמה, וודאי שלא בסוריה. זו דעתו. אבל היתה ועידת מדריד, ואחר כך היתה ממשלה בראשות המנוח יצחק רבין, וניהלו משא-ומתן עם סוריה ולבנון.

הרי בהתחלה מר שמיר התנה התניה, שהמסלול הסורי-הלבנוני יהיה לחוד, והפלסטיני-הירדני – לחוד. עם ירדן יש שלום, עם הפלסטינים יש ירידות, עליות וירידות. עם מי אין על מה לדבר? עם הסורים. שש-שבע שנים מאז מדריד, אנחנו מסיימים כמעט את השנה השביעית, והיינו בסוריה, ואני הייתי בסוריה. אמרו ברגע האחרון שלא לוקחים ערבים חברי כנסת מהמפלגות הציוניות. תקפנו את סוריה, וליד צאדק, סאלח טריף ונואף מסאלחה, וההוכחה לכך שהסורים לא התכוונו לכך היא ששלחו לנו שליח מיוחד מסוריה, ד"ר אחסאן קדמאני, שלחו אותו למחרת לבתים שלנו, והיינו בסוריה.

ישבנו כולנו עם הנשיא אסד, והנשיא אסד דיבר ראשון על שלום. אתם יודעים מה? אני לא רוצה לתת כאן קומפלימנטים. אולי הוא גם הוציא את האוויר מהחלק הערבי – לא מדבר על המשלחת – שלא רוצה שלום וחשב למצוא חן בעיני נשיא סוריה. הוא דיבר שעה על שלום. הוא אמר זאת במסיבת העיתונאים לפני חודש בקהיר, עם הנשיא מובארק. אחר כך, אדוני סגן השר, פארוק אל-שרע הזמין אותי אישית לשיחה בארבע עיניים, שארכה שעה. הוא ידע שאני סגן יושב-ראש הכנסת ואני ממפלגת העבודה. המזכיר ישב רחוק וכתב, רשם. לא שמעתי ממנו, ואני אחראי לכל מלה, הוא לא בא למכור כאן "לוקשים". לא שמעתי ממנו הסתה, לא שמעתי – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

על איזה שלום הוא דיבר?

נואף מסאלחה (העבודה):

מייד אענה לך.

חבר הכנסת ריבלין, מה הטענה שלהם? הם אומרים: היתה ממשלה חוקית בישראל בראשות שמיר, שאתה ניהלת משא-ומתן, והיתה ממשלה חוקית בראשות רבין-פרס. הם אומרים: בואו נמשיך את המשא-ומתן מהמקום שסיכמנו עם ממשלות ישראל, לא חתום. הם אומרים: האמריקנים היו, לא חתמנו. גם הם מודים שלא. מה אומר ראש הממשלה בנימין נתניהו: אני לא מוכן לכבד הסכמים לא חתומים.

אבל גם ניהלו משא-ומתן במשך ארבע שנים. במשך ארבע שנים אלה – הם טוענים שלא הגיעו בעניין הנסיגה לפרטים. ובעניין הביטחון – הרי כולנו אומרים ביטחון, רמת-הגולן וביטחון, כולנו ביטחוניסטים. ארבע-חמש שנים. זאת אומרת, שנה במדריד, תחת שמיר, וארבע שנים, ואנחנו הפסקנו שנה וחצי. יחד. אנחנו והסורים.

אני לא בא כאן להפחיד. אני אזרח ישראלי שרוצה שלום, לא בתנאים של סוריה. הרי יש ממשלה חוקית במדינת ישראל, ויש ממשלה חוקית בסוריה. לדבר – לא?

יכולה לטעון הממשלה – ונשמע, בוודאי, מכבוד סגן השר את הטיעונים ואת התשובה שלך – שלא. בוא נתחיל מחדש. אין להתחיל מחדש, כי כל ממשלה נבחרת בישראל. אם השנייה רוצה להתחיל מחדש, לא נגיע לשום דבר.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אבל מה זה משנה? הרי היו שיחות. אפשר להמשיך את השיחות מחדש, ובתוך עשרה רגעים אפשר להגיע לאותה נקודה שדיברו עליה. מעולם לא דיברנו על מהות השלום עם סוריה, לא עם רבין ולא עם שמיר.

נואף מסאלחה (העבודה):

זה לא נכון, דובר. הנשיא אסד אמר בפירוש בפני כולנו, חברי הכנסת דהאמשה, וליד צאדק וסאלח טריף.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

שמעתי מה אמרו חבר הכנסת דהאמשה – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ריבלין, חבר הכנסת דהאמשה, תנו לחבר הכנסת נואף מסאלחה לפתח את הרעיון. אני מבקש.

נואף מסאלחה (העבודה):

הם אמרו: בנושא האזרחי לא הגענו, אני מסכים אתך. עיקר הבעיות הן הביטחון והנסיגה, והדברים האחרים לא פחות חשובים. הנושא האזרחי כולל יחסים דיפלומטיים, נורמליזציה. הם אמרו זאת: כלכלה, תיירות, פרויקטים להבאת מים, פירוז. הם אמרו זאת לכולנו.

אני אומר, שאפשר להגיע לשלום, למשא-ומתן, בלי תנאים מוקדמים. הרי מה אומרות כל ממשלות ישראל מאז 1967, במשך 30 שנה? נכון שמצד אחד אמרו: אין חזרה לגבולות 1967, ועובדה שבמצרים חזרנו, בזמן שלטונו של המנוח מנחם בגין, שהיה אחד הדגולים בראשי הממשלות של ישראל, ואני לא אומר זאת רק בנסיבות האלה. זה ידוע.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לא נעים לי לומר לך, אבל מי שמציגים תנאים אלה הסורים. אנחנו אומרים: בלי תנאים.

נואף מסאלחה (העבודה):

חבר הכנסת רובי ריבלין, אני רוצה להגיד לך דבר מה. אני נגד תנאים מוקדמים. אבל היו שיחות. אי-אפשר כל פעם להגיד: הממשלה הקודמת. יכול היה רבין להגיד: אני לא מבסוט ממדריד, שמיר התחיל בזה. אבל הוא המשיך את תהליך מדריד, ואחר כך היו שיחות חשאיות באוסלו. אי-אפשר כל חמש-שש שנים, כשממשלות מתחלפות בישראל, להגיד: בשום פנים ואופן, כאילו לא היה שום דבר.

דרך אגב, לדעתי האישית המחיר לא השתנה. לא תנאים מוקדמים. הנשיא חאפז אל-אסד היה שר הביטחון ב-1967, כשהוא הפסיד את הגולן בפעם הראשונה, והיה הנשיא ב-1973, כשהפסיד את הגולן פעם שנייה. הוא לא יבוא, לדעתי האישית, דעת נואף מסאלחה, בלי תנאים מוקדמים. הוא לא יבוא לישראל כדי לחתום על שלום ונורמליזציה ויגיד להם: נוסף על כך אני נותן לכם מתנה, גם את המתנחלים וגם את רמת-הגולן. זה דבר בלתי אפשרי.

אדוני היושב-ראש, אני חושב שבסוריה יש שינוי שצריך לעודד אותו. השינוי הוא לטובתם וגם לטובתנו. הם לא הפכו פתאום ציונים. גם הנשיא אסד, שהוא גנרל, והיה גם מפקד במלחמות, והיו חללים סורים כמו שהיו גם חללים ישראלים – ואני חושב שנעשה טוב, אדוני סגן השר, אם נפרוץ, בעזרת ידידינו האמריקנים והאירופים, ערוץ של שיחות בין ישראל לסוריה. אני אומר זאת פומבית, ואמרתי זאת.

אני יעצתי לפארוק אל-שרע – תזמין חברי כנסת גם מהליכוד וגם מש"ס וגם ממפלגת העבודה, יהודים, אנשי רוח, עיתונאים, לדיאלוג. שלום אין. לדיאלוג, לא להסברה. כי יחסים בין עמים אי-אפשר לפתור ביום אחד, ואני מכיר קונצפציות – לא נרד מהגולן, אני רוצה את כל הגולן, זה קיים. מדובר על עתידם של שני עמים. מדובר על עתידו של העם הסורי ועל עתידו של העם הישראלי. אני לא אומר סכנת קיום. מדובר על עתיד בנינו. אנחנו רואים גם בלבנון – אני אומר סוריה ולבנון. בלבנון הקצת הדם נמשכת בין שני העמים. יש כאלה מהממשלה שמגדירים את מה שקורה בלבנון אפילו כמלחמה.

לדעתי אפשר לנהל משא-ומתן עם הסורים. איך, מה – אני לא בא לתת עצות לממשלת ישראל. אבל אפילו אם אני אשאר האופטימי האחרון בעולם, אני מאמין – הרי מלחמות היו בין סוריה לישראל, הרבה מלחמות, ובין היהודים לערבים. רק דרך השלום והפשרה היא הדרך הנכונה גם לנהל משא-ומתן. הבאתי לדוגמה את מדריד. הרי ממשלת ישראל ניהלה משא-ומתן מקביל גם עם הסורים והלבנונים וגם עם הפלסטינים והירדנים, לא זה על חשבון זה. וגם אם תהיה פעימה שנייה, זה לא מונע את פתיחת מסלול המשא-ומתן עם סוריה, ועדיף שעה אחת קודם. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת מסאלחה. אדוני סגן שר הביטחון. בבקשה.

וליד צאדק חאג'–יחיא (מרצ):

עוד לא התעייפת, אדוני סגן השר?

היו"ר ש' וייס:

אני באמת רוצה בשם הבית, אני חושב, להביע מידה של הערכה כלפך, נוסף על ידידות. אתה ממש נושא בכל המאמץ הפרלמנטרי מצד הממשלה. אתה עושה זאת ברוח טובה ובחברות.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אין ספק שזה מעייף, אבל זה חלק מהעניין.

חבר הכנסת נואף מסאלחה העלה הצעה לסדר-היום, רצינית ועניינית, לגבי הסכם שלום עם סוריה ולבנון. בעצם הסכם שלום עם סוריה הוא תנאי להסכם שלום עם לבנון. לצערנו הרב, לבנון היא היום טריטוריה סורית כבושה, והממשלה שם לא תלך לשלום ללא קבלת הוראות.

אבל הרעיון שלך וההצעה שלך טובים ונכונים. לכן, אדוני יושב-הראש, חבר הכנסת מסאלחה ידידי, ממשלת ישראל הנוכחית בהרכב כזה או אחר היתה הממשלה שפתחה את הדיאלוג עם הסורים.

כזכור לך, באוקטובר 1991 ועידת מדריד היתה המקום הראשון שבו התחיל דיאלוג, משא-ומתן ישיר עם הסורים וגם עם הלבנונים, גם עם הירדנים וגם עם הפלסטינים. יש כאלה שעדיין מאשימים אותנו על שהסכמי אוסלו הם תוצאה של מדריד. אבל, בכל מקרה, הממשלה הקשוחה הזאת של ערב 1992 היא זו שבעצם הביאה את הסורים בפעם הראשונה לשולחן המשא-ומתן.

אבל, תנאי הפתיחה של המשא-ומתן לא יכולים להיות מוכתבים על-ידי אחד מהצדדים. הרצון שלנו לשבת אתם לשולחן המשא-ומתן קיים, אבל אי-אפשר לומר – אנחנו נשב אתכם רק אם כך וכך או אחרת.

אין ספק שהנקודה שלהם היא נקודה מעניינת. הרי הם אומרים: אנחנו כבר קיימנו דיון בממשלה הקודמת, בדיונים האלה כבר הוסכמו כמה דברים, והדיון הוא כבר אפילו דיון על סידורי ביטחון. אבל גם השלום הזה שדיברה עליו הממשלה הקודמת, כעומק השלום כך עומק הנסיגה, השלום הזה שהיה אמור להביא למצב של שלום עם יחסים דיפלומטיים, עם שגרירויות, רק השבוע, שלשום שמענו את פרימקוב אומר, לאחר שיחה עם הסורים, שהכוונה של הסורים היא להגיע למצב של הסכם אי-לוחמה.

היו"ר נ' מסאלחה:

זה לא נכון.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

וגם אם זה שלום, הוא אומר, שמה שיהיה זה אולי שגרירות, וגם היא לא תהיה בדמשק אלא באיזו עיירה המרוחקת 20 קילומטר מדמשק. אני לא יודע אם הדברים נכונים אם לא, אבל אלה דברים שנאמרו.

אני אומר: אנחנו מדברים על ממשלה חדשה; לפני כשנה וחצי נבחרה ממשלה חדשה. הממשלה הזאת רוצה ללכת למשא-ומתן עם הסורים, אבל היא רוצה להגיד: בואו נשב ונדבר, ולא להגיד: מה שהיה לפני כן נמשך. כי אם זה היה הסכם מחייב, הרי בהסכמי אוסלו אמרנו כממשלה: אם ניבחר – נמשיך, כי הסכמים אלה מחייבים. אבל משא-ומתן שהגיע לנקודה כזאת או לנקודה אחרת הוא לא דבר מחייב. הסורים יכולים להרגיש אולי שהם היו רוצים להמשיך מאותה נקודה שהם הגיעו אליה בממשלה הקודמת. אבל יש ממשלה חדשה, היא נבחרה, נבחרה על סמך מצע אחר. היא נבחרה גם על סמך מצע אחר לגבי רמת-הגולן. אם היה הסכם, היינו עומדים בפני מצב שונה לחלוטין.

אבל להתנות את החזרה לשולחן בכך שנתחיל את המשא-ומתן מנקודה מסוימת – אני לא יודע אם יש לך השפעה שם ונפגשת עם פארוק אל-שרע במשך הרבה זמן. בוא שבו ותדבר, מה הבעיה? בוא נשב לשולחן, בוא נדבר, בוא נראה מה אפשר. אבל ההיצמדות הזאת, מה שהממשלה הקודמת הגיעה אליו במשא-ומתן הוא מחייב – אין לזה שום אסמכתה, אין חתימה של אף אחד.

וליד צאדק חאג'י-יחיא (מרצ):

למה זה פסול? הלכו כבר דרך ארוכה בעניין הזה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אני אגיד לך למה, חבר הכנסת וליד צאדק. אמרתי שיכול להיות היגיון בטענת הסורים שהם ניהלו משא-ומתן מסוים, הם לא רוצים לפתוח משא-ומתן כל פעם מחדש – יכול להיות. אבל זה לא הגיע לדרגה של הסכם, לכן אין הדבר מחייב. הממשלה הזאת נבחרה על סמך מצע אחר.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

זה לא מחייב.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, תן לי רגע. מה הבעיה של הסורים לבוא לשולחן המשא-ומתן בהתחלה ולהגיד: אנחנו חושבים שבדברים האלה כבר יש הסכמות, אבל עצם ההתניה גם היא חשודה. היא גם אומרת, שאולי אין שם רצון להגיע לאיזה הסכם עם הממשלה הנוכחית, אף שזה לא נראה לי סביר, כי הם אלה שבאמת התחילו את הדיון באוקטובר 1991 עם ממשלה שהיתה ממשלת ליכוד. אבל ההתניה הזאת לגבי פתיחת המשא-ומתן היא התניה שלא יכולה להתקבל על דעתו של איש.

לכן, מבחינתנו הדבר לא נוח. לא היינו רוצים שהסורים יבואו לשולחן המשא-ומתן – והלוואי שיעשו כן, הסורים, זה אומר הלבנונים, זה אומר שאפשר אולי לפתור את כל הבעיות של המזרח התיכון.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

המטרה למשא-ומתן לשם עצמו, לשם משא-ומתן?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אמרתי גם קודם בנושא הפלסטיני, שגם אז אמרתם שהחלטת הממשלה היא רק כדי לדבר על איזו הצהרה, ולעולם לא תהיה התקדמות ולא יתקיימו דיונים נוספים, כי ועדת הארבעה היא ועדה שתקבור את המשא-ומתן, אז, בהחלטה של ה-16 בעד, שני נמנעים. והעובדה שבשבועיים שעברו – רק בשבוע האחרון התקיימו שלוש ישיבות.

לכן, אי-אפשר להגיד שאנחנו נמצאים באיזה מצב כזה שאנחנו לא מוכנים לבוא למשא-ומתן, אלא אם זה יהיה מנקודת מצב מסוימת. בואו לשולחן, בואו נשב, בואו נדבר, זכותכם להעלות כל דבר, זכותכם להציע כל נושא, זכותכם להגיד הכול. אבל להגיד: לא נתחיל משא-ומתן אלא אם זה יהיה מנקודה מסוימת – זה דבר שלא נראה לי נכון.

לכן אני חושב שטוב תעשה סוריה – וזה גם מה שהממשלה סבורה – אם תחזור למשא-ומתן מייד, באופן שכפי שאמרתי יהיה ניתן לדון על הכול, לרבות על הנושאים שכבר נדונו, ולהעלות נושאים חדשים על סדר-היום. אולי גם לכם יש איזה רצון להעלות משהו חדש, ולא רק מה שכבר נדון בעבר.

אם אכן יעשו זאת, אדוני יושב-הראש, יהיה ניתן להגיע לפתיחה מחודשת במשא-ומתן ובאמת להניע את התהליך, כי אין ספק שהסכם שלום עם סוריה הוא אחד המפתחות הבסיסיים להסכם שלום כולל במזרח התיכון.

אני מציע להעביר את ההצעה שלך לוועדת החוץ והביטחון. תודה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. חבר הכנסת טלב אלסאנע מציע להסיר.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, כבוד סגן השר, חברי הכנסת, גם היושב-ראש, חבר הכנסת וליד צאדק, חבר הכנסת דהאמשה ואנוכי היינו בסוריה ונפגשנו עם הנשיא אסד. התרשמנו מהכנות ומהנכונות של דבריו. לא צריך לשלוח את יהודה גיל או את הדוחות הכוזבים שלו על מנת לבסס את העמדה לגבי עמדתה של סוריה. די להקשיב לקולו הברור ולקול הצלול שנשמע מדמשק כדי להיווכח שסוריה באמת ובתמים רוצה להתקדם בתהליך השלום.

מה בסך הכול היא דורשת, כבוד סגן השר?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

דיברת כישראלי או כאחד מ-1948?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

לא, דיברתי כישראלי שאכפת לו מקידום תהליך השלום, שרוצה שהממשלה לא תתבסס על דוחות כוזבים ממקור זה או אחר אלא תשמע אנשים שראו ונפגשו. ואני רוצה לומר לך, כבוד סגן השר, שאכפת לנו מהשלום, אכפת לנו מהמדינה, ואנחנו אומרים זאת באחריות, בכנות.

אנחנו סבורים, שהממשלה הקודמת לא היתה ממשלה המייצגת מישהו בסיביר או באיזה אי בודד בסוף העולם. זו הממשלה שנבחרה על-ידי העם בישראל, ממשלה לגיטימית, הממשלה הקודמת. הממשלה הקודמת ניהלה משא-ומתן ועשתה צעדים חשובים מאוד וניהלה את המשא-ומתן בצורה אחראית מאוד, כמו יצחק רבין ואחרים. מדוע לחזור ולנהל משא-ומתן עקר? מדוע לא להתקדם מהצעדים או מהשלב שהגיעו אליו בתקופת הממשלה הקודמת? מה רע בדרישה הזו? מה מוגזם בדרישה הזו?

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה לחבר הכנסת טלב אלסאנע.

אדוני סגן השר, תאמין לי, אני לא מנצל כאן רוב או מיעוט. הייתי מסתפק בדברים שלך. אם היתה התחלה של משא-ומתן, לא הייתי מגיש את ההצעה, כי יש אורך רוח. אבל היות שאני, כמגיש הצעה, כישראלי, חושש מהתפתחויות – אני לא מפחיד אף אחד, יש ביטחוניסטים, אתה סגן שר הביטחון, יש רמטכ"ל – היות שאני באמת חושש שמצב של לא שלום ולא מלחמה עם סוריה ולבנון יוליד אולי איזו סכנה מסוימת, לא קיומית, לישראל, לכן הנושא הזה אקטואלי, זה כמו פצע. הוא יהיה אקטואלי בעוד חודש ובעוד חודשיים, והלוואי שהייתי מסתפק. לכן אני רוצה שימין ושמאל יבואו וידונו. זה לא עניין של נואף מסאלחה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אין בעיה, אני מוכן לקיים דיון במליאה.

היו"ר נ' מסאלחה:

מי בעד העברת ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת מסאלחה בנושא סוריה ולבנון לדיון במליאה?
הלואי שעד אז יפתח המשא-ומתן עם סוריה, ואז נוותר על זה. זה לא עניין של רוב טכני.

הצבעה מס' 24

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 12

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר נ' מסאלחה:

11 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. עם קולה של חברת הכנסת נעמי חזן – 12 בעד. תודה רבה.

שאלות ותשובות

היו"ר נ' מסאלחה:

אדוני סגן שר הביטחון, בבקשה תענה על שאלות.

עקירת מזוזות מבית-הכנסת "שלום על ישראל" ביריחו

חבר הכנסת ר' פנחסי שאל את שר הביטחון ביום כ"ה בתמוז התשנ"ז (30 ביולי 1997):

"המודיע" מ-26 ביוני 1997 כותב – מצורף צילום הידיעה – כי "פלסטינים חדרו לבית-הכנסת 'שלום על ישראל' ביריחו ועקרו את המזוזות". כמו כן נטען, כי "שוטרים פלסטינים מעכבים יהודים בחברון בניגוד להסכמים", וכן ש"שוב חוללו מצבות הזיכרון ליהודים שנרצחו בכבישים ליד חברון".

רצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. האם הם נחקרו?

תשובת סגן שר הביטחון ס' שלום:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. בבית-הכנסת "שלום על ישראל" התבצעו עבודות שיפוץ, לרבות בניית החלק הפנימי, חידוש הגג והחלפת משקופים ודלתות. בתיאום עם אחראי משמרת התפילה במקום ועל מנת לבצע את עבודות השיפוץ הוסר המשקוף בכניסה עם המזוזה שהיתה עליו. המזוזה לא נעקרה והמקום לא חולל. עם השלמת השיפוץ, המקום נפתח מחדש והמזוזה הותקנה.

מצבת זיכרון לזכר שרית פריגל, זיכרונה לברכה – אכן דווח על כך שהמצבה של שרית פריגל, זיכרונה לברכה, רוססה בצבע. למקום הגיעו כוחות צה"ל ומשטרת ישראל. משטרת ישראל פתחה בחקירה ומחקה את עקבות הצבע. למעט מקרה זה, לא ידוע לנו על תופעה של חילול מצבות באזור חברון.

פעילות שוטרים פלסטינים בחברון – לא מוכרים לצה"ל דיווחים על-אודות עיכוב ישראלים על-ידי שוטרים פלסטינים בחברון, אף שלעתים קורים מקרים כאלה. קיימים נהלים מוסכמים עם הרש"פ – ועל-פיהם הם אכן יכולים Aהרשות הפלסטינית – אשר לטיפול באזרחים ישראלים הנכנסים לשטח לבקש מבעל רכב להזדהות, להציג תעודות ולהמתין עד להגעתו של סיור משותף.

אשר לשאלתך הנוספת במליאת הכנסת: לעניין השוטרים הפלסטינים – לעתים מעכבים השוטרים הפלסטינים, בניגוד לסמכותם, ישראלים. הסיור המשותף מגיע למקום ומשחרר אותם. כמו כן מוגשת תלונה על הפרת ההסכם.

קייטנות לאלמנות צה"ל

חבר הכנסת א' אושעיה שאל את שר הביטחון ביום ה' בחשוון התשנ"ח (5 בנובמבר 1997):

בעבר היה נהוג שאלמנות צה"ל שנישאו בשנית יוכלו להשתתף בקייטנות שצה"ל מארגן. לאחרונה יצאה הוראה האוסרת זאת. נודע לי, כי אלמנות רבות אינן משנות את שם משפחתן כדי שלא לאבד הטבות שהן זכאיות להן, ובכך מוליכות שולל את משרד הביטחון. החלטה זו ודאי שלא תביא לשינוי במגמה.

רצוני לשאול:

1. האם קיימת הוראה האוסרת השתתפות אלמנות שנישאו בשנית בקייטנות צה"ל?

2. מה הם השיקולים?

3. האם תבוטל ההוראה?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

3-1. הנושא נבחן לאחרונה, והוחלט שלא לשנות מזכאות אלמנות צה"ל שנישאו מחדש להשתתף בקייטנות.

היו"ר נ' מסאלחה:

שאלה נוספת לחבר הכנסת אפי אושעיה.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני סגן השר, אני מנצל את ההזדמנות לומר תודה למערכת הצה"לית ולך על שהסיקו את המסקנות הנכונות. תודה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

תודה רבה גם לחבר הכנסת אפי אושעיה. המסקנות הוסקו, והדבר תוקן.

עריכת ניסויים רפואיים בחיילי צה"ל

חבר הכנסת ד' צוקר שאל את שר הביטחון ביום ה' בחשוון התשנ"ח (5 בנובמבר 1997):

ב-22 באוקטובר 1997 פורסמה בעיתון "העיר" כתבה בדבר ניסויים רפואיים הנערכים בקבוצות חיילים במסגרת הצבאית.

רצוני לשאול:

1. האם הנתונים העיקריים בכתבה נכונים?

2. מה הוא היקף הניסויים הרפואיים הנעשים בחיילים – כמה חיילים ולאילו פרקי זמן?

3. האם קיימת בדיקה של הניסויים בצבא על-ידי גוף חיצוני?

4. אם לא – מדוע, והאם יבוצע נוהל בדיקה חיצונית בעתיד?

תשובת סגן שר הביטחון ס' שלום:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. עריכת ניסוי בחיילים בלא אישור ועדת הלסינקי של חיל הרפואה, או תוך חריגה מן האישור שנתנה הוועדה, מהווה עבירה אתית מצד הרופא וכן עבירה על פקודות הצבא.

אין אפשרות להתייחסות פרטנית למקרים המוזכרים בכתבה, שכן אין הם מלווים בפרטים שניתן לזהות באמצעותם את החוקר או המחקר. אם יועברו פרטים מזהים ומספקים, יערוך חיל הרפואה בירור מקיף בעניין.

אף כי צה"ל אינו כפוף להוראות תקנות בריאות העם העוסקות בניסויים בבני אדם, בחר צה"ל להחיל על עצמו את הנורמות והעקרונות שבתקנות אלה. על כן, הוקמה בצבא ועדה לניסויי אנוש בחיל, בהתאם לאותם עקרונות שבתקנות בריאות העם ולהצהרת הלסינקי הבין-לאומית.

2. מספר החיילים המשתתפים בניסויים משתנה בהתאם להיקף הניסויים ולסוגם. מדי שנה מוגשות כ-70 הצעות מחקר. כ-15% מההצעות נדחות על הסף, ורק 60 נדונות בוועדה. הוועדה מאשרת כ-75% מההצעות, כלומר 45 הצעות למחקר, תוך דרישה לביצוע שינויים ותיקונים. מתוך הניסויים שאישרה הוועדה דוחה קצין רפואה ראשי, שהוא הסמכות הסופית, כ-30%.

3-4. ככל פעילות המתקיימת בצה"ל, גם ועדת הלסינקי נתונה לביקורת של מבקר מערכת הביטחון ומבקרת המדינה. נוסף על כך, מתקיימות בימים אלו עבודות מטה לשיתוף שני אזרחים שיהיו "נציגות ציבור" – מודגש כי נציגות זו משתתפת כבר היום בדיוני הוועדה, אף שטרם הוסדר מעמדה בפקודות הצבא.

מעצר מינהלי של פלסטיני מג'נין

חבר הכנסת ע' דהאמשה שאל את שר הביטחון ביום י"ב בחשוון התשנ"ח (12 בנובמבר 1997):

האסיר הפלסטיני נ"ג – שמו המלא מופיע במקור – מג'נין עצור מ-22 באפריל 1994 במעצר מינהלי.

רצוני לשאול:

1. האם ישוחרר העצור הנ"ל ממאסרו?

2. אילו שיקולים ענייניים – אם בכלל – עומדים ביסודו של המעצר?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

2-1. האיש הנזכר בשאילתא עצור במעצר מינהלי לאור מידע מוצק הקושר אותו לפעילות חבלנית עוינת ומעיד על היותו סיכון ביטחוני למדינת ישראל ולאזור כולו.

במהלך מעצרו זכה הנדון להליך מסודר של ועדות ערר בפני שופטים, אשר הגיעו למסקנה כי מעצרו המינהלי והמשך החזקתו במעצר מינהלי מוצדקים.

היו"ר נ' מסאלחה:

שאלה נוספת לחבר הכנסת דהאמשה, בבקשה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

סגן השר, בשבוע שעבר היה לנו מקרה של אסיר, שלאחר ריצוי עונש של שלוש שנים הוא נמצא שמונה שנים בריציפות במעצר מינהלי. במקרה הזה יש לנו אסיר העומד לגמור שנה רביעית במעצר מינהלי. מה יהיה הסוף לעניינים האלה? האם אפשר להגיד לבני אדם: אתם מסוכנים, תישארו כל הזמן במעצר מינהלי? הרי יש חוק, יש סדר ויש חקירה. תגישו אותו למשפט אם הוא כזה מסוכן. אם זו סתם דעה באוויר – לא עוצרים בני אדם על דעות. אם הוא עשה מעשים – שיישפט. אין ראיות ואין ? הרי יש A. מה לנו ולאזור A משפט – שישוחרר. אין דרך אחרת. מדובר באדם שהוא תושב אזור שם הרבה תושבים שאינם חולמים על טובתה של מדינת ישראל, אז נעצור את כולם?

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. בבקשה, אדוני סגן השר.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

האדם הזה שאתה מכיר, אני לא אומר את שמו כאן, אף שהוא כתוב לי כאן, הוא אדם שבאופן ברור, מבחינתנו, קשור לפעילות חבלנית עוינת. זה לא עניין של התנכלות לאיש כזה או אחר. האיש הזה מהווה מבחינתנו סיכון ביטחוני למדינה. לכן הוא נמצא במעצר מינהלי.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אם היה משפט, הוא היה יכול לזכות ולהשתחרר.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה.

הפעלת השקמיות בשבת

חבר הכנסת ח' פורת שאל את שר הביטחון ביום י"ט בחשוון התשנ"ח (19 בנובמבר 1997):

ב"הארץ" מיום שני, 13 באוקטובר 1997, נכתב, כי משרד הביטחון דורש מהזוכה במכרז להפעלת השקמיות להפעיל גם בשבתות.

רצוני לשאול:

1. האם נכונה הידיעה?

2. מי החליט על פתיחת השקמיות בשבת, ומדוע? האם יש בכך שינוי?

3. האם ישונו תנאי המכרז והשקמיות יישארו סגורות בשבת?

תשובת סגן שר הביטחון ס' שלום:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. שעות הפעילות במכרז להפעלת הקנטינות נקבעו תוך שמירה מוחלטת על קדושת השבת ובהתחשב בחגי ומועדי ישראל.

מצורף נספח 7 למסמכי המכרז, ובו פירוט שעות הפעילות בקנטינות.

3. למען הסר ספק לגבי הפעלת הקנטינות במוצאי שבת וחג יובהר באותו נספח שבמסמכי המכרז, באופן מפורש, שעת פתיחת הקנטינות במוצאי שבת היא שעה לאחר צאת השבת.

ההצעה ליישב משתפי פעולה באקריט ובירעם

חבר הכנסת א' סעד שאל את שר הביטחון ביום כ"ו בחשוון התשנ"ח (26 בנובמבר 1997):

עברו כשבועיים מאז הציע אחד מחברי הכנסת, פני בדש, ליישב את משתפי הפעולה באקריט ובירעם ובכפרים הערביים שנהרסו בשנת 1948.

רצוני לשאול:

1. למה לא היתה על כך שום תגובה רשמית?

2. מה היא תגובת משרד הביטחון?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

2-1. ההצעה אינה עומדת על הפרק.

היו"ר נ' מסאלחה:

שאלה נוספת לחבר הכנסת אחמד סעד, בבקשה.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

תודה לך, כבוד סגן השר. אני שמח על התשובה שלך, אבל ברצוני לשאול: איפה העניין עומד?

היו"ר נ' מסאלחה:

איזה עניין?

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

העניין של החזרת אנשי אקרית ובירעם.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

הרי הנושא הזה קיים מ-1948. לאחרונה חלה, לצערי הרב, הסלמה בעניין הזה, אף שאולי היתה נכונות גם של ראש הממשלה מנחם בגין, גם של כמה חברי כנסת מהליכוד, שחשבו שיש צורך לעשות זאת. לאחרונה, ממצב של אנשים בודדים שהיו צריכים לחזור, כבר מדובר על עשרות אלפים, אם לא מאות אלפים. רק השבוע קיימנו על כך דיון בממשלה. אם זה היה באמת עניין נקודתי, היה אפשר לדון בכך. אבל ברגע שיש התרחבות, עניין זכות השיבה עדיין לא הוכרע.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה.

ירי כדור גומי על ילד

חבר הכנסת ס' סלים שאל את שר הביטחון ביום כ"ו בחשוון התשנ"ח (26 בנובמבר 1997):

ב-11 בנובמבר 1997 נפצע אנושות ילד בן תשע מכדור גומי שירה חייל צה"ל לעבר מידי אבנים ליד קבר רחל. מעדותו של כתב ה"ניו-יורק טיימס": האבנים הושלכו ממרחק ולא סיכנו את חייו של איש.

רצוני לשאול:

האם תיחקר התקרית הנ"ל ויוסקו מסקנות?

תשובת סגן שר הביטחון ס' שלום:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ככלל, במקרה שבו נגרם מוות כתוצאה מפעילות חיילי צה"ל נפתחת חקירת מצ"ח, וכך גם נעשה לאחר מותו של עלי ג'ואריש כתוצאה מירי חיילי צה"ל. בתום החקירה יועברו ממצאיה אל הפרקליטות הצבאית, אשר תסיק מסקנותיה על סמך הממצאים.

שחרור המחבלים מחוף ניצנים במסגרת עסקת משעל

חבר הכנסת י' שטרן שאל את ראש הממשלה ביום י"א בכסליו התשנ"ח (10 בדצמבר 1997):

שחרור המחבלים מחוף ניצנים, שנשפטו על ניסיון לעשות פיגוע המוני, במסגרת עסקת משעל, נעשה למרות חומרת המעשים המיוחסים להם.

רצוני לשאול:

1. מי אישר סופית את רשימת המועמדים לשחרור?

2. האם מדובר במדיניות?

סגן שר הביטחון ס' שלום:הרשימה גובשה בהתאם להנחיית ראש הממשלה, שלא ישחררו מחבלים עם דם על ידיהם, והיא אושרה סופית על-ידי ראש הממשלה.

מדובר בשחרור שבוצע כחלק מנסיבות מיוחדות הנוגעות לקשרים עם ירדן.

היו"ר נ' מסאלחה:

שאלה נוספת לחבר הכנסת יורי שטרן, בבקשה.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

הדבר כבר נעשה ואי-אפשר לתקן אותו. אני רק רוצה להביע את הסתייגותי מכך, שאנשים שבאו לרצוח, פשוט בדרך נס נעצרו ולא ביצעו את הרצח ברגע האחרון, נחשבים לאנשים שעל ידיהם אין דם.

לכן אני חושב, שאם אפשר להפיק איזה לקח מהסיפור הזה, לפחות בפעם הבאה לא להחשיב אותם כמיועדים לשחרור.

דבר נוסף. מהדיווחים בעיתונות עולה, שהאנשים האלה הוכנסו לרשימה ללא בדיקה מעמיקה על-ידי דרג נמוך יותר, וכל החתימות שהיו אחר כך פשוט היו חתימות, אם אפשר להגיד כך, אוטומטיות.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אדוני היושב-ראש, פני הדברים לא היו כך. העניין הזה היה בדיון מעמיק, ודנו בו זמן ממושך. עלו כמה רשימות. לחלק גדול מהרשימות לא הסכמנו.

צריך להבין שני דברים. מערכת הביטחון, יחד עם שירותי הביטחון, דנו בכל העניין, והוחלט, בהנחיית ראש הממשלה ושר הביטחון, ששני דברים ברורים לא יקרו: לא ישוחררו אנשי "חמאס" ולא כאלה עם דם על הידיים. הדבר הזה בוצע במלואו.

היו"ר נ' מסאלחה:

חוץ מהשיח' אחמד יאסין, שהוא מנהיג ה"חמאס".

סגן שר הביטחון ס' שלום:

שיח' אחמד יאסין הוא סיפור אחר. תרצה, ניכנס אליו.

היו"ר נ' מסאלחה:

לא, לא.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

חבר הכנסת דהאמשה אמר שהוא היה אצלו והוא הפך להיות האיש המתון ביותר בעולם. אז ראינו את זה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

נעזוב את זה.

הדלפות מדיוני ועדת-צ'חנובר

חבר הכנסת ש' בן-צור שאל את ראש הממשלה ביום י"ב בחשוון התשנ"ח (12 בנובמבר 1997):

מדי שבוע מדווחים בעיתונות פרטים מדיוני ועדת-צ'חנובר, שדיוניה סודיים.

רצוני לשאול:

מה יעשה ראש הממשלה בעניין זה?

תשובת סגן שר הביטחון ס' שלום:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ראש הממשלה רואה בחומרה את ההדלפות מדיוני הוועדה.

ראש הממשלה ביקש מהגורמים המוסמכים לנקוט את כל הצעדים הנדרשים בעניין זה.

מניעת כניסתו לישראל של המשורר מחמוד דרוויש

חבר הכנסת ע' בשארה שאל את ראש הממשלה ביום י"ב בחשוון התשנ"ח (12 בנובמבר 1997):

בתשובה על פנייתי למשרדך בבקשה להתיר למר דרוויש להיכנס לישראל לביקור אצל משפחתו ואמו המבוגרת, המתגוררים בג'דידה, נאמר לי כי הנושא "נבדק עם כל הגורמים המוסמכים" ובקשתי נדחתה.

רצוני לשאול:

1. מי הם "הגורמים המוסמכים" המטפלים בנושא?

2. מדוע נאסר על מחמוד דרוויש לבקר במולדתו, ואפילו באופן חד-פעמי?

3. האם מהווה המשורר סכנה ביטחונית?

תשובת סגן שר הביטחון ס' שלום:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. הגורמים המוסמכים הם הגורמים העוסקים, בין היתר, במגזר הערבי בישראל.

כפי שכבר השיבנו לפנייתך הקודמת, לאחר בדיקת הנושא אין אפשרות להיענות לבקשה.

"יומן חוץ" ברשת ב' של "קול ישראל"

חבר הכנסת ר' ריבלין שאל את ראש הממשלה ביום כ"ו בחשוון התשנ"ח (26 בנובמבר 1997)

לאחרונה נודע לי על הנסיבות שבהן התקבלה ככל הנראה החלטה לבטל את "יומן חוץ" ב"קול ישראל".

רצוני לשאול:

מה היא תגובתך על העניין, ומה ייעשה בנדון?

סגן שר הביטחון ס' שלום:בשיחה שערכתי עם מנהל הרדיו, מר אמנון נדב, הובהר לי שהשיקולים בעניין היו מקצועיים בלבד. מכיוון שכך, אין מקום להתערב בשיקולים של הנהלת הרדיו בעניין זה.

היו"ר נ' מסאלחה:

שאלה נוספת לחבר הכנסת ראובן ריבלין, בבקשה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני סגן השר, אפשר תמיד לומר שיקולים מקצועיים. איזה שיקול מקצועי יכול להסיר מעל מפת השידורים שידור חשוב כל כך כמו "יומן חוץ"? זה דבר שהדרג הפוליטי, האחראי, צריך לבוא ולומר – לא מבחינת הכוונת התוכן אלא מבחינת הנושא לצורך הסברה, קבלת מידע, כראי או איזה חלון לעולם כולו – "יומן חוץ" היתה אחת מהתוכניות החשובות ביותר שהיו קיימות ב"קול ישראל". איך אפשר לבוא ולומר שיקול מקצועי? האם שיקול כספי? מה פירוש שיקול מקצועי, האם שיקול ערכי? האם שיקול של כוח-אדם? אלה דברים שעליהם מופקד שר, אחרת לא היה מופקד על כך שר.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה. בבקשה, אדוני סגן השר.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

קודם כול, רק לתיקון העניין. בתשובה שלי לא אמרתי "שיקול מקצועי", לא הזכרתי את המלה מקצועי, אמרתי: שיקולים של הנהלת הרדיו.

בכל מקרה, אני מסכים אתך, התוכנית מבחינתי היתה מעניינת, כל יום ב-15:00, אם אני זוכר את השעה. היא נתנה פרספקטיבה אחרת על מה שנעשה כאן, שיש גם עולם מבחוץ, שאנחנו גם יכולים לזכות אולי במין אתנחתה מסוימת, לראות שגם בעולם החיצוני יש בעיות ולא רק פה. זה גם היה מעניין.

אני באופן אישי מוכן לקיים בירור נוסף כדי לבדוק מה עומד מאחורי העניין הזה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

ראש הממשלה צריך להגיש שאילתא לנדב – – –

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אני באופן אישי מוכן באמת לקיים בירור נוסף כדי לבדוק מה עומד מאחורי העניין הזה. אבל היו פניות, כמובן, למר נדב על-ידי אנשיו של ראש הממשלה, והתשובות שנמסרו היו התשובות שנתתי. אני באופן אישי חושב שהתוכנית היתה טובה. אני אבדוק זאת, ואם תרצה – אתן לך גם תשובה לאחר שעשיתי את הבירור.

היו"ר נ' מסאלחה:

אדוני סגן השר, תודה. אתה סיימת להיום.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

תודה רבה. סיימתי להיום.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה על הסובלנות שלך. אתמול היה יום הסובלנות.

הצעות לסדר-היום

הנצחת זכר עולי ספינת "אגוז" וחגיגות היובל

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, עכשיו יש לנו הצעות לסדר-היום מס' 3528, 3562 ו-3539, בנושא: הנצחת זכר עולי ספינת "אגוז" וחגיגות היובל. אלה הצעות דחופות לסדר-היום, וראשון הדוברים הוא חבר הכנסת רפאל אלול. אחריו – חברת הכנסת נעמי חזן. אלה שלוש דקות.

רפאל אלול (העבודה):

לא. אדוני היושב-ראש, הלך לנו אחד, אז תחלק לנו את הזמן. היו שלושה מציעים. חמש דקות לפחות.

היו"ר נ' מסאלחה:

אתה רואה שהשר קצב חסר סבלנות לפני שהתחלת לנאום. אתן לך חמש דקות, אבל אל תתחיל להתמקח אתי אחר כך. תתרכז.

רפאל אלול (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, כבוד השר, בכ"ג בטבת התשכ"א, 1961, הבריחה ספינת "אגוז" בפעם ה-13, מחוף אל-חסימה שבצפון מרוקו לכיוון נמל גיברלטר, על סיפונה 44 מעפילים ממרוקו – ילדים, נשים וזקנים – ופניהם לארץ-ישראל. בעיצומה של ההפלגה טבעה "אגוז" על כל מעפיליה. 22 גופות בלבד נמשו מן הים והובאו לקבורה בבית-העלמין היהודי באל-חסימה, ואילו 22 הגופות האחרות, על הספינה, ירדו למצולות הים לעולמים.

אסון מעפילי "אגוז" גרם לזעזוע עמוק במדינת ישראל ובעולם היהודי והחופשי. כותרות העיתונים במערב הביאו את הבשורה הרעה, את מצוקתם של יהודי מרוקו ואת כמיהתם לעלייה לציון. בעקבות טביעת המעפילים ובעקבות לחץ בין-לאומי על ממשלת מרוקו הותרה עלייתם של יהודי מרוקו לארץ-ישראל, ובכך הצטרפו לאחיהם מקצווי תבל ונטלו חלק בבניין הארץ וביישובה.

מאמצים בלתי פוסקים ברחבי העולם, בקרב ראשי מדינות וארגונים בין-לאומיים, ראשי קהילות יהודיות ואישי רוח, הביאונו סוף-סוף אל היעד הנכסף – עצמותיהם של 22 המעפילים טבועי "אגוז" הועלו ממקום קבורתם מאל-חסימה שבמרוקו למנוחת עולמים בירושלים, העיר שעליה חלמו ובדרך אליה קיפחו את חייהם.

ארונות כ"ב המעפילים הועלו ארצה ביום רביעי, ז' בכסליו התשנ"ג, ונטמנו בלוויה ממלכתית בהר-הרצל בתאריך י"ט בכסליו, 14 בדצמבר 1992. אחרי ארונותיהם צעדו וחלקו כבוד נשיא המדינה, ראש הממשלה, שרי הממשלה, הרבנים הראשיים לישראל, שופטי בית-המשפט העליון, נבחרי ציבור, משפחות חללי "אגוז", יחד עם משפחת השכול של מערכות ישראל, והמוני עמך ישראל. כך פרעה מדינת ישראל חוב של כבוד לבניה-גיבוריה.

רבותי, אני מקדים את ההקדמה הזו, כי הסיפור של מעפילי "אגוז" – – –

היו"ר נ' מסאלחה:

כל זה הקדמה?

רפאל אלול (העבודה):

זו היתה הקדמה על חשבון הזמן שלי, אדוני היושב-ראש.

היו"ר נ' מסאלחה:

בבקשה.

רפאל אלול (העבודה):

אני גם מחזיק בידִי כאן את החלטת הממשלה – ראש הממשלה מנחם בגין, זיכרוננו לברכה, בעזרתו האדיבה של השר דוד לוי קבעו שתהיה הכרה ממלכתית במעפילי "אגוז" ובהעפלה הזו, וגם טקס הקבורה יהיה ממלכתי, על כל המשתמע מכך.

לימים התקרבונו לחגוג 50 שנה, ובאה קבוצת אמנים עם רעיון כביר – לעשות סרט על ההעפלה ממרוקו ועל מעפילי "אגוז".

לבריאות. כבוד השר, זה אומר שאני מדבר אמת.

הם באו עם רעיון לעשות סרט על ההעפלה ממרוקו ועל יהדות מרוקו. הטלוויזיה הישראלית הסכימה להיות שותפה לסרט הזה. הסרט עולה כמיליון דולר, ומדובר על ארבעה פרקים שיצינו בחגיגות 50 שנה למדינה. הטלוויזיה הישראלית נתנה חלק, השגנו חלק ממקומות אחרים והגענו גם לוועדה לאירועי שנות ה-50, שם אמרו לנו שהרעיון מוצא חן בעיניהם ובא בחשבון, וכשיהיה תקציב הוא יידון. אנחנו הבנו, שהכסף הזה יספיק – –

עוד מלה אחת.

היו"ר נ' מסאלחה:

בבקשה.

רפאל אלול (העבודה):

– – להפקת הסרט הזה. לכן, חתמנו הסכם עם הטלוויזיה הישראלית, ורצו עם זה. כבר יש אמנים: גילה אלמגור, זאב רווח, אבי טולדנו, אלון צרפתי – אמנים מכובדים ומפורסמים, שאמורים כבר לצאת למרוקו לצלם. אני דיברתי עם השר לשעבר מודעי, אני מניח שהוא היה חבר ממשלה כשהתקבלה ההחלטה הזו, והוא אמר לי בצורה פשוטה שאין כסף לעניין הזה, ואותו לא מעניינים לא מרוקנים ולא רומנים – אין עדות. חשבתי שנושא ההעפלה הוא נקודת ציון. אתה איש שכונות וערי פיתוח, ואתה יודע, אדוני השר, שאתה צריך להיות הלוחם שעוזר לנו לאשר את הסכום הזה.

לכן, הפנייה שלי היא קודם כול להעלות את הנושא הזה. אני חושב שהוא חשוב מאוד לשנת ה-50. מדובר בסרט בן ארבע שעות. השר יכול, לדעתי, לתרום פה תרומה מכרעת כדי שהסרט הזה יצא לפועל וכל עם ישראל יראה את תרומתם של 600,000-700,000 יהודים שעלו ממרוקו לישראל. אודה לאדוני השר אם יעשה מאמץ לעזור לנו לקדם את הסרט הזה. תודה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. הצעה לסדר-היום באותו נושא: הנצחת זכר עולי ספינת "אגוז" וחגיגות היובל – של חברת הכנסת נעמי חזן. בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו לה שתי הצעות דחופות לסדר-היום בשבוע אחד.

נעמי חזן (מרצ):

אני מסביר.

היו"ר נ' מסאלחה:

אולי אחת נגררה מהשבוע שעבר. חבר הכנסת זאבי, יש נושא שנגרר משבוע שעבר. אני מסביר לך.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת זאבי, לא על חשבון זמני אני מבקשת להסביר. ההצעה הדחופה הראשונה היתה הצעה שאושרה לשבוע שעבר, ועל-פי בקשת הממשלה נדחתה לשבוע הנוכחי.

שבח וייס (העבודה):

האגוז פוצח.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, אנחנו בפתח חגיגות היובל למדינת ישראל. בשנות ה-50 ובשנות ה-60 עלו יותר מ-600,000 יהודים מצפון-אפריקה לארץ. הועלה רעיון, ורעיון נכון וצודק, להקדיש לעלייה המפוארת הזו סדרה במסגרת חגיגות היובל למדינה בטלוויזיה הישראלית. מיטב האמנים והסופרים במדינת ישראל החליטו להצטרף ליוזמה הברוכה הזו: המחזאי מוטי לרנר, כותב הסדרה, סדרה של ארבעה פרקים, הבמאי אורי ברבש, המפיק יוסי בסון, ויוזם רעיון הסדרה אבי טולדנו.

תרשה לי לקרוא בפניך כמה מלים, שבהן מתאר המחזאי מוטי לרנר את ההכנות לקראת הסדרה הזו: "לעבודת הכתיבה ניגשתי אחרי פגישותי עם סם בן-שטרית, וקראתי ספרות ענפה, כולל מסמכים סודיים ביותר. סיירתי במרוקו יחד עם אורי ברבש ואבי טולדנו במקומות שבהם התרחשו האירועים של ההכנה של ההעפלה של מעפילי 'אגוז', כולל אל-חוסיימה, מקום קבורתם, ונפגשנו עם אישים רבים, הן מהקהילה היהודית והן מאנשי השלטון. ראיינתי כ-100 אנשים, כולל אלה שעשו ופעלו במרוקו ומחוצה לה. בסדרה אנחנו מתרכזים בשלושת השבועות שקדמו לטביעת 'אגוז', במשפחה אחת עשירה ויפה. אב המשפחה, רפי, עלה ארצה במטרה להקים בית-מלון בתל-אביב" – אדוני השר, תקשיב – "הסוכנות שלחה אותו להקים 'קיוסק' בבאר-שבע. רפי נפגע מהיחס של החברה הישראלית אליו וחזר למרוקו, לקזבלנקה. הוא ובני משפחתו ניהלו את מלון 'לה רנסנס'. במרתף בית-מלון זה בקזבלנקה מתרחשת הפעילות המחתרנית להגנה עצמית של יהודי מרוקו, הפעילות החשאית להעפלה, עד לטביעת ספינת 'אגוז' שבעקבותיה נפתחו שערי העלייה ממרוקו לארץ-ישראל".

אדוני השר, חברי הכנסת, זו הסדרה היקרה ביותר והיוקרתית ביותר שהפיקה הטלוויזיה הישראלית. על כך מעידים אנשי הטלוויזיה הישראלית. אבל, אני באה בשם אזרחי המדינה, וזכותם של אזרחי המדינה בחגיגות היובל ללמוד, לדעת, להאדיר ולשבח את העלייה מצפון-אפריקה. ומה חסר לנו? 420,000 שקלים כדי שנוכל פעם אחת ולתמיד לשים במרכז העשייה של בניית המדינה את יהדות צפון-אפריקה.

אני בטוחה שאני מדברת לא רק אל ראשך, אלא גם ללבך בעניין הזה. אני מבקשת, מתחננת – אסור להביא למצב שבחגיגות היובל למדינת ישראל לא נוכל כולנו, בעקבות מעפילי "אגוז", לתת את הכבוד הראוי לעלייה הציונית המפוארת מצפון-אפריקה. תעזור לנו – 420,000 שקלים בלבד. תודה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. ישיב סגן ראש הממשלה ושר התיירות משה קצב. בבקשה.

נעמי חזן (מרצ):

גייסנו למעלה מ-600,000 דולר; חסרים 420,000 שקל.

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת ריבלין, תתגייס, זה דבר נוגע ללב.

שר התיירות מ' קצב:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כפי שהעיד חבר הכנסת רפי אלול, ממשלת ישראל בראשותו של מנחם בגין, החליטה לפעול להנצחת זכרם של מעפילי ספינת "אגוז" עוד ב-1981. היתה לי הזכות והיה לי הכבוד להשתתף גם כן באותו אירוע של העלאת עצמות הנופלים.

מדינת ישראל, בשנת היובל, מגבשת באמצעות העמותה בראשותו של יצחק מודעי את תוכניות הפעולה. אתם ערים, עדים בוודאי לקשיים, גם התקציביים, שעוברים על העמותה. נאלצנו לקצץ יותר מ-60% מתקציב העמותה, קוצצו תוכניות רבות מאוד, שהיו תוכניות חשובות גם הן, מעניינות, מרתקות, והתקציב עכשיו הוא כ-40% מהתקציב המקורי.

ממשיכים לפנות אלינו, חבר הכנסת רפי אלול וחברת הכנסת נעמי חזן, עוד עשרות רבות של גופים, ארגונים, שמבקשים לממן בשנת היובל אירועים כאלה ואחרים. אני בא לכאן, למשל, מפגישה עם חבר הכנסת לשעבר צ'רלי ביטון, ארנון צדוק, השחקן, ואחרים, שגם כן מבקשים תקציב לאותן מטרות חשובות.

אני מבין שחבר הכנסת רפי אלול שוחח על כך עם יושב-ראש העמותה ונדחה מפאת הנימוק של קשיים בתקציב.

קריאה:

כמה נשאר?

שר התיירות מ' קצב:

אני לא יודע אם העמותה, חבר הכנסת רפי אלול, יהיו בידיה האמצעים הפנויים כדי לממן את היתרה שחסרה. אני גם לא רוצה מעל הדוכן פה להציע הצעות איך לממן את ההפרש. אם הטלוויזיה הישראלית לקחה על עצמה את ההפקה של משדר חשוב זה, אני בטוח שהיא גם שקלה את הדרכים למימון.

רפאל אלול (העבודה):

גם לה קיצצו, ולמרות זאת היא – – –

שר התיירות מ' קצב:

הטלוויזיה הישראלית, אני חושב שהיא יכולה וצריכה לממן את השלמת ההפקה, ואני לא רוצה כרגע לעסוק בעניין הזה. העניין חשוב מכדי שאתייחס אליו בקלות ראש.

חברת הכנסת נעמי חזן – עובדה היא שהממשלה החליטה להנציח את זכרם של הנופלים, ורק בשבוע שעבר, ב-10 בדצמבר, ועדת שרים לסמלים וטקסים, שיש לי הזכות והכבוד לעמוד בראשה, אישרה את אירועי הזיכרון שיתקיימו בחודש ינואר.

רפאל אלול (העבודה):

אתה בא ואומר שזה ממלכתי, והוא אומר שזה עדתי.

שר התיירות מ' קצב:

אני חוזר ומצהיר – זה אירוע בחסות ממלכתית, באישור ממלכתי ועם גושפנקה ממלכתית, על-פי החלטות הממשלה.

רפאל אלול (העבודה):

הוא אומר שזה עדתי.

שר התיירות מ' קצב:

טקס האזכרה יהיה טקס ממלכתי, בהשתתפות ראשי המדינה, עם נוכחות חיילי צה"ל, שישתתפו בטקס האזכרה. אבל, אדוני היושב-ראש, כדי שבאמת נתייחס לעניין הזה במלוא הרצינות ונחפש יחד דרכים, ולא באמצעות דו-שיח מעל במת הנואמים פה במליאת הכנסת, אני חושב שהנושא הזה ראוי שייבדק וייבחן בוועדת הכלכלה של הכנסת. על כן, אני מציע להעביר את הנושא, וחברי הכנסת המכובדים יוכלו שם להמשיך בדיון כדי לחפש דרכים אם באמצעות הגוף הזה או גוף אחר. תודה רבה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה, אדוני השר.

הצעה אחרת. חבר הכנסת אברהם פורז רוצה להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רפי אלול. אחריו – חבר הכנסת שבח וייס. בבקשה.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני ביקשתי להסיר את ההצעה, כי אני רוצה למחות על כך שמעלים רק את נושא האונייה "אגוז", שהוא נושא חשוב, אבל לא מעלים את העניין של שתי אוניות של עולים מרומניה – "סטרומה" ו"מפקורה" ולא מעלים גם את העניין של האונייה "סלבדור", של יוצאי בולגריה, שטבעה.

אם מחליטים לעשות משהו להנצחת ההעפלה ואלה שנספו בדרכם לארץ, צריך לעשות את זה לגבי כל אלה – לגבי כל האוניות ולגבי כל המעפילים, ולא להסתפק רק בזה שיש פה מישהו, נניח מיוצאי מרוקו. אפשר לעשות אפליה מתקנת, אבל לא בדברים כאלה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. חבר הכנסת שבח וייס מבקש להסיר את הצעת חברת הכנסת נעמי חזן. בבקשה.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני חושב שיש חובה מוסרית והיסטורית ממדרגה ראשונה לתת ביטוי לאין שיעור יותר נמרץ לאתוס הגדול של העלייה הצפון-אפריקנית בכל חיינו התרבותיים.

חברי, חבר הכנסת פורז, ואני – אנחנו שייכים לשאריות פליטה נוספות. העלייה הרומנית, לדאבון לב, אף שהיא היתה ביסוד הביל"ויים והעליות הראשונות, ויש לה מקום אדיר בהקמת מדינת ישראל, לא זכתה, בגלל סדרה שלמה של סיבות, לא לביטוי פוליטי ראוי וגם לא בתחומים אחרים, למרות בולטותה בצבא ובכל מקום; וזה סיפור די מתעתע.

העלייה הזאת, למרות הכול, התחברה עם מעט פצעים. אני אומר, למרות הכול, שזה דבר מופלא. לגבי העלייה הצפון-אפריקנית, מי שבודק "על אמת" דווקא בתחום הסרטים, הטלוויזיה וכן הלאה – רוב הקריינים, רוב המנחים, רוב הטייקונים של הרייטינג ושל ה"שואו" – הכול תפוס, כמעט הכול, על-ידי בני הוותיקים, דור שני ושלישי, שרובם לא רק אשכנזים, הם גם לא עולים, ורובם איכשהו שייכים ל"היבריס" הישראלי וכן הלאה.

בכל הלב אני מצטרף לרעיון הזה, שלא לדבר על כך שסיפור "אגוז" הוא מין תמצית גלעינית של הערגה הציונית של העלייה הזאת, עם טרגדיה נוראה; והייתי שותף גם להבאה לקבורה, גם לפעילות העצומה שנעשת במעלה-אדומים. אני אישית הייתי שותף לעניין הזה. אני מרגיש רגשית שאני מחובר מאוד להצעות לסדר-היום שעלו כאן. תודה רבה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. חברת הכנסת נעמי חזן, את מסכימה לוועדת הכלכלה? חבר הכנסת רפי אלול? מסכימים.

חברי הכנסת, מי בעד אישור ההצעות לסדר-היום של חברי הכנסת רפי אלול ונעמי חזן בנושא הנצחת זכר עולי ספינת "אגוז" וחגיגות היובל, והעברתן לוועדת הכלכלה?

הצבעה מס' 25

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 12

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר נ' מסאלחה:

12 בעד, אחד נגד, אין נמנעים. ההצעות אושרו והן מועברות לוועדת הכלכלה.

הצעות לסדר-היום

החברה להגנת הטבע

היו"ר נ' מסאלחה:

הנושא הבא: הצעות לסדר-היום מס' 3535, 3536, 3547, 3567, 3575 ו-3578, בנושא: החברה להגנת הטבע. ראשון הדוברים, חבר הכנסת אלכס לובוצקי, בבקשה.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, עקב הפרסומים בעיתונות בימים ובשבועות האחרונים, חברים נוספים ואנוכי העלינו היום לדיון את הנושא של החברה להגנת הטבע, בעניין הסכנה הנשקפת מהשתלטות על החברה מצד גורמים בעלי עניין.

אומר את האמת, בדרך כלל איני נוהג להעלות הצעות לסדר-היום בכנסת על סמך כל מיני כתבות עיתונאיות, או על סמך החשדות או חשדות לכאורה. לפעמים אני גם מרגיש שהמנהג להחשיד אנשים באופן אוטומטי אינו מנהג ראוי והגון. אבל, חרגתי ממנהגי זה משום שנדמה שבמקרה הזה, בין שהחשדות נכונים ובין שהם לא נכונים, בין שיש בהם ממש ובין שאין בהם ממש, גם מראית עין של

החשדה מספקת כדי לשמור על החברה להגנת הטבע טהורה וזכה ורחוקה מכל מניפולציה פוליטית, כלכלית ומסחרית.

נדמה לי שבהעלאת הנושא יש מן ההזדמנות להציג את הנושא האמיתי והחשוב בפעולתה של החברה להגנת הטבע, והוא ההגנה על השטחים הפתוחים. מדינת ישראל היא מדינה מתפתחת, ברוך השם, והיא מתפתחת בקצב מהיר, וכולנו שמחים על כך. אבל דווקא משום כך יש חשש גדול, שאם עושים דברים במהירות זונחים את החשיבה ארוכת הטווח.

הגעתי לכנסת ממוסד אחר גדול ומפואר, האוניברסיטה העברית בירושלים. כשהאוניברסיטה העברית בירושלים רצתה לבנות את הקמפוס שלה בהר-הצופים, בעקבות מלחמת ששת הימים ב-1967, להחזיר עטרה ליושנה, נעשתה גם כן בנייה מסיבית, חפוצה, מרשימה, אבל בנייה ששכחה את שמירת הטבע. היום נדמה לי שרבים מצטערים על כך, בלי ספק אנשי האוניברסיטה העברית מצרים על כך שהיא שוכנת בהר-הצופים, במקום היפה ביותר עם הנוף היפה ביותר בארץ, אבל חוסמת אותו, למעשה.

אני רוצה להזהיר אותנו, את כולנו, וזה תפקידו של כל הציבור, במיוחד של נבחרי הציבור בבית הזה, לתת את ידם לחברה להגנת הטבע, שתוכל להמשיך במסורת הפעילות החשובה שלה – המלחמה בבנייה החפוצה, השמירה על השטחים הירוקים.

לעניין הזה יש גם היבט ציוני חשוב. בשנותיה הראשונות של המדינה היה ברור לכולנו, שאחד היסודות החשובים של תכנון הבנייה בארץ הוא פיזור האוכלוסין. ידענו והבנו כולנו, שחשוב שמדינת ישראל לא תעוצב כסינגפור, שבה כל האוכלוסייה מרוכזת בין גדרה לחדרה.

העיקרון של פיזור האוכלוסין היה עיקרון-על. בשנים האחרונות, ואשמות בכך כל הממשלות, ימין ושמאל, את העיקרון של פיזור האוכלוסין החליף, למרבה הצער, העיקרון של בנייה באזורי הביקוש. מנהיגות צריכה להפנות את הביקוש למימוש יעדים לאומיים. אני מקווה שכולנו נעזור לחברה להגנת הטבע וניעזר בחברה להגנת הטבע למימוש היעדים הללו. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת לובוצקי.

חברים, אני ממש אקפיד על הזמן, מכיוון שיש לנו היום מצוקה בסגנים, וכל מי שמאריך דבר פוגע באותם חברים שמסיבה זו לא יוכלו בכלל להגיע היום לזכות דיבור. מבחינת ה"פיריות" בינו, כל אחד יעזור לשני להקפיד על הזמן.

חבר הכנסת אחמד סעד – שלוש דקות, אפילו רצוי קצת פחות. חבר הכנסת מיכה גולדמן ייתן דוגמה, הוא יעשה זאת בשתי דקות. וכן הלאה.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, נושא הגנת הטבע כולל שתי בעיות שונות.

הבעיה הראשונה היא בעיית הספסרות המרושעת. לפי מה שפורסם ביום ראשון שעבר ב"דיעות אחרונות" ובעיתונים האחרים, הצמד אפל וחוטרי-ישי מתחיל לתת תחושה של חברה לסקנדלים. כל בלגן ושערורייה – הם בפנים. ידם בכול. הסיפור הזה של ההשתלטות על החברה להגנת הטבע והאהבה החדשה והמפתיעה של האנשים האלה לטבע ולנוף חמור מאוד. חמור מאוד שאנשים עם כסף וכוח וקשרים פוליטיים משתלטים על נכסים לאומיים, נוף וירק, ורוצים לכסות את הכול בבטון. והכול בשביל בצע כסף.

ההתמודדות של החבורה הזאת בבחירות למוסדות החברה להגנת הטבע היא אבסורד ועיוות של רוח הדמוקרטיה. מזל שאנשי בתי-הזיקוק ומזהמים אחרים לא מתמודדים על גופי איכות הסביבה.

את הבעיה השנייה יוצרת הגישה הסלקטיבית. אתן שתי דוגמאות: 1. מדיניות שמורת הטבע כלפי האוכלוסיות השונות. כולם זוכרים שלפני חודש דיברנו פה על בית-ג'ן, כאילו אנשי בית-ג'ן הם נגד איכות הסביבה, נגד הנוף והטבע, ולא רצו לתת להם לסלול כביש, אך באותו זמן ובאותו מקום הוקם היישוב חורש.

2. בעוספיא העבירו קו מתח של 400 קילואט בלי לשאול את האנשים שם. התושבים התחננו להעביר את הקו לקצה השטח, אך אמרו שזה יסכן את הכרמל ואת הסביבה. בו בזמן שהקו מסכן את החיים של הפלאחים, מסכן את הזרע, מסכן את האנשים.

לכן צריכה להיות גישה בריאה ואחידה כלפי הטבע ושמורת הטבע.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת סעד. חבר הכנסת מיכה גולדמן, ואחריו – חבר הכנסת אורון. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת נודלמן. אני מבקש רק שלוש דקות, בלי חוכמות הפעם, מהסיבה שאין לנו סגנים. אחרת אני גמיש, בדרך כלל.

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, בזמן האחרון אנחנו עדים לתהליכים שמסכנים אותם שטחים ירוקים, שטחים פתוחים, של המדינה הקטנה שלנו. אם נתייחס גם לפעימה השנייה ולפעימה הבאה שתבוא – אנחנו חוזרים למציאות הארץ-ישראלית. המציאות הארץ-ישראלית מחייבת את כולנו להתמודד, לסייע ולעזור לגופים הממשלתיים שנבחרו כדי להבטיח אותם שטחים ירוקים, אותם שטחים פתוחים.

אני חושב שמה שקרה ומה שמתרחש בימים אלה בהתמודדות שבין האגודה לחוגי הסיירות לבין החברה להגנת הטבע – אנחנו צריכים לראות בכך נורה אדומה, שתיווצר מציאות שתשנה חלק מן הגופים שפעלו ופועלים בצורה ציבורית מתוך ראייה ציבורית ורואים את טובת מדינת ישראל.

האגודה לחוגי הסיירות על שמו של אורי מימון, זיכרוננו לברכה, הנציחה את אורי מימון, זיכרוננו לברכה, שנהרג במלחמת יום הכיפורים, ובנתה מערכת שתבטיח סיורים להכרת הארץ לכל המשפחה. אבל ברגע שהגוף הזה הרגיש שאין לו היכולת לפעול בצורה עצמאית, הוא השתלב בחברה להגנת הטבע. כאן היה מיצוי של כל היכולות, האפשרויות והאמצעים שעמדו לטובת החברה להגנת הטבע, תוך שיתוף פעולה עם האגודה לחוגי הסיירות על שמו של אורי מימון, זיכרוננו לברכה.

מה שאנחנו רואים זה שיש היום, כתוצאה מאותן שנים של הוול"לים, של הוועדות לאישורים מהירים, שבהן הפכו אדמות חקלאיות ושטחים שלא היו מתוכננים בתכנון רגיל לשטחי בנייה, באותן שנים ההתלהבות מהעלייה המבורכת מחבר המדינות יצרה מציאות שבה המועצות, העיריות, הוועדות לבניין ערים, פעלו בצורה כזאת שלא תמיד עמד האינטרס הלאומי לנגד עיניהם, וכאן אנחנו חייבים לפעול באמצעות החברה להגנת הטבע ולשמור על העמותה הציבורית שהיא החברה להגנת הטבע במקרה שלנו, לחזק אותה. אם אני אוסיף על כך את הכתבות שהיו גם ב"ידיעות אחרונות" בסוף השבוע – – –

היו"ר ש' וייס:

ישר לפרוטוקול, בסדר?

מיכה גולדמן (העבודה):

מה?

היו"ר ש' וייס:

את הכתבות, לפרוטוקול.

מיכה גולדמן (העבודה):

אמרתי שהכתבה שהתפרסמה בסוף השבוע ב"ידיעות אחרונות" והכתבה שהיתה בערוץ הראשון והניסיון להכפיש את החברה להגנת הטבע לא ישנו את דעתנו, חברי הכנסת, שיש להבטיח את קיומה של החברה להגנת הטבע, שתיישם את הפעילות שלה, תרחיב את הפעילות שלה קודם כול לפי סדר העדיפויות, בזאת אני מסיים – – –

היו"ר ש' וייס:

ממש.

מיכה גולדמן (העבודה):

— — — שמירה על שטחים ירוקים, שמירה על שטחים פתוחים והרחבת הפעילות החינוכית בקרב הנוער. היום החלה שוב, לצערי הרב, השביתה, אדוני סגן שר החינוך, התרבות והספורט, שמשתקת — ואני שומע מבתי, תלמידת "כדורי", שאתמול היא חזרה

— — — מ"שערי-אברהם" — — —

היו"ר ש' וייס:

הבטחת לסיים.

מיכה גולדמן (העבודה):

— — — כתוצאה מכך שהשביתה — — —

היו"ר ש' וייס:

כבר עברת לנושא אחר.

מיכה גולדמן (העבודה):

— — חוזרת על עצמה, ואני רואה בכך דבר נורא, שדווקא הפעילות של הנוער שמתגייס לצבא, אותה אנחנו עוצרים ומפסיקים. פה אנחנו צריכים לעשות הכול כדי לחזק את הפעילות ולשמור על החברה להגנת הטבע.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת גולדמן. חבר הכנסת חיים אורון — איננו. חבר הכנסת מיכאל נודלמן, ואחריו — סגן השר, וגם הוא יציג בפנינו נאום תמציתי, בוודאי, כדי לתת כתף לקצב, נכון?

מיכאל נודלמן (ישראל בעלייה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הסיפור המתואר בעיתון "ידיעות אחרונות" מצביע על כשל חמור בחברה הישראלית בכל הנוגע להגנת הטבע, השטחים הפתוחים, משאבי טבע, איכות הסביבה, ובמיוחד על הדמוקרטיה בישראל.

אני חושב שהתפקיד של החברה להגנת הטבע הוא שמירה על שטחים פתוחים, משאבי טבע ואיכות הסביבה.

בכל העולם המערבי כבר מזמן הבינו מקבלי ההחלטות, כי שמירה על שטחים ירוקים מהווה חלק בלתי נפרד מפיתוח בר-קיימא, פיתוח מאוזן והרמוניה עם הטבע.

חשוב להבין, כי האדם הוא לא רק חיה פוליטית, כמו שאמר אריסטו, ולא רק הומו אקונומיקוס, כמו שחשבו הוגי התיאוריות הכלכליות של המאות ה-18 וה-19, הוא גם, ואולי אף יותר מדברים אחרים – הומו אקולוגיקוס. הוא לא יכול להתקיים כאשר האופק שלו תחום כולו במגדלי בטון ואוטוסטרדות של אספלט.

שטחים פתוחים הם ממילא קטנים ביותר בתוכניות מיתאר ארציות, ופגיעה בהם תמנע מן הדורות הבאים כל אפשרות של קיום בסביבה טבעית נאותה. לא ייתכן כי שינויים בהם ובתוכניות הפיתוח ייעשו בהינף יד, על-פי אינטרסים פרטיים כלכליים בלבד ובעזרת הפעלת לחץ פוליטי וכלכלי. לכן חשוב ביותר להעלות את הנושא הסביבתי למקומו הראוי בסדר העדיפויות הלאומי. הדבר יבטיח כי השיקול הסביבתי ייהנה ממשקל זהה, לפחות, לשיקולים פוליטיים, כלכליים, עסקיים ואחרים.

בכל תהליך קבלת החלטות אנחנו צריכים לחזק את החברה להגנת הטבע, ולא לתת לאנשים שלא מבינים מה הוא טבע, מה היא איכות הסביבה, לשלוט בכל הדברים שקשורים לאיכות הסביבה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת נודלמן.

אדוני סגן שר החינוך, התרבות והספורט, מה היא תשובתך?

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, המחשב – – –

היו"ר ש' וייס:

מה קרה?

חיים אורון (מרצ):

אני רשום, אני מסתכל פה – – –

היו"ר ש' וייס:

קראתי, הודעתי שאתה תהיה, קראתי לך. הודעתי שאחרי חבר הכנסת מיכה גולדמן יהיה חבר הכנסת חיים אורון, אחר כך קראתי לך.

חיים אורון (מרצ):

יש לי הרגשה שאם תשאל את סגנית מזכיר הכנסת – – –

היו"ר ש' וייס:

בוא, שתי דקות, חיים. בוא, תעשה לנו הדגמה של מעט המחזיק את המרובה. תעשה זאת בצורה של עלים דקים, כמו קזוארינה דקיקה, ולא – – – בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

אני רוצה להעיר שתי הערות, אדוני. ראשית, תודה לאדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

קדימה.

חיים אורון (מרצ):

— — — אבל אני פשוט חיקיתי. אני רוצה להעיר, בהתחשב במגבלת הזמן, אדוני היושב-ראש, שתי הערות. אני יודע שבתקופה שיש בה כמעט תרבות של שחיתות פרות – איך קוראים לזה, לפעמים? פוסט זה ופוסט זה, אני לא רוצה להגדיר מונחים. כמי שאולי גדל, צמח, התברג ועמד על דעתו יחד עם החברה להגנת הטבע, מה שמתרחש היום סביבה בהחלט מעורר בי תחושות לא פשוטות. אני רוצה להגיד בעניין הזה באופן הברור ביותר, שאני מקווה, שאם נתלכד כולנו – ואני לא רוצה להיכנס עכשיו לכל ההיבטים של העימות הכאילו פוליטי שמקיף את העניין הזה – כדי שהחברה להגנת הטבע תמשיך ותקיים את התפקיד המרכזי שהיא נועדה לו, הרי שלא יצליחו להיכנס לתוכה שום אינטרסים זרים בנושא הזה.

אם לא נכון מה שכתוב בעיתונים, אז יתברר שזה לא נכון, ואם זה כן נכון, חס וחלילה, אני מקווה שיעמוד כוח ציבורי כזה שימנע את העובדה הזאת.

המחלוקת שכאילו קיימת, המופיעה על פני השטח כמחלוקת שבין המצדדים בדגש חינוכי וסיירות לבין המצדדים בדגש על הגנת הטבע, היא לא ממין העניין. חובתו של גוף כמו החברה להגנת הטבע היא לייצג את האינטרס של הגנת הטבע עד תום, וחובתם של גופים ציבוריים, הכנסת, מקבלי ההחלטות, לאזן את השיקולים הללו ושיקולים נוספים. אי-אפשר לדרוש מגוף שנועד למטרה הזאת לבצע את הפשרות בתוכו. חובה עלינו – ולא אחת יצאתי בנושאים שונים – למשל, בנושא כביש חוצה-ישראל –

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אורון.

חיים אורון (מרצ):

— — נגד העמדה של החברה להגנת הטבע, אבל התביעה מהחברה להגנת הטבע שלא לייצג את מה שהיא נועדה לייצג, ומצטרפים לכך המוני חברה – היא רואה בו את המשימה העיקרית, ואני חושב שחשוב שבמדינת ישראל יהיה גוף שיראה בנושא הזה את משימתו העיקרית. תודה רבה.

הי"ר ש' וייס:

אני מודה לך מאוד, חבר הכנסת אורון.

אדוני סגן שר החינוך, התרבות והספורט, אתה על תקן של השר לאיכות הסביבה, וגם על תקן של המשרד שלך.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

— — — אדוני היושב-ראש — — —

מיכה גולדמן (העבודה):

המשרד לאיכות הסביבה והחקלאות.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, יש בזה משהו. נדמה לי שבנושא הזה יש נגיעה, אם לא מוסדית, לפחות חווייתית, גם למשרד החינוך והתרבות. אתה כסגן שר לשעבר יודע — — —

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

לא רק חווייתית, הרבה כסף.

כבוד היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אכן אני עונה בתחילת דברי את תשובת המשרד לאיכות הסביבה.

המשרד לאיכות הסביבה רואה חשיבות רבה בפעילותם של גופים לא-ממשלתיים למען שמירה על הסביבה. עשרות גופים פועלים בארץ במגוון רחב של נושאים להשגת מטרות סביבתיות ולהעלאת הנושאים הסביבתיים על סדר-היום הציבורי.

אין ספק, כי לחברה להגנת הטבע תפקיד מכריע בעיצוב דמותה של הארץ, בשמירה על ערכי הטבע שבה, בהגנה על השטחים הפתוחים המעטים שנותרו, וכן בחינוך דורות של בני נוער לאהבת הארץ, נופיה ואתריה.

אני מוכרח לפתוח פה סוגריים, ואולי מבמה זו למצוא הזדמנות להצדיע לחבר אישי שלי, לחבר קיבוץ שלי, שהקדיש את כל חייו — — —

היו"ר ש' וייס:

עזריה אלון.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

עזריה אלון.

היו"ר ש' וייס:

אני מתחבר ומצטרף אליך.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

– – לסעיף הזה שקראתי, לשמירת הנוף והטבע בארץ-ישראל ובמדינת ישראל. אני מוצא הזדמנות זו כחובה להצדיע לו. הייתי גם תלמידו של עזריה.

המשרד לאיכות הסביבה אינו צד במאבקים על השליטה בחברה להגנת הטבע, אך אנו מקווים כי החברה תמשיך ותשמור על אופי פעילותה ותיאבק על הגנת הסביבה ללא התערבות של גופים זרים בנושא.

שתי הערות נוספות, ברשותך, כבוד היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

ראשית, המאבק איננו פוליטי, ועובדה שיש לי שיתוף פעולה מלא במאבק על שמירת צביונה המאוד-מיוחד של החברה להגנת הטבע עם אנשי מרצ, פוליטיקה מקיר אל קיר. אני מתואם בנושא הזה ונמצא בקשר טלפוני רצוף בנושא הזה עם יושב-ראש מרצ, יוסי שריד, כשר לאיכות הסביבה לשעבר. הוויכוח על שמירת צביונה של החברה להגנת הטבע איננו פוליטי, הוא מהותי.

ברשותך, כבוד היושב-ראש, אני לא רוצה להיכנס כרגע לשורשי הסכסוך שבין החברה להגנת הטבע לבין האגודה של חוגי הסיור על שם אורי מימון, זיכרוננו לברכה, סכסוך שהביא את הקרע הכואב והקשה הקיים היום בין החברה להגנת הטבע לבין האגודה של חוגי הסיור.

אני מנצל את ההזדמנות הזאת וקורא מכאן, מבמת הכנסת, לכל הנוגעים בדבר, הן בחברה להגנת הטבע, הן באגודה לחוגי הסיור והן בציבור הרחב – יש פה אלפי ילדים שיוצאים לחוגי הסיור של החברה להגנת הטבע, ילדים, וכמובן הוריהם ובתי-ספר, בתי-ספר שדה וכו' – לעשות הכול על מנת להרגיע את הרוחות ולהחזיר את המפעל החינוכי, הערכי והחשוב של חוגי הסיור של אלפי בני הנוער

אל ימי הזוהר שלו ולהחזיר את אלפי בני הנוער אל אתריה היפים, המרתקים, החינוכיים והמורשתיים של ארץ-ישראל. תודה.

היו"ר ש' וייס:

לאן אתה מציע להעביר?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך של הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

חיים אורון (מרצ):

להציע הצעה, אולי גם יצטרפו אלי – – של סגן השר, לפי דעתי, הטעה חלק גדול מהדוברים פה. כבר היה לנו דיון אחד – – –

היו"ר ש' וייס:

כבר דנתם בנושא בוועדה?

חיים אורון (מרצ):

בוועדת הפנים היה על כך דיון.

מיכה גולדמן (העבודה):

אפשר להעביר את הנושא למליאה או – – –

היו"ר ש' וייס:

יש ארבעה בעלי הצעות אחרות. אם הם לא מוותרים, אני חייב לתת להם זכות לדבר. חבר הכנסת אופיר פינס יציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת לובוצקי.

חיים אורון (מרצ):

— — —

היו"ר ש' וייס:

רגע, יש לי שאלה, האם כל בעלי ההצעה מוכנים להסתפק בהודעה או בהתחייבות של סגן השר ולגמור בזה, כי כבר היה דיון? חבר הכנסת לובוצקי – מסכים, חבר הכנסת סעד – מסכים, חבר הכנסת גולדמן – מסכים, חבר הכנסת אורון – מסכים, חבר הכנסת נודלמן – מסכים.

מיכה גולדמן (העבודה):

אני לא מסכים.

היו"ר ש' וייס:

לא משנה, אתה יכול להסכים, מכיוון שחבר הכנסת אופיר פינס נרשם להסיר את הצעתו של לובוצקי, והוא מסכים, אז הוא לא יכול לדבר. בסדר, אתה גם כבר מסכים.

מיכה גולדמן (העבודה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

מכיוון שהוא כבר עומד, ניתן לו אפשרות לומר משפט.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אדוני היושב-ראש, שמעתי את הדיון ושמעתי את כל הדברים, ואני אומר לכם שכולם אמרו דברי אלוהים חיים, אבל התחושה שלי ממה שראיתי וממה שקראתי היא, שקיימת סכנה מוחשית לעתידה של החברה להגנת הטבע.

היו"ר ש' וייס:

יש שם ריח מזימתי שכזה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

יזמים קמו לכלות את הגוף שעושה את תפקידו מול הסחף הזה. הכנסת הזאת מוכרחה באופן ברור ובקול צלול להתייצב לצדה של החברה להגנת הטבע ולצד פרנסיה, ולא לאפשר ליזמים שעוסקים בעניין – וכולנו יודעים את שמותיהם – להצליח במזימתם.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

הצהרה נוקבת מאת הממשלה, בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

— — —

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני שמח על שאישרת לחבר הכנסת אופיר פינס להעלות את החשש. החשש הוא בהחלט צודק, ולכן אני קורא מכאן לכל חברי הכנסת ליטול חלק על מנת לשמור על החברה להגנת הטבע. אני מברך על היוזמה של הקיבוץ הארצי, שנרתם להחתים חברים כדי לשמור על צביונה של החברה להגנת הטבע.

היו"ר ש' וייס:

תודה.

נסכם את הדיון בכך שהכנסת נרתמת להגנה על החברה להגנת הטבע. אם זו הגנה, זה טוב. אנחנו לא צריכים להצביע, אנחנו ממשיכים הלאה.

הצעה לסדר-היום

קריית-חיים וקריית-שמואל

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בויס, יש לך עוד עשר דקות, אבל אתה תעזור לנו וזה בטח יהיה חמש-שש דקות, נכון? הצעה לסדר-היום מס' 3521, בנושא: קריית-חיים וקריית-שמואל, של חבר הכנסת זאב בויס.

מיכה גולדמן (העבודה):

זו הצעה רגילה?

היו"ר ש' וייס:

כן. רגילה עם ריסון עצמי.

מיכה גולדמן (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

תמיד אפשר.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, למרות היותי איש הנגב, אני מבקש היום להצפין ולשמש פה לאלפי התושבים של קריית-חיים וקריית-שמואל.

תושבים אלה חשים זה שנים כבנים חורגים לחיפה. אף שהם נחשבים מבחינת מוניציפלית כאזרחי עיר הכרמל, והם מסתופפים בתחום השיפוט שלה, יש להם הרגשה, שהם זנוחים ודחויים, והם אינם מטופלים כהלכה, בבחינת: רחוקים מן העין רחוקים מן הלב. הם באמת רחוקים יחסית, קריית-חיים, השוכנת בלב המפרץ מרוחקת מרחק של כ-13 קילומטר מחיפה, וקריית-שמואל רחוקה עוד יותר.

ביטויים רבים יש לה להזנחה המתמשכת השוררת בשתי קריות אלה המסונפות לחיפה. הנה כמה דוגמאות:

יוזמה מקומית להקים קאונטרי-קלאב בקריית-חיים הוכשלה על-ידי העירייה.

יוזמות חינוכיות להקים מוסדות להכשרה מקצועית לא קיבלו תמיכה. קיימת הזנחה נמשכת בסניף הטכנולוגי של בית-הספר התיכון המקיף. צידו נעלם ונגנב, ואין מי בעיריית חיפה ובאגף החינוך שידאגו להעביר את ההקצבות של משרד החינוך שיועדו לתיקון הנזקים.

שינוע הפסולת מתבצע בתוך רחובות קריית-חיים.

תוכנית העירייה לסלול אוטוסטרדה בקריית-חיים לתנועת משאיות כבדות דווקא – על כל המשתמע מכך לגבי פגיעה חמורה באיכות החיים וסכנה לחיים – עוכבה והוקפאה רק בהתערבות של שרי ממשלה, השר לאיכות הסביבה ושר התשתיות.

הוועד המקומי אינו מייצג את כלל התושבים. הוא נבחר מבין גילדה מצומצמת, שחבריה נמנים עם בעלי מוני המים.

דוגמה נוספת – איצטדיון קריית-חיים, הידוע לכל חובבי הספורט בישראל – גורלו נגזר להפוך לשלמת בטון ואספלט, וכך "הריאה הירוקה" של קריית-חיים מתחסלת בשל התאוה הנד"לנית, הנתמכת על-ידי פרנסי העיר חיפה, בלי שים לב לאיכות החיים של תושבי קריית-חיים.

כל השירותים שנזקק להם האזרח נמצאים בבית העירייה בחיפה. מי מתושבי קריית-חיים וקריית-שמואל הנזקקים לבירור נושאים בתחום שירותי חינוך והרווחה, בתחומי הנדסה וחזות היישוב, צריכים לכתת את רגליהם לעירייה בהדר-הכרמל. רק נושא אחד בולט מטופל באמצעות שלוחה בקריית-חיים, והוא נושא הארנונה. אכן, לצורך הגדלת הכנסות העירייה מוצאים פתאום דרך לייעל את השירות ולקצר את דרך האזרח – כל הדרך אל קופת העירייה בחיפה.

אדוני היושב-ראש, יכולתי למנות עוד כהנה וכהנה עוולות, עיוותים ותחומי התעלמות וחוסר תשומת לב ואי-אכפתיות – תשעה קבין כאלה שירדו מההר הירוק אל מישור המפרץ.

די להתבונן בשכנותיה של קריית-חיים וקריית-שמואל – יתר קריות המפרץ, בהן קריית-ביאליק וקריית-מוצקין, קריית-ים וקריית-אתא, ערים משגשגות, מטופחות, מטופלות כהלכה, ופרנסי הציבור הנבחרים שלהם באים מתוך הציבור ומעורים בתוכו יום-יום, 24 שעות ביממה.

היו"ר ש' וייס:

אגב, ראש עיריית חיפה משה פלימן היה מקריית-חיים. ראש עיריית חיפה ציזל – מקריית-חיים, מר מצנע – מקריית-חיים.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אבל פועלם בחיפה. הפעילות שלהם בחיפה.

העיוות המוניציפלי הזה היה אפשרי לפני 50 שנה ויותר. אז, במעבר משלטון מנדטורי זר לריבונות ישראלית צעירה, העושה צעדיה הראשונים לעיצוב דפוסי הממשל המרכזי והמקומי – בימיו של "האיש החזק" של חיפה, אבא חושי, אז אפשר היה להשתכנע מנימוקים חד-משמעיים וחותרים, העולים מדבריו של ראש עיריית חיפה, כדלהלן: "מבחינה ציונית, מבחינה פוליטית ומבחינה כלכלית-פיסקלית, צריך לצרף את קריית-חיים לחיפה". וכך היא צורפה.

מובן שהדגש היה על הרציונל הפוליטי, ואכן הקריות סיפקו את "הסחורה האלקטורלית" בימי מפא"י העליזים, והן לא חדלו מאז להוסיף כוח למועמדי המערך והעבודה בחיפה, שחזרו כל פעם והכזיבו את בוחריהם בקריות, לאחר שנסגרו הקלפיות.

אדוני היושב-ראש, בימים אלה מתנהל בין תושבי הקריות במפרץ חיפה, כל הקריות, סקר המבקש לעמוד על הלך הרוח בקרב התושבים לגבי הרעיון להקים עיר מפרץ אחת, שתכיל בתוכה את כל הקריות. אני לא בטוח שרעיון מרחיק ראות זה של חיבור כל הקריות לכדי רשות מוניציפלית אחת הוא בהישג יד לביצוע קרוב. אבל אין לי ספק, שבלי קשר לסוגיה זו ראוי להפריד את קריית-חיים ואת קריית-שמואל מחיפה.

צריך ששר הפנים ימנה ועדת חקירה לשינוי גבולות שיפוט, וזו תקים רשות מוניציפלית חדשה, שתכיל את שתי הקריות ותוסיף להן מהמפרץ שטחים בעלי ערך כלכלי, כדי שהן תוכלנה לספק את השירותים שלהם ראויים תושבי קריית-חיים וקריית-שמואל.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת זאב בוים.

אדוני שר הפנים, מה דעתך על הרעיון להוסיף עוד שני ראשי ערים ועוד שתי פנסיות ועוד שתי מועצות דתיות?

זאב בוים (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש העלה ברוח זאת דברים – – –

היו"ר ש' וייס:

לא, אני הצעתי עיר מפרץ. יש אפילו ספר שלי על הנושא, הנקרא "חיפה; מציאות, מבוכה ואתגר". זה לא קידום מסחרי, כי הוא לא נמצא בחנויות.

שר הפנים א' סויסה:

אני בטוח שליושב-ראש יש הרבה מה לתרום בנושא הזה, גם כתושב המקום וגם כאחד המומחים בנושאים האלה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הרבים שנמצאים באולם הישיבה כרגע, הממשלה החליטה על הקמת ועדה מקצועית לבחינת האפשרויות לצמצום מספר הרשויות המקומיות בישראל. ועדה זו, בראשותו של פרופסור שחר מהאוניברסיטה העברית בירושלים, עומדת להגיש לי את המלצותיה הראשונות בתחילת שנת 1998.

בין הדברים הנבדקים על-ידי הוועדה מופיע כל מתחם המפרץ, הכולל את כל הרשויות המקומיות, ובהן קריית-חיים וקריית-שמואל. למי שלא מכיר, באזור המפרץ נמצאות קריית-חיים, קריית-ביאליק, קריית-מוצקין, קריית-אתא, קריית-שמואל וקריית-ים, ואני חושב שלא ניתן להתייחס רק לקריית-חיים ולקריית-שמואל.

מיכה גולדמן (העבודה):

אולי זה גם יציל את עכו ותצרף את עכו.

היו"ר ש' וייס:

זה נושא רציני מאוד. זה כבר היה בעבר, בדקו את הנושא. עיר מפרץ הוא נושא שנבדק פעמים רבות.

שר הפנים א' סויסה:

זה כבר מוגזם, אולי, אבל הלוואי שהייתי מצליח לעשות את מה שאני חושב לעשות שם. זו תהיה הצלחה מרובה. הייתי מוכן לוותר על עכו. הלוואי שהייתי מצליח להקים עיר מפרץ.

אני חושב שאין זה נכון להתייחס נקודתית לקריית-שמואל ולקריית-חיים. צריך להתייחס לכל המכלול הזה, שבתוכו נמצאים גם בתי-הזיקוק, שהם בסטטוס של שטח אקס-טריטוריאלי, שטח גלילי. אני חושב שצריך לתת עליו את הדעת ולא ניתן להתעלם ממנו.

עם הגשת ההמלצות נלמד אותן ונחליט כיצד להתקדם, אם בכלל. בכוונתי, ממילא, להביא את הנושא להחלטת ממשלה בגלל הבעיות הפוליטיות שכל הצעה כזאת מעוררת, ואין לי ספק שגם הכנסת, באמצעות ועדת הפנים שלה, תהיה שותפה למהלך.

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר הפנים, יש בחירות בעוד חודשים אחדים. אתה בוודאי לא מתכוון לפני הבחירות, נכון?

שר הפנים א' סויסה:

הוועדה של פרופסור שחר בודקת 15-16 מתחמים. מעבר ל-15 המתחמים האלה הקמתי בשנה האחרונה עוד ארבע ועדות חקירה, שאת מסקנות חלקן אני מקווה שנוכל ליישם לקראת הבחירות ב-1998, לפני הבחירות. בכוונתנו שלקראת הבחירות ב-1998 כבר נוכל לאחד כמה רשויות כאלה, למשל, מכבים, רעות ומודיעין. אני חושב שאין שום סיבה ששתיהן יהיו רשויות עצמאיות, ואני חושב שאנחנו נוכל לעשות זאת כבר לקראת הבחירות ב-1998. יש גם מנחמיה, מועצה מקומית שפעלה בדרכים כושלות ופוזרה, ואנחנו עומדים לאחד אותה עם אחד המתחמים באזור. עוד לא החלטנו לאיזה מהם, אבל אני חושב שנוכל לעשות זאת. יש עוד מקומות נקודתיים כאלה שאין עליהם מחלוקת.

היו"ר ש' וייס:

במנחמיה יש לכם קושי, כי שם הכול מועצה אזורית. אין לכם יישוב עירוני.

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני השר, אני מקווה שהיא לא תאוחד עם יבנאל, משום שאם זה לא יהיה עם המושבה כינרת, זה להפוך פצע אחד לפצע אחר.

שר הפנים א' סויסה:

לא אמרתי למה אני מחבר. אני יודע שזה בעייתי, היו אצלי נציגי היישוב, היה אצלי גם ראש המועצה האזורית. אני מודע לבעייתיות הזאת, אבל אתה שם לב שאני לא מכתוב כבר עכשיו ומחליט לאן לצרף אותם. אנחנו משתדלים לעשות הכול בשיתוף פעולה, בהבנה מלאה עד כמה שאפשר, על מנת שזה יהיה לטובת התושבים ולא נגדם.

אבל, אם חבר הכנסת בויס מתעקש, אין לי התנגדות שהנושא יועבר לוועדת הפנים, שתדון בנושא הזה. היא כבר דנה בו, ואין לי שום התנגדות שהנושא יועבר אליה. ממילא הנושא יעבור. יש לי בקשה אחת, שהנושא לא יידון בטרם יגבש המשרד את עמדתו, לאחר שוועדת-שחר תגיש לי את המלצותיה. אחרת אין טעם לקיום הדיון, כי אין לי מה להוסיף מעבר למה שאמרתי כרגע.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אם השר יוכל לסרטט לוח זמנים מתקבל על הדעת.

שר הפנים א' סויסה:

אני משער שבמהלך חודש ינואר יוגשו לי המלצות. אני משער שבעוד חודשיים-שלושה נוכל ללמוד חלק מההמלצות האלה, לפחות, נוכל לסנן את אלה שאינן בעייתיות ונוכל להתקדם, אני משער שבחצי הראשון או לקראת סוף החצי הראשון של 1998.

היו"ר ש' וייס:

אני מבין שלוועדת הפנים תובא מפה אחת, נכון, אדוני שר הפנים? לא תהיה מפה של שר הביטחון והשר לתשתיות לאומיות.

שר הפנים א' סויסה:

אני לא יודע למה אדוני רומז, אבל אשתדל להביא הצעה אחרת.

היו"ר ש' וייס:

יש לחבר הכנסת גולדמן הצעה אחרת. דקה אחת, בבקשה.

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, מי שהקשיב ושמע את דבריו של חבר הכנסת בויס הבין, שכאילו בשנים האחרונות לא נעשה דבר בקריית-חיים ובקריית-שמואל. כאדם המכיר מקרוב את הנעשה בקריית-חיים אני יכול לומר, שדווקא בקדנציה הנוכחית של ראש העיר חיפה, עמרם מצנע, אנחנו רואים שקריית-חיים עוברת שינויים גדולים מאוד, המחזירים לה את הצבע ואת החיוך לפנים.

חידוש בית-העם, שהפך להיות תיאטרון הצפון, בית-הספר התיכון, שזכה לבנייתו של אולם ספורט חדש, הקמת חטיבת ביניים נוספת, ובית-נגלר, שהפך להיות מרכז קהילתי פעיל – אלה חלק מהדברים שנעשו בשנים האחרונות.

אילו שמעתי מחבר הכנסת בויס הצעה לרכז הכול בעיר מפרץ אחת, אני בטוח שכולנו היינו מתלכדים סביבה, אבל להקים רשות מקומית נוספת או שתי רשויות – זו הצעה שיש בה בזבזנות ציבורית ופגיעה בעיקר שהוא טובתם של תושבי קריית-חיים וקריית-שמואל, המקבלים שירותים טובים הרבה יותר מאלה שמקבלים תושבי חלק מהקריית הנחשלות.

היו"ר ש' וייס:

שנינו חברים של ראש העיר מצנע, אבל חלק מהדברים נעשו גם בתקופת גוראל, ואני בטוח שגם מצנע יסכים לכך שנשמור על כבוד כולם.

הצבעה על העברה לוועדת הפנים: אתה מסכים לסידור שהציע לך שר הפנים?

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

כן.

היו"ר ש' וייס:

הצעת חבר הכנסת זאב בויס: קריית-חיים וקריית-שמואל.

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

שישה תומכים, אין מתנגדים, נמנע אחד. הנושא יועבר לטיפול של ועדת הפנים.

הצעה לסדר-היום העדר תכנון ובניית תשתית חברתית כלכלית ביישובים הבלתי-מוכרים

היו"ר ש' וייס:

אנחנו ממשיכים בסדר-היום: הצעה לסדר-היום מס' 3545, של חבר הכנסת אחמד סעד, בנושא: העדר תכנון ובניית תשתית חברתית כלכלית ביישובים הבלתי-מוכרים. בבקשה. יש לך עשר דקות, אם תסיים בשבע-שמונה דקות, נהיה אסירי תודה לך. אני לוחץ על כולם לקצר.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, בדוח האגודה לזכויות האזרח, שהתפרסם בשבוע שעבר, הודגש שהנפגעים העיקריים במדינה הם תושבי הכפרים הבלתי-מוכרים בנגב ובצפון.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מי השר העונה?

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

שר הפנים.

הי"ר ש' וייס:

לא רשום, אבל אם שר הפנים יענה, נשמח מאוד.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

הם חיים בתנאים תת-אנושיים: בלי מים, בלי חשמל, בלי מערכת ביוב, בלי כבישים ובלי טלפון. רוב האוכלוסייה מתגוררת בתנאי צפיפות קשים ביותר.

מכיוון שהמדינה אינה מכירה ביישובים האלה, כל בנייה בהם נחשבת לבלתי חוקית, והרשויות מוציאות צווים להריסת מבנים כאלה, אף שאין לתושבים כל חלופת דיור.

הבעיה העיקרית שתושבי היישובים הבלתי-מוכרים מתמודדים אתה היא, שהמדינה לא מכירה בזכות קיומם על אדמותיהם, והיא פועלת בצורה שיטתית בכל מיני דרכים חוקיות ואדמיניסטרטביות על מנת לגרש אותם מאדמותיהם ולנשל אותם. הדוגמה הבולטת משתקפת בחקיקת חוק תכנון והבנייה משנת 1965. החוק הזה כלל במפת התכנון והמיתאר רק 123 כפרים ערביים, והתנכר למאות כפרים ערביים הקיימים לפני חקיקת החוק ואפילו לפני קום המדינה. לפי החוק הזה, הכפרים האלה כאילו לא קיימים כלל.

חוץ מזה, לפי החוק הזה חולקה הקרקע לשתי קטגוריות: אדמה חקלאית ושטחים ירוקים שאסור לבנות עליהם ואדמה למטרת בנייה. לפי החלוקה הזו, כל הכפרים הערביים הבלתי-מוכרים נכנסו לקטגוריה הראשונה. לפי החוק, כל המבנים של הכפרים הבלתי-מוכרים וכל הכפרים הקיימים מנוגדים כאילו לחוק ואין להם זכות קיום, ולכן צריך להרוס אותם.

אני מדבר על כ-80,000 אזרחים, תושבי הכפרים הבלתי-מוכרים, שחיים בחלקם הגדול ב-12,000 בתים ללא רשיון: בבתים מבטון, באוהלים ובצריפים שרוב גגותיהם מאסבסט.

על מה מסתמכת ממשלת ישראל בגישתה הלא-אנושית כלפי הכפרים הבלתי-מוכרים? היא מסתמכת, בצורה דמגוגית הסותרת את המציאות, על שלוש טענות עיקריות: הראשונה, שאסור להתקיים ולבנות על קרקע חקלאית לפי החוק. אני רוצה לשאול, אם היא באמת מסתמכת על הקריטריון הזה, מדוע קיימת גישה סלקטיבית ומדיניות של אפליה בין אזרחים יהודים לערבים? למה על אותה קרקע שנחשבת חקלאית, או שנשלה מבעלות הערבים בכפרים הבלתי-מוכרים הוקמו יישובים יהודיים עם היתרי בנייה ותשתית מפותחת, בתי-ספר ומרפאות?

אני יכול לתת עוד הרבה דוגמאות: על האדמה שהופקעה מכמאנה הוקמו שני יישובים – כמון ומכמנים – כיישובים מוכרים. בין הבתים הערביים בערב-אל-סחאלי, ליד שפרעם, והבתים ביישוב עדי, המוקם על אותה קרקע, הגבול הוא 3-6 מטרים. למה עדי הוא יישוב מוכר, ואילו ערב-אל-סחאלי אינו מוכר, והתושבים מקבלים צווי הריסה לבתיהם וצווי גירוש?

הטענה השנייה – הקריטריון להכרה הוא מספר התושבים, ומפני שהכפרים הבלתי-מוכרים הם קטנים ורבים מתושביהם חיים בפזורה, לא מכירים בזכותם לקיום. לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה משנת 1996, יש יותר מ-60% מהיישובים היהודיים שמספר התושבים בהם פחות מ-500 נפש, והם יישובים מוכרים, ובאותו זמן ומקום ולידם נמצאים כפרים ערביים בלתי מוכרים, שמספר התושבים בהם יותר מ-1,000. אפילו מבין היישובים שמספר תושביהם לא מגיע ל-100 יש 85 יישובים, מהם 83 יישובים יהודיים מוכרים רשמית. בו בזמן לא מכירים בכפרים הערביים שחיים בהם יותר מ-200 אזרחים, ויש יישובים בלתי מוכרים, שחיים בהם יותר מ-1,000 אזרחים ערבים.

הטענה השלישית היא, שכאילו הערבים בכפרים הבלתי-מוכרים, היושבים על קרקע שאינה שייכת להם, הם גנבים החיים על אדמת המדינה. טענה זו סותרת את האמת ואת המציאות. בזמן הגשת דוח ועדת-מנע, בפברואר 1996, הדגישה נציגת משרד המשפטים, גברת שרה שלום, שהשטח שיש סכסוך על בעלותו בין ערביי הנגב לבין המדינה נאמד במיליון דונם. לפי דוח ועדת-מנע, דובר על 800,000 דונם שמפוזרים עליהם 1,440 כפרים בלתי מוכרים.

לפי הנתונים שהכין ד"ר יוסף בן-דוד, וועדת-מנע הסתמכה עליהם, הבעלות התחלקה כדלקמן: 50% מתושבי הכפרים הבלתי-מוכרים יושבים על אדמה שבבעלותם, אדמה הרשומה במסמכים רשמיים. 40% חיים על אדמה שאותן רשויות העבירו אליהן לאחר שגורשו ממקומות שחיו בהם קודם, ורק 10% חיים על אדמה השייכת למדינה.

לפי הטענות הדמגוגיות האלה, עיבדו הרשויות תוכנית לרכז כאילו את פזורת הכפרים הבלתי-מוכרים בשבעה יישובים אחרים, וזאת במטרה לנשל את הערבים מאדמותיהם. כדי לאלץ אותם לפנות את אדמתם לפי תוכנית הטרנספר והריכוז, אימצו הרשויות כל מיני שיטות לחץ לא אנושיות, כמו הענשת מי שלא עובר למקום הריכוז, הנחשב למי שעבר על החוק, אי-הגשת שירותים חיוניים לכפרים הסרבניים, סגירת בתי-ספר, סגירת נקודות הטיפול הבריאותי וכל המוסדות הרשמיים, איסור תיקונים במבנים הקיימים, אי-הקמת מבנים חדשים והריסת בתים. המדיניות הזאת הובילה לחיים תת-אנושיים בכפרים הבלתי-מוכרים, שחסר להם הכול.

ולכן לא פלא שהמצב הסוציו-אקונומי והבריאותי הוא הירוד והחמור במדינה, לא פלא שאחוז הנשירה מבתי-הספר הוא הגבוה ביותר ואחוז הזכאות לתעודת בגרות הוא הנמוך ביותר בכפרים הבלתי-מוכרים.

למען האמת, בזמן הממשלה הקודמת, ממשלת העבודה-מרצ, שנתמכה מבחוץ על-ידי חד"ש ומד"ע, ואחרי מאבק של שנים, הכירו בשנת 1994 בארבעה יישובים, ובשנת 1995 – בארבעה כפרים לא-מוכרים נוספים, והמליצו על הכרה בחמישה יישובים נוספים. אפילו בכפרים שהרשויות הכירו בהם, עד עכשיו לא מומשו החלטות ועדת השרים משנת 1995 להעלות אותם על מפת התכנון והבנייה ולהקציב 50 מיליון ש"ח לתשתיות ו-5 מיליון ש"ח לסלילת כביש בעין-חוד.

פתרון הבעיה הזאת לא יבוא על-ידי מדיניות יד הברזל והאיומים בהריסת בתים בכפרים האלו, כמו שהם משתקפים בהמלצות ועדת השרים לענייני "הסיירת הירוקה" – האמת היא שזו הסיירת השחורה – וכמו ששומעים בהכרזות הגזעניות של השר רפאל איתן, אלא על-ידי הידברות, כדי להגיע לפשרה שתבטיח לכפרים ולתושבי הכפרים הבלתי-מוכרים את זכות הקיום וההכרה בכפריהם ובאדמותיהם.

לבסוף, זו בושה וחרפה, שהמדינה, שתחגוג בשנה הבאה את שנת ה-50 לקיומה, תנהג מדיניות של אפליה שיטתית כלפי חלק מאזרחיה. במדינה דמוקרטית ובחברה דמוקרטית לא צריך להיות מקום למדיניות עוינת כלפי חלק מהאזרחים. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת אחמד סעד. אדוני שר הפנים, תשובתך.

שר הפנים א' סויסה:

--

היו"ר ש' וייס:

הממשלה מחליטה שלא להשיב. אם כן, אנחנו נצביע. אם הנושא יעבור הוא יידון במליאה. האם מישהו מציע להעביר את הנושא לוועדה?

קריאה:

דיון במליאה.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

צריך להוריד.

היו"ר ש' וייס:

הנושא הוא העדר תכנון ובניית תשתית חברתית כלכלית ביישובים הבלתי-מוכרים. אם הוא יעבור, הוא יידון במליאה. ההצבעה החלה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

למה להתנגד? השר אמר שלממשלה אין עמדה.

הצבעה מס' 27

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 4

נגד – 4

נמנעים – 1

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת לא נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

ארבעה מול ארבעה, אחד נמנע. הנושא לא עבר.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

היו"ר ש' וייס:

בכל זאת, כדאי תמיד לגייס קולות. אני אומר זאת לאחר מעשה. כל אחד צריך לגייס קצת כוחות.

הצעה לסדר-היום

גילויים חדשים בנושא סרטן הערמונית

היו"ר ש' וייס:

גילויים חדשים בנושא סרטן הערמונית – הצעה לסדר-היום מס' 3526, של חבר הכנסת אברהם פורז. בבקשה, שלוש דקות לערמונית. סגן שר הבריאות, כבודו, הנושא מופנה אליך.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני רוצה להעלות היום על סדר-היום – ובהמשך גם בדיונים נוספים – את הנושא של סרטן הערמונית ונושא הגילוי המוקדם.

לפי מחקרים שונים, מ-18 מקרים ל-100,000 גברים שלקו בסרטן הערמונית בשנות ה-80, הגענו ל-40 מקרים ויותר בשנת 1994, זו השנה האחרונה שהעניין הזה – – –

הי"ר ש' וייס:

44 מקרים ל-100,000 גברים?

אברהם פורז (מרצ):

ל-100,000 גברים.

יותר מ-400 גברים מתים מדי שנה מסרטן הערמונית, הסרטן השכיח ביותר אצל גברים. כ-2,200 חולים אובחנו השנה.

הי"ר ש' וייס:

מכ-3 מיליוני גברים, נכון?

אברהם פורז (מרצ):

כן.

מה הבעיה? כל אחד מאתנו שמע ויודע על המאמצים שנעשים, גם על-ידי האגודה למלחמה בסרטן, גם על-ידי משרד הבריאות, גם על-ידי קופות-החולים, לגילוי מוקדם של סרטן השד. בעניין הזה התפתחה, לדעתי, מודעות ציבורית טובה, ואכן בכל שנה – סגן שר הבריאות יודע בוודאי טוב יותר ממני את הנתונים – נעשות בדיקות לנשים, נעשות סריקות ונעשה גילוי מוקדם, בהנחה שהגילוי המוקדם יכול להציל חיים; ואכן הגילוי המוקדם יכול להציל חיים.

סרטן הערמונית איננו שונה מסרטן השד אצל נשים, אלא שהוא אצל גברים. לגבי סרטן הערמונית לא נעשות, למרבה הצער, אותן פעולות הנעשות לגבי סרטן השד. לגבי גברים בקבוצת הסיכון, הכוללת,

בעצם, כל גבר שגילו 50, לפחות, אין זימון מסודר, אין מודעות, אין הסברה. מי שמבקש, עושים לו בדיקה.

הגילויים האחרונים הם לא כל כך חדשים, אבל הם די ברורים – – –

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

– – –

אברהם פורז (מרצ):

תיכף אומר לך. אדוני סגן השר, אני מציע לך – – –

היו"ר ש' וייס:

אתה רוצה פרטים? במקרה זה זה כמעט גילוי עריות.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני סגן השר, אני מציע לך שתתעניין בכנס שנערך שלשום בחיפה בנושא הזה, ובו השתתפו רופאים בכירים העוסקים בנושא. תבקש את תקציר דבריהם ויסתבר לך שכל הדוברים שם – לרבות מנהלי מחלקות בבתי-חולים, לרבות אנשים שמתמחים בתחום – טוענים שהנושא הזה מוזנח. ומדוע הוא מוזנח? אין בישראל מערכת מסודרת העושה בדיקות יזומות ושולחת גברים בקבוצות הסיכון, באופן סיסטמטי, לבדיקה.

הבדיקה הראשונית הבסיסית, שהיא בעצם הבדיקה שאחריה צריך לחשוב האם צריך לעשות בדיקות, אני חושב שזה פרוסטטה אנטיגן, PSA נוספות, היא בדיקת דם פשוטה. בודקים שם מה שנקרא שמוצאים אותו במקרה שיש סכנה, ואם הערכים גבוהים, זה מעורר חשד. ויש עוד דבר אחד: אולי לא יפה להגיד זאת במליאה, אבל רופא אורולוג מחדיר את אצבעו דרך פי הטבעת וממשש את הערמונית, ועל-ידי כך הוא יכול לדעת האם יש שם גוש נוקשה.

שתי הבדיקות האלה, אם הן מצביעות על סממן ראשון – ואני לא אומר שכאשר זה קורה, אוטומטית זה סרטן – ואם יש שם משהו חשוד, צריך לעשות בדיקות נוספות. אם הבדיקות האלה בסדר, אין, בדרך כלל, ממה לחשוש.

אדוני היושב-ראש, מן הראוי להתחיל לטפל בישראל בנושא סרטן הערמונית כמו שמטפלים בסרטן השד. דהיינו, לגבי כל הגברים שגילם 50, לפחות, יש לעשות תוכנית לאומית לבדיקה שיטתית כדי לגלות את המחלה במועד, ועל-ידי כך להציל חיים. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת פורז. אדוני סגן שר הבריאות, סגן השר בניזרי, בבקשה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, במענה על שאלתו של חבר הכנסת אברהם פורז על הגילויים – לפי מה שכתוב בכתרת דבריו – גילויים חדשים בנושא סרטן הערמונית – אני מצטער לומר שלא זכיתי לשמוע על גילויים, חוץ ממה שאמרת, חבר הכנסת פורז, שהיה כנס בחיפה, ומודים שהנושא מוזנח. יכול להיות שהוא מוזנח, אבל גילויים חדשים בנושא סרטן הערמונית – קטונתי, אומנם לא למדתי רפואה, אבל גם אני לא הצלחתי להבין.

אדוני היושב-ראש, ברגע שהנושא הזה הוגש אלינו כהצעה דחופה לסדר-היום, אצלנו במשרד, כפי שנאמר, המה ראו, כן תמהו, נבהלו, נחפזו, רעדה אחזתם שם, חיל כיולדה, ואכן החליטו לבדוק את הנושא.

אם כן, תשובת המשרד שלנו היא: בדקנו את הנושא עם ראש המועצה הלאומית לאונקולוגיה, פרופסור רובינזון, ועם פרופסור לינדנר, יושב-ראש תת-ועדה לנושא אורולוגיה במועצה הלאומית לכירורגיה, הרדמה וטיפול נמרץ, והם הודיעונו כי לא ידוע להם על כל גילויים חדשים בזמן האחרון בנושא סרטן הערמונית.

היו"ר ש' וייס:

רגע, זה היה כנס סודי, מחתרתית?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

לא, אני אמרתי – – –

אברהם פורז (מרצ):

הכנס אורגן על-ידי אגודה שעוסקת בתחום הזה, במטרה לקדם את הגילוי המוקדם של סרטן הערמונית.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אדוני היושב-ראש, כשכבודו דיבר עם המזכירה, אני אמרתי שגם חבר הכנסת פורז אמר שהם מודים באותו כנס שהנושא מוזנח – אבל גילויים? כל אנשי המקצוע, ואני מפרט אותם עכשיו, אומרים שלא ידוע להם על כל גילויים חדשים בזמן האחרון.

אברהם פורז (מרצ):

הגילוי הוא שהנושא מוזנח.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אתה רואה, זה כבר נושא אחר. כשאנחנו מקבלים הצעה לסדר-היום, אנחנו כל כך רגישים, שאנחנו מייד – – –

אברהם פורז (מרצ):

אבל, אדוני סגן השר, התקשרו אלי ממשרדך ושאלו האם יש פה גילוי רפואי, פריצת דרך. אמרתי: הבעיה העיקרית היא הבעיה של הגילוי המוקדם. אם לא עדכנו אותך בכך, יש לכם בעיה.

היו"ר ש' וייס:

דרך אגב, זה חשוב מאוד לגבי כל המחלות הסרטניות.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

מקובל עלי. לכן, כשאמרתי המה ראו, תמהו, נבהלו, נחפזו, לא אמרתי זאת בצחוק. באמת אמרנו: אוי ואבוי, יש דבר כזה שאנחנו יכולים להועיל לחולים במדינת ישראל, ולא נועיל להם? בואו נבדוק.

כפי שאמרתי, פנינו לראש המועצה הלאומית לאונקולוגיה, פרופסור רובינזון, שיושב עכשיו על הנושא וכו', והם אמרו שהם לא ידעו על גילויים חדשים בזמן האחרון בנושא סרטן הערמונית המהווים פריצת דרך. אם יהיה מידע על כך, הנושא ייבחן ויידון על-ידי המועצות הלאומיות לאונקולוגיה והמועצה הלאומית לכירורגיה, הרדמה וטיפול נמרץ, אשר בהן יושבים מבכירי המומחים בארץ בתחומים הרלוונטיים.

אדוני חבר הכנסת פורז, יצוין כי משרד הבריאות בחן את נושא בדיקות הסריקה לגילוי מוקדם של סרטן הערמונית, והגענו למסקנה חד-משמעית, כי אין הצדקה לביצוע סריקה זו.

יתר על כן, שאלתי מה קורה במדינות העולם ואמרו לי: אין מדינה בעולם שהנהיגה בדיקות סריקה מעין אלו. המשכתי להקשות במשרד: נו, אז בעולם רוצים אולי לחסוך כסף, יש בה אולי תועלת, אז בואו ננהיג את הסריקה. השיבו לי: בפרסומים המעודכנים ביותר של משרד הבריאות האמריקני נקבע, כי אין הצדקה לביצוע בדיקות סריקה לגילוי מוקדם של סרטן הערמונית לכלל אוכלוסיית הגברים. להערכת המומחים בנושא, קיים חשש, וזו הבעיה, כי הנזק כתוצאה מביצוע בדיקת סריקה מסוג זה עולה על התועלת הצפויה, בין היתר בשל תוצאות לא מהימנות שעשויות להתקבל לחיוב או לשלילה, ואז האבחנה לא תהיה נכונה, ואתה יודע איזה נזקים יכולים להיות לכאן ולכאן.

אברהם פורז (מרצ):

אדם שבדקו אותו ומצאו שהכול בסדר, איזה נזק יכול להיות? יגזלו לו שעתיים מהחיים, מה קרה?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אם יגלו שכן, אתה יודע מה יכולה להיות התוצאה. זה ניתוחים – – –

אברהם פורז (מרצ):

so what? אז עשו לו בדיקה מיותרת. בסדר,

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

so what? מה זה

אברהם פורז (מרצ):

אם יצילו את אלה שיגלו אצלם – מצוין. אתה אומר שאלה בדיקות מיותרות.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

לא, אמרתי שהתוצאה של הבדיקות לא מהימנה. זו הבעיה. זה מה שהמומחים אומרים לך.

יצוין, כי גם האגודה למלחמה בסרטן לא קבעה כי קיימת הצדקה לביצוע בדיקות סריקה אלה. לסיכום, לאור המידע הקיים ובחינתו, אין הצדקה לביצוע סריקות נרחבות.

לסיום אני רוצה לומר מלת הערכה לחבר הכנסת פורז, שאכן מגלה רגישות. בתשובתי פה אני לא בא, חלילה וחס, לנגח או להגיד: מה אתה סתם מגיש הצעה, או משהו כזה. אני מודה לך על הרגישות, על שאתה מפנה את תשומת לבנו, אבל מה לעשות – – –

הי"ר ש' וייס:

מה ההצעה של סגן השר?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אני חושב שכדאי להסתפק בתשובה, כי אם אין אף מדינה אחת בעולם שעושה זאת, וכל המומחים במדינת ישראל וכל האנשים אומרים שאין צורך בבדיקה – מה עוד יש לעשות?

אברהם פורז (מרצ):

אדוני סגן השר, אתה יודע שבתחום הרפואה יש וריאציות שונות. אני אביא לך כמה – – – של בתי-חולים. אני מציע לקיים דיון.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

נביא אותם אלי ונקיים דיון אצלנו. בשביל מה לרוץ לוועדות הכנסת? אין לי בעיה להביא את כולם. אני מוכן להביא אלי למשרד את האנשים שאתה מדבר עליהם, נביא את המומחים שלנו.

אברהם פורז (מרצ):

– – – בוועדה של הכנסת, ואגיד לך גם למה. צריך לעורר מודעות גם אצל הגברים ללכת להיבדק.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אבל לא יעשו להם את הבדיקה.

היו"ר ש' וייס:

תמיד יעשו בדיקה. אם גבר יבוא ויגיד "כואב לי", הוא ישלח אותו. דבר זה אנחנו בוודאי רוצים שהוא יעשה.

אני מבין שזו הצעתך. חבר הכנסת פורז רוצה בכל זאת דיון, ולכן נאפשר גם לחבר הכנסת זאבי להציע להעביר לוועדה ונראה. נעשה קונסיליום פרלמנטרי. בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, אדוני סגן השר, דבריו של חבר הכנסת אברהם פורז היו משכנעים, והם אזעקה בזמן, אולי אפילו באיחור לטפל בבעיה חשובה מאוד, הנוגעת לחייהם של תושבי ישראל.

כדי שהבעיה לא תיגנז בבנק הנושאים הנדונים במליאת הכנסת, הריני מציע להעביר זאת לוועדת העבודה והרווחה. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. נדמה לי שאם יש טעם בדיון הזה, המקום הראוי לכך הוא באמת ועדה, כי אנחנו לא נקיים פה דיון. עוד יהיו חברי כנסת שייכנסו גם לתיאורים מדוקדקים של הבעיה וסוג הכאב. זה שווה בדיקה.

אנחנו נצביע, והנושא יעבור לטיפול של ועדת העבודה והרווחה.

הצבעה מס' 28

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 8

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

שמונה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. הנושא עובר לדיון בוועדת העבודה והרווחה.

הצעה לסדר-היום

התפשטות הכלבת ופטירת אדם שלישי מהמחלה

שבח וייס (העבודה):

אנחנו עוברים לנושא הבא – הצעה לסדר-היום מס' 3592, בנושא: התפשטות הכלבת ופטירת אדם שלישי מהמחלה. הנושא זכה לפרסום, בצדק. עניין מאוד לא נעים. חבר הכנסת מיכה גולדמן, בבקשה.

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, עכשיו, לאחר כ-40 שנה, יכולה מדינת ישראל להכריז, למעשה, בצורה רשמית שהכלבת חזרה למדינת ישראל.

כילד בכפר-תבור אני זוכר שמחלת הכלבת היתה מחלה שנפטרו ממנה לא מעט אנשים באותה תקופה. אני מדבר על שנות ה-50, כשלא היתה מודעות ומשרד הבריאות לא עשה מספיק.

לפי הנתונים שהתפרסמו, מ-1989 נרשמה עלייה. ב-1992 היו כ-46 מקרים, ב-1993 – 70 מקרים, ב-1994 – 85 מקרים. זאת אומרת, זו עלייה של 100%.

ב-1997 נתגלו כ-81 מקרים, וזה מספר שלא נופל מהשנים הקודמות. ב-1992 חוסנו 1,333 בני אדם. השנה חוסנו כ-2,000 איש.

אחד הדברים שמדאיגים אותי הוא הבהלה, הפאניקה. נכון שגם אני פתחתי ואמרתי שבצורה רשמית אנחנו מכריזים, ויש צורך להכריז, אבל אני נמנה עם אלה שלא רוצים שנאמר את הדברים כדי ליצור מצב של "עליהם" על כל בעלי החיים.

אנחנו יודעים שזו המציאות ושצריך לעשות הכול, ופה אני פונה גם למשרד החקלאות, ובעיקר למשרד הבריאות, ולאדוני סגן שר הבריאות שנמצא אתנו. אנחנו צריכים ללמוד גם מהניסיון של האירופים, שפיזרו חומר בסביבה. אנחנו יודעים שהיום יש לנו כמה אזורים. אנחנו מתייחסים לאזור

רמת-הגולן, לאזור הגליל, ואני מוסיף על כך שנתגלו מקומות נגועים נוספים, כמו אזור אשקלון, ורק אתמול שמענו על הנפטר השלישי כתוצאה ממחלת הכלבת.

הי"ר ש' וייס:

זה רק כתוצאה מנשיכה?

מיכה גולדמן (העבודה):

כתוצאה מנשיכה. אנחנו מודעים לכך שחלק מהאנשים לא מודע לתוצאות סריטה של בעל חיים – זה יכול להיות חתול, זה יכול להיות כלב. אנחנו יודעים שבאזורים הכפריים מסתובבים חופשי בעלי חיים שבאים במגע עם זאבים ועם תנים, ויש לדאוג שתיעשה פעולה מרוכזת ומוסדרת על-ידי השירות הווטרינרי כדי להבטיח את שלומם של בעלי חיים ביתיים היוצאים בצורה חופשית לשדה. אני יכול לומר לך שבאזור הצפון, ואני רואה זאת כדבר יפה מאוד, יוצאות קבוצות של טיילים בסופי שבוע עם טרקטורונים ועם אופנועים ומבלים בשטח הפתוח, ישנים תחת כיפת השמים. אנחנו יודעים שהם יכולים להיפגע בלילה על-ידי בעל חיים, ואנשים לא רואים זאת כסיכון.

לכן אני פונה למשרד הבריאות, אדוני סגן השר, ולמשרד החקלאות – יש צורך לעשות את הפעולה בצורה מסודרת.

אני יודע, שראשי המועצות המקומיות, המועצות האזוריות, גם במגזר היהודי, גם במגזר הערבי, גם במגזר הדרוזי, קיבלו תקנים של רופאים, וטרינרים במשרות, ויש פעולה שמלכדת כמה רשויות יחד. התרופה היא תרופה יקרה. אפשר לעשות מבצע. המבצע מחייב את כולם. גם לצאת בפרסום, אדוני סגן שר הבריאות, להביא לידיעת הציבור, להביא למודעות רחבה יותר, כדי שאנחנו נוכל לראות איך למנוע בעתיד את המקרים הכואבים והקשים שחזרו אלינו, לצערי הרב, למדינת ישראל.

הי"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת גולדמן, ואני מקווה שכל מי שצופה בנו ושומע אותנו יזהר מאוד.

בבקשה, אדוני סגן שר הבריאות שלמה בניזרי.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, מחלת הכלבת נפוצה בעיקר בקרב היונקים שבין החיות, והאדם נפגע ממנה באופן מקרי. העובדה שהכלבת החלה לפגוע בבני אדם במדינת ישראל לאחר הפסקה של כ-40 שנה מעידה על התגברות המחלה לממדי מגפה בקרב בעלי החיים, כפי שציינת, חבר הכנסת גולדמן, ואנחנו מסכימים לכך. לטענה זו יש סימוכין בעלייה שנרשמה בבדיקות החיוביות

לכלבת שבוצעו בבעלי חיים במכון הווטרינרי. צריך להדגיש, אדוני סגן השר לשעבר, כי תחום זה נמצא באחריותו המיניסטריאלית של משרד החקלאות, האחראי לחוק הכלבת. אבל גם לנו יש קרבה משפחתית.

היו"ר ש' וייס:

איזה משרד אחראי לחתולים?

מיכה גולדמן (העבודה):

על כך לא תהיה מחלוקת בממשלה. כאן לא יצטרכו את הסיוע של משרד החוץ.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

כל דבר נותנים למשרד. אותו סיפור גם עם אסון הגשר שעל הירקון, שאחראי לו המשרד לאיכות הסביבה. תמיד מגיעים אלינו.

בשנים האחרונות נמנעת פעילות השירותים הווטרינריים של משרד החקלאות לדילול אוכלוסיית החיות המשוטטות בסביבת האדם – כלבים וחתולים, בעיקר – ולהשמדת חיות הבר הלוקות בכלבת. הרופאים הווטרינרים הרשתיים נמצאים, חשוב להדגיש, תחת לחץ אישי גובר והולך של האגודות לצער בעלי חיים, גם באמצעות תלונות וחקירות במשטרה, עד להגשת כתבי אישום על-פי חוק צער בעלי החיים שבאחריות המשרד לאיכות הסביבה. המצב הזה מסביר את העובדה, ששני הלוקים האחרונים במחלה נפגעו בשנתם, במרפסת ביתם, מבעל חיים בלתי מזוהה. הם לא פנו, לצערנו, לטיפול בלשכת הבריאות.

משרד הבריאות נכנס לתמונה בתחום המניעה השניונית באמצעות לשכות הבריאות המחוזיות והנפתיות: חיסון פעיל וסביל של בני האדם שנפגעו או ננשכו על-ידי בעלי החיים. בשנה האחרונה פנו ללשכות 21,000 בני אדם, גידול של כמעט פי שניים לעומת השנה הקודמת, ובעקבות כך הוכפל מספר מקבלי החיסון. אם כן, אף אחד לא מנסה לחסוך בחיסונים. כלומר, מספר המגיע בין האדם לבעלי חיים חשודים בכלבת גדל בהרבה, נוסף על המודעות.

יש להדגיש, שישראל הפכה לצרכנית מספר אחת בעולם של חיסוני הכלבת לבני אדם. עם זאת, הפעילות החשובה והדחופה היא זו של השירותים הווטרינריים של משרד החקלאות. ואכן, שני המשרדים, הבריאות והחקלאות, יצאו בקריאה ובתוכנית משותפת לאפשר מלאכת קודש חשובה זו של הרופאים הווטרינרים, כי אחרת יותר בני אדם ייפגעו מהמחלה. במקביל הוסבר לאוכלוסייה את אשר עליה לעשות, החל מחיסון חיות הבית נגד הכלבת, התנהגות עם בעלי חיים ללא בעלים, טיפול מקומי ראשוני, ועד עידוד פנייה ללשכות הבריאות בכל מקרה של ספק.

משרד הבריאות באמת מקווה כי הפעילות המשותפת האינטנסיבית תביא להורדת שיעור תחלואת הכלבת בבעלי החיים ותמנע לחלוטין מקרי מחלה בבני אדם. כלומר, אם אסכם את דברי, היינו יכולים לעשות יותר לולא היו מגבילים אותנו, את הפקחים של משרד הבריאות ומשרד החקלאות, וכובלים את ידינו בכל מיני תלונות למשטרה. כאשר שוקלים את חייך לעומת חיי החיה – חייך קודמים. זה הכלל.

חבר הכנסת פורז, שידוע במאבקיו למען בעלי החיים – אני מעריך אותך על כך, אבל אני אומר, שכאשר זה מתנגש עם בעלי חיים – אתה יודע, אצלנו ביהדות, צער בעלי חיים זה דבר קודם, כמו שראינו אצל האתון שהכה אותה בלעם. אמר לו הקדוש-ברוך-הוא: מדוע הכית את אתונך? מפה למדנו צער בעלי חיים. אפילו האתון, שהיא סוררת – אסור להכות אותה. אבל מה לעשות כשזה מתנגש עם בעלי חיים? קצת פחות מידת הדין עם אותם פקחים שעושים את עבודת הקודש שלהם כדי להגן על בני אדם, ויותר מודעות, כמו שאמר יושב-ראש הכנסת; זאת שעת שיא בצפייה, עכשיו צופים בנו. יותר עירנות.

מיכה גולדמן (העבודה):

יותר מערוץ-2.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

יותר עירנות. כל סריטה – לרוץ מייד. יש חיסונים, יש טיפולים שמוכנים לתת. על כל דבר חשוד יש להודיע מייד ללשכות הבריאות, לאנשים האחראים לכך, ובא לציון גואל. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לסגן השר.

חבר הכנסת פורז, מה היא תרומתך לנושא?

אברהם פורז (מרצ):

אדוני סגן השר, קודם כול, אני רוצה לומר שאינני חושב שאפשר להאשים את הארגונים שעוסקים בהגנה על בעלי חיים או את חוק צער בעלי חיים בבעיית הכלבת. הגופים מתלוננים רק על כך שיש שימוש לרעה בסמכות, הם מתלוננים רק כאשר נעשים דברים שלא יעשו על-ידי פקחים או רופאים וטרינרים.

אבל יש פתרון אחד רדיקלי וטוב לבעיית הכלבת – הוא כבר הוזכר כאן, ואני רוצה לחזור עליו. נקטו אותו כמה מדינות אירופיות. מפזרים פיתיונות עם חומר חיסון, מה שנקרא חיסון אוראלי נגד כלבת.

נהוג לתת את החיסון הזה לשועלים, לזאבים, לתנים ולחיות משוטטות אחרות, כי הבעיה איננה, בדרך כלל, הכלבים. נוטים לחשוב שהכלבים הם נושאי הכלבת, כי השם כלבת בא מהמלה כלב. אבל הכלבת מתפתחת בעיקר בתן, בשועל או בחיית בר. בשווייץ ובמקומות אחרים פתרו את הבעיה על-ידי פיזור פיתיונות – של בשר, בדרך כלל – עם חומר החיסון, והחיה מתחסנת.

אני מציע לך, אדוני סגן השר, ביחד עם השירותים הווטרינריים, תעשו זאת כמו שעושים במדינות אירופיות, ואז לא תהיה לכם בעיה. החיות יתחסנו מאליהן.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

אדוני השר, מה ההצעה שלך? להעביר לוועדה? אתה מציע להסיר או להסתפק בהודעה שלך? חבר הכנסת גולדמן לא מסתפק.

אברהם פורז (מרצ):

אני מציע להעביר לוועדת הכלכלה.

היו"ר ש' וייס:

אם הנושא יאושר הוא יעבור לוועדת הכלכלה. השר מסכים.

התפשטות הכלבת ופטירת אדם שלישי מהמחלה, העלה זאת חבר הכנסת מיכה גולדמן – חברים, ההצבעה החלה.

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 10

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

הנושא יעבור לוועדת הכלכלה. עשרה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. צריך לפנות את הכלבים האלה תחת הכותרת כלב יפונה. טוב, חברים, אנחנו ממשיכים.

הצעות לסדר-היום

כניסתו של לואיס פרחאן לישראל

היו"ר ש' וייס:

הנושא הבא על סדר-היום שלנו, הצעות לסדר-היום מס' 3546, 3551, 3554, 3559, 3564, 3569 ו-3589, בנושא: כניסתו של לואיס פרחאן לישראל. חבר הכנסת רחבעם זאבי, אחריו – חבר הכנסת דהאמשה וכן הלאה. שלוש דקות לכל דובר.

רחבעם זאבי (מולדת):

לואיס פרחאן, מנהיג "אומת האסלאם" בארצות-הברית, אנטישמי מובהק וידידם של מועמר קדאפי, סדאם חוסיין, האיטולה חמנאי ויאסר ערפאת, בא לביקור בארץ-ישראל ונכנס לתוכה כשהוא מערים על השלטונות והולך לבקר את ידידו כאח לו אדולף ערפאת.

כדי שלא נטעה במי מדובר, להלן קצת מהתבטאויותיו באשר ליהודים.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

מה דעתך על ההתבטאויות שלך?

רחבעם זאבי (מולדת):

"היהודים קוראים לי היטלר. ובכן, זה שם טוב. היטלר היה אדם גדול. היהדות היא דת של ביבים; אנחנו יודעים שהיהודים הם האנשים המאורגנים, החזקים והעשירים ביותר, לא רק באמריקה, אלא בעולם כולו. אפילו בשעה שאנו מדברים כאן הם זוממים נגדנו." ועוד ציטוט: "היהודים המציאו את סחר העבדים השחורים".

אורח לא רצוי, נאלח, בזוי ואנטישמי, שמצא לעצמו שותף וידיד בדמותו של האנטישמי מעזה, שגם הוא פיזר בעבר הגדרות אנטישמיות על היהודים, ועכשיו הם יכולים להחליף ביניהם ממרכולתם.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

הוא שמי יותר ממך. אתה גזען.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת טלב אלסאנע.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כל הזמן הוא אומר גזעני, אנטישמי, ואתה לא הערת לו. יאסר ערפאת שמי יותר מהגזען הזה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, נתתי לך להגיב, זהו. ממשיכים.

רחבעם זאבי (מולדת):

מתאים לך להגן על פרחאן יחד עם מועמר קדאפי, יחד עם סדאם חוסיין, יחד עם חמנאי, יחד עם יאסר ערפאת. כולכם דייסה אחת.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מה אתה? אתה גזען.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

— — —

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זאבי, תן לי לעזור לך.

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אתה רשום להצעה אחרת, תוכל לבטא את רגשותיך דקה שלמה.

רחבעם זאבי (מולדת):

הביקור המוזר הזה מעלה כמה שאלות שמן הראוי לדון בהן: כיצד זה הצליח עוכר ישראל כזה לבוא לגשר אלנבי ולעבור דרכו, בלי שהרשויות נתנו דעתן על כך?

כיצד זה ג'מיל טריפי, אף הוא עוכר ישראל, הגיע לגשר עם תעודת אח"מ, הורשה לקבל את פניו של פרחאן וללוות אותו לרמאללה? האם תעודת האח"מ תושאר בידיו של מי שהונה את ישראל?

האם ממשלת ישראל אמרה לערפאת מה שיש לה להגיד לו על התחברותו לשונא ציון זה, כאשר ערפאת טוען בפנים קודרות ובשפתיים רועדות שהוא שואף לשלום? האם כך מתנהג מנהיג שמבקש שנותר לו על עוד ועוד נכסים ומבטיח שכנות של אמת?

האם ניצלנו ניצול הולם את הביקור זה בהסברה הישראלית בעולם, כדי להראות למי חובר ערפאת ומי הוא אורחה של ה"רשעות" הפלסטינית? אפילו לעולם האדיש והמתנכר אנחנו חייבים לספר שערפאת נותן את ידו לנבל המצדד בשואה ובהיטלר.

מחר יבוא להרצות באוניברסיטת חיפה עוכר ישראל נוסף, אבו-עלא, שדרך ורמס את דגל ישראל בהפגנה. כך, בשבוע אחד נראה ונשמע את פרחאן ואת אבו-עלא, והממשלה שותקת.

האם יש ממשלה בירושלים? תודה.

הי"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת זאבי. חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה, בבקשה. גם כן שלוש דקות.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אין ממשלה בירושלים, הסכמו.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אתה גזען – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

לך לפרחאן. שניכם בני זוג, שניכם עוכרי ישראל, שניכם שונאי ציון, שניכם אנטישמים.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זאבי וחבר הכנסת טלב אלסאנע. אפשרתי לכם לפרק את המרץ. עכשיו תנו להמשיך. בבקשה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, כבוד השר, חברי הכנסת, לעתים חייבים להרהר בחסינות שניתנה לנו, לחברי הכנסת, להצהיר מהדוכן הזה ולבטא כל מיני ביטויים שיאה להם שלא יזכרו כאן. אין זה יאה, חבר הכנסת זאבי, לכנות כל פעם אדם בשם אדולף. יש אדולף אחד בעולם הזה. אתה יודע טוב מאוד מי הוא.

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא אדולף, אדולף, אדולף.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

גזענות חייבת להשתתק. גזענות היא מחוץ לתחום.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דהאמשה, ברשותך. פעם אחת ביקשתי מחבר הכנסת זאבי שלא להשתמש בשם הזה בהקשר זה. אני לא יכול לאסור עליו, כי גם לי יש בעיה עם ההשוואה המיידית. אבל מה לעשות, אין צנזורה וזהו.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, יש גבול, יש טעם טוב, יש גם רצינות מסוימת, יש כבוד לבית הזה ולאנשים שמדברים מהדוכן הזה. אי-אפשר בכל מקרה ובכל הזדמנות לומר כל מיני ביטויים שכן הרחוב מתבייש לומר אותם בפרהסיה.

לגופו של עניין, לואיס פרחאן הוא מנהיג בארצו, באומתו ובעמו. הוא לא צריך תעודות של כבוד ואי-כבוד מאף אחד. הוא אדם שבא לבקר, הוא התקבל וביקר. עכשיו הוא יכול לומר, בצדק, שכמוסלמי לא ניתן לו לבקר בירושלים ובהר-הבית, באל-קודס באל-שריף ובמסגד אל-אקצה. אנחנו אומרים שאנו מדינת חוק, מדינה דמוקרטית, והגישה למקומות הקדושים מובטחת. למה לא ניתן לאיש הזה, למוסלמי הזה, לבקר במסגד?

ואני נותן את התשובה, חברי הכנסת – כי אנחנו במדינה הזאת יודעים להצהיר הצהרות טובות. נאה להצהיר, אבל לקיים בכל התחומים קשה מאוד, וגם לא מקיימים, במיוחד כאשר הדברים נוגעים למוסלמים, למקומות הקדושים שלהם, בין שזה מסגד אל-אקצה, בין שאלה מסגדים אחרים.

מיכאל נודלמן (ישראל בעלייה):

הוא אנטישמי, אחר כך הוא מוסלמי.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

לעניין האנטישמי, אני לא יודע למה אתם שומעים רק מה שאתם רוצים. הוא עמד פה ואמר: אני לא שונא יהודים ולא שונא שום עם. למה אתם לא רוצים לשמוע זאת? מטביעים לאדם חותמת ונשארים בשלכם. גם אם הוא בעל דעות קיצוניות, אנשים גרועים ממנו – נאצים ממש, גרמנים ממש – נתקבלו, ואני לא שונא, ואני לא מקנא. היסטוריה לחוד ומדיניות של ממשלת ישראל ושל אנשים שמייצגים עמים ומנהיגים בעולם – חייבים להנהיג אחרת. אי-אפשר שבכל מקום, בכל הזדמנות ובכל רגע רק הצהרות, רק ביטויים ורק גידופים.

שוב אני אומר, ובזאת אני מסכם, כבוד היושב-ראש – יאה לה למדינת ישראל שאכן תתיר – לא רק לפרחאן ולכל המנהיגים, אלא לכל מוסלמי ולכל בן דת אחרת – להגיע למקום קודשו, למסגדו, לכנסייתו ולבית-הכנסת שלו. ככה זה נהוג בכל העמים ובכל המדינות שמכבדות את עצמן, ולא הייתי רוצה שבמדינת ישראל יהיה אחרת. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת דהאמשה.

חברים, הצעות אחרות. חבר הכנסת טלב אלסאנע מבקש להסיר או להעביר לוועדה את ההצעה של חבר הכנסת זאבי. אחר כך – חבר הכנסת אופיר פינס. בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, אני מוכן לשמוע דעה אחרת. אני מאמין שלא כולנו צריכים להסכים זה עם זה, אבל אני למדתי ואני יודע, שהשואה היתה מקרה אחד בודד בהיסטוריה והיטלר עשה מעשים נפשעים. אם אחד בא ומגנה את יאסר ערפאת, שהוא מנהיג תנועת שחרור פלסטינית, ומכנה אותו בשם היטלר, אני שואל את עצמי איפה היתה השואה – נראה שמקרה זה איננו חמור כל כך וקיצוני כמו שלמדנו היסטורית. אולי אנחנו טעינו בכך, או מי שמגנה עושה עוול גם מבחינה היסטורית וגם לעם היהודי.

דבר נוסף – אני רוצה לומר, כבוד היושב-ראש, שהמלה אנטישמי, מה היא אומרת? רק העם היהודי הוא העם השמי? העם הערבי הוא לא עם שמי? איך ניתן להגדיר פלסטיני בתור אנטישמי? מי שאומר את הדברים האלה הוא גזען והוא בעצמו אנטישמי.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

חבר הכנסת אופיר פינס. אולי על חלק מהשאלות של חבר הכנסת טלב אלסאנע אתה תענה, כי אני מנוע.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אדוני היושב-ראש, ראשית, אני מוחה על כך שהשר לביטחון פנים, שהיה אמור להשיב בשם הממשלה, לא נמצא כאן ולא משיב.

אני מסכים שלממשלה אין הרבה מה להשיב, כי היא טיפלה בעניין הזה בצורה השלומיאלית ביותר. שהיה אפשר להעלות על הדעת.

אני עצמי פנית לשר החוץ לפני שלושה שבועות במכתב, כי נודע לי שלואיס פרחאן מתכוון לבוא לארץ, ואמרתי לו: בוא תגבש מדיניות של המשרד ושל הגופים האחרים שצריכים להיות בתמונה. דבר לא נעשה, הממשלה הופתעה. הממשלה היתה צריכה לקבוע מדיניות ברורה.

האיש לא התקבל לביקור פורמלי ורשמי במדינת ישראל. עם זאת, על-פי תפיסותי, אי-אפשר למנוע מאדם, בשל דעותיו, שלא להיכנס לגבולות מדינת ישראל.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני ממש לא מבין את חבר הכנסת פינס.

היו"ר ש' וייס:

אגב, יש לך אפשרות לדבר מכיוון שאין שר. יש לך דקה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני מודה מאוד ליושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

אין בעיה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני מתפלא מעט על דבריו של חבר הכנסת פינס-פז. אני חושב, שהממשלה היתה צריכה בהחלט לנהוג במחשבה תחילה. אני חושב, שלא היתה זו משום שגיאה להודיע לאותו פרחאן, אדם שהוא במידה רבה אנטישמי כלפי כל בניו של אברהם, אף שהיום הוא מגדיר את עצמו כמוסלמי: אתה פרסונה נון-גרטה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אתה משפטן.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

האזרח האמריקני פרחאן צריך לבקש ויזה על מנת לבוא לישראל, בדיוק כמו שהאזרחים הישראליים, פינס-פז וריבלין, צריכים לבקש ויזה על מנת לבוא לארצות-הברית. ארצות-הברית יודעת כבוד לאומי מה הוא. אם היה אדם – חוץ מאשר במקרים שבהם בא אדם לאומות-המאוחדות או לאחד מהמוסדות הבין-לאומיים – מדבר סרה באמריקנים, כפי שמדבר פרחאן, לא רק במדינת ישראל אלא ביהודים כולם – – – יפה היתה עושה מדינת ישראל אם היא היתה אומרת לו: לא יהיה חלקך עמנו. תתכבד ותואיל ותישאר שם, במקום שאתה נמצא בו.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ריבלין, אתה מציע שהכניסה לישראל מארצות-הברית תהיה כרוכה בוויזה?

רחבעם זאבי (מולדת):

היא כרוכה בוויזה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, היא כרוכה בוויזה.

היו"ר ש' וייס:

כן? בשביל להיכנס לישראל צריך ויזה? מארצות-הברית?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני, בוודאי.

היו"ר ש' וייס:

לא. הצעתו היא, שגם כדי להיכנס לישראל יצטרכו ויזה, או שלא הבינותי.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— אדוני, כאשר אנחנו נדרשים לוויזה על מנת להיכנס לארצות-הברית — —

היו"ר ש' וייס:

זו הצעתך.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — רשאית מדינת ישראל לבוא ולומר לאזרח האמריקני פרחאן — —

היו"ר ש' וייס:

לאזרח מסוים או לכל האזרחים?

שר הפנים א' סויסה:

בקשר למקרה הזה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

בקשר למקרה הזה, לנצל את זכותנו להדדיות מלאה. אין כאן עניין שבו מדינת ישראל, כמו עם בריטניה, שאליה לא זקוקים לוויזה, ואזרח בריטי נכנס אלינו ואנחנו נכנסים אליהם — —

היו"ר ש' וייס:

vis-a-vis. החבר הכנסת ריבלין מציע.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

נכון.

היו"ר ש' וייס:

כלומר, שיהיה הדדי.

חברים, מה נעשה? על מה נעשה הצבעה?

רחבעם זאבי (מולדת):

דיון במליאה.

היו"ר ש' וייס:

אתה מציע דיון במליאה. מי מציע להעביר לוועדת הפנים?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

ועדת הפנים.

היו"ר ש' וייס:

חברים, נעשה כך: קודם כול, נצביע בעד דיון במליאה. אם לא יהיה לזה רוב, אצביע גם לוועדה. נעשה כך הפעם, בסדר? מי בעד דיון במליאה בנושא?

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

— — —

היו"ר ש' וייס:

נעשה אחר כך ניסיון לוועדה. יכול להיות, שזה יעבור למליאה, ונגמר העניין. זה לקראת הביקור השני של פרחאן בארץ.

הצבעה מס' 30

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 5

נגד – 3

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת זאבי, אתה רוצה מליאה?

היו"ר ש' וייס:

הרוב בעד מליאה. חמישה נגד שלושה. הדיון יהיה במליאה בבוא הזמן. חברים, אני מודיע שהכוונה היא רק להצעות של חברי הכנסת זאבי ודהאמשה, כי אחרים לא היו. כשיהיה דיון, אתם תהיו הפותחים, או שאחד יפתח ואחד יסכם.

הצעה לסדר-היום

מעמדת זכויותיהן של האסירות בישראל

היו"ר ש' וייס:

חברים, אנחנו ממשיכים בסדר-היום שלנו בהצעה לסדר-היום מס' 3498, בנושא: מעמדת זכויותיהן של האסירות בישראל. חבר הכנסת אלול, אם אתה תעשה זאת בארבע-חמש דקות, זה יהיה נפלא מצדך.

רפאל אלול (העבודה):

אני אעשה זאת.

היו"ר ש' וייס:

יופי.

רפאל אלול (העבודה):

אני מבין שאין תשובת שר.

היו"ר ש' וייס:

הכנסת קיימת גם בלי תשובות שר.

רפאל אלול (העבודה):

הנה, השר פה והוא יענה לי.

היו"ר ש' וייס:

יש האזנת שר.

שר הפנים א' סויסה:

שתי דקות מספיקות לך.

רפאל אלול (העבודה):

אתה יודע מה? תן 10 מיליוני שקל לאופקים, ואני – – – ונגמר העניין.

שר הפנים א' סויסה:

גמרנו היום את אופקים.

רפאל אלול (העבודה):

אני יודע.

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, כבוד השר, מדינה נשפטת על-פי האופן שבו היא מטפלת בחוליה, ולא על-פי הדרך שבה היא מפתחת את המדע והטכנולוגיה. מדינה נמדדת על-פי הדרך שבה היא מטפלת בחלשים, ולא על-פי הדרך שבה חיים אלה שהתברכו בכול.

מדינת ישראל של סוף האלף השני, על סף שנת ה-50 לקיומה, היא מדינה חולה ונכה. השבוע ביקרתי עם חברי בוועדה לפניות הציבור בבית-הכלא "נווה תרצה". שם, מאחורי חומות הכלא, בשוליים הנסתרים של החברה, נחשפנו לאחת הרעות החולות של המדינה. במדינת ישראל היום נכלאות נשים שביצעו עבירות קלות לראשונה בחייהן, יחד עם אסירות שביצעו פשעים חמורים. בכלא נווה-תרצה "זוכה" מי שחרב עליה עולמה, עברה עבירה ונכלאה, להכיר את עולם העבריינות, את עולם הפשע ואת תנאי חייהן של פושעות מסוכנות. אשה במדינת ישראל שעברה עבירת תנועה ונשפטה למאסר, נכלאת יחד – – –

השר הגיע.

היו"ר ש' וייס:

כן. בסדר גמור.

רפאל אלול (העבודה):

השר פה. אמתין עד שהשר ייכנס.

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, הנושא הוא מעמדן וזכויותיהן של האסירות בישראל.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני בבניין ואני מחכה שיקראו לי.

היו"ר ש' וייס:

הנה, אתה פה והכול בסדר.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אמרו שפרחאן היה.

היו"ר ש' וייס:

לא יודע. אנחנו, כנראה, הפעלנו את משטרת הביטחון של הכנסת, ולא מצאו אותך.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

לא נתנו לו להיכנס.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

הוא היה ולא נתנו לו להיכנס.

היו"ר ש' וייס:

אדוני, אומרים לי שהסדרנים צלצלו ללשכתך. נראה שהיית בדיוק במעלית בדרך אלינו. פתרנו כך את הבעיה.

רפאל אלול (העבודה):

כבוד השר, אשה במדינת ישראל, שעברה עבירת תנועה ונשפטה למאסר, נכלאת יחד ובתנאים שווים עם מי שרצחה בכוונה תחילה, ואין זה משום שבכלא הנשים מתייחסים לרוצחות בליברליות ובסלחנות. ההיפך הוא הנכון.

כאן המקום לציין, שהצוות שנמצא בבית-הסוהר הוא צוות נפלא. הייתי שם בסיור ואין לי טענות אליהם. אני חושב שהם עושים עבודה נפלאה.

כלא הנשים היחיד של מדינת ישראל הוא בית-מאסר חשוך וקשוח – בית-מאסר שאינו עושה חסד עם השוכנות בו, בית-מאסר שהתנאים קשים בו. אני רוצה לשאול כאן, כבוד השר, איך אנחנו יכולים להסכים שבעולם מודרני כמו של היום יהיה בית-כלא כזה – ואני יודע שיש אצלך תוכניות, אדוני השר, לפתח, אבל לא שמעתי שמדובר בשינוי לגבי הנשים.

איך אנחנו יכולים לאפשר לאסירות שנשפטו על עבירות קלות לחיות יחד עם רוצחות ובתנאים דומים? איך ייתכן שאין הפרדה בין אסירות קלות לאסירות של עבירות קשות? התשובה קשה: אין תקציבים. למי אכפת? למעלה מ-80% מהכלואות ב"נווה תרצה" כלואות לראשונה בגין עבירות קלות, ובכל זאת הן כלואות בתנאים בלתי נסבלים. שיקום – קשה שיצא משם. כבוד השר, ברור לי – ואני לא מאשים פה ממשלה כזו או אחרת – שהבעיה היא בעיה של קשיי תקציב.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלול, יש לי בקשה אליך, למען החברים שאחריך: ב-20:15 לא יהיה מי שינהל את הישיבה. אני יודע שהנושא חשוב וכן הלאה. אתה מעלה אותו. מבחינה ציבורית, ממילא אחרי 20:00 כאילו לא העלית אותו, ואז נעביר לוועדה. אם תקצר, זה יהיה נהדר, אף שיש לך זכות ליותר.

רפאל אלול (העבודה):

אני אקצר.

אני רוצה לקבוע: אם יש סיבה שבגינה מותר ואפילו יש הכרח שניכנס לגירעון, הרי היא מידת החסד והאנושיות שבנו. לא מעניינת אותי צמיחה אם החלשים דפוקים. לא מעניינת אותי פריחה אם הקוצים כל כך דוקרים. אבל היחס לאסירות ותנאי המאסר מזכירים לנו לא אחת את האי-שוויון במדינת ישראל. 50 שנה אחרי שנשים לחמו לצד גברים, 50 שנה אחרי שהמדינה זכתה לעצמאות, הנשים במדינת ישראל לא יצאו לחופשי. האפליה של נשים בשכר והאפליה של נשים בתחומים אחרים קשה עוד יותר; כשאתה בוחן את שולי החברה – שם לנשים קשה עוד יותר.

אני כבר גומר.

נשים אסירות במדינת ישראל מופלות לרעה לעומת גברים אסירים. בכלא גברים יש הפרדה בין הכלואים על עבירות קלות – – –

היו"ר ש' וייס:

אני פונה אליך בשם חברי הכנסת רובי ריבלין ועמיר פרץ, שיוכלו להתבטא אם תוכל לקצר. אם כבר לא בשמי, אז אני פונה אליך כחבר שלהם, לפחות.

רפאל אלול (העבודה):

טוב.

היו"ר ש' וייס:

אני יודע שהנושא ראוי יותר. אתה תוכל לפתח אותו בוועדה.

רפאל אלול (העבודה):

אדוני השר, אולי אומר משהו בשתי מלים. דיברתי על תנאי הכליאה. כבוד השר קהלני, דיברתי על תנאי הכליאה ועל השכר של הגברים מול הנשים, גם כשעובדים – – –

היו"ר ש' וייס:

לא יעזור לי.

רפאל אלול (העבודה):

– – – על כך שהם לא יכולים לצאת החוצה מבית-הסוהר.

אודה לך אם תשיב לי.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת רפי אלול.

אדוני השר, אתה גם תתרום לנו לדיון היום על-ידי תשובה קצרה, בהנחה שבוועדה זה יתבלט באופן יוצא מן הכלל. אדוני השר לביטחון פנים, השר קהלני, תשובתך.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

כמה זמן אתה נותן לי?

היו"ר ש' וייס:

יש לך עשר דקות, אבל אם זה יהיה בשתי דקות, זאת תהיה תרומה קונסטרוקטיבית ביום הלימודים הארוך.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

חבר הכנסת רפי אלול, כנסת נכבדה, לגבי בית-הסוהר "נווה תרצה" – קודם כול, אני שמח מאוד על שהלכת לבקר שם, ואני שמח על שראית את המצב, אבל אתה קצת מחמיר, לדעתי, בתיאור, כיוון שבית-סוהר הוא עדיין בית-סוהר, ובבית-סוהר עדיין יש סורגים. כלא-דמון – אנחנו עומדים לסגור אותו, ואת כלא-כרמל, ובונים שני בתי-כלא חדשים.

בסך הכול, הכלא הזה הוא כלא שמכניס לתוכו, לדאבוננו, קטינות, נשים, נשים עצורות ושפוטות ממתינות לגירוש – חלק מהן פליליות, חלק ביטחוניות, אזרחיות וכן הלאה.

בית-הכלא "נווה תרצה" מתאפיין בכך ששוהות שם גם אמהות ותינוקות. ראיתי, נדמה לי, תמונה שלך בעיתון כשאתה מדבר עם אמא עם תינוקת, ואני מבין שאתה מבין את הבעיה שם. אנחנו גם יודעים שבערך 80% נגועות בסמים בתוך הכלא, וגם בדבר זה אנחנו מטפלים.

אנחנו טיפלנו בחצר הטיולים, הקמנו מבנה של מרפאה משוכללת, חדרי חולים, חדרי רופאים, מומחים לנשים, לשיניים, וכן טיפול על-ידי עובדים סוציאליים. מבחינה זאת, הכלא הזה עבר מהפך, אני יכול לומר לך, מהרגע שאני הייתי בו בפעם הראשונה. היום, כשאתה נמצא בו, זה פשוט הבדל של שמים וארץ. יש פה מהפך גדול מאוד. אני חושב שאנחנו נמשיך עוד לשפץ ולטפל בכלא הזה.

אני רוצה לומר לך, שאני אשמח מאוד לצמצם את מספר האסירות בכלא, אבל אי-אפשר לעשות עוד הפרדות. עוד הפרדות משמעותן לבנות כלא חדש. אני לא חושב שנוכל לעמוד בנושא הזה.

היו"ר ש' וייס:

או לעשות חנינה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני לא רוצה להאריך כאן בדברים, כיוון שהיושב-ראש מבקש ממני לקצר, כמו שהוא ביקש ממך לקצר. אני בעד שנדון בזה בוועדה לעומק, לרוחב, לכל הכיוונים. יש לי פה פירוט מלא. בסך הכול, שהציבור במדינת ישראל ידע – היחס של הסוהרות אל האסירות הוא יחס מצוין.

רפאל אלול (העבודה):

את זה אמרתי.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני חושב, שזה בית אמיתי שמטפל באנשים האלה ביד רכה, חמה. אני גיליתי מערכת יחסים נדירה ביותר – –

רפאל אלול (העבודה):

את זה ציינתי.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

– – שאין לה אח ורע בעולם מבחינת היחס האנושי שאנשים מקבלים במקום. הלוואי שבכל העולם ינהגו כמו במדינת ישראל. תודה רבה. נעביר את הנושא לוועדה.

היו"ר ש' וייס:

וברוח סולידרית זו, חבר הכנסת פינס, חבר הכנסת אלסאנע – אולי אתם תוותרו לנו, כי אין לנו יושב-ראש ישיבה, ואני רוצה לאפשר עוד לשני חברים לדבר.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אני רוצה להגיד מלה קצרה.

היו"ר ש' וייס:

טוב, קצר. אתה תיתן דוגמה, וחבר הכנסת טלב אלסאנע – על-פי הדוגמה שלך.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני מודה לחבר הכנסת אלול. אני חושב שהוא העלה נושא נכון, צודק וחברתי ממדרגה ראשונה. אני שימשתי יושב-ראש הרשות לשיקום האסיר לפני שהגעתי לבית הזה. אני רוצה לומר, שעל דעת כל המומחים, המשימה הקשה ביותר היא לשקם אסירות. אסירות קשה הרבה יותר לשקם מאשר אסירים.

אני פונה אל כבוד השר ומבקש ממנו – הרשות לשיקום האסיר, יש ביקוש גדול שהיא תפתח הוסטל נוסף לאסירות שיוצאות מבתי-הסוהר. אם המשרד לביטחון פנים והשב"ס ייתנו כתף גם – גם פיננסית, כספית, לעניין הזה, תבוא עליך הברכה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת טלב אלסאנע, לפי המודל הזה. קצת פחות מדקה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני מצטרף לברכות לחבר הכנסת רפאל אלול על שהעלה את הנושא. בהזדמנות זו אני רוצה להפנות את תשומת לב השר לביטחון פנים לתנאי מעצרם של האסירים הביטחוניים הערבים, עד שסוף-סוף יזכו לחנינה מצד הנשיא ושר המשפטים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת אלול, אנחנו אסירי תודה לך.

אנחנו עוברים להצבעה – ועדת הפנים.

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

אני אוסיף אותך, חבר הכנסת יצחק כהן, בסדר? לא הספקת.

שישה פלוס חבר הכנסת יצחק כהן הם שבעה. שבעה בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובע, שהנושא: מעמדן וזכויותיהן של האסירות בישראל, של חבר הכנסת רפי אלול, עובר לטיפול של ועדת הפנים. תודה רבה, חברים.

הצעות לסדר-היום התנהגותם של מאבטחים כלפי עובדי התברואה השובתים

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים לנושא הבא, הצעות לסדר-היום מס' 3532 ו-3560, בנושא: התנהגותם של מאבטחים כלפי עובדי התברואה השובתים. חבר הכנסת ראובן ריבלין, שלוש דקות. אחריו – חבר הכנסת עמיר פרץ, ואם לא – אני. אבל אני פה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי השרים הנכבדים, חברי חברי הכנסת, ביום רביעי האחרון, אדוני השר, הזדעזע הציבור שצפה באותו עובד מ"גיבור סבריה" סופג מכות רצח משוטרי יס"מ בתל-אביב.

בקושי עברו יומיים, ושוב נראו תמונות קשות ביותר של בריונים חמושים באלות בייסבול, המרוצצים את עצמותיהם של פועלי התברואה.

משום מה נקראו אותם בריונים בשם "מאבטחים". ה"מכבסה" המילולית פעלה כאן באופן ציני במיוחד.

אלימות המשטרה בישראל מוציאה שם רע לעשרות אלפי השוטרים והקצינים, בהם, אדוני השר, גם חתני, שמוליק, קצין במשטרה, ואתה היית בסיום קורס הקצינים שלו. הם כולם עושים ימים כלילות, פשוטו כמשמעו, למען ביטחוננו של הציבור.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

לילות כימים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לילות כימים וימים כלילות. במקרה זה, זה גם נכון.

שר הפנים א' סויסה:

ימים כלילות זה לא טוב.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לפעמים אצל השוטרים משתבש העניין.

שר הפנים א' סויסה:

— — —

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

נכון מאוד.

מה לא נאמר על האלימות במשטרה, מה לא נאמר על התופעות הקשות המתגלות פעמים רבות מדי באותה יחידה, אדוני השר – אבל הפעם נפרצה גדר נוספת. הפעם השתתפו בחגיגה גם סתם בריונים, פושעים שאין בינם לבין אכיפת החוק ולא כלום, שנשכרו על-ידי מאן דהוא, כדי "לטפל" – כמיטב המסורת של אל קאפונה, דון קורליאונה, ובאגסי סיגל – באותם פועלי תברואה שובתים. ממש הסרט "חופי הכרך".

וראו זה פלא: במקום לעצור פושעים אלה, נעצרו על-ידי השוטרים שהיו במקום דווקא הפועלים השובתים.

חברי הכנסת, חבל להשחית מלים. אני מציע לכנסת לטפל בנושא באופן מעשי. איננו יכולים להסתפק בגינויים ובמחאות.

אני מציע לקיים פיקוח פרלמנטרי הדוק על הגשת כתבי אישום נגד שוטרים אלימים. אסור להסתפק בטיפול משמעותי. שוטר אלים מטיל טרור ואימה על הציבור, כיוון שמעשיו נעשים בחסות מדי המשטרה ובחסות שליוחותו כאוכף החוק והסדר.

אני מציע שהכנסת תגדיל במידה משמעותית את התקציבים ואת התקנים של המחלקה לחקירות שוטרים, שהיא, כידוע, גוף של משרד המשפטים המנותק, בהסכמת המשטרה, מן המשטרה.

יש לזרז את החקירות ואת הגשת כתבי האישום, כדי שהצדק במקרה זה ייראה לעיני הציבור כולו. ויהווה תמרור אזהרה בפני השוטרים כולם.

ייתכן שיש מקום לקבוע בחוק העונשין עבירת תקיפה מיוחדת, שתיוחד לשימוש בכוח מצד השוטרים, ותטיל עונש כעל תקיפה בנסיבות מחמירות, כפי שהדבר קיים לגבי אזרח התוקף שוטר לפי החוק למניעת תקיפת שוטרים.

אבל, בשלב ראשון יש להגדיל את תקציב מח"ש בצורה משמעותית – אינני מציע לפרוץ את מסגרת התקציב. הדבר יעשה על חשבון תקציב המשטרה.

לפני זמן מה נערך דיון בוועדת הפנים, שבו הופנתה קריאה לממשלה ולמשטרה ליזום הכנת תקנון אתיקה לחקירות.

אני מציע למשטרה להקדיש מאמצים, הרבה יותר מאמצים, לביעור נגע האלימים כלפי אזרחים.

מפאת חשיבותו של הנושא, אדוני היושב-ראש, אני מציע לקיים בו דיון נרחב בכנסת.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לך מאוד. חבר הכנסת עמיר פרץ. אני מזכיר שהנושא הוא התנהגותם של המאבטחים כלפי עובדי התברואה השובתים. בבקשה, חבר הכנסת פרץ, שלוש דקות.

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר המשטרה, אנחנו עברנו תופעות קשות ביותר בשנתיים האחרונות. פעם אחר פעם מוצאות את עצמן קבוצות רבות של עובדים כשהן צריכות להתמודד עם שאלת השאלות, איפה הקו המפריד בין תפקידה של המשטרה להגן על שלום הציבור לבין היוזמה שלוקחת משטרה לבוא ולהיות מעורבת בסכסוך עצמו.

אני מוכרח להודות על האמת – לא אחת, השוטרים הופכים מתווכים טובים לרצון טוב. לא אחת, נוכחותם של מפקדי משטרה בעת האירועים הופכת גורם מרגיע. אני אפילו יכול להעיד שנכחתי פעם במקרה שבו קראו שוטרים לשני הצדדים של הסכסוך והביאו אותם כמעט לכדי השלמה, וזה יפה מאוד.

אין לי ספק, שמי שנמצאת פה בין הפטיש לסדן היא משטרת ישראל, אבל מי שהחליט להיות איש חוק צריך לדעת, שהאחריות והמחויבות שלו גדולות יותר משל כל עובד שנמצא במצב שבו הוא נאבק על פרנסתו.

אני רוצה לספר לכבוד השר, שכאשר בריונים השתלטו לפני חודשיים על מפעל "איי.די.אי." בכפר-סבא, מפעל שכל עובדיו עובדים בהנדסת התפלת מים – ואי-אפשר להדביק להם כל מיני כינויים שהצליחו להדביק לעובדי התברואה בתל-אביב – אותה קבוצה של בריונים ששהתה באותו מפעל קיבלה הגנה של המשטרה. אני חושב שהתופעה שראינו הפעם בתל-אביב הגדישה את הסאה.

אני רוצה לשאול את שר המשטרה, האם מאבטח שמסתובב עם נשק או עם אלה ביד – זה לא דבר בלתי חוקי שהוא מסתובב חמוש? אני לא מדבר על השוטרים, כי אני יודע מה הפיקוח על השוטרים ומה עושה היחידה שחוקרת שוטרים. אך עם כל הכבוד, מעסיקים יכולים להביא קבוצות של בריונים. מאין הם לקחו לעצמם את הזכות להיות עושי הסדר במקום המשטרה? הם יכולים להתלונן, הם יכולים לבוא בטענות, אך בשום אופן המשטרה לא יכולה לראות בהם כוח מסייע.

וליד צאדק חאג' -יחיא (מרצ):

המשטרה לא מתנהגת כך.

עמיר פרץ (העבודה):

לכן, אדוני השר, אני פונה אליך כמי שמשיב עתה על ההצעה, לנסות לפרסם כללים מה מותר ומה אסור לאותן חברות אבטחה. אם, אדוני השר, מותר למעסיק להביא חברת אבטחה, נמצא את עצמנו – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת עמיר פרץ, יש חוק, אזרח לא יכול להכות אזרח. אין לו סמכות של משטרה. אלה בריונים. זה דבר שנעשה רק – – –

עמיר פרץ (העבודה):

אני טוען שעצם העובדה שהם נושאים אלות היא עבירה בפני עצמה. אני מבקש מאדוני השר שלא יתפלא אם ייווצר מצב שבו מעסיקים משתמשים בחברות האבטחה כדי להפחיד עובדים. אני אומר לך: לא תהיה לנו ברירה אלא לשכור חברות אבטחה נגדיות. העובדים לא יהיו קורבן למכות רצח כפי שהם היו. המשטרה חייבת למנוע זאת כדי שלא יהיה מצב שכל צד מגיע לאירוע מסוג כזה כשחברת מאבטחים של בריונים מקיפה אותו. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת פרץ. אדוני השר לביטחון פנים, בבקשה.

יש לי גם שאילתא בעל-פה. מכיוון שאני מנהל את ישיבת הכנסת היום, ברשותך, אני רוצה להוסיף משפט. לאחר שראיתי את המקרה הגבתי מייד. התמונות האלה היו פשוט מזעזעות. גם הצלם, לאחר שהוא שמע את תגובתי, צלצל אלי וסיפר לי פרטים, פרטים איומים עוד יותר. זאת היתה תחושה של אפלה. לא הפגיעה הקטלנית בזכויות עובדים, אלא מעשה ברברי בלתי אנושי, איזו חדוות מכות כזאת. זה פשוט בלתי נסבל ולא יכול להימשך כך.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה שנבחין במקרה הזה בין המאבטחים. אני רוצה לומר זאת בקצרה, כדי שתיתן לי גם להעלות את הצעת החוק. היא קריטי מאוד. אם לא, לא יוכלו שוטרים חדשים להתגייס למשטרה.

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, אני אנסה להידבר עם חברי הכנסת כדי לעזור לך. מה שקרה הוא שאני ניהלתי את ישיבת הכנסת מ-12:00 עד 14:00 במקום חברי, סגן יושב-ראש הכנסת חיים דיין. אחר כך – מ-17:15 עד 18:00 במקום חברת הכנסת נעמי חזן וחברי נואף מסאלחה. אחר כך – מ-18:00 עד עכשיו. הודעתי בבוקר שאני לא יכול יותר, גם לא פיזית. השאירו את הכנסת בלי סגנים, אני לבד, ועכשיו באים אלי בטענות.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

בשבועיים הקרובים אסור יהיה להעלות הצעות חוק. ואם לא יעלו את החוק הזה – – –

היו"ר ש' וייס:

השר קהלני, כידוע לך, זה שנה וחצי אני כבר לא יושב-ראש כנסת – גם בגללך, בין היתר. אני מבקש שלא תבוא אלי בטענות. אני אשתדל לעזור לך.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני מביע צער על מה שראיתי, והיום שלחתי מכתב למפכ"ל בנושא. הנושא שהעליתם כאן לגבי המאבטחים חמור ביותר. אסור לתת למאבטחים לעשות את הפעולה הזאת, הפעולה הזאת נעשתה ללא ידיעת המשטרה, והמאבטחים פעלו ללא ידיעה המשטרה ואישורה.

היום שלחתי מכתב למפכ"ל והפניתי את תשומת לבו לכך שבימים הקרובים יהיו, להערכתי, שביתות ומחאות רבות כתוצאה מבעיות חברתיות, כלכליות, ביטחוניות, החלטות על מדיניות אשר לפעילות. יהיו כאן הפגנות רבות מאוד, ואני מבקש מכל השוטרים במדינת ישראל לגלות איפוק במפגש עם התושבים. זה מצב עם הרבה מתח, ואני מבקש לעשות הכול כדי לגלות איפוק.

המקרה שמדובר עליו הוא הפגנה אלימה. בעיקרון אני מודיע שהנושא של המאבטחים לא מקובל עלי. אשר לאותו שוטר שהכה – הוא פוטר באותו יום. כל המקרים שנגעתם בהם הופנו מייד למח"ש – המחלקה לחקירות שוטרים. יש חקירות שנעשות נגד שוטרים בתוך המחוז.

היו"ר ש' וייס:

מה עם המאבטחים, מותר להם בכלל להכות? אתם לא עוצרים אותם מייד כברברים?

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אמרתי בתחילת דברי, שנגד כל המאבטחים הוגשו תלונות על-ידי המחוז.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני השר, שאלתו של היושב-ראש במקומה. באים שוטרים, רואים אנשים – – –

השר לביטחון פנים א' קהלני:

הם לא היו, זה לא נכון, השוטרים הגיעו אחר כך. חיברו את שני הסרטים יחד, גם את הדבר הזה בדקתי.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

השר לביטחון פנים א' קהלני:

השוטרים לא עמדו והסתכלו. השוטרים הגיעו אחר כך, ראו אותם מגיעים, ולא ידעו מה קרה קודם לכן. כשהם הגיעו למקום הם לא ידעו שהרביצו, והם היו מופתעים. זה נתפס במצלמה כאילו השוטרים באו ברצף אחרי המכות. זה לא נכון. הם לא ידעו.

נגד כל המאבטחים הוגשו תלונות על תקיפת עובדי התברואה וחבלה בצידוד. אנחנו מטפלים בכל תלונה. אני מבטיח שנעביר חוזר בין כל השוטרים ונבקש לגלות איפוק, ולא נרפה אף לא משוטר אחד שיגלה עודף מוטיבציה בשימוש באלימות. צריך לזכור דבר אחד, ידידי, השוטרים עומדים לפעמים ובולמים בגופם הפגנות. ומי שמתנפל עליהם הוא לא השוטר על המפגין, לפעמים זה הפוך.

היו"ר ש' וייס:

הנושא הוא המאבטחים, אדוני.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

על שאלת המאבטחים כבר עניתי: אמרתי שזה לא מקובל עלי ואנחנו מטפלים בעניין הזה.

היו"ר ש' וייס:

הם גם מצולמים. יש לכם עדויות מדהימות.

מה הצעתך, אדוני השר?

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני מציע להעביר את הנושא לוועדה.

היו"ר ש' וייס:

ועדת הפנים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, יחד עם חברי, חבר הכנסת הירשזון, ששותף אתי להצעה, אנו מבקשים, אם השר מסכים, להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ש' וייס:

אבל איך זה? הרי זה מכות. מכות זה ועדת הפנים.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

כי השוטרים מקבלים משכורת, אז זה יכול להיות גם ועדת העבודה והרווחה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מדובר כאן במכות ובשביתות.

היו"ר ש' וייס:

אבל גם בזכויות עובדים.

בכל זאת אני מציע להעביר את הנושא לוועדת הפנים.

אנחנו נעבור להצבעה על העברת הנושא "התנהגותם של המאבטחים כלפי עובדי התברואה
השובתים" לוועדת הפנים. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 32

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 10

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

זה להמשך בירור. תודה רבה. עשרה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני מודה לשר. ההצעה
תטופל בוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

חברי הכנסת, יש פה בעיה, ואני רוצה את עזרתכם. הסברתי לכם שאני פשוט לא יכול לנהל יותר את
הישיבה, אין לי גם שום קשר ואני לא אשם בפנצ'ר שקרה פה. טוטאלית. השאירו אותי וזהו.

יש כאן הצעת חוק ששר המשטרה טוען שהיא חיונית מאוד. אם היא חיונית מאוד, היה אפשר להגיש
אותה גם בנובמבר. זה לא היה חיוני כל כך להגיש אותה בדיוק יומיים לפני התקציב. אבל זהו. אם
תסכימו, אם החברים שלי, בעלי ההצעה על מינוי שופטים לבית-המשפט העליון – כי ממילא אני עומד
להפסיק את הישיבה. אני לא יכול עוד. ממילא הנושא הזה יעבור לשבוע הבא, לעוד שבועיים – אגב,
גם לטובתכם, כי עכשיו איש כבר לא ישים לב לנושא. אם הנואמים יוותרו, אני אהיה מוכן להביא את
החוק לקריאה ראשונה. זאת לא חובתכם.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

– – –

היו"ר ש' וייס:

גפני – איננו, בויים – איננו, שבח וייס – מנהל את הישיבה, פני בדש – איננו. רק רובי ריבלין נמצא, ניתן לו להגיד משהו, דקה. בסדר? אנחנו מסתדרים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, אתה בעד להעביר את ההצעה? אני נגד החיפזון, אני אומר לכם, אבל אני קרוע פה גם בקשר לבקשה שלך. בוא תעלה לבמה. אני מתנצל בפני אוניברסיטת מנצ'סטר על שאני לא מעלה את הנושא השני.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אדוני היושב-ראש, ההצעה שלנו — — —

היו"ר ש' וייס:

אני אבקש, ממש מבקש, אני בטוח שיושב-ראש הכנסת ייעתר, שהזכות תישמר לכם בהזדמנות הראשונה. הנושא חשוב, תהיה לו גם אקטואליות עצומה אחרי התקציב.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר ש' וייס:

אני מקווה מאוד שיושב-ראש הכנסת יתחשב בעובדה שאין פה היום בכלל מי שינהל את העניינים כרגע. הוא ודאי יתחשב, והסיבה היא גם ששר המשפטים איננו — — —

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

— — — אדוני, הסעיף הראשון

היו"ר ש' וייס:

חברים יקרים, אני התכוונתי לסגור את הישיבה ב-20:00, כך הודעתי לכולם בבוקר. יש לי אחריות רבה כלפי הבית הזה, אבל לא לגמרי גורפת. אני יושב כבר שעה שמינית היום, לכן אני אבקש — — —

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — — תוך התחשבות

היו"ר ש' וייס:

בבקשה?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — — תוך רצון להתחשב ולהיענות בחיוב

היו"ר ש' וייס:

— — — תודה רבה. אני אבקש מיושב-ראש הכנסת

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

— — — חברים

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אם במסגרת תפקידך כסגן יושב-ראש הכנסת תפעל להביא את ההצעה בהזדמנות הראשונה – – –

היו"ר ש' וייס:

אני חושב שאני לא אצטרך לפעול. אני בטוח שיושב-ראש הכנסת – הוא מודע, בוודאי, למה שקרה כאן היום, גם מתוך אחריותו והגינותו – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת, תן לי לדבר. אני משוכנע שזה יבוא מוקדם, בסדר? אני לא יכול להכריע, אבל אני לא רואה שום סיבה בעולם שבנסיבות שאתם לא אשמים בהן בכלל – הנה אני מוסיף עוצמה לפרוטוקול. אני לא מעלה על דעתי, כי הרי הטענה שלכם צודקת.

הצעת חוק שירות הביטחון (תיקון מס' 7 והוראת שעה) (שירות במשטרה ושירות מוכר) (תיקון מס' 2), התשנ"ח-1997

(קריאה ראשונה)

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר לביטחון פנים, בבקשה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אני אעשה זאת קצר, אני אקרא חלק מהצעת החוק, את השאר אני אעביר לפרוטוקול, בהתאם לתקנון – – –

היו"ר ש' וייס:

ממש כך.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 7 והוראת שעה) (שירות במשטרה ושירות מוכר) (תיקון מס' 2), התשנ"ח-1997.

עניינו של חוק מוצע זה הוא בהצבת יוצאי צבא למלא את שירותם הסדיר על-פי חוק שירות ביטחון, בהסכמתם, ביחידות של המשטרה שאינן משמר הגבול.

ב-1 באוגוסט 1995 התקבל בכנסת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 7 והוראת שעה) (שירות במשטרה ושירות מוכר), התשנ"ה-1995. תיקון זה כלל, בין היתר, את הוספת סעיף 24א לחוק, אשר הורה כי לתקופה של שנתיים ממועד כניסת החוק לתוקף וכהוראת שעה, יתאפשר לשירות סדיר בשורות המשטרה הכחולה – להבדיל מיחידות משמר הגבול – ביחידות שתכלית פעילותן היא ביטחון מדינת ישראל ותושביה.

אדוני היושב-ראש, החוק הזה בתוקף, הוא קיים, צריך להאריך את תוקפו, ואני מעביר את השאר לפרוטוקול. תודה רבה.

(המשך דבריו של השר לביטחון פנים א' קהלני כפי שנמסרו לפרוטוקול:

הסדר זה בא לאזן בין תכליתו של חוק שירות ביטחון לבין הצורך בתגבור משטרת ישראל, הנושאת גם באחריות לביטחון הפנים, במילוי משימות בעלות אופי ביטחוני.

הניסיון מהפעלת ההסדר העלה, כי קיימת שביעות רצון גבוהה בקרב יוצאי הצבא שהביעו את הסכמתם למלא שירותם הסדיר במשטרה.

בסקר שערכה המשטרה בקרב בנות המחזור הראשון שהשתחרר נמצא, כי 70% מרוצות מאוד מהשירות שהשלימו במשטרה; 70% תמלצנה לחבריהן להתגייס למסגרת זו; 55% אף הביעו רצון להמשיך ולשרת במסגרת שירות הקבע.

ביולי שנה זו ביקשנו את הארכת תוקפה של הוראת השעה בשלוש שנים נוספות. כן ביקשנו להרחיב את מסגרת תחומי שירותים של חיילים במשטרת ישראל לתפקידים נוספים על אלה המותרים לפי החוק בנוסחו היום, דהיינו, העסקת יוצאי צבא גם ביחידות אשר עיקר פעילותן הוא ביטחון המדינה ותושביה.

ועדת החוץ והביטחון, אשר דנה בהצעה להמשיך את ההסדר לתקופה נוספת ולהרחיב את מסגרת תחומי שירותים של חיילים במשטרת ישראל, ביקשה לקיים דיון ממצה ביחס ליחידות שאליהן יגויסו חייבי הגיוס שיפנו ויסכימו לבצע את שירותם הצבאי במשטרה הכחולה.

על כן, ובהעדר זמן לדיון ממצה, הוסכם, כי ההסדר הקודם שחל עד אותה עת יוארך בחצי שנה. ההצעה התקבלה על דעת הכנסת כולה, ללא מתנגדים.

כעת אבקש להעלות מחדש את ההצעה על מנת שוועדת החוץ והביטחון תוכל לבחון אותה ביסודיות, לרבות בעניין הרחבת התחולה המתבקשת, ולהכינה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

בהארכת תוקף ההסדר ובהרחבת תחולתו בדרך מבוקרת שנבחנה ואושרה על-ידי היועץ המשפטי לממשלה ואחריו על-ידי הממשלה, יש משום העלאת תרומה וחזקת המשטרה במשימותיה, בתוקף אחריותה לביטחון הפנים.

אבקש מהכנסת לקבל את עמדת הממשלה ולאשר בקריאה ראשונה תיקון חוק זה.

אבקש להעביר את הצעת החוק לדיון בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לשר לביטחון פנים.

הצעת חוק שירות הביטחון (תיקון מס' 7 והוראת שעה) (שירות במשטרה ושירות מוכר) (תיקון מס' 2), התשנ"ח-1997, קריאה ראשונה. לאיזו ועדה, אדוני? ועדת הפנים ואיכות הסביבה. חוץ וביטחון או ועדת הפנים ואיכות הסביבה? חוץ וביטחון. תודה רבה לסגן השר לביטחון פנים, מר בלשניקוב.

אנחנו מצביעים. תראה לאיזה רוב תזכה כאן. ההצבעה החלה.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 4

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק שירות הביטחון (תיקון מס' 7 והוראת שעה) (שירות במשטרה ושירות מוכר) (תיקון מס' 2), התשנ"ח-1997, לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

ארבעה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני מודה לחברים המסורים של הכנסת. תודה אישית, מיוחדת, לחבר הכנסת יצחק כהן, לחבר הכנסת ראובן ריבלין, לסגנית מזכיר הכנסת, לעובדים המסורים ולשר.

גמרנו להיום. תודה רבה לכם, חברים יקרים, אני נועל את הישיבה. הישיבה הבאה תתקיים ביום שני, כ"ג בכסליו התשנ"ח, 22 בדצמבר 1997, ב-15:00. מתחילים את שבוע הלימודים הארוך והמועשר על התקציב. תודה רבה לכם, ערב טוב.

הישיבה ננעלה בשעה 20:26.